

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення Кіровоградської
обласної ради
від 12 березня 2020 року № 743
(у редакції рішення Кіровоградської
обласної ради
від ____ _____ 2025 року № __)

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ КІРОВОГРАДСЬКОЇ ОБЛАСТІ НА 2021-2027 РОКИ

ЗМІСТ

СПИСОК СКОРОЧЕНЬ	4
ВСТУП	5
Розділ I. ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ОБЛАСТІ	8
Підрозділ 1. Географічне розташування та транспортна доступність	11
Підрозділ 2. Розвиток громад, відновлення територій та об'єктів	13
1. Адміністративно-територіальний устрій області	13
2. Стратегічне планування розвитку громад	17
3. Просторове планування Кіровоградської області.....	18
Підрозділ 3. Природно-ресурсний потенціал, кліматичні умови	19
1. Клімат.....	19
2. Водні ресурси	19
3. Мінерально-сировинні ресурси	23
4. Земельні ресурси	23
5. Лісові ресурси	25
6. Природні об'єкти та біорізноманіття	27
Підрозділ 4. Демографія та трудові ресурси	29
Підрозділ 5. Рівень життя населення	37
Підрозділ 6. Інфраструктура	39
1. Транспортна інфраструктура	39
2. Цифрова інфраструктура	43
3. Енергетична інфраструктура	45
4. Соціальна інфраструктура.....	47
1. Охорона здоров'я.....	47
2. Освіта.....	50
3. Соціальний захист населення області.....	57
4. Культурний простір та культурна спадщина	62
5. Стан рекреаційних ресурсів та розвиток курортно-рекреаційної сфери.	64
6. Розвиток фізичної культури і спорту	66
Підрозділ 7. Житлово-комунальне господарство	67
Підрозділ 8. Економіка та підприємництво	72
1. Структура економіки області	72
2. Промисловість	73
3. Сільське господарство	78

4. Торгівля. Побутове обслуговування населення.....	82
5. Будівництво.....	84
6. Підприємництво	85
7.Релокація суб'єктів господарювання	86
8. Інвестиційна діяльність.....	88
9. Зовнішньоекономічна діяльність	90
10. Міжнародне та міжрегіональне співробітництво	93
11. Науково-технічні дослідження та інновації.....	94
Підрозділ 9. Фінансово-бюджетна ситуація	98
Підрозділ 10. Екологічна ситуація.....	104
Підрозділ 11. Урахування гендерного компонента в програмах економічного та соціального розвитку з урахуванням актуальних потреб галузей і регіонів	107
Розділ II. ОСНОВНІ ЧИННИКИ І СЦЕНАРІЇ РОЗВИТКУ ОБЛАСТІ.....	114
Підрозділ 1. Аналіз сильних і слабких сторін області, можливостей і загроз (SWOT-аналіз) та характеристика порівняльних переваг, викликів і ризиків перспективного розвитку області.....	114
Результати SWOT-аналізу.....	114
Підрозділ 2. SWOT- матриця	130
ПЕРЕВАГИ.....	131
ВИКЛИКИ.....	132
РИЗИКИ.....	133
Порівняльні переваги, виклики і ризики розвитку області.....	134
Підрозділ 3. Сценарії розвитку області.....	137
Розділ III. СТРАТЕГІЧНЕ БАЧЕННЯ	145
Розділ IV. СТРАТЕГІЧНІ ЦІЛІ РОЗВИТКУ РЕГІОНУ,	146
ОПЕРАТИВНІ ЦІЛІ ТА ЗАВДАННЯ СТРАТЕГІЇ.....	146
Підрозділ 2. Оперативні цілі та завдання.....	153
Розділ V. ОСНОВНІ ЕТАПИ ТА МЕХАНІЗМИ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ	219
Підрозділ 1. Організаційно-інституційне забезпечення реалізації Стратегії.....	219
Підрозділ 2. Основними механізмами реалізації Стратегії є:	219
Підрозділ 3. Узгодженість Стратегії з програмними та стратегічними документами.....	221
Підрозділ 4. Система моніторингу та оцінки результативності реалізації Стратегії.....	225
Підрозділ 5. Фінансове забезпечення реалізації Стратегії.....	227
Додатки	1

СПИСОК СКОРОЧЕНЬ

Стратегія-2027 - Стратегія розвитку Кіровоградської області на 2021-2027 роки

ДСРР - Державна стратегія регіонального розвитку

ЗУ - Закон України

КМУ - Кабінет Міністрів України

ДФРР - Державний фонд регіонального розвитку

ЄС - Європейський Союз

ЦСР – Цілі сталого розвитку ООН

ОМС - орган місцевого самоврядування

АРР – агенція регіонального розвитку

АПК – агропромисловий комплекс

ВВП – валовий внутрішній продукт

ВДВ – валова додана вартість

ВДЕ – відновлювальні джерела енергії

ВРП - валовий регіональний продукт

ВПО - внутрішньо переміщені особи

ГЕС - гідроелектростанція

ГІС - геоінформаційна система

ЗВО - заклад вищої освіти

ЗЗСО - заклади загальної середньої освіти

ЗП(ПТ)О - заклад (професійної) професійно-технічної освіти

ФАП - фельдшерсько-акушерський пункт

ФОП – фізична особа-підприємець

ІТ - інформаційні технології

ММСП - мікро та малі середні підприємства

МСБ - малий та середній бізнес

ЦНАП - центр надання адміністративних послуг

МТД - міжнародна технічна допомога

ПДФО - податок на доходи фізичних осіб

ПІІ - прямі іноземні інвестиції

СЕС - сонячні електростанції

ЗМІ - засоби масової інформації

ТГ - територіальна громада

ТЕЦ - теплоелектроцентрально

ШСД - ширококутний доступ

тис - тисяч

га – гектар

ВСТУП

Зміни до Стратегії-2027 розроблені із урахуванням норм і вимог діючих законодавчих і нормативно-правових актів України у сфері підготовки програмних документів на довго-, середньостроковий періоди.

Методологічною основою для підготовки змін до проєкту Стратегії-2027 є:

1) Закони України:

"Про місцеві державні адміністрації";

"Про місцеве самоврядування в Україні";

"Про засади державної регіональної політики" (із змінами);

"Про стратегічну екологічну оцінку" (із змінами);

2) постанови Кабінету Міністрів України:

від 05 серпня 2020 року № 695 "Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки" (із змінами);

від 04 серпня 2023 року № 816 "Деякі питання розроблення регіональних стратегій розвитку і планів заходів з їх реалізації та проведення моніторингу реалізації зазначених стратегій і планів заходів" (із змінами);

від 15 березня 2024 року № 305 "Деякі питання проведення моніторингу та оцінювання державної регіональної політики" (із змінами);

3) наказ Міністерства економіки України від 10 червня 2024 року №14563 "Про затвердження Методичних рекомендацій щодо застосування смартспеціалізації на регіональному рівні".

Актуалізація Стратегії-2027 зумовлена змінами, які відбулися за період формування, затвердження та протягом дії Стратегії-2027, а саме:

вплив пандемії, спричиненої COVID-19 (2021-2022 роки);

введення воєнного стану через збройне вторгнення Російської Федерації на територію України та її вплив на територіальні громади (2022-2023 роки), що призвело до суттєвого погіршення демографічної ситуації, загострення кризових явищ в економіці і ускладнення умов ведення бізнесу, необхідності підвищення ролі безпеки та стійкості до зовнішніх чинників, перереформування системи охорони здоров'я;

отримання Україною статусу кандидата на членство в Європейському Союзі (2022 рік), активізації виконання положень Угоди про асоціацію між Україною і ЄС та її державами-членами, початку переговорів про вступ України до ЄС тощо;

продовження реформи децентралізації у частині реалізації реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади з урахуванням нових викликів, що постали у зв'язку із збройною агресією Російської Федерації проти України;

запровадження нових підходів до стратегічного планування та фінансування регіонального розвитку, що регламентується змінами до основних законодавчих та нормативно-правових актів України, зокрема, Закону України "Про засади державної регіональної політики" та Державної стратегії регіонального розвитку України на 2021-2027 роки, у частині розширення можливостей для реалізації ініціатив різного рівня, відновлення та розвитку

інфраструктури, розвитку людського капіталу, відновлення підприємницької діяльності тощо.

Під час підготовки змін до Стратегії-2027 враховані:

пріоритетні напрями і завдання, визначені Державною стратегією регіонального розвитку на 2021-2027 роки, затвердженою постановою Кабінету Міністрів України від 05 серпня 2020 року №695 (із змінами);

Цілі Сталого Розвитку, визначених Національною доповіддю "Цілі Сталого Розвитку: Україна" з урахуванням Указу Президента України від 30 вересня 2019 року №722 "Про цілі сталого розвитку України на період до 2030 року";

Стратегія людського розвитку, затверджена Указом Президента України від 02 червня 2021 року № 225/2021;

План України для реалізації програми Ukraine Facility до 2027 року, затверджений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 18 березня 2024 року № 244-р;

План заходів з реалізації Дорожньої карти реформування управління публічними інвестиціями на 2024-2028 роки, затверджений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 18 червня 2024 року № 588-р;

План заходів з реалізації Концепції забезпечення національної системи стійкості до 2025 року, затверджений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 10 листопада 2023 року № 1025-р;

Бюджетна декларація на 2025-2027 роки, схвалена постановою Кабінету Міністрів України від 28 червня 2024 року №751;

Стратегія демографічного розвитку України на період до 2040 року, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2024 року № 922-р;

стратегічні і програмні документи державного, регіонального рівня у відповідних галузях (сферах діяльності);

Схема планування території Кіровоградської області, затвержена рішенням обласної ради від 15 лютого 2013 року № 442.

Стратегія-2027:

ґрунтується на аналізі тенденцій соціально-економічного розвитку області, з урахуванням наслідків впливу збройної агресії Російської Федерації, та інших актуальних проблемах, які мають вплив на регіональний розвиток області та охоплює ключові напрями регіонального розвитку;

сформована з використанням територіально-орієнтованого, безпекового підходу та засад смарт-спеціалізації;

узгоджена із стратегічними та оперативними цілями Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки;

відповідає принципам, пріоритетам, стратегічним цілям та завданням Державної регіональної політики України та процесам державного стратегічного планування розвитку секторів економіки (сфер діяльності) країни в цілому та у регіональному розрізі, підвищення їх конкурентоспроможності.

З метою забезпечення сталого розвитку області, створення сприятливого середовища для інноваційної діяльності, підвищення рівня інвестиційної активності регіону в Стратегії-2027 враховано смартспеціалізацію регіону.

Визначення смартспеціалізації Кіровоградської області здійснено на основі аналізу її соціально-економічного розвитку із використанням методології, розробленої експертами Об'єднаного дослідницького центру Joint Research Centre (JRC) Європейської комісії у рамках дослідження "Smart specialisation in E&IA countries".

Проект Стратегії-2027 визначає стратегічне бачення, місію, 4 стратегічні та 16 оперативних цілей, завдання та заходи, виконання яких передбачає координацію спільних дій місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, територіальних органів міністерств та відомств України в області у співпраці з представниками бізнесу, науки та громадськості задля втілення в області у 2024-2027 роках єдиної державної політики щодо забезпечення стабільного соціально-економічного стану та створення належних умов для життєдіяльності населення.

В основу змін до Стратегії розвитку Кіровоградської області на 2021-2027 роки покладено ключові пріоритети галузевого і регіонального розвитку, визначені як на державному, так і на регіональному рівні, та спрямовані на захист держави, забезпечення сталого людського розвитку, з урахуванням впливу сучасних внутрішніх і зовнішніх ризиків, а саме:

- посилення оборони, обороноздатності, безпекової спроможності;
- зміцнення економічної і фінансової стійкості, зокрема шляхом реалізації відповідних програм підтримки і стимулювання розвитку бізнесу;
- відновлення, збереження та забезпечення належного функціонування об'єктів енергетичної інфраструктури, розвиток альтернативних джерел енергозабезпечення;
- виконання соціальних програм і допомога людям, підтримка громадян, які опинилися у складних життєвих обставинах;
- реалізація ветеранської політики;
- створення належних безпечних умов для надання якісних, доступних адміністративних і публічних послуг, зокрема послуг освіти, охорони здоров'я та ін. з дотриманням безпекових вимог;
- відбудова зруйнованого, відновлення об'єктів житлової, соціальної, комунальної та логістичної інфраструктури;
- цифрова трансформація, розвиток інформаційних технологій;
- адаптація системи управління регіональним і місцевим розвитком до процедур і кращих практик ЄС.

Процес актуалізації Стратегії-2027 був колективною роботою різних суб'єктів регіонального розвитку, які працювали у рамках Робочої групи з розроблення Стратегії розвитку Кіровоградської області, Плану заходів з її реалізації та з проведення моніторингу стану їх виконання та Експертної групи з визначення напрямів смартспеціалізації Кіровоградської області, склад яких

затверджено розпорядженням начальника обласної військової адміністрації від 04 вересня 2024 року №845-р (із змінами) (далі – Робоча та Експертна групи), та дозволив залучити понад сто осіб із різних секторів суспільства, представників провідних підприємств базових галузей, суб'єктів малого та середнього бізнесу, місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, громадських організацій, наукових установ, вищих навчальних закладів, тощо.

Робоча та Експертна групи представляли інтереси всіх зацікавлених сторін і гендерних груп (чоловіки - 56,5% та жінки – 43,5%) та були уповноваженими за формування пропозицій щодо змін до Стратегії-2027.

Процес підготовки змін до проекту Стратегії розвитку області здійснювався з дотриманням принципів державної регіональної політики: Відкритості, Паритетності, Координації та Об'єктивності.

З метою забезпечення дотримання під час підготовки змін до Стратегії-2027 принципів Відкритості та Паритетності обласною військовою адміністрацією:

проведено інтерактивне опитування представників соціально відповідального бізнесу, науковців, громадських організацій та активних мешканців громад області щодо визначення пріоритетів регіонального розвитку до 2027 року з урахуванням викликів війни та пов'язаних з нею інших факторів;

на офіційному вебсайті обласної військової адміністрації створено банер "Актуалізація Стратегії-2027 та формування проекту Плану заходів на 2024-2027 роки із її реалізації", в якому розміщено всі необхідні методичні, інформаційні та аналітичні матеріали (https://ekonomika.kr-admin.gov.ua/index.php?action=srro_nat/plan_2024-2027.txt).

Розділ I. ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ОБЛАСТІ

Протягом останніх років розвиток економіки області відбувався в складних умовах.

Впровадження у 2019 році карантинних обмежень, пов'язаних з поширенням коронавірусної інфекції COVID-19, призвело до зниження зовнішньоекономічної активності та відповідно зменшення попиту на товари з боку країн основних партнерів, звуження фінансових можливостей підприємств.

У 2022-2024 роках на економічну ситуацію в області мало вплив повномасштабне вторгнення Російської Федерації на територію України. Наслідками воєнних дій в області стало припинення стабільної діяльності підприємств, порушення логістичних ланцюжків, втрата постачальників та ринків збуту продукції, відтік працездатного населення з ринку праці через виїзд до інших регіонів України та за кордон, мобілізацію до лав Збройних сил України, сил територіальної оборони тощо. Військові дії негативно вплинули на умови життєдіяльності та добробут населення області.

Кіровоградщина, як і інші регіони України, зазнала масованих ракетних ударів з боку Російської Федерації, що призвело до руйнувань об'єктів соціальної, енергетичної та іншої критичної інфраструктури.

Результати аналізу соціально-економічного розвитку Кіровоградської області свідчать про стабілізацію у 2024 році окремих базових показників у реальному секторі економіки та соціальній сфері порівняно з початком військової агресії. Водночас, мають місце низка проблем, які виникли в умовах безпрецедентних викликів.

Основні виклики розвитку області, що потребують вирішення в рамках Стратегії – 2027 до закінчення планового періоду є:

1) демографічні процеси (посилення негативних тенденцій у сфері природного відтворення населення, у тому числі вплив військової агресії Російської Федерації (зменшення частки осіб молодіжного та дорослого контингенту за віковими групами);

2) гострий дефіцит кваліфікованих робітничих, інженерно-технічних кадрів через мобілізацію, втрата людського капіталу через відтік трудових ресурсів за межі області та країни,

3) матеріальні, фінансові втрати, понесені суб'єктами господарювання внаслідок військової агресії Російської Федерації проти України;

4) порушення логістичних маршрутів через воєнний стан, зменшення кількості постачальників сировини та втрата ринків збуту продукції;

5) обмеження енергопостачання підприємств через руйнування об'єктів енергетичної інфраструктури внаслідок збройної агресії Російської Федерації, підвищення цін на енергоносії, сировину, матеріали та транспортні витрати;

6) наявність руйнувань об'єктів критичної, житлово-комунальної та соціальної інфраструктури в результаті воєнної агресії з боку Російської Федерації;

7) зміна погодно-кліматичних умов, що зумовлена зростанням температури повітря, як середньорічної, так і для окремих періодів року, що особливо негативно впливає на умови ведення землеробства;

8) нестабільна робота урановидобувних шахт області, неналежне їх матеріально-технічне забезпечення, не вирішення на державному рівні питань, пов'язаних із функціонуванням уранодобувних підприємств області;

9) низький рівень залучення внутрішніх та зовнішніх інвестицій у розвиток реального сектору економіки через військовий стан;

10) освітні втрати (прогалини у знаннях і навичках учнів під час освітнього процесу у порівнянні зі стандартами освіти та очікуваними результатами навчальних здобутків);

11) зростання навантаження на систему охорони здоров'я та соціального захисту внаслідок значної кількості внутрішньо переміщених осіб, системної підтримки ветеранів, військових та членів їх сімей;

12) недостатнє внутрішнє транспортне сполучення, що призводить до фактичного розділення регіону на два "центри тяжіння": до обласного центру та до траси "Київ-Одеса";

13) неготовність системи управління регіональним розвитком до процедур та кращих практик ЄС.

Місцевими органами виконавчої влади спільно з органами місцевого самоврядування, бізнесу та громадськості попри складну ситуацію, яка склалася в області через проведення бойових дій в Україні вживалися заходи щодо виконання завдань, спрямованих на досягнення визначених стратегічних цілей Стратегії-2027 та реалізації у 2021-2023 роках проєктів регіонального розвитку, у рамках Плану заходів на 2021-2023 роки з реалізації Стратегії-2027.

Здійснювалося сприяння у налагодженні роботи промислових підприємств області, у тому числі релокованих на територію області, забезпечувалося надання підтримки суб'єктам підприємництва, військовослужбовцям та членам їх сімей, незахищеним верствам населення, зокрема малозабезпеченим та багатодітним сім'ям, особам з інвалідністю, надавалася всебічна допомога внутрішньо переміщеним особам, вживалися заходи щодо наповнення бюджетів усіх рівнів.

Крім того, не зважаючи на складну ситуацію через проведення бойових дій на території України, здійснювалося поліпшення матеріально-технічної бази в галузях освіти, охорони здоров'я, культури, житлово-комунального господарства, забезпечувалося надання якісних послуг задля забезпечення належної життєдіяльності населення. При цьому, використано різні механізми і джерела фінансування.

Значна увага приділена фінансовому забезпеченню реалізації заходів і проєктів Плану заходів, яке передбачало поєднання фінансового ресурсу із державного та місцевих бюджетів, приватних інвестицій та міжнародної технічної допомоги, грантів міжнародних фінансових організацій тощо.

Протягом 2022-2024 років пріоритетними напрямками у роботі органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування були підтримка Збройних Сил України, територіальної оборони, відновлення економічної активності суб'єктів господарювання, наповнення бюджетів, адаптування бізнесу та населення до нових умов життєдіяльності, забезпечення безперебійної роботи критичної інфраструктури та об'єктів соціальної сфери, соціальна підтримка учасників бойових дій, найбільш вразливих категорій населення, внутрішньо переміщених осіб.

Звіти про виконання Плану заходів на 2021-2023 роки із реалізації Стратегії розвитку Кіровоградської області на 2021-2027 роки та звіт з оцінки виконання першого етапу реалізації Стратегії розвитку Кіровоградської області на 2021-2027 роки та Плану заходів на 2021-2023 роки із реалізації Стратегії розвитку Кіровоградської області на 2021-2027 роки розміщено на офіційних вебсайтах обласної ради та обласної державної (військової) адміністрації за посиланнями (<https://oblrada.kr.ua/decission/3156/pro-vikonannya-planu-zahodiv-na-2021-2023-roki-iz-realizatsii-strategii-rozvitku-kirovogradskoi-oblasti-na-2021-2027-roki-19-06-2024> та <https://oblrada.kr.ua/decission/3155/pro-zvit-z-otsinki-vikonannya-pershogo-etapu-realizatsii-strategii-rozvitku-kirovogradskoi-oblasti-na-2021-2027-roki-ta-planu-zahodiv-na-2021-2023-roki-iz-realizatsii-strategii-rozvitku-kirovogradskoi-oblasti-na-2021-2027-roki-19-06-2024>).

Підрозділ 1. Географічне розташування та транспортна доступність

Кіровоградська область розташована в центральній частині України між річками Дніпро і Південний Буг за розміром займає площу 24,6 тис. кв. км (4,1% території України, 13-е місце серед областей).

Малюнок 1 Розташування Кіровоградської області та транспортна доступність

На півночі Кіровоградська область межує з Черкаською областю, на північному сході – з Полтавською, на сході й південному сході – з Дніпропетровською, на півдні – з Миколаївською, на південному заході – з Одеською, на заході – з Вінницькою областями.

Таблиця 1

Автомобільні дороги Кіровоградської області

Індекс та номер дороги	Кількість доріг, од.	Автомобільні дороги Кіровоградської області
1	2	3
Автомобільні дороги європейського значення:		
E-50	2	Ужгород - Тернопіль – Кропивницький - Донецьк - Довжанське
E-584		Полтава – Кропивницький - Кишинів - Галац - Слобозія
Міжнародний Критський транспортний коридор		
№ 9	1	Гельсінкі: Выборг – Санкт-Петербург–Псков – Москва – Калінінград – Київ – Любашівка/Роздільна – Кишинів – Бухарест – Димитровград-Александруполіс
Автомобільні дороги міжнародного значення:		
M-05	4	Київ-Одеса
M-13		Кропивницький – Платонове
M-22		Полтава – Олександрія

1	2	3
М-30		Стрий - Тернопіль - Кропивницький - Знам'янка - Дніпро - Донецьк - Дебальцеве
Автомобільні дороги національного значення:		
Н-01	5	Київ – Знам'янка
Н-08		Бориспіль – Дніпро – Запоріжжя – Маріуполь
Н-14		Олександрівка – Кропивницький – Миколаїв
Н-23		Кропивницький – Кривий Ріг – Запоріжжя
Н-24		Благовіщенське – Миколаїв
Автомобільні дороги регіонального значення:		
Р-10	2	Канів – Чигирин – Кременчук
Р-71		Одеса – Іванівка – Ананьїв – Піщана – Хашувате – Колодисте – Рижавка;
Автомобільні дороги територіального значення		
Т-0207; ...	26	Джулинка — Гайворон — Благовіщенське — ; ...
	38	Автомобільних доріг державного значення
	592	Автомобільних доріг місцевого значення, у т.ч.
	<i>114</i>	<i>обласного значення;</i>
	<i>478</i>	<i>районного значення</i>

Таблиця 2

Перелік трас міжнародних європейських магістралей, які співпадають з трасами міжнародних автомобільних доріг на території Кіровоградської області

Автомобільні дороги європейського значення:	Автомобільні дороги міжнародного значення:
1	2
Е-50 Брест - Ренн - Ле-Ман - Париж - Реймс - Мец - Саарбрюккен - Мангайм - Гайльбронн - Нюрнберг - Роздадов - Пльзень - Прага - Їглава - Брно - Тренчин - Пряшів - Вишне Німецьке - Ужгород - Мукачеве - Стрий - Тернопіль - Хмельницький - Вінниця - Умань - Кропивницький - Дніпро - Донецьк - Ростов-на-Дону - Армавір - Мінеральні Води - Махачкала	М-30 Стрий - Тернопіль - Кропивницький - Знам'янка - Дніпро - Донецьк - Дебальцеве
Е-584 Полтава-Кропивницький-Кишинів-Галац-Слобозія (є частиною Пан'європейського транспортного коридору №9)	М-13 Кропивницький-Платонове; М-22 Полтава-Олександрія, М-30 Стрий - Тернопіль - Кропивницький - Знам'янка - Луганськ - Ізварине

Територію області перетинають залізничні магістралі, які зв'язують найважливіші промислові та сільськогосподарські регіони Півдня з Південним Заходом і Центром України. Стратегічно важливими залізничними вузлами є станції Знам'янка і Помічна.

Географічне розташування Кіровоградської області у центрі України, наявна мережа автомобільних доріг загального користування створюють

потенційні можливості для розвитку міжрегіональної співпраці, автотранспортного сполучення із іншими регіонами України.

Національні автомобільні дороги виконують транспортні зв'язки із столицею України, з обласними центрами областей-сусідів Кіровоградської області, забезпечують внутрішньо-обласні перевезення.

Відповідно, для області існує ряд основних ризиків.

Географічне розташування області створює додаткові обмеження у розвитку через відсутність виходу до морських портів, прямого залізничного сполучення із рядом обласних центрів на заході і сході України, значну віддаленість від країн Європи, через відсутність автомобільних доріг I категорії, незадовільний технічний стан значної частини автомобільних доріг, наявність значної кількості районів і населення, яке проживає на відстані понад 100 км від обласного центру.

Відсутність аеропорту, незадовільний стан переважної більшості автомобільних доріг, низька щільність населення створюють суттєві обмеження для регіонального розвитку.

Підрозділ 2. Розвиток громад, відновлення територій та об'єктів

1. Адміністративно-територіальний устрій області

Адміністративні центри та території громад Кіровоградської області затверджено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 12 червня 2020 року № 716-р "Про визначення адміністративних центрів та затвердження територій територіальних громад Кіровоградської області".

Відповідно до постанови Верховної Ради України від 17 липня 2020 року №807-ІХ на території області утворено 4 райони, а саме: Кропивницький, Олександрійський, Новоукраїнський, Голованівський.

25 жовтня 2020 року в усіх 49 територіальних громадах Кіровоградської області відбулись перші вибори депутатів сільських, селищних, міських рад

територіальних громад і відповідних сільських, селищних, міських голів.

На основі нового адміністративно-територіального устрою повноцінно діють 4 райони та 49 територіальних громад, які в особі відповідних рад виконують

Малюнок 2 Новий районний поділ Кіровоградської області

повноваження відповідно до чинного законодавства.

Таблиця 3

Адміністративно-територіальний устрій Кіровоградської області

		Обласна рада	1
Районів	4	Районних рад	4
Районів у містах	2	Районних рад у містах	2
Міст	12	Міських рад	12
Селищ	43	Селищних рад	16
Сільських населених пунктів	974	Сільських рад	21
Усього - 1027 населених пунктів		Усього – 56 місцевих рад	

Кропивницький район – найбільша адміністративно-територіальна одиниця Кіровоградської області, за площею 9723,2 км², район розташований в центральній частині Кіровоградської області.

Олександрійський район – другий за розміром район (площа становить 5417,9 км²), розташований на сході Кіровоградської області.

Новоукраїнський район – адміністративно-територіальна одиниця, що знаходиться у південній частині Кіровоградської області. Загальна площа району становить 5202,9 км².

Голованівський район – найменша адміністративно-територіальна одиниця області (площа становить 4244 км²), район розташований у західній частині Кіровоградської області.

Таблиця 4

Загальні відомості про райони Кіровоградської області

Назва адміністративно-територіальної одиниці	Загальні відомості
1	2
Голованівський район:	
Площа Голованівського району*	4244 км ²
Чисельність наявного населення ⁰ станом на 01 січня 2022 року	118803 осіб
Адміністративний центр	селище Голованівськ
До складу Голованівського району входить 10 територіальних громад:	
Кількість міст	2
Кількість селищ	9 ¹
Кількість сіл	170 ¹
Усього населених пунктів	181
Кропивницький район:	
Площа Кропивницького району*	9723,2 км ²
Чисельність наявного населення ⁰ станом на 01 січня 2022 року	429585 осіб
Адміністративний центр	місто Кропивницький
До складу Кропивницького району входять 17 територіальних громад:	
Кількість міст	4
Кількість районів у містах	2
Кількість селищ	14 ¹
Кількість сіл	400 ¹
Усього населених пунктів	418

1	2
Новоукраїнський район	
Площа Новоукраїнського району*	5202,9 км ²
Чисельність наявного населення⁰ станом на 01 січня 2022 року	135842 осіб
Адміністративний центр	місто Новоукраїнка
До складу Новоукраїнського району входять 13 територіальних громад:	
Кількість міст	4
Кількість селищ	7 ¹
Кількість сіл	231 ¹
Усього населених пунктів	242
Олександрійський район	
Площа Олександрійського району*	5417,9 км ²
Чисельність наявного населення⁰ станом на 01 січня 2022 року	219482 осіб
Адміністративний центр	місто Олександрія
До складу Олександрійського району входять 9 територіальних громад:	
Кількість міст	2
Кількість селищ	13 ¹
Кількість сіл	173 ¹
Усього населених пунктів	188

Примітка:

* - дані наведено за 2020 рік на офіційному вебсайті Децентралізація в Україні <https://decentralization.ua/>

⁰ - інформація надана головним управлінням статистики у Кіровоградській області. Враховуючи ситуацію, що склалася у зв'язку з військовою агресією Російської Федерації проти України, оприлюднення статистичної інформації буде здійснено після завершення встановленого згідно з пунктом 1 Закону України "Про захист інтересів суб'єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни" терміну для подання статистичної та фінансової звітності;

¹ - за даними управління регіонального розвитку, містобудування та архітектури обласної військової (державної) адміністрації

Таблиця 5**Загальні відомості про територіальні громади Кіровоградської області**

Назва одиниці адміністративно-територіального устрою	Кількість населених пунктів*, (од.)	Площа ОТГ (км ²)*	Чисельність наявного населення ⁰ , тис. осіб		
			усього	міське	сільське
1	2	3	4	5	6
Міські територіальні громади					
Благовіщенська	27	702,9	21,052	5,825	15,227
Бобринецька	9	194,7	11,158	10,396	0,762
Гайворонська	17	440,2	24,286	14,01	10,276
Долинська	32	649,6	26,087	19,316	6,771
Знам'янська	6	113,1	27,602	26,231	1,371
Кропивницька	2	105	228,007	228,007	-
Маловисківська	16	384,3	14,828	9,96	4,868
Новомиргородська	47	1004,9	26,239	13,145	13,094
Новоукраїнська	16	449,5	19,429	16,08	3,349
Олександрійська	14	260,3	85,307	80,692	4,615
Помічнлянська	4	77,4	9,738	8,608	1,13
Світловодська	10	292,6	53,582	50,388	3,194
Усього	200	4674,5	547,315	482,658	64,657

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ КІРОВОГРАДСЬКОЇ ОБЛАСТІ НА 2021-2027 РОКИ

1	2	3	4	5	6
Сільські територіальні громади					
Аджамська	11	291,4	5,851	-	5,851
Великоандрусівська	25	264	7,67	-	7,67
Великосеверинівська	11	223,7	6,045	-	6,045
Ганнівська	14	295,3	3,473	-	3,473
Глодоська	11	244,5	4,057	-	4,057
Гурівська	16	628,7	5,471	-	5,471
Дмитрівська	12	545,7	6,316	-	6,316
Злинська	6	274	5,603	-	5,603
Катеринівська	13	293,7	5,481	-	5,481
Кетрисанівська	73	1301,8	12,689	-	12,689
Мар'янівська	15	299,1	5,051	-	5,051
Надлацька	13	270,8	4,142	-	4,142
Первозванівська	19	382,5	8,398	-	8,398
Перегоні вська	10	190,2	4,404	-	4,404
Підвисоцька	17	447,7	6,33	-	6,33
Піщанобрідська	20	424,2	5,868	-	5,868
Попельнастівська	30	742,1	8,234	-	8,234
Рівнянська	29	569,5	10,033	-	10,033
Соколівська	22	399,9	9,946	-	9,946
Суботцівська	23	532,6	11,568	-	11,568
Тишківська	11	271,7	3,736	-	3,736
Усього	401	8893,1	140,366	-	140,366
Селищні територіальні громади					
Вільшанська	23	589,9	10,957	4,526	6,431
Голованівська	32	663,4	15,897	5,646	10,251
Добровеличківська	31	591,2	13,173	5,358	7,815
Заваллівська	12	256	10,738	5,988	4,75
Компаніївська	51	267,8	14,237	4,323	9,914
Кам'янецька	27	996,1	14,256	5,425	8,831
Новоархангельська	21	487,6	12,161	5,882	6,279
Новопразька	12	380,6	8,669	6,266	2,403
Олександрівська	53	1155,3	24,709	10,23	14,479
Онуфріївська	28	889,4	16,626	8,166	8,46
Пантаївська	6	173	5,06	2,536	2,524
Петрівська	38	1196	22,134	7,639	14,495
Побузька	9	195,3	8,836	5,694	3,142
Приютівська	25	519,9	12,2	3,045	9,155
Смолінська	22	317,3	14,614	9,243	5,371
Устинівська	36	941,6	11,764	3,233	8,531
Усього	426	9620,4	216,031	93,2	122,831

Примітка: * - дані наведено за 2020 рік на офіційному вебсайті Децентралізація в Україні <https://decentralization.ua/>

⁰ - інформація надана головним управлінням статистики у Кіровоградській області. Враховуючи ситуацію, що склалася у зв'язку з військовою агресією Російської Федерації проти України, оприлюднення статистичної інформації буде здійснено після завершення встановленого згідно з пунктом 1 Закону України "Про захист інтересів суб'єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни" терміну для подання статистичної та фінансової звітності;

2. Стратегічне планування розвитку громад

Відповідно до Закону України "Про засади державної регіональної політики" кожна громада має мати власний стратегічний документ свого розвитку на довгострокову перспективу, який відповідатиме стратегічним цілям та пріоритетам Державної стратегії регіонального розвитку та стратегії розвитку відповідного регіону.

Станом на 01 січня 2025 року 49 територіальних громад області охоплені процесом стратегічного планування, а саме:

29 громад (59,2%) мають затверджені стратегії розвитку, з яких у 15 громадах стратегії розроблено в рамках співпраці з проектами (програмами) міжнародної технічної допомоги, зокрема, проекту "Децентралізація приносить кращі результати та ефективність" (DOBRE), що фінансується Урядом США через Агентство США з міжнародного розвитку (USAID), Програми "U-LEAD з Європою", проекту DESPRO швейцарсько-українського проекту "Підтримка децентралізації в Україні", проекту "Українська адміністрація майбутнього" Фондації Менеджерських Ініціатив за фінансової підтримки Фонду Міжнародної Солідарності у рамках Програми Підтримки Демократії, реалізованої Міністерствами Закордонних Справ Республіки Польща та Канада, Ardana Consultants (консалтингова компанія м.Барселона, Іспанія) та інші (таблиці 6);

у 20 громаді (40,8%) знаходяться у стадії розробки, з яких у 3 громадах стратегії розробляються за сприяння проектів міжнародної технічної допомоги, зокрема, проекту "Децентралізація приносить кращі результати та ефективність" (DOBRE), Програми "U-LEAD з Європою", проекту USAID "Демократичне врядування у Східній Україні" (DG East) (таблиці 7);.

Протягом 2024 року затвердили стратегії розвитку 5 громад: Знам'янська, Кropyвницька міські, Добровеличківська селищна, Ганнівська та Піщаноблідська сільські громади.

Таблиця 6

**Затверджені Стратегії розвитку громад Кіровоградської області
(у розрізі районів)**

Адміністративно-територіальна одиниця	Кількість стратегій затверджено	Кількість громад в районі	Відсоток від загальної кількості громад
1	2	3	4
Голованівський район	9	13	69,2%
Кропивницький район	10	17	58,8%
Новоукраїнський район	6	10	60%
Олександрійський район	4	9	44,4%
Усього	29	49	59,2%

Таблиця 7

**Стратегії розвитку громад Кіровоградської області, які знаходяться у
стадії розробки (у розрізі районів)**

Адміністративно-територіальна одиниця	Кількість стратегій у стадії розробки	Кількість громад в районі	Відсоток від загальної кількості громад
1	2	3	4
Новоукраїнський район	4	13	30,8%
Кропивницький район	7	17	41,2%
Голованівський район	4	10	40%
Олександрійський район	5	9	55,6%
Усього	20	49	40,8%

3. Просторове планування Кіровоградської області

Схема планування території Кіровоградської області, затверджена рішенням обласної ради від 15 лютого 2013 року № 442. У 2024 році розпочато роботу щодо оновлення Схеми планування території Кіровоградської області та розроблення (оновлення, внесення змін) та затвердження містобудівної документації територіальних громад області.

Аналіз стану забезпеченості містобудівною документацією населених пунктів на території Кіровоградської області свідчить, що:

із 181 населеного пункта Голованівського району – в 144 (79,6 %) населених пунктах є наявна містобудівна документація (генеральні плани населених пунктів – 144, плани зонування – 43, детальні плани території – 33);

із 418 населених пунктів Кропивницького району – в 308 (73,7 %) населених пунктах є наявна містобудівна документація (генеральні плани населених пунктів – 308, плани зонування – 84, детальні плани території – 142);

із 242 населених пунктів Новоукраїнського району – в 152 (62,8 %) населених пунктах є наявна містобудівна документація (генеральні плани населених пунктів – 152, плани зонування – 19, детальні плани території – 70);

із 188 населених пунктів Олександрійського району – в 145 (77,1 %) населених пунктах є наявна містобудівна документація (генеральні плани населених пунктів – 145, плани зонування – 28, детальні плани території – 37).

Водночас із 49 громад лише 20 громад (41% від загальної кількості територіальних громад) прийняли рішення про розроблення комплексних планів просторового розвитку, а саме: Благовіщенська, Гайворонська, Новоархангельська, Підвисоцька, Дмитрівська, Долинська, Знам'янська, Катеринівська, Кам'янецька, Первозванівська, Суботцівська, Мар'янівська, Тишківська, Великоандрусівська, Новопазська, Олександрійська, Онуфріївська, Пантаївська, Попельнастівська та Приютівська громади.

Реформа місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні на засадах децентралізації, яка успішно реалізується з 2015 року, створила нові можливості для розвитку територіальних громад. Новий адміністративно-територіальний устрій та бюджетна децентралізація суттєво підвищили спроможність місцевого самоврядування.

Проте, низький рівень забезпеченості актуальною містобудівною документацією, старіння та втрата її актуальності, зміни технологій її розроблення (оновлення), неможливість використання в сучасних геоінформаційних системах потребує розроблення, оновлення, внесення змін до містобудівної документації територіальних громад області. Наявність неактуальної містобудівної документації на місцевому рівні стримує розвиток населених пунктів та території області.

Підрозділ 3. Природно-ресурсний потенціал, кліматичні умови

1. Клімат

Клімат в Кіровоградській області помірно-континентальний. Зима м'яка, з частими відлигами, а літо спекотне. У другій половині літа на території області часто встановлюється антициклонний тип погоди з високими температурами повітря до + 38 °С та тривалими посухами. Середня тривалість сонячного сяйва за рік становить 2198 год., найдовша – у червні (в середньому 348 год), найменша – у грудні (в середньому 15 год).

Опади випадають найчастіше влітку і восени у вигляді дощів. За теплий період (червень-жовтень) випадає в середньому 280-335 мм, за холодний (листопад-березень) – 125-140 мм. У той же час у степовій зоні мають місце бездощові періоди тривалістю 30-40 днів. Нерідким явищем у степовій зоні є пилові або чорні бурі та суховії до 25-30 м/с, характерні для осінньо-літнього періоду, які завдають великих збитків господарству зменшенням або повною загибеллю врожаю.

2. Водні ресурси

Кіровоградська область є однією з найменш забезпечених місцевими водними ресурсами областей, їх запаси вдвічі менші, ніж в середньому в Україні.

Більша частина області (63%) розміщена в межах басейну річки Південний Буг, інша (37 %) – в басейні річки Дніпро.

Основні річки, які формують транзитний стік, значно віддалені від промислових центрів області, тому вода транспортується на значні відстані водогонами: Дніпро-Кіровоград (120 км), Синюха (Новоархангельськ) – Смоліно (38 км) та Карачунівське водосховище на р.Інгулець – Долинська (63 км).

Усунення територіальної і часової нерівномірності розподілу річного стоку здійснюється за допомогою 57 водосховищ (об'ємом 208,6 млн. м³) площею водного дзеркала 8,6 тис.га та 3006 ставками (загальним об'ємом – 260,9 млн.м³, площею водного дзеркала 18,4 тис.га).

Водозабезпеченість на 1 особу місцевим стоком склала 1,1 тис. м³, а в маловодні роки знижується до 0,24 тис. м³. В області є населені пункти, що користуються привізною водою.

Водні ресурси в області представлені:

- 1599 річками, загальною довжиною 7,2 тис.км, з них: 2 великі річки – Південний Буг і Дніпро довжиною 130,7 км та 11 середніх річок довжиною 905,9 км: Синюха, Велика Вись, Чорний Ташлик, Ятрань, Інгул, Тясмин, Інгулець, Висунь; 1586 малих річок довжиною 6,2 тис. км. Довжина р.Дніпро в межах області (по фарватеру) становить 68 км. Найбільші притоки – Інгулець, Тясмин.

Таблиця 8

Водний фонд Кіровоградської області

Загальна кількість річок					Довжина в межах області				
Загальна кількість, од.	Великі, од.	Середні, од.	Малі, шт.		Всього, км	Великі, км	Середні, км	Малі, км	
			понад 10 км	менше 10 км				понад 10 км	менше 10 км
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Басейн річки Південний Буг:									
1179	1	8	105	1065	5139,9	78,1	684,5	2008,7	2368,6
Суббасейн середнього Дніпра:									
125	1	1	17	106	680,0	52,6	35,1	394,4	197,9
Суббасейн нижнього Дніпра:									
295	0	2	26	267	1413,7	0	186,3	537,7	689,7
Всього:									
1599	2	11	148	1438	7233,6	130,7	905,9	2940,8	3256,2

- 3 озерами з площею дзеркала 16 га: озеро Берестувате, яке розташоване поблизу с.Водяного на території Знамянської громади (площа поверхні 0,16 км²); озеро Лонго в долині Великої Висі у м.Новомиргород (Новомиргородська громада (площа поверхні 0,13 км²); Солоне озеро, яке розташоване с.Веселівка на території Бобринецької громади (площа поверхні 0,66 км²);

- "штучними морями" – Кременчуцьке та Кам'янське водосховища. Загальна протяжність берегової лінії Кременчуцького водосховища в межах

області складає – 100 км, з яких 35 км – абразійні береги, Кам'янського – 39,1 км, з яких – 9,8 км береги, що розмиваються;

- 57 водосховищами, загальною площею – 85,9 км² (8,6 га), обсяг води при нормальному підпертому рівню складає – 208,6 млн м³;

Таблиця 9

Водосховища Кіровоградської області

Місце розташування	Всього, од.	Загальна площа, тис. га	Комплексного призначення, од.	Перебувають у користуванні, од.
1	2	3	4	5
Адміністративно-територіальне розташування:				
Голованівський район	11	2,367	5	3
Кропивницький район	21	1,867	1	12
Новоукраїнський район	17	1,251	0	10
Олександрійський район	8	3,112	2	4
Разом по області	57	8,597	8	29
Розташування у басейновому розрізі:				
Басейн р. Дніпро, у тому числі:	11	3,414	2	7
суббасейн Нижнього Дніпра	9	2,324	2	5
суббасейн Середнього Дніпра	2	1,090	0	2
Басейн р. Південного Бугу	46	5,183	6	22
Разом у басейновому розрізі	57	8,597	8	29

- 3006 ставками з площею поверхні 184,4 км² (обсяг води при нормальному підпертому рівню складає 260,9 млн.м³);

Таблиця 10

Ставки Кіровоградської області

Місце розташування	Кількість ставків, од.	Площа водного дзеркала, тис. га	Об'єм НІР ставків, млн м ³	Перебуває у користуванні		
				од.	тис. га	млн м ³
1	2	3	4	5	6	7
Адміністративно-територіальне розташування:						
Голованівський район	745	2,6502	31,9763	301	1,3868	18,4341
Кропивницький район	1252	8,4617	123,9279	428	4,2145	68,3925
Новоукраїнський район	676	4,0942	53,5900	212	2,0041	32,1400
Олександрійський район	333	3,2284	51,4442	136	1,6959	25,6820
Разом по області	3006	18,4355	260,9384	1077	9,3013	144,6486
Розташування у басейновому розрізі:						
Басейн р. Дніпро, у тому числі	705	6,1925	95,9637	297	3,3990	52,1290
суббасейн Нижнього Дніпра	470	3,6406	64,1696	200	1,6517	28,7801
суббасейн Середнього Дніпра	235	2,5519	31,7941	97	1,7473	23,3489
Басейн р. Південного Бугу	2301	12,2419	164,9747	780	5,9023	92,5196
Разом у басейновому розрізі	3006	18,4345	260,9384	1077	9,3013	144,6486

- питними та технічними підземними водами сумарна кількість затверджених (балансових) запасів складає 224,9 тис.м³/добу;

- підземними мінеральними водами (відносяться до типу радонових), кількість запасів складає 483 м³/добу.

У 2023 році водокористувачами області забрано 236,3 млн.м³ води (на 92,4 млн.м³, або у 1,6 раза більше порівняно з 2022 роком), з них: із поверхневих водних джерел – 219,8 млн.м³ та із підземних – 16,5 млн. м³.

Обсяг піднятої води з поверхневих джерел склав 93% та з підземних джерел 7% до загального обсягу піднятої води (обсяг води збільшився у 1,6 раза порівняно з 2022 роком). Протягом 2023 року використано всього свіжої води 44,04 млн. м³ (у 2022 році – 44,6 млн. м³), найбільше на виробничі потреби (25,1 млн. м³) та на питні і санітарно-гігієнічні потреби (16,3 млн. м³), на зрошення (3,4 млн м³) та на інші потреби (0,2 м³).

Втрачено води при транспортуванні – 9,5 млн. м³ (2022 рік – 9,7 млн. м³).

Таблиця 11

Основні показники водокористування в області

(за даними Державного агентства водних ресурсів України)

Показники	Роки:						
	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
1	2	3	4	5	6	7	8
Забрано води з природних джерел, усього млн. м³	199,2	163,7	187,6	224,0	200,6	143,9	236,3
<i>у тому числі:</i>							
поверхневої, млн. м ³	181,8	146,8	171,2	209,1	185,2	128	219,8
підземної, млн. м ³	17,44	16,92	16,4	14,9	15,5	15,9	16,5
Використано свіжої води, усього, млн. м³	54,5	37,7	45,8	38,9	44,3	43,6	45,04
<i>у тому числі на потреби:</i>							
господарсько-питні, млн. м ³	19,0	18,4	17,8	15,9	14,7	15,4	16,3
виробничі, млн. м ³	33,7	16,3	23,1	18,6	24,8	24,9	25,1
зрошення, млн. м ³	1,7	2,9	4,8	4,4	2,9	2,8	3,4
Втрачено води при транспортуванні, млн. м³	6,2	5,6	5,1	5,2	7,6	9,7	9,5
Відсоток втраченої води при транспортуванні, % до забраної води	3,1	3,4	2,7	2,3	3,4	6,7	4
Скинуто зворотних вод, усього, млн. м³	49,7	31,0	39,8	32,7	38,3	39,7	38,9
Скинуто зворотних вод у поверхневі водні об'єкти, усього, млн. м³:	43,7	24,9	34,6	28,0	33,2	34,2	33,6
нормативно очищені, млн. м ³	14,5	12,7	12,5	17,0	3,96	3,4	3,7
нормативно (умовно) чисті без очищення	20,5	1,3	11,4	7,4	13,2	13,5	13,6
забруднені, млн. м ³	1,3	3,3	3,0	3,6	16,04	17,3	16,3

Впродовж 2023 року, після опрацювання та перевірки, прийнято 581 звіт про використання води за 2023 рік (за 2022 рік прийнято 522 звіти), що складає 83% від кількості водокористувачів, які здійснюють водокористування та підпадають під державний облік водокористування. Найбільшими споживачами в області є комунальні господарства – 21,5 млн.м³, промисловість – 6,3 млн.м³ та сільське господарство – 15,5 млн.м³.

Щорічно здійснюється перерозподіл стоку за допомогою каналу "Дніпро-Інгулець". Вода забирається з р.Дніпро та подається в р.Інгулець, Карачунівське водосховище для водообміну, забезпечення якісною водою промислових районів, потреб зрошення Миколаївської та Дніпропетровської областей, а також для загального оздоровлення річки Інгулець. У 2023 році каналом було подано 151,5 млн.м³ дніпровської води.

У поверхневій воді об'єкти за 2023 рік відведено 33,6 млн. м³ зворотних вод, з них нормативно очищених на очисних спорудах – 3,7 млн. м³, що пройшли очистку на біологічних та механічних очисних спорудах, нормативно чистих без очищення – 13,6 млн. м³, недостатньо очищених вод – 16,3 млн. м³, що складає 48,5% від загального обсягу. Не забезпечили нормативної очистки зворотних вод 24 підприємства.

Скидання недостатнього очищення вод, порівняно з минулим роком, зменшилося на 1 млн. м³.

3. Мінерально-сировинні ресурси

Кіровоградська область належить до одного з найбільш насичених мінеральними ресурсами регіонів України.

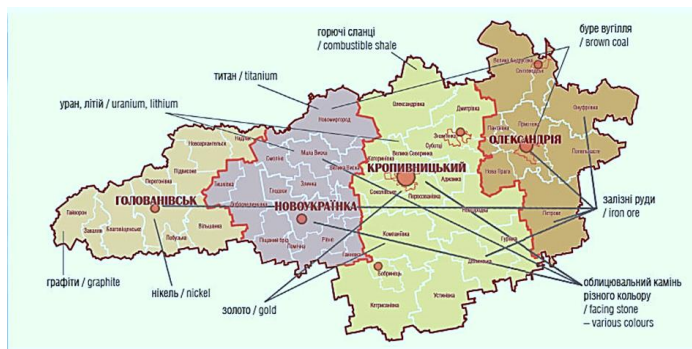
На території області виявлено понад 390 родовищ різноманітних корисних копалин, з яких 341 родовище - враховані державним балансом України.

Мінерально-сировинна база складається:

58% – сировина для виробництва будівельних матеріалів;

16% – паливно-енергетичні корисні копалини (буре вугілля, горючі сланці, уранові руди);

26% – руди чорних, кольорових та рідкісних металів, а також питні, технічні та мінеральні підземні води.

Малюнок 4 Карта Мінеральних ресурсів Кіровоградської області

4. Земельні ресурси

Земельний фонд Кіровоградської області складає 2458,8 тис.га (4,1% від території України), з них 2031,4 тис.га, або 82,6% займають сільськогосподарські угіддя (378,3 тис.га – землі 12 міських; 892,4 тис.га – землі 15 селищних та 760,7 тис.га – землі 21 сільських громад).

У структурі сільськогосподарських угідь рілля становить 1769,5 тис. га (71,9%), багаторічні насадження – 15,6 тис. га (0,6%), пасовища та сіножаті – 246,8 тис. га (10%).

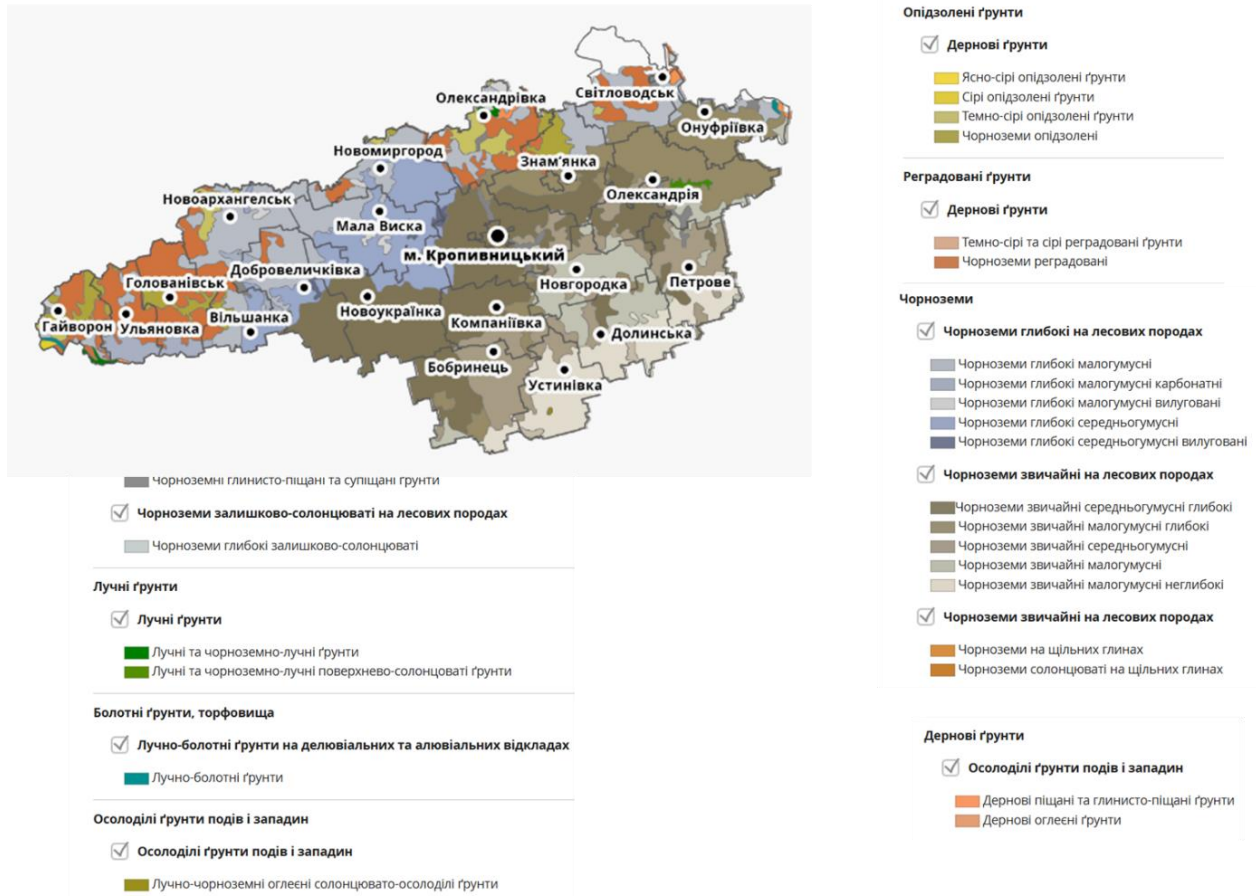
Таблиця 12

Категорії земель за основним цільовим призначенням

Основні категорії	2023 рік	
	усього, тис. га	% від загальної площі території
1	2	3
Загальна територія області (усього земель)	2458,8	100
<i>у тому числі:</i>		
Землі сільськогосподарського призначення	2078,7	84,5
Землі природно-заповідного та іншого природоохоронного призначення	101,9	4,14
Землі оздоровчого рекреаційного призначення	13,1	0,5
Землі лісгосподарського призначення	131,1	5,3
Забудовані землі (під житловою забудовою, землі промисловості, землі, які використовуються для транспорту і зв'язку, землі, які використовуються для технічної інфраструктури, інші відкриті землі), у тому числі:	134,0	5,4
<i>відкриті землі без рослинного покриву або з незначним рослинним покривом (піски, яри, землі, зайняті зсувами, щебенем, галькою, голими скелями)</i>	<i>13,3</i>	<i>0,5</i>

Ґрунтовий покрив області характеризується високою родючістю, оскільки представлений чорноземами, на частку яких припадає 95 % орних земель. За ступенем родючості ґрунтів Кіровоградська область посідає четверту позицію в Україні, а за 100-бальною шкалою якості ці ґрунти оцінено у 67 балів.

У північній частині області переважають чорноземи потужні малогумусні із вмістом гумусу 5% та середньогумусні із вмістом гумусу трохи більше 5,5 %. Значні площі тут займають чорноземи різною мірою реградовані, а також чорноземи опідзолені, темно-сірі опідзолені та рідше сірі опідзолені ґрунти. Для південно-західних районів найбільш поширеними ґрунтами є чорноземи звичайні, середньо- та малогумусні, а в південній частині – чорноземи звичайні неглибокі малогумусні та малопотужні.

Малюнок 5 Карта ґрунтів України: Інтерактивна карта ґрунтів України — SuperAgronom.com

Актуальними для області є питання з охорони і раціонального використання земельних ресурсів, захисту і реабілітації ґрунтів. Земельні ресурси області характеризуються надзвичайно високим рівнем освоєння. Наслідком високої господарської освоєності земельного фонду є прогресуюча деградація земель, що створює загрозу екологічній безпеці країни. Так, в області 1029,1 тис.га сільгоспугідь піддані водній ерозії, 3,9 тис.га – засолені, 0,8 тис.га – солонцюваті, 12,6 тис.га – кислі, 3,4 тис.га – перезволожені, 8,3 тис.га – заболочені, 0,5 тис.га – кам'яністі, 1111,7 тис. га – дефляційно небезпечні. Через ерозійні процеси площа ярів перевищує 3,5 тис.га, і щорічно втрачається 1,1 млн. т гумусу, а площа деградованих та малопродуктивних земель склала 270 тис.га.

5. Лісові ресурси

Лісові ресурси Кіровоградщини представлені 154,3 тис.га земель. Рівень лісистості області становить 7,4% при оптимальній 11 % (в Україні – 15,9%). Лісові масиви розповсюджені, переважно, в північних та південних районах.

Лісова рослинність представлена переважно широколистяними лісами (твердолистяні породи (дуб, ясен) – 90%, хвойні насадження – 7%, м'яколистяні насадження – 2%; інші деревні породи та чагарники – 1%).

Одним із найбільших лісних масивів є Чорний ліс, розташований на правому березі верхів'я р.Інгулець, та Нерубайський ліс, у степовій частині

області – невеликі байрачні ліси, степові чагарники (глід, терен, жостір тощо) і типчаково-ковилове різнотрав'я.

Розвиток та охорону лісового господарства області забезпечують 2 надлісництва (Чорноліське й Оникіївське) та 29 лісництв, що входять до складу ДП "Ліси України".

В постійному користуванні філій ДП "Ліси України" перебуває 131,1 тис.га земель лісогосподарського призначення, з яких безпосередньо вкрито лісовою рослинністю 113,5 тис.га.

З 2021 року започатковано реалізацію екологічної ініціативи "Масштабне заліснення України" (Указ Президента України від 07 червня 2021 року № 228/2021 "Про деякі заходи щодо збереження та відтворення лісів").

Лісові ресурси і природно-рекреаційний потенціал Кіровоградської області створюють потенційні умови для розвитку регіону, зокрема створення нових лісових насаджень, зон відпочинку і туристичних об'єктів. Поряд із цим, недостатність комплексного використання лісових ресурсів, обмеженість використання природно-рекреаційного потенціалу, нерозвиненість об'єктів туристичної інфраструктури створюють додаткові обмеження у розвитку регіону.

Клімат та земельні ресурси Кіровоградської області створюють потенційні можливості для розвитку агропромислового виробництва, лісового господарства, риборозведення та зеленого туризму. Поряд із цим, клімат Кіровоградської області створює додаткові обмеження у розвитку через довготривалі бездошові періоди, виникнення пилових буревіїв, ожеледі, граду.

Стан формування і забезпечення водними ресурсами створює потенційні умови для розвитку регіону, зокрема сільського господарства. Поряд із цим, недостатність забезпечення місцевими водними ресурсами, значна віддаленість основних річок (Дніпро, Синюха, Інгулець, Карачунівське водосховище) від промислових центрів області, нерівномірність розподілу ресурсів підземних вод в області створює додаткові обмеження у розвитку регіону.

Мінерально-сировинні ресурси Кіровоградської області створюють потенційні умови для розвитку регіону, зокрема створення нових виробництв із виробництва і реалізації будівельних, облицювальних та інших матеріалів, паливно-енергетичних ресурсів тощо. Поряд із цим, недостатність комплексного використання наявних мінерально-сировинних ресурсів, їх переробки в області, наявність значного обсягу відходів і забруднюючих речовин від діяльності добувних підприємств, створюють додаткові обмеження у розвитку регіону.

Лісові ресурси і природно-рекреаційний потенціал Кіровоградської області створюють потенційні умови для розвитку регіону, зокрема створення нових лісових насаджень, деревообробних підприємств, виробництв сувенірної продукції із деревини, зон відпочинку і туристичних об'єктів. Поряд із цим, недостатність комплексного використання лісових ресурсів, обмеженість використання природно-рекреаційного потенціалу, нерозвиненість об'єктів

туристичної інфраструктури створюють додаткові обмеження у розвитку регіону.

6. Природні об'єкти та біорізноманіття

У 2024 році в області налічувалося 248 природно-заповідних територій, загальною площею 102,55 тис. га, з них 26 територій, площею 5,9 тис. га, мають статус загальнодержавного значення, 222 території та об'єкти площею 96,6 тис.га – місцевого значення. Показник заповідності області складає 4,17%.

Таблиця 13

Структура природно-заповідного фонду області за 2024 рік

№ з/п	Найменування об'єктів ПЗФ	Об'єкти природно-заповідного фонду					
		Загальнодержавного значення		Місцевого значення		Всього	
		Кількість од.	Площа, га	Кількість од.	Площа, га	Кількість од.	Площа, га
1	2	3	4	5	6	7	8
1	Дендрологічні парки	1	109	-	-	1	109
2	Регіональні ландшафтні парки	-	-	2	78758,08	2	78758,08
3	Заказники – всього, у тому числі:	21	5722	104	13919,0106	125	19641,0106
	Ландшафтні	7	3844,4	68	10904,041	75	14748,441
	Лісові	1	43,5	7	1102,1	8	1145,6
	Ботанічні	9	735,5	20	951,8696	29	1687,3696
	загально-зоологічні	1	27	3	220,3	4	247,3
	Орнітологічні	2	503,6	5	736,4	7	1240
	Гідрологічні	1	568	-	-	1	568
	загально-геологічні	-	-	-	-	-	-
	Ентомологічні	-	-	1	4,3	1	4,3
4	Пам'ятки природи – всього, у т.ч.:	2	9,1	53	709,4515	55	718,5515
	Комплексні	1	7,1	9	314,8621	11	321,9621
	Ботанічні	-	-	29	331,3594	29	331,3594
	Гідрологічні	1	2	10	55,83	11	57,83
	Зоологічні	-	-	2	0,4	2	0,4
	Геологічні	-	-	2	7	2	7
5	Парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва	2	63,7	7	116,4523	9	180,1523
6	Заповідні урочища	-	-	56	3146,6137	56	3146,6137
	Усього	26	5909,8	222	96649,6081	248	102553,4081

Станом на 01 січня 2025 року встановлено у натурі (на місцевості) межі 96 природно-заповідних територій та об'єктів на площі 10,2 тис. га, що становить 10,2% від загальної площі існуючої природно-заповідної площі.

У 2024 році в області розширено пам'ятку природи місцевого значення "Каскади" із 2,5 га до 72,45 га.

Крім того, в адміністративних межах Компаніївської селищної територіальної громади Кропивницького району створено (оголошено) 4 території та об'єкти природно-заповідного фонду місцевого значення загальною площею 473,1 га, а саме, Ландшафтний заказник "Балка Гордієвська", "Балка Наглядівська", "Балка Петрівська", "Балка Шатравина".

У 2024 році площа природно-заповідного фонду місцевого значення області збільшилася на 598,7 га.

Найбільша кількість природно-заповідних територій розташована в адміністративних межах Долинської, Гурівської, Великоандрусівської, Кетрисанівської, Новомиргородської, Онуфріївської та Устинівської територіальних громад.

Основною загрозою для біологічного та ландшафтного біорізноманіття є антропогенна діяльність. Найзначнішим на даний час є скорочення ареалів існування для тваринного і рослинного світу. До цього призводить знищення природних середовищ існування тварин і місць зростання рослин, їх фрагментації та деградації (включаючи забруднення), у глобальній зміні клімату, екологічно незбалансованій експлуатації, поширенні чужерідних видів, розповсюдженні хвороб та шкідників.

Внаслідок необґрунтованого розорювання земель, вирубки лісів, осушення чи обводнення території, промислового, житлового та дачного будівництва відбувається знищення природних середовищ існування тварин і місць зростання рослин.

Збереження біологічного та ландшафтного різноманіття є обов'язковою умовою сталого (збалансованого) розвитку. Тваринний та рослинний світ Кіровоградщини, незважаючи на значну господарську освоєність території області та фрагментацію природних біотопів, залишається відносно багатим. Цьому сприяє географічне положення даної території, яку з південного заходу на північний схід перетинає природна межа між Лісостепом і Степом.

В області проводиться робота із виявлення і збереження рідкісних видів рослин. Рішенням обласної ради від 08 червня 2018 року № 498 затверджено переліки видів тварин та рослин, занесених до Червоної книги України, які поширені на території Кіровоградської області, та видів тварин та рослин, які підлягають особливій охороні на території Кіровоградської області. Інформація з цих переліків буде використовуватися для проведення досліджень територій області на предмет заповідання.

До цих переліків занесено 108 видів тварин та 65 видів рослин, занесених до Червоної книги України, які поширені на території Кіровоградської області, а також 91 вид тварин та 95 видів судинних рослин, які підлягають особливій охороні на території Кіровоградської області.

У флорі та фауні Кіровоградщини виявлено 7 видів рослин та 23 види тварин, занесених до Європейського червоного списку, а також 64 види рослин та 101 вид тварин, занесених до Червоної книги України.

Підрозділ 4. Демографія та трудові ресурси

Військова агресія Російської Федерації несе найбільші виклики для формування людського капіталу в області і Україні як в короткостроковій, так і в довгостроковій перспективі, оскільки руйнує його демографічну основу.

Згідно з пунктом 1 Закону України "Про захист інтересів суб'єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни" **статистична інформація стосовно демографічної ситуації**, починаючи з лютого 2022 року органами статистики не оприлюднюється.

Кіровоградська область є однією з найменш населених областей України з дуже низькою щільністю населення (36,7 осіб на км²).

Чисельність населення області (за останніми статистичними даними) станом на 01 січня 2022 року склала:

наявне – 903,7 тис. осіб, з яких міське – 63,7 % (575,9 тис. осіб), сільське – 36,3% (327,8 тис. осіб)

постійне – 897,3 тис. осіб, з яких міське – 63,5 % (569,8 тис. осіб), сільське – 36,5% (327,5 тис. осіб).

З моменту Всеукраїнського перепису населення (05 грудня 2001 року) до початку 2022 року наявне населення області зменшилося на 229,3 тис. осіб, або на 20,2%, у тому числі міське – на 106,1 тис. осіб (на 15,6%), сільське – на 123,2 тис. осіб (на 27,3%).

Чисельність населення області поступово зменшується, особливо в сільській місцевості.

Зміни чисельності наявного населення Кіровоградської області є результатом впливу двох чинників: природного приросту населення та сальдо міграції.

За 5 років (станом на 01 січня 2018 - 2022 років) населення області зменшилося (за оцінкою) на 52,5 тис. осіб, або на 5,5%, у тому числі в міських поселеннях – на 27,2 тис. осіб (на 4,5%), в сільській місцевості – на 25,3 тис. осіб (на 7,2%) (таблиця 14).

Таблиця 14

Розподіл наявного населення за типом місцевості станом на 01 січня 2002 та 2018-2022 років

Роки:	Населення - всього, осіб		
	Міська та сільська місцевості	міська місцевість	сільська місцевість
1	2	3	4
2002*	1 133 052	681 980	451 072
2018	956 250	603 049	353 201
2019	945 549	597 950	347 599
2020	933 109	591 944	341 165
2021	920 128	585 056	335 072
2022	903 712	575 858	327 854

Зменшення чисельності населення обумовлено, в першу чергу, внаслідок його природного скорочення (перевищення кількості смертей над кількістю народжень).

У 2021 році в області:

народилося 5533 немовлят (у 2017 році – 7845 дітей). Рівень народжуваності знизився з 8,2‰ у 2017 році до 6,1‰ у 2021 році, у тому числі у міських поселеннях – з 8,1‰ до 6‰, у сільській місцевості – з 8,3‰ до 6,2‰;

природне скорочення населення – склало 13472 осіб, або 14,7 особи на 1000 наявного населення;

zareєстровано 19005 померлих осіб (у 2017 році – 15694 осіб). Рівень смертності зріс з 16,3 осіб на 1000 жителів наявного населення області у 2017 році до 20,8 особи – у 2021 році.

За даними Мін'юста за 2024 рік у Кіровоградській області:

чисельність живонароджених склала 4191 осіб (2023 рік – 4537 осіб), що на 7,6% менше порівняно з 2023 роком;

чисельність померлих склала 14898 осіб (2023 рік – 14890 осіб), що на 0,1% більше порівняно з 2023 роком.

Природний приріст (скорочення) є від'ємним і складає (-10707 особи).

Висока передчасна смертність молодих чоловіків зумовлює втрати репродуктивного потенціалу як через втрати потенційних батьків, так і опосередковано через обмеження або й неспроможність реалізації репродуктивної функції й народження дітей жінками, які залишаються без пари через статеві диспропорції у населенні.

Серед регіонів, наближених за чисельністю населення, Кіровоградщина вирізняється найскладнішою демографічною ситуацією:

чисельність наявного населення в області на 01 січня 2022 року – була однією із найменших в Україні – 903,7 тис. осіб (24 місце в Україні), Чернігівська – 959,3 тис. осіб (23 місце в Україні), Херсонська – 1001,6 тис. осіб (22 місце в Україні), Волинська – 1021,4 тис. осіб (21 місце в Україні), Тернопільська – 1021,7 тис. осіб (20 місце в Україні);

рівень смертності населення є вищим від середнього в Україні (18,5 випадки на 1000 осіб наявного населення) – 20,8 випадки на 1000 осіб наявного населення (19-20 місце в Україні), Дніпропетровська – 20,8 випадки (19-20 місце в Україні), Харківська – 21 випадки (21 місце в Україні), Запорізька – 21,6 випадки (22 місце в Україні). Чернігівська – 22 випадки (23 місце в Україні).

У гендерному складі населення області має місце посилення диспропорцій. У структурі постійного населення області протягом 5 років (2018-2022 років) чисельність постійного населення як чоловічої так і жіночої статі зменшилася, зокрема:

за статтю "чоловіки" – на 23,2 тис. осіб, або на 5,3% порівняно з початком 2018 року і склала 414,3 тис. осіб (на 01 січня 2018 року – 437,4 тис. осіб), питома

вага склала 46,2 % від загальної чисельності постійного населення області (на 01 січня 2018 року – 46,1%);

за статтю "жінки" – на 29,4 тис. осіб, або на 5,7% порівняно з початком 2018 року і склала 483 тис. осіб (на 01 січня 2018 року – 512,4 тис. осіб), питома вага склала 53,8 % від загальної чисельності постійного населення області (на 01 січня 2018 року – 53,9%).

Таблиця 15

**Розподіл постійного населення за статтю
станом на 01 січня 2018-2022 років**

Роки:	Кількість населення, осіб	Чоловіки		Жінки	
		Усього, осіб	% від загальної кількості населення	Усього, осіб	% від загальної кількості населення
1	2	3	4	5	6
2018	949 835	437 439	46,1	512 396	53,9
2019	939 134	432 988	46,1	506 146	53,9
2020	926 694	427 496	46,1	499 198	53,9
2021	913 713	421 594	46,1	492 119	53,9
2022	897 297	414 272	46,2	483 025	53,8

На середню очікувану тривалість життя при народженні впливає вікова структура населення області.

Збільшується кількість населення старшого віку, а молодшого – зменшується. Так, станом на 01 січня 2022 року у віковій структурі населення області за останні 5 років (2018–2022 роки) відбулися певні зміни, зокрема чисельність постійного населення за віком:

від 0 до 15 років (діти) – зменшилася на 12 тис. осіб, або на 7,8% порівняно з початком 2018 року і склала 141,1 тис. осіб (станом на 01 січня 2018 року – 153,1 тис. осіб), його питома вага склала 15,7 % від загальної чисельності постійного населення області (станом на 01 січня 2018 року – 16,1%);

від 16 до 59 років – зменшилася на 40 тис. осіб, або на 7% порівняно з початком 2018 року і склала 525,6 тис. осіб (на 01 січня 2018 року – 565,6 тис. осіб), його питома вага склала 58,6 % від загальної чисельності постійного населення області (на 01 січня 2018 року – 59,56%);

від 60 років і старше – зменшилася на 513 осіб, або на 0,2% порівняно з початком 2018 року і склала 230,7 тис. осіб (на 01 січня 2018 року – 231,2 тис. осіб), його питома вага склала 25,7 % від загальної чисельності постійного населення області (на 01 січня 2018 року – 24,3%).

Таблиця 16

Розподіл постійного населення за основними віковими групами станом на 01 січня 2018-2022 років

Роки:	2018		2019	2020	2021	2022		Зміни (+/-) до початку 2018 року	
	Усього, осіб	% від загальної кількості населення	Усього, осіб	Усього, осіб	Усього, осіб	Усього, осіб	% від загальної кількості населення	осіб	%
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Кількість населення	949835		939134	926694	913713	897297		-52538	-5,5
0–15	153052	16,1	151139	148130	144742	141052	15,7	-12000	-7,8
16–59	565582	59,5	556416	546461	536569	525557	58,6	-40025	-7,0
60 років і старше	231201	24,3	231579	232103	232402	230688	25,7	-513	-0,2

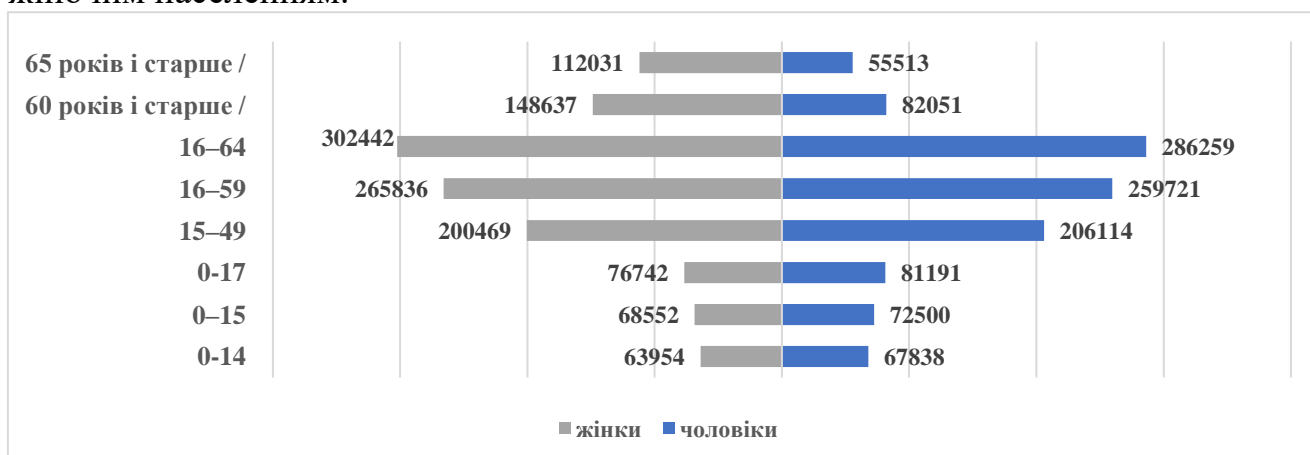
Співвідношення між чоловіками та жінками коливається в залежності від вікових груп:

молодші вікові групи та вікова група до 33 років – більша частка чоловічого населення;

вікова група 35-39 років – співвідношення відносно пропорційне;

вікові групи 40-49 років – зростає частка жіночого населення;

вікова група старше 50 років – найбільша диспропорція між чоловічим та жіночим населенням.

Діаграма 1 Розподіл постійного населення за статтю та віком станом на 01 січня 2022 року, особи

За 5 років відбувалося зменшення середньої очікуваної тривалості життя при народженні з 70,5 у 2017 році до 68,6 років у 2021 році, лише у 2018 році вона збільшилася з 70,8 до 71,2 років у 2019 році.

Спостерігалася значна різниця між тривалістю життя чоловіків та жінок.

Середня очікувана тривалість життя при народженні зменшилася: у чоловіків з 65,36 у 2017 році до 63,9 років у 2021 році та у жінок – з 75,53 до 73,1 року.

Різниця між тривалістю життя жінок і чоловіків зменшилася з 10,17 років у 2017 році до 9,4 років у 2021 році.

У результаті міграційних процесів протягом 5 років в Кіровоградській області склалося міграційне скорочення, його обсяг у 2021 році зріс на 1,3 тис. осіб. порівняно із 2017 роком (23 місці в Україні).

Таблиця 17

**Міграційний приріст, скорочення (–) населення
за 2017-2021 роки**

Регіон	Роки:				
	2017	2018	2019	2020	2021
1	2	3	4	5	6
Кіровоградська область, осіб	-1657	-2294	-3345	-2405	-2944

Протягом 5 років величина міграційного скорочення (-) у розрахунку на 10 тис. осіб наявного населення постійно збільшувалася з 17,2 у 2017 році до 32,3 у 2021 році (величина міграційного скорочення (-) у розрахунку на 10 тис. осіб наявного населення у 2018 році – 24,1; у 2019 році – 35,6; у 2020 році – 25,9).

До міграційних процесів залучене найбільш економічно активне і демографічно продуктивне населення. Найбільше негативне міграційне сальдо серед жінок. Міграція впливає на вікову структуру населення області і є одним із факторів подальшого поглиблення процесів старіння.

Проблеми працевлаштування, безробіття, низького рівня життя – усе це є безпосереднім каталізатором збільшення відтоку населення з країни, як трудових мігрантів, так і студентської молоді – наймобільнішої категорії населення.

Загальне демографічне навантаження у розрахунку на 1000 осіб у віці 16-59 років за останні 5 років зросло на 27 осіб. При цьому, відбулося зростання навантаження у старшому віці (60 років і старше) на 30 осіб та зменшення особами у віці (від 0-15 років) на 3 особи.

Для моніторингу ситуації щодо виїзду населення області за кордон, зважаючи на військовий час, можна використати результати опитування, яке було проведено Соціологічною групою "Рейтинг" на замовлення Центру аналізу та соціологічних досліджень Міжнародного республіканського інституту (<http://iri.org/>) у 21 обласному центрі України (у Києві та обласних центрах, де безпекова ситуація дозволяла проводити опитування).

Опитування було проведено з 21 квітня по 22 травня 2023 року методом особистого інтерв'ю вдома у респондентів. Всього було опитано 16 800 жителів України віком 18 років і старше.

Це опитування є одним з найбільш повних зрізів громадської думки в Україні.

Так, в обласному центрі нашого регіону показники свідчать про виїзд за кордон 32% населення та ще 5% покинули межі області і переїхали до інших регіонів країни.

Переважна більшість респондентів на опитуванні відповіли, що їх близькі родичі вихали до таких країн як Польща (44%) та Німеччина (29%).

Чи є у Вас близькі родичі, наприклад чоловік, дружина, батьки чи діти, які змінили своє місце проживання і виїхали в іншу область України, чи за кордон через повномасштабне вторгнення росії в Україну?*

(Декілька відповідей)

	Вінниця	Львів	Дніпро	Житомир	Ужгород	Закарпаття	Івано-Франківськ	Київ	Волинська	Львів	Миколаїв	Одеса	Полтава	Рівне	Суми	Тернопіль	Харків	Хмельницька	Черкаси	Чернівецька	
Так, в іншій області України	6%	6%	8%	6%	9%	18%	5%	12%	5%	5%	26%	6%	11%	6%	12%	5%	34%	5%	8%	7%	9%
Так, за кордоном	32%	39%	35%	37%	32%	42%	32%	31%	32%	25%	38%	33%	37%	39%	32%	38%	32%	31%	31%	29%	
Ні	66%	58%	61%	59%	62%	49%	66%	63%	64%	72%	45%	57%	62%	60%	54%	66%	41%	65%	64%	65%	65%
Важко відповісти/Немає відповіді	<1%	<1%	1%	1%	1%	1%	<1%	1%	<1%	<1%	1%	<1%	<1%	1%	<1%	-	1%	<1%	1%	<1%	

* Повне запитання містило уточнення: Не враховуються родичі, які служать в ЗСУ

80

До якої країни виїхали Ваші родичі?

(Серед тих, хто має близьких родичів, які виїхали за кордон, спонтанні відповіді, декілька відповідей)

	Польща (n=254)	Німеччина (n=270)	Італія (n=298)	США (n=269)	Канада (n=333)	Франція (n=247)	Кіпр (n=257)	Мордовія (n=259)	Латвія (n=251)	Молдова (n=308)	Одеса (n=303)	Польща (n=203)	Рівне (n=298)	Суми (n=315)	Тернопіль (n=257)	Хмельницька (n=302)	Хмельницька (n=250)	Черкаси (n=281)	Чернівецька (n=251)	Чернівці (n=265)	
Польща	44%	57%	30%	55%	18%	45%	37%	32%	44%	45%	40%	23%	43%	55%	40%	42%	27%	56%	43%	26%	37%
Німеччина	32%	26%	40%	23%	24%	34%	16%	32%	29%	25%	30%	36%	29%	29%	33%	18%	43%	21%	26%	33%	33%
Італія	9%	5%	3%	5%	5%	6%	11%	8%	5%	9%	4%	8%	6%	9%	6%	10%	4%	14%	8%	20%	6%
США	5%	10%	3%	5%	4%	3%	16%	3%	3%	10%	3%	7%	5%	9%	3%	20%	4%	6%	8%	9%	2%
Канада	3%	3%	3%	2%	8%	4%	11%	3%	5%	9%	4%	7%	6%	8%	6%	15%	3%	5%	6%	4%	4%
Франція	2%	4%	1%	1%	22%	3%	6%	3%	3%	2%	5%	3%	7%	3%	2%	-	2%	1%	3%	3%	3%
Кіпр	1%	1%	1%	1%	<1%	2%	1%	2%	6%	1%	3%	2%	1%	2%	3%	<1%	3%	1%	1%	1%	4%
Латвія	1%	<1%	3%	1%	1%	2%	2%	3%	1%	1%	1%	2%	3%	2%	1%	1%	1%	1%	4%	2%	1%
Молдова	1%	<1%	3%	<1%	2%	1%	2%	3%	<1%	1%	4%	2%	4%	1%	1%	<1%	2%	1%	1%	4%	1%
Одеса	1%	1%	4%	1%	2%	1%	1%	1%	1%	-	1%	2%	2%	1%	1%	1%	2%	1%	1%	1%	1%
Польща	3%	2%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	2%	1%	1%	2%	<1%	3%	1%	1%	1%
Рівне	2%	1%	1%	<1%	1%	1%	2%	<1%	1%	2%	1%	2%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%
Суми	1%	<1%	1%	1%	<1%	1%	2%	1%	2%	1%	2%	<1%	1%	1%	1%	<1%	3%	<1%	1%	2%	1%
Тернопіль	1%	<1%	1%	<1%	1%	2%	1%	1%	1%	1%	4%	4%	1%	-	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%
Харків	8%	10%	8%	9%	25%	14%	15%	14%	10%	14%	17%	15%	17%	7%	15%	10%	16%	3%	10%	11%	10%
Хмельницька	13%	5%	16%	11%	15%	8%	13%	12%	1%	10%	9%	10%	4%	5%	7%	12%	5%	6%	10%	13%	8%
Черкаси																					
Чернівці																					

81

Малюнок 6 Опитування респондентів Кіровоградської області "Міграція населення Кіровоградської області через повномасштабне вторгнення Російської Федерації в Україну"

Чисельність робочої сили у віці 15-70 років в області складає 406,5 тис. осіб, з них 352,9 тис. осіб, або 86,8% – зайняті економічною діяльністю.

Найбільшою є чисельність працюючих у галузях: сільське, лісове та рибне господарства, торгівля, промисловість, транспорт та галузі бюджетної сфери: освіта, охорона здоров'я та надання соціальної допомоги.

Таблиця 18

Економічна активність та рівень зайнятості населення області

Показник	Роки:				
	2017	2018	2019	2020	2021
1	2	3	4	5	6
Робоча сила у віці 15-70 років, тис. осіб	429,4	430,4	431,8	414,7	406,5
Зайняте населення у віці 15-70 років, тис. осіб	376,8	380,5	384,5	362,0	352,9
Рівень зайнятості населення у віці 15-70 років (за методологією МОП):					
Область, %	53,3	54,5	55,6	53,1	52,6
Україна, %	56,1	57,1	58,2	56,2	55,7
Місце області	22	21	21	22	22

Протягом 2017-2021 років чисельність зайнятого населення зменшилась на 6,3%, або на 23,9 тис. осіб. Найбільше зменшилась кількість зайнятого населення в:

сільському господарстві – на 8 тис. осіб, або на 7,5 %;

державному управлінні, обороні, соціальному страхуванні – на 5,4 тис. осіб, або на 21,6%;

охороні здоров'я та наданні соціальної допомоги – на 3,3 тис. осіб, або на 12,5%;

транспорті – на 2,1 тис. осіб, або на 8,6%;

промисловості – на 1,4 тис. осіб, або на 2,9%;

оптовій та роздрібній торгівлі – на 0,6 тис. осіб, або на 1%.

Певний вплив на рівень зайнятості населення має зменшення чисельності економічно активного населення у віці 15-70 років в області на 22,9 тис. осіб (із 429,4 тис. осіб у 2017 році до 406,5 тис. осіб у 2021 році), або на 5,3% (в Україні – на 3%).

При цьому, в області є значна чисельність безробітних громадян та високий рівень безробіття.

Таблиця 19

Чисельність безробітних громадян та рівень безробіття населення

Назва показника	Роки:				
	2017	2018	2019	2020	2021
1	2	3	4	5	6
Чисельність безробітного населення в області у віці 15-70 років, тис. осіб:	52,6	49,9	47,3	52,7	53,6
Рівень безробіття населення у віці 15-70 років (за методологією МОП):					
Область, %	12,2	11,6	11	12,7	13,2
Україна, %	9,5	8,8	8,2	9,5	9,9
Місце області	22	23	23	23	23

Структура зареєстрованого безробітного населення в області станом на 01 січня 2025 року:

за типом місцевості: сільських мешканців – 48,2% (1,5 тис. осіб), мешканців міських поселень – 51,8% (1,6 тис. осіб);

за статтю: чоловіки – 15%, жінки – 85%;

за віковими групами: у віці до 35 років – 26,3%; у віці 35-44 років – 31,4%; у віці понад 45 років – 24,8%;

за видами економічної діяльності – у сільському, лісовому та рибному господарстві – 21,8%; у державному управлінні, обороні – 19%; в оптовій та роздрібній торгівлі – 15,7%; у переробній промисловості – 8,5%, у транспорті та складському господарстві – 4,6%, в охороні здоров'я – 4,5%, в освіті – 3,8%.

Станом на 01 січня 2025 року навантаження на одне вільне робоче місце (вакантну посаду) становило 2 особи (станом на 01 січня 2024 року – 2 особи).

Роботодавцями до служби зайнятості області у 2024 році було заявлено 11,5 тис. одиниць вакансій (у 2023 році – 9,7 тис. вакансій).

Припинення стабільної діяльності багатьох підприємств області через воєнні дії в країні і зростання цін на енергоносії та інші матеріально-технічні засоби, суттєві втрати людського капіталу внаслідок відтоку працездатного населення з ринку праці через міграційні процеси та військові втрати, негативно вплинули на ринок праці області і у 2024 році.

На тлі мобілізації до лав Збройних сил України, сил територіальної оборони, волонтерських організацій тощо спостерігається дефіцит робочої сили, в тому числі кваліфікованої.

Під впливом воєнного стану ринок вакансій також трансформувався. Причинами цього стало перепрофілювання підприємств під нові потреби і скорочення виробничих витрат, потреба в універсальних співробітниках, які можуть поєднувати кілька функцій. І якщо раніше безробітні були в активному пошуку роботи і підходящих вакансій, то наразі здебільшого роботодавці шукають відповідної кваліфікації працівників для заповнення наявних вакансій.

Станом на 01 січня 2025 року чисельність безробітного населення, зареєстрованого у службі зайнятості області, складала 4,2 тис. осіб, що на 1 тис. осіб (32,4 %) більше ніж у відповідний період минулого року.

Для подолання проблем з безробіттям та з метою стабілізації ситуації на ринку праці області забезпечується виконання активних програм сприяння зайнятості населення (працевлаштування безробітного населення, направлення на навчання безробітного населення, громадські та інші роботи тимчасового характеру для безробітного населення, тощо).

У 2024 році обласним центром зайнятості працевлаштовано 4,2 тис. зареєстрованих безробітних, що на 14% менше, ніж торік. Рівень працевлаштування безробітних громадян становив 30,6% проти 29,7% у 2023 році.

З метою сприяння професійній мобільності, адаптації населення на ринку праці області та підтримання конкурентоспроможності деяких категорій громадян, проводиться робота щодо навчання, перенавчання, видачі ваучерів на перепідготовку та підвищення кваліфікації.

Для підвищення конкурентоздатності громадян на ринку праці та відповідно до потреб роботодавців у працівниках конкретних професій, професійним навчанням охоплено 1 тис. осіб. Рівень охоплення навчанням становив 7,1%.

З початку 2024 року 560 осіб отримали ваучер на навчання за видами та напрямками: "Медицина", "Фармація", "Медсестринство", "Дошкільна освіта" та "Середня освіта (за предметними спеціальностями)", "Фізична культура і спорт", "Професійна освіта (за спеціалізаціями)", "Соціальна робота", "Психологія", "Підприємництво, торгівля та біржова діяльність", "Комп'ютерна інженерія", "Автомобільний транспорт" тощо, та за робітничими професіями "Тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва", "Машиніст крана автомобільного", "Кухар", "Продавець продовольчих товарів", "Кравець", "Охоронник".

Таким чином, активними програмами сприяння зайнятості населення у 2024 році було охоплено 6,6 тис. безробітних громадян, що на 17,5% менше проти минулорічного показника. Рівень охоплення активними заходами становив 48,7%.

Відбувається зміна соціальних ролей, коли жінки опановують професії, які традиційно вважалися "чоловічими" та стали вакантними внаслідок мобілізації чоловіків на військову службу.

Протягом 2024 року в області 67 жінок проходили професійне навчання та працевлаштовані за професіями, які умовно можна віднести до "чоловічих", зокрема: охоронник, робітник з комплексного обслуговування сільськогосподарського виробництва, машиніст котельні, садчик, водій автотранспортних засобів, робітник фермерського господарства тощо.

За рахунок релокованих підприємств працевлаштовано 314 осіб.

На даний час на ситуацію на ринку праці області та наявність значної чисельності безробітного населення впливають:

зменшення людських ресурсів та втрата інтелектуального потенціалу області через повномасштабне російське вторгнення;

дефіцит кваліфікованих трудових ресурсів;

професійно-кваліфікаційний дисбаланс робочої сили та кадрового потенціалу на ринку праці;

низький рівень доходів громадян, у тому числі працюючих, через високий рівень інфляції;

невисока заробітна плата, яка пропонується на вільних робочих місцях;

нелегальні трудові відносини і наявність "тіньової" заробітної плати найманих працівників;

наявність заборгованості із заробітної плати на підприємствах області.

Підрозділ 5. Рівень життя населення

Протягом 5-ти років спостерігається поступове збільшення обсягу депозитів сектору домашніх господарств, з 7 млрд. гривень у 2019 році до 15,9 млрд. гривень у 2023 році.

Таблиця 20

Обсяг депозитів домашніх господарств за 2019-2023 роки

Показник	Роки:				
	2019	2020	2021	2022	2023
1	2	3	4	5	6
Обсяг депозитів домашніх господарств, млрд.грн.	7,0	8,4	9,1	13,6	15,9

Номинальні доходи населення на одну особу в області мали стабільну тенденцію до зростання (з 42,2 тис. гривень у 2017 році до 76,6 тис. гривень у 2021 році (зростання на 81,5% до 2017 року). На це мало вплив підвищення розміру середньомісячної заробітної плати.

Протягом 2017-2021 років розмір середньої заробітної плати працівників по області збільшився на 93% (з 5792 гривень - у 2017 році, до 11180 гривень – у 2021 році).

Таблиця 21

**Доходи населення у Кіровоградській області
за 2017-2021 роки**

Показник	Роки:				
	2017	2018	2019	2020	2021
1	2	3	4	5	6
Доходи, млн. грн.	54514	63999	71713	76911	90666
Наявний дохід, млн. грн.	40580	47900	54912	59775	69874
Наявний дохід у розрахунку на одну особу, грн.	42227	50373	58461	64510	76623
Реальний наявний дохід, у % до відповідного періоду попереднього року	111,2	106,9	106,8	106,4	105,8

У 2017-2021 роках зростання доходів населення сприяло збільшенню обсягу витрат та заощаджень. Витрати населення в області у 2021 році (за попередніми даними) склали 92,5 млрд. гривень і порівняно з 2017 роком зросли на 73,9%, або на 39,2 млрд. гривень. Основну частину витрат та заощаджень населення області складає придбання товарів і послуг, питома вага яких зросла у 2021 році порівняно з 2017 роком на 6,5 в.п. (з 89% у 2017 році – до 95,5% у 2021 році).

Таблиця 22

**Динаміка витрат та заощаджень населення Кіровоградської області
за 2017-2021 роки**

Назва показника	Роки:									
	2017		2018		2019		2020		2021*	
	млн. грн.	питома вага, %	млн. грн.	питома вага, %	млн. грн.	питома вага, %	млн. грн.	питома вага, %	млн. грн.	питома вага, %
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Витрати та заощадження, млн. грн., у т. ч.:										
<i>Витрати,</i> млн.грн.	54514	100,0	63999	100,0	71713	100,0	76911	100,0	87450	100,0
<i>Заощадження,</i> млн. грн.	53232	97,6	65497	102,3	73683	102,7	77041	100,2	92481	105,8
	1282	2,4	-1498	-2,3	-1970	-2,7	-130	-0,2	-5031	-5,8

Примітка: * - попередні дані

Незважаючи на війну розмір середньомісячної заробітної плати в області продовжує збільшуватися. Так у 2024 році середньомісячна заробітна плата штатних працівників склала 16161 грн., що в 1,9 рази (на 7,8 тис.грн.) більше порівняно з 2019 роком.

Таблиця 23

**Динаміка середньомісячної заробітної плати у Кіровоградській області
за 2019-2023 роки**

Показник	Роки:					
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
1	2	3	4	5	6	7
Середньомісячна заробітна плата штатних працівників, гривень	8360	9603	11 180	11 800*	13 200*	16161*
Темп зростання (зниження) середньомісячної заробітної плати штатних працівників, у % до попереднього року	116,3	114,9	116,4	105,5*	111,9*	122,4*

Примітка: * - оперативно-розрахункові дані

Проте, незважаючи на збільшення рівня оплати праці в області, темпи її росту відстають від загальнодержавних. Якщо в області розмір середньомісячної заробітної плати за 2023 рік склав 13200 грн., а темп її росту до попереднього року – 111,9%, то по Україні ці показники відповідно склали 17445 гривень та 117,4%.

Це пояснюється тим, що в області значна частина працівників працює у закладах бюджетної сфери та державного управління, де вплив на підвищення її розміру в місцевих органах виконавчої влади є досить обмеженим.

Крім того, в області переважає аграрний сектор економіки: люди працюють у приватних сільськогосподарських підприємствах та у фермерських господарствах із сезонним режимом роботи, переважає неповна зайнятість працівників у зв'язку з низьким завантаженням виробництва. У більшості випадках використовується праця найманих працівників, яка не потребує високої кваліфікації та освіти.

Через нижчий порівняно з іншими регіонами рівень заробітних плат, у першу чергу економічно активного населення, збільшується відтік кваліфікованих інженерно-технічних кадрів, працівників робітничих професій за межі області і України.

Підрозділ 6. Інфраструктура

1. Транспортна інфраструктура

Мережа автомобільних доріг та наявність різного виду транспорту створюють потенційні можливості для розвитку регіону, зокрема, нарощування транзитного потенціалу, обсягів перевезень вантажів і пасажирів, розвитку туристичної діяльності тощо.

Разом із цим, в умовах повномасштабної війни спостерігається підвищення інтенсивності використання транспортної інфраструктури регіонів, віддалених від зони бойових дій, що призводить до зростання рівня зношеності залізничних колій та автомобільних доріг у цих регіонах. Серед сусідніх регіонів Кіровоградщина вирізняється відсутністю аеропорту.

Протяжність мережі автомобільних доріг загального користування Кіровоградської області з твердим покриттям складає 6,3 тис.км (98%), із них:

державного значення – 2 тис.км доріг загального користування державного значення, у тому числі: міжнародні – 428,7 км, національні – 353,5 км, регіональні – 65,2 км, територіальні – 1203,8 км;

місцевого значення – 4,3 тис.км, з них: обласні – 1,6 тис.км, районні – 2,7 тис.км.

В області налічується 528 мостів для проходження пішоходів та руху автотранспорту загальною довжиною 11,5 тис. п.м. та 1037 водопропускних труб загальною довжиною 66,2 тис. пог.м.

На території області існує широка автотранспортна маршрутна мережа, яка складається із 365 маршрутів, у тому числі: міських – 73; приміських – 134; міжміських внутрішньо-обласних – 90; міжміських міжобласних – 39 (у тому числі місцевого формування 23) та міжнародного сполучення – 29.

Таблиця 24

Інфраструктура Кіровоградської області

Транспортний комплекс:		Кількість
1		2
Залізничний транспорт:		
підприємств, од.		3
залізничних станцій, од.		147
Авіаційний транспорт:		
авіакомпаній, од.		1
Автобусне сполучення		
Маршрутна мережа області:		
кількість маршрутів, од.		209
у тому числі:		
внутрішньообласні міжміські		109
приміські		100
Маршрути загального користування:		
кількість маршрутів, од.		118
у тому числі:		
міські		73
приміські		45
Суб'єкти господарювання – автобусні перевезники, організатором перевезень, яких є:		
обласна військова адміністрація, од.		61
органи місцевого самоврядування, од.		39
Автостанцій, од.		14
Тролейбусний транспорт:		
Тролейбуси, од.		52
Тролейбусні маршрути, од.		8
Наявність автомобільних доріг:		
державного значення, км		2051,2
місцевого значення, км		4274,3
Морський і річковий транспорт, од.		1 (термінал)

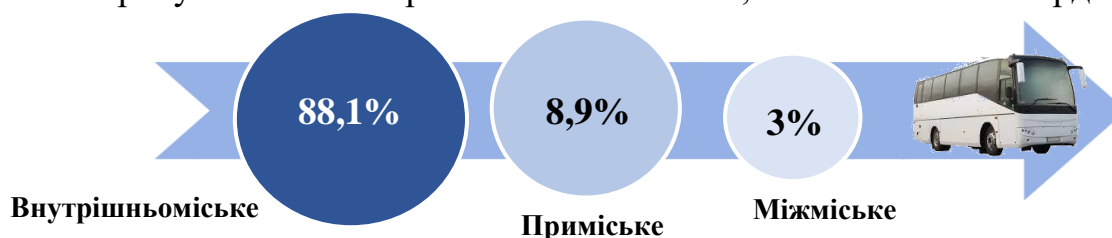
Автомобільний транспорт відіграє провідну роль у забезпеченні вантажних і пасажирських перевезень.

До повномасштабного вторгнення Російської Федерації в Україну обсяги перевезення пасажирів автомобільним та тролейбусним транспортом зростали: відповідно на 7% та у 2 рази порівняно до середнього за останні 4 роки.

Негативно вплинуло вторгнення Російської Федерації в Україну і на розвиток маршрутної мережі області, так станом на 01 січня 2022 року маршрутна мережа складалася із 417 автобусних маршрутів загального користування, з них: міських – 82, приміських – 136, міжміських внутрішньообласних – 115 та міжобласних – 84.

За статистичними даними у 2021 році усіма видами транспорту перевезено 16,1 млн.т вантажів та 51,7 млн. пасажирів. Обсяг перевезених вантажів відносно 2020 року збільшився на 47,3%, а кількість перевезених пасажирів – на 24,3%. Вантажообіг підприємств транспорту порівняно з 2020 роком зменшився на 8% і становив 25,5 млрд.ткм. Пасажирообіг виконано у 2021 році в обсязі 1,6 млрд.пас.км, що на 33,3% більше відносно попереднього року.

Переважну частину вантажних перевезень забезпечує автомобільний транспорт, частка якого у загальному обсязі склала 60,9%. Автотранспортом області перевезено 9,8 млн.т вантажів, що у два рази більше від обсягу 2020 року. Вантажооборот збільшився на 58,9% і становив 1 млрд.ткм.

Малюнок 7 Структура перевезень пасажирів автомобільним транспортом за видами сполучення у 2021 році

Більше половини пасажирських перевезень забезпечував автомобільний транспорт, частка якого у загальному обсязі становила 55,6% у 2021 році. Послугами автомобільного транспорту області скористалися 28,7 млн. пасажирів, що на 13% більше порівняно з 2020 роком.

Електротранспорт на території області функціонує лише у м.Кропивницькому. Питома вага перевезень електротранспортом (тролейбусами) у загальному обсязі перевезень пасажирів у місті складає 42% та має тенденцію до збільшення за рахунок оновлення рухомого складу транспортних засобів.

Залізничний транспорт

Територію області перетинають залізничні магістралі, які зв'язують найважливіші промислові та сільськогосподарські регіони Півдня з Південним

Заходом і Центром України. В області 147 залізничних станцій, платформ та зупиночних пунктів

Виробничий підрозділ "Знам'янська дирекція залізничних перевезень" забезпечує транспортні потреби з перевезень вантажів і пасажирів Кіровоградської, Миколаївської та Дніпропетровської областей і має межі з іншими регіонами та регіональними філіями:

на заході по станції Чорноліська (включно) з Шевченківським регіоном регіональної філії "Одеська залізниця";

на заході по станції Бешкетове (включно) з Одеським регіоном регіональної філії "Одеська залізниця";

на півдні по станції Колосівка (виключно) з Одеським регіоном регіональної філії "Одеська залізниця";

на півдні по станції Згода (виключно) з Одеським регіоном регіональної філії "Одеська залізниця";

на півдні по станції Тимкове (включно) з регіональною філією "Придніпровська залізниця";

на півночі по станції Бурти (виключно) з регіональною філією "Південна залізниця";

на сході по станції П'ятихатки (виключно) з регіональною філією "Придніпровська залізниця".

Таблиця 25

Загальна довжина залізничних сполучень (пасажирських, вантажних),

Загальна експлуатаційна довжина колій	853,2 км з них 622 км електрифіковано
1	2
Виробничий підрозділ "Знам'янська дирекція залізничних перевезень"	568,1 км
Виробничий підрозділ "Шевченківська дирекція залізничних перевезень"	258,6 км
Регіональна філія "Південна залізниця" АТ "Укрзалізниця" (м.Світловодськ)	26,5 км

Найважливішими залізничними напрямками є: Київ-Дніпро, Харків-Одеса, Київ-Херсон, Знам'янка-Миколаїв.

Через станцію Кропивницький курсують пасажирські поїзди до Києва, Одеси, Харкова, Дніпра, Львова, Запоріжжя, Костянтинівки, Кривого Рогу.

Приміське сполучення в області: Олександрія – Знам'янка – Помічна, Олександрія – Знам'янка, Тимкове – Кривий Ріг – П'ятихатки, Помічна – Голованівськ, Помічна – Людмилівка, Знам'янка – Колосівка, Знам'янка – П'ятихатки, Помічна – Вознесенськ, Помічна – Долинська, Помічна – Долинська – Знам'янка, Знам'янка – ім.Т.Шевченка, Кривий Ріг – Долинська, Нікополь – Долинська, Кременчук – Знам'янка, ім.Т.Шевченка – Помічна, Знам'янка – Цвіткове.

Попри те, що м.Кропивницький є обласним центром та найбільшим містом області, у залізничному значенні він відіграє другорядну роль та є менш важливою станцією, ніж розташовані в області станції Знам'янка, Знам'янка-Пасажирська, Помічна та Долинська, які є залізничними вузлами.

Авіаційний транспорт в області представлений:

Українською державною Льотною академією, яка експлуатує аеродром у м.Кропивницький у комплексі із необхідними службами та аеродромним обладнанням. Аеродром використовувався для навчальних польотів, а також іншими авіакомпаніями та має три злітно-посадкові смуги.

В структурі академії є авіаційна технічна база з сертифікованими фахівцями, яка забезпечує технічне обслуговування та ремонт літаків відповідно до авіаційного законодавства України та вимог Part – 147;

Приватним акціонерним товариством "Міжнародна акціонерна авіаційна компанія "Урга", яке надає послуги з чартерних авіаперевезень пасажирів, вантажу, як в Україні, так і за кордоном та має відповідні сертифікати на виконання робіт з обслуговування пасажирів, багажу та пошти.

На базі МААК "УРГА" функціонує сертифікований Навчально-Льотний центр, в якому проходять підготовку приватні пілоти на ПС Cessna-172R. Авіакомпанією "УРГА" створено Технічний центр, схвалений авіаційною владою України, який виконує роботи з управління підтриманням льотної придатності та технічного обслуговування авіаційної техніки.

Внаслідок ракетного обстрілу Російською Федерацією 28 липня 2022 року, було повністю знищено нерухоме та рухоме майно МААК "УРГА", а саме: будівлю ангару для ремонту авіаційної техніки Т2, три літаки МААК "УРГА.

Також було пошкоджено: три адміністративні будівлі; будівлю ІАС (аеровокзал-казарма); ангар ЯК-40 з прибудовами; майстерню; бокси та інші складські будівлі.

Інфраструктура річкового транспорту на території області представлена ТОВ "Світловодський річковий термінал".

Експлуатаційна довжина судноплавних шляхів загального користування – 510-520 км; 550-593 км на річки Дніпро по судновому ходу включно з портами та причальним фронтом в межах Кіровоградської області.

2. Цифрова інфраструктура

В області працюють понад 50 суб'єктів ринку зв'язку різної форми власності та підпорядкування, які надають телекомунікаційні послуги (телефонного, комп'ютерного зв'язку, проводового радіомовлення, ефірного телерадіомовлення інше) і послуги поштового зв'язку.

Основними операторами є: Кіровоградська дирекція ПАТ "Укрпошта", Кіровоградська філія ПАТ "Укртелеком", Кіровоградська філія Концерну радіомовлення, радіозв'язку та телебачення.

Кіровоградська дирекція АТ "Укрпошта" в області налічує 197 відділень, із них: відділень поштового зв'язку, в м. Кропивницькому – 22, міських відділень поштового зв'язку, що розташовані в містах та селищах міського типу – 45, сільських відділень поштового зв'язку – 70, пересувних відділень поштового зв'язку – 82, діяльність кур'єрської доставки – 1. Міські та сільські відділення поштового зв'язку забезпечені POS-терміналами.

З метою надання населенню якісних послуг під час відключення електроенергії, відділення поштового зв'язку та логістичний центр забезпечено 59 генераторами.

120 підприємств надають інтернет-послуги на території області, зокрема: Шторм, FalcoNET, Укртеллеком, Воля, Інтертелеком, Меганет, МКтелеком, Імперіал, Домашні Системи, Айти-Інвест, СвітНет, Тоталнет, Аватор ІСП, Мегапростір та мобільні оператори Vodafone, Київстар, Lifecell, HomeNet.

Розпорядженням начальника обласної військової адміністрації від 01 березня 2024 року №186-р затверджено регіональну програму інформатизації "Цифрова трансформація Кіровоградської області на 2024-2025 роки" (на період дії воєнного стану та 30 днів після його припинення чи скасування). Метою даної програми є розвиток інформатизації в області.

У 2024 році підключено до оптичного інтернету 22 заклади соціальної інфраструктури у Компаніївській селищній громаді (3 заклади медичної допомоги, 2 заклади загальної середньої освіти, 3 будинки культури та 2 бібліотеки) та Устинівській селищній громаді (3 заклади медичної допомоги, 1 заклад загальної середньої освіти, 2 дошкільні навчальні заклади, 3 будинки культури, 3 бібліотеки).

В освітній галузі 421 заклад загальної середньої освіти має доступ до швидкісного інтернету від 30 до 100 Мбіт/с. Оснащено 5271 комп'ютерне робоче місце.

Зкладами освіти області здійснюється організаційна робота стосовно популяризації можливостей національної освітньої платформи "Дія.Освіта", зокрема учні 9-11 класів шкіл області пройшли профорієнтаційний тест на базі індикатора типів Маєрс-Брігс, який дає можливість отримати поради стосовно вибору професій на основі рис свого характеру.

З метою підтримки організації освітнього процесу з використанням інформаційних технологій, можливості переведення освітнього процесу у дистанційних форматах, підписано Меморандуми про співпрацю з освітніми платформами. Наразі безкоштовний доступ до своїх ресурсів закладам освіти області надають такі провідні освітні інформаційні системи як: "Eddy", "Єдина школа", "HUMAN" та "Моя школа".

У м. Кропивницькому працює онлайн-платформа щодо реалізації ініціативи уряду "Держава у смартфоні", зокрема "Освітній навігатор" – мобільний додаток, який допомагає швидко отримувати доступ до електронних сервісів, що діють в освітньому просторі міста, а саме: електронна черга до закладів дошкільної освіти, електронна реєстрація до гуртків – реєстрація дітей у гуртки закладів

позашкільної освіти, які знаходяться у міській комунальній власності проводиться через мережу Інтернет самостійно, електронна реєстрація до перших та десятих класів, реєстрація учнів у десяти профільні класи закладів загальної середньої освіти міста. Заклади загальної середньої освіти використовують електронні щоденники та журнали.

З метою виконання положень статті 141 Закону України "Про Єдиний державний демографічний реєстр та документи, що підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус" в закладах вищої, фахової передвищої, професійної (професійно-технічної) та загальної середньої освіти створено службові QR-коди закладів, що дозволить проводити підтвердження особи учнів та абітурієнтів з використанням засобів системи "Дія" під час проведення національного мультипредметного тесту (НМТ) та вступної кампанії.

Заклади охорони здоров'я області користуються медичними інформаційними системами Health24 або Helsi із вбудованим сервісом онлайн-запису до лікарів. Працівники медичної галузі користуються можливостями проєктів е-медицини та інших проєктів у сфері охорони здоров'я: HeRams, e-Stock, eData, ЄЛіки, MedData, MedStat, eМалюєтко

Проведено організаційну роботу із органами місцевого самоврядування щодо приведення набору даних, які підлягають оприлюдненню у форматі відкритих даних відповідно до вимог постанови кабінету Міністрів України від 21 жовтня 2015 року №835.

Рівень покриття території області мобільним зв'язком становить 99,7%.

Кіровоградська обласна військова адміністрація та районні військові адміністрації підключені до системи інформування про кіберінциденти MISP-UA та MISP CERT-UA.

3. Енергетична інфраструктура

Електропостачання Кіровоградської області здійснюється від теплових електростанцій, гідроелектростанцій, сонячних електростанцій, розташованих на території області.

Централізоване електропостачання Кіровоградської області, а також Дніпропетровської, Запорізької областей здійснює Дніпровська енергосистема (ДнЕС).

Виробництво електричної енергії здійснює основне підприємство галузі Філія "Кременчуцька гідроелектростанція" ПрАТ "Укргідроенерго" – це гідроелектростанція на р. Дніпрі у м. Світловодськ. Вона є третьою сходинкою Дніпровського каскаду 3 гідроелектростанцій на річці Дніпро. Встановлена потужність гідроелектростанції складає 700,4 МВт.

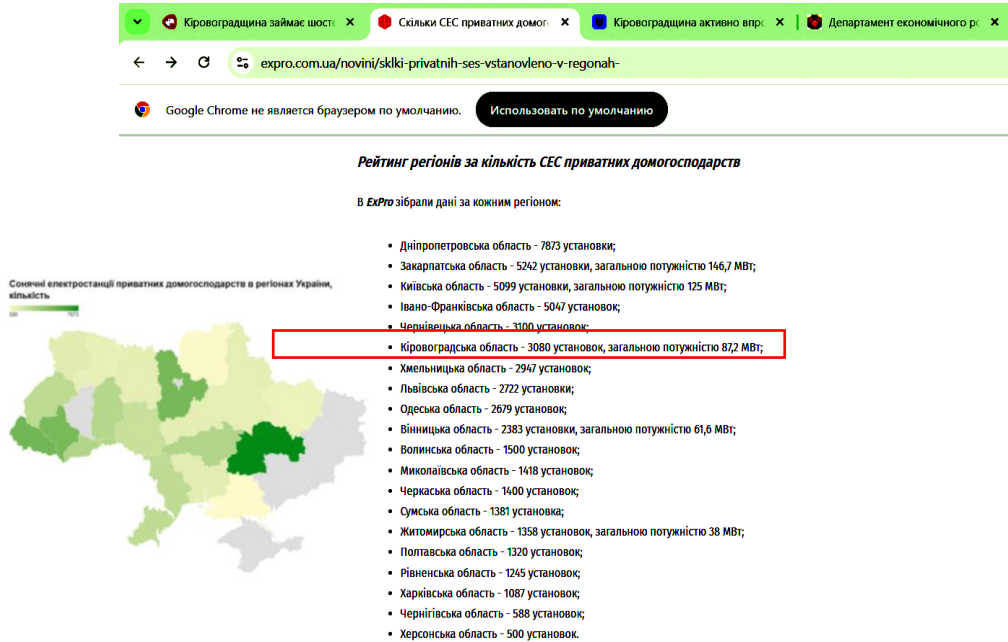
Загалом в області:

налічується 69 сонячних електростанцій, загальною потужністю 296 МВт та 12 міні-ГЕС, загальною потужністю 16,98 МВт;

введено у дію 3080 сонячних електростанцій приватних домогосподарств, загальною потужністю 87,2 МВт;

3 підприємства з виробництва електроенергії з альтернативних джерел потужністю 18,941 МВт;

Кіровоградська область посіла 6 місце у рейтингу з-поміж інших регіонів України зі встановлення сонячних електростанцій приватних господарств.

Малюнок 8 Рейтинг регіонів за кількість СЕС приватних господарств

У 2024 році проводилася робота щодо реалізації проєктів з встановлення об'єктів розподіленої генерації на підприємствах усіх форм власності.

Теплопостачальними підприємствами ТОВ "Світловодськпобут" (м. Світловодськ), КП "Теплокомуненерго" Олександрійської міської ради та КП "Власівські мережі Світловодської міської ради" отримано 7 когенераційні установки, з них:

підприємством ТОВ "Світловодськпобут" виконано роботи із встановлення та введення в експлуатацію 1 когенераційної установки на котельні потужністю 1,053 МВт.

5 когенераційних установ загальною електричною потужністю 2,018 МВт планується введення в експлуатацію у I кварталі 2025 року та 1 когенераційної установки електричною потужністю 254 кВт протягом першого півріччя 2025 року.

Кіровоградською обласною військовою адміністрацією відповідно до норм чинного законодавства у 2024 році видані довідки 6 суб'єктам господарювання на приєднання до електричних та газових мереж когенераційних установок загальною потужністю 32,72 МВт. Роботи з реалізації проєктів вже розпочаті і

будуть продовжені у 2025 році.

Розподіл електричної енергії на території області здійснюється ПрАТ "Кіровоградобленерго", на балансі якого 27,7 тис.км повітряних ліній 0,4-330 кВ, 1,2 тис.км кабельних ліній 0,4-35 кВ, 198 підстанцій 35-150 кВ, ТП-6-10/0,4 кВ – 6871 шт.

Постачальником електричної енергії споживачам області є ТОВ "Кіровоградська обласна енергопостачальна компанія".

Основними споживачами електроенергії в області є промислові підприємства (понад 32%) та населення (майже 36% в загальному обсязі у спожитій електроенергії в області у 2018 році).

Обсяг споживання електричної енергії в області протягом останніх п'яти років є практично незмінним (на рівні 1,9 млрд.кВт/год.).

Розподіл природного газу в області здійснює ВАТ "Кіровоградгаз", постачання – ТОВ "Газопостачальна Компанія "Нафтогаз України".

У Кіровоградській області газифіковано природним газом 7 міст, 19 селищ міського типу, 220 сіл із 889 (25%). Природний газ використовують понад 249 тис. споживачів (населення) області.

4. Соціальна інфраструктура

1. Охорона здоров'я

Станом на 01 грудня 2024 року медичну допомогу населенню області надають 87 медичних закладів, у тому числі: 33 лікарняні заклади, з них 22 лікарні (міські та лікарні селищ, що втратили статус міст) та 3 центральні районні лікарні); 5 диспансерів; 34 самостійні амбулаторно-поліклінічні заклади (у тому числі 30 центрів первинної медико-санітарної допомоги); 3 стоматологічні поліклініки; 3 санаторії; 1 обласний територіальний центр екстреної медичної допомоги та медицини катастроф; 2 станції переливання крові; 1 бюро МСЕК; 1 бюро СМЕ; 1 дитяче обласне патолого-анатомічне бюро; 1 будинок дитини; 1 регіональний центр громадського здоров'я.

Протягом 5-ти років у мережі закладів охорони здоров'я відбулися певні зміни (таблиця 26):

1) сформовано спроможну мережу закладів охорони здоров'я Кіровоградського госпітального округу, до якої ввійшли 6 надкластерних закладів охорони здоров'я, 5 кластерних, 16 загальних закладів охорони здоров'я;

2) для надання первинної медико-санітарної допомоги населенню області як юридичні особи створено 30 центрів первинної медико-санітарної допомоги, 23 з яких працюють з 2013 року. Центри первинної медико-санітарної допомоги функціонують в містах Кропивницькому (2), Олександрії, Світловодську, 26 ЦПМСД – в інших населених пунктах області. Крім того, у м. Кропивницькому функціонує самостійна амбулаторія загальної практики – сімейної медицини сел. Гірниче.

У складі центрів первинної медико-санітарної допомоги функціонували на правах структурних підрозділів – 160 лікарських амбулаторій, у тому числі АЗПСМ – 133, з них відповідно міських – 63, у тому числі АЗПСМ – 49, сільських – 97, у тому числі АЗПСМ – 84 та 295 ФАП/ФП.

Ці лікувальні заклади забезпечені доступом до мережі інтернет та підключені до електронної системи eHealth. У підписанні декларацій приймали 623 лікарі первинної медико-санітарної допомоги, кількість активних декларацій 765552, на одного лікаря припадає 1229 декларацій (включаючи приватні підприємства та фізичні особи підприємницької діяльності з медичної практики);

3) показник забезпеченості стаціонарними ліжками в розрахунку на 10 тисяч постійного населення склав 72,5 (у 2023 році – 71,8 на 10 тисяч постійного населення). Проте, порівняно з 2020 роком відбулося зменшення цього показника з 76,6 на 10 тисяч постійного населення до 72,5 на 10 тисяч постійного населення.

Таблиця 26

Мережа закладів охорони здоров'я в області

Показник	Роки:				
	2020	2021	2022	2023	2024
1	2	3	4	5	6
Кількість лікарняних закладів, одиниць	35	36	36	34	33
Кількість лікарських амбулаторно-поліклінічних закладів, які надають допомогу одиниць	82	83	82	76	34
Кількість лікарняних ліжок – всього, одиниць	6999	6509	6382	6445	6496
Кількість лікарняних ліжок - на 10 тис. населення, одиниць	76,6	72,5	71,1	71,83	72,5

Здійснювалося надання якісних та доступних медичних послуг пацієнтам у невідкладних станах, розвиток екстреної медичної допомоги та медицини катастроф, зокрема:

екстрену (швидку) медичну допомогу в Кіровоградській області надавали 89 бригад: 27 лікарських загальнопрофільних, 3 спеціалізованих та 59 фельдшерських;

для безперебійної роботи за умови відключення світла, КНП "Центр екстреної медичної допомоги та медицини катастроф у Кіровоградській області" (далі – Центр) забезпечений 61 дизель-генератором від 3 до 110 кВт.;

на 5 підстанціях та 4 пунктах базування бригад ЕМД встановлено термінали Starlink.

Центр отримав 36 спеціалізованих автомобілів швидкої медичної допомоги, (автомобілі тип С та В).

Таблиця 27

Діяльність обласного територіального центру по наданню виїзної екстреної консультативної медичної допомоги населенню області

Назва району, закладу охорони здоров'я структурного підрозділу	Питома вага приїзду на місце виклику до 10 хв. з моменту звернення із виїздів всього (у міській місцевості)			Питома вага приїзду на місце виклику до 20 хв. з моменту звернення із виїздів всього (у сільській місцевості)			Виконано виїздів на 1 тис. населення		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Голованівський район	71,91	57,59	78,46	71,15	55,39	82,19	52,51	37,57	44,43
Кропивницький район	81,48	81,90	85,34	65,92	69,63	66,09	91,98	63,49	73,48
Новоукраїнський район	67,88	55,50	60,31	70,19	61,74	68,54	57,48	40,03	47,87
Олександрійський район	70,81	78,12	78,35	57,65	64,42	61,70	77,25	54,38	59,89
Всього по КНП "ЦЕМД та МК у Кіровоградській області КОР"	77,17	77,24	81,02	66,22	64,41	68,74	78,01	54,33	62,49

Профілактичними оглядами охоплено: дитяче населення в віці 0-14 років – на 84,5%, діти підліткового віку – на 81,6%, дорослого населення – на 76,7% від числа підлягаючих контингентів.

Усі хворі на цукровий діабет I типу забезпечені інсуліном.

Реалізація урядової програми реімбурсації "Доступні ліки" в області здійснюється у повному обсязі. Відпуск лікарських засобів, які підлягають реімбурсації, здійснюється за електронними рецептами в аптеках чи аптечних пунктах, що здійснюють відпуск лікарських засобів згідно з договорами про реімбурсацію, укладеними суб'єктом господарювання з НСЗУ, незалежно від місця проживання пацієнта чи місця надання медичних послуг.

Кадрова ситуація у медичній галузі залишається однією з актуальних проблем.

В закладах охорони здоров'я області зменшилась кількість лікарів з 2792 осіб у 2020 році до 2752 осіб у 2023 році, що на 1,4% порівняно з 2020 роком.

Забезпеченість фізичними особами лікарів у 2023 році становила 30,67 на 10 тисяч населення проти 30,56 у 2020 році.

Зокрема, Помічнлянська АЗПСМ Помічнлянського ЦПМСД не має власних лікарів, а лікарські посади зайняті зовнішніми сумісниками; 20 сільських лікарських амбулаторій не мали жодної зайнятої посади лікаря, ще у 17 амбулаторіях відсутні власні лікарі, а лікарські посади зайняті зовнішніми

сумісниками; 54 ФАПів/ФП не мали жодної зайнятої посади середнього медперсоналу, у 27 ФАПах/ФП посади середнього медперсоналу зайняті зовнішніми сумісниками.

Таблиця 28

Забезпеченість лікарями у розрізі районів Кіровоградської області

Район	Роки:							
	Фактично фізичних осіб лікарів				Забезпеченість на 10 тис. населення			
	2020	2021	2022	2023	2020	2021	2022	2023
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Голованівський район	211	198	204	201	17,8	16,7	17,3	17,0
Кропивницький район	891	826	863	845	20,7	19,4	20,3	19,9
Новоукраїнський район	248	231	269	267	18,3	17,1	19,9	19,8
Олександрійський район	505	485	497	513	23,0	22,2	22,7	23,5
Обласні лікувальні заклади	937	911	953	926	-	-	-	-
Всього	2792	2651	2786	2752	30,56	29,54	31,05	30,67

Серед лікарів питома вага осіб пенсійного віку становить 31,8% проти 31,1% у 2022 році (у 2020 році – 32,4%, у 2021 році – 33,2%), середнього медперсоналу – 10,2% проти 9,7% у 2022 році (у 2020 році – 9,7%, у 2021 році – 9,5%).

Рівень укомплектованості штатних посад лікарів зайнятими посадами зменшується і становить 78% проти 85,3% у 2019 році (2020 рік – 80,1% 2021 рік – 79% ; 2022 рік – 77,9%) фізичними особами – 67,7% проти 67,3 у 2019 році (2020 рік – 64,9% 2021 рік – 64,3%; 2022 рік – 68,1%).

З початку 2024 року в медичних закладах області працевлаштовано 10 молодих спеціалістів лікарів. В закладах охорони здоров'я області працюють 450 медичних працівників ВПО, із них 205 лікарів.

2. Освіта

1) Дошкільна освіта

Станом на 01 січня 2024 року на території області налічується 432 заклади дошкільної освіти (далі - ЗДО), у тому числі 156 філій, дошкільних підрозділів у складі закладів освіти, у них виховується 20,9 тис. дітей дошкільного віку.

Охоплення дітей ЗДО у 2022 році становило 62% від загальної кількості дітей віком від 1 до 6 років (2017 рік – 67%) (в Україні – 53%).

Кількість дітей на 100 місць у 2017 році становила 107, у 2024 році – 73 дитини. Таким чином більшість закладів дошкільної освіти мають вільні місця. Черга на зарахування до закладів дошкільної освіти відсутня.

ЗДО області відвідує 1425 дітей з числа внутрішньо переміщених осіб.

Таблиця 29

Заклади дошкільної освіти

Показник	Роки:					
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
1	2	3	4	5	6	7
Кількість закладів дошкільної освіти, од	442	486	458	440	439	432
Кількість осіб у закладах дошкільної освіти, тис. осіб	29,8	26,5	25,0	22,7	21,3	20,9
Рівень охоплення закладами дошкільної освіти дітей віком 3-5 років, у % до загальної кількості дітей такого віку	70	68	70	62	*	*
Рівень охоплення всіма формами дошкільної освіти дітей віком 3-5 років, у % до загальної кількості дітей такого віку	84,7	84,9	92	95	98	*
Відновлено роботу та відкрито дошкільні навчальні заклади, од./місць	1/40	1/20	1/64	2/70	3/55	-
Відкрито додаткові групи у закладах дошкільної освіти, од.	3	2	-	-	-	-

Примітка: * - статистична інформація за 2023 та 2024 роки буде оприлюднена після завершення встановленого згідно з пунктом 1 Закону України "Про захист інтересів суб'єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни" терміну для подання статистичної та фінансової звітності.

2) Загальна середня освіта

На території області налічується 418 закладів загальної середньої освіти, в яких навчається 94,6 тис. учнів, у т.ч. 4821 учня з числа ВПО. В області працює 83 опорні заклади та 134 філій.

Заклади загальної середньої освіти навчаються заочною (334) та змішаною (84) формами.

Дана мережа повністю задовольняє потреби громад області.

Таблиця 30

Заклади загальної середньої освіти

Показник	Роки:					
	2019/ 2020	2020/ 2021	2021/ 2022	2022/ 2023	2023/ 2024	2024/ 2025
1	2	3	4	5	6	7
Кількість закладів загальної середньої освіти, од	320	309	303	293	283	418
Кількість учнів у закладах загальної середньої освіти – усього, тис. осіб	96,1	97,3	96,6	96,9	94,7	91,5

1	2	3	4	5	6	7
Випуск учнів із закладів загальної середньої освіти, тис. осіб	12,9	12,9	13,4	13,8	13,8	*
з них одержали свідоцтво про здобуття: базової загальної середньої освіти	8,3	8,0	8,3	8,8	8,8	*
повної загальної середньої освіти	4,6	4,9	5,1	5,0	5,0	*
Кількість вчителів у закладах загальної середньої освіти, тис. осіб	11,2	11	10,7	10,2	9,9	10,2

Примітка:* - статистична інформація за 2023 та 2024 роки буде оприлюднена після завершення встановленого згідно з пунктом 1 Закону України "Про захист інтересів суб'єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни" терміну для подання статистичної та фінансової звітності.

Рішенням Кіровоградської обласної ради від 30 серпня 2024 року № 481 "Про затвердження обласного плану формування мережі ліцеїв Кіровоградської області" затверджено переліки 118 закладів освіти, що забезпечуватимуть здобуття повної загальної середньої освіти за академічним та професійним спрямуванням з 01 вересня 2027 року в Кіровоградській області.

У склад даних переліків за: академічним спрямуванням увійшли 80 закладів загальної середньої освіти, у тому числі 75 закладів громад, та 5 закладів обласного підпорядкування, професійним спрямуванням – 38 закладів, у тому числі: 18 закладів професійної (професійно-технічної), 20 фахової передвищої освіти, які надають повну загальну середню освіту.

До навчання у закладах загальної середньої освіти області залучено 4821 дитину з числа внутрішньо переміщених осіб (на 920 учнів більше ніж у 2023 році). Існує потреба у залученні до навчання у школах області ще 6158 осіб, які у 2024 році навчаються дистанційно у школах за межами області.

Кількість учителів закладів загальної середньої освіти на початок 2024/25 навчального року складало 10,2 тис. осіб, з них у міській місцевості – 6,3 тис. осіб, у сільській місцевості – 3,9 тис. осіб.

Створено 51 осередок з викладання предмета "Захист України" на базі 34 закладів загальної середньої освіти, 13 закладів професійної (професійно-технічної) освіти, 4 закладів фахової передвищої освіти.

Продовжується впровадження реформи шкільного харчування в рамках реалізації обласної програми із впровадження Стратегії реформування системи шкільного харчування на період до 2027 року, затвердженої рішенням обласної ради від 21 грудня 2023 року № 433, в рамках якої:

у 10 закладах загальної середньої освіти впроваджено дабл-меню, що на 9 більше, ніж у минулому навчальному році;

на всіх харчоблоках закладів загальної середньої освіти впроваджено систему НАССР;

44 кухаря і 23 сестри медичні з дієтичного харчування пройшли підвищення кваліфікації за напрямом "Впровадження різноманітного, збалансованого та якісного харчування в закладах освіти" на базі Кропивницького коледжу харчування та торгівлі з отриманням відповідних сертифікатів. Програма курсів передбачала теоретичну частину і практичну (на базі кухні-лабораторії коледжу).

Організоване регулярне безоплатне підвезення до місць навчання та у зворотному напрямку шкільними автобусами та іншими видами транспорту для 12,4 тис. дітей, що становить 100% від потреби.

Разом з тим, існує потреба у придбанні 43 шкільних автобусів, у зв'язку з оптимізацією мережі закладів загальної середньої освіти, розвантажуванням діючих маршрутів слідування шкільних автобусів, заміною застарілих автобусів та у зв'язку із вилученням на потреби ЗСУ.

3) Інклюзивна освіта:

Створено умови для виховання та навчання дітей з особливими освітніми потребами. У закладах освіти області здобувають освіту 1654 особи з особливими освітніми потребами дошкільного та шкільного віку дошкільного (459 осіб) та шкільного віку (1195 осіб), що на 232 особи більше ніж у 2023 році.

Дітям зазначеної категорії надають послуги 29 інклюзивно-ресурсних центрів (далі – ІЦР), в яких працює 153 фахівці. До роботи в ІЦР залучені спеціалісти – дефектологи, логопеди, психологи. ІЦР постійно проводиться обстеження дітей з особливими освітніми потребами і надається корекційна допомога. У закладах загальної середньої освіти функціонує 843 інклюзивних класи, у закладах дошкільної освіти – 306 інклюзивних груп. З початку 2024 року розширено мережу інклюзивних класів, груп у закладах дошкільної освіти – на 56 одиниць, у закладах загальної середньої освіти – на 13 од.

4) Позашкільна освіта

В області функціонує 78 закладів позашкільної освіти, із яких 9 закладів діють у сільській місцевості.

У закладах позашкільної освіти області навчається більше 56 тис. осіб.

Рівень охоплення дітей позашкільною освітою в області зріс з 82% у 2023 році до 90% у 2024 році (в Україні – 68,8%).

Діти здобувають позашкільну освіту у 2420 гуртках (творчих об'єднань, секцій, студій) художньо-естетичного, науково-технічного, еколого-натуралістичного, туристсько-краєзнавчого, фізкультурно-спортивного напрямів. Простежується тенденція до розширення мережі гуртків військово-патріотичного напрямку, відкрито гуртки соціально-реабілітаційного напрямку. Активно створюються гуртки "Підготовка операторів безпілотних літальних апаратів". В області функціонує 12 таких гуртків, які відвідують більше 500 осіб, кількість гуртків постійно збільшується.

Щороку позашкільними закладами системи освіти проводиться понад 3,7 тис. різноманітних організаційно-масових заходів, до участі в яких залучається понад 70 % дітей шкільного віку.

У позашкільних закладах системи освіти працюють 539 педагогічних працівників.

Релоковані: Донецький обласний центр туризму та краєзнавства учнівської молоді (розташований на базі КЗ "КОЦТКЕУМ"); Луганський обласний центр туризму та краєзнавства учнівської молоді.

5) Професійно-технічна освіта

На території області функціонує 18 закладів професійної (професійно-технічної) освіти, у яких навчається 7093 учні, у тому числі 258 учнів з числа внутрішньо переміщених осіб. Заклади професійної (професійно-технічної) освіти навчаються за очною (17) та змішаною (1) формами.

Таблиця 31

Заклади професійної (професійно-технічної) освіти

Показник	Роки:					
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
1	2	3	4	5	6	7
Кількість закладів професійної (професійно-технічної) освіти на кінець року, од.	24	23	23	23	22	18
Кількість учнів, слухачів у закладах професійної (професійно-технічної) освіти на кінець року, тис. осіб	7	6,9	7	7,3	7,2	7,1
Кількість осіб, прийнятих на навчання до закладів професійної (професійно-технічної) освіти, тис. осіб	3,3	3,2	3	3,2	3,1	*
Кількість осіб, випущених із закладів професійної (професійно-технічної) освіти, тис. осіб	2,7	2,1	2,4	2,6	2,4	*

Примітка:* - статистична інформація за 2023 та 2024 роки буде оприлюднена після завершення встановленого згідно з пунктом 1 Закону України "Про захист інтересів суб'єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни" терміну для подання статистичної та фінансової звітності.

Закладами професійної (професійно-технічної) освіти здійснюється підготовка кваліфікованих робітників за 55 професіями: сільськогосподарського, машинобудівельного напрямку, громадського харчування, швейного виробництва, сфери обслуговування, а також зв'язку.

У 2023/2024 навчальному році в 11 закладах професійної (професійно-технічної) освіти здійснювали підготовку за робочими навчальними планами з елементами дуальної форми навчання 1023 особи.

б) Фахова передвища освіта та вища освіта

В області функціонувало 23 заклади фахової передвищої та 11 закладів вищої освіти, а саме:

11 закладів вищої освіти: 6 університетів; 1 академія; 5 інститутів (у т.ч. 3 релоковані: Донецький національний медичний університет; Донецький державний університет внутрішніх справ; Херсонський державний аграрно-економічний університет);

23 коледжі (у т.ч. 3 релоковані: ВСП "Слов'янський фаховий коледж Національного авіаційного університету"; ВСП "Скадовський аграрний фаховий коледж ХДАЕУ"; ВСП "Новокаховський фаховий коледж Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного").

Здобувачів освіти у 34 закладах – 23868 осіб, а саме:

заклади вищої освіти – 14868 осіб (в т.ч. 5312 у релокованих закладах);

заклади фахової передвищої освіти – 9000 осіб (в т.ч. 1450 в релокованих закладах).

Для функціонування релокованих закладів створені належні умови, а саме, надані навчальні приміщення (класи, лабораторії, кабінети, майстерні тощо); забезпечено комп'ютерною технікою та підключенням до мережі інтернет; організовано поселення до гуртожитку.

Таблиця 32**Заклади фахової передвищої та вищої освіти**

Показник	Роки:				
	2020/ 2021	2021/ 2022	2022/ 2023	2023/ 2024	2024/ 2025
1	2	3	4	5	6
Кількість закладів, од	15	13	13	35	34
Кількість осіб у закладах студентів, тис. осіб	12,1	12,6	13,5	25,2	23,9

Найбільший контингент студентів мають Центральноукраїнський національний технічний університет, Центральноукраїнський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка, та Херсонський державний аграрно-економічний університет. Загалом, забезпечується підготовка кадрів на освітніх рівнях бакалавр і магістр на денній та заочній формах здобуття освіти з широкого кола спеціальностей.

Найвищий контингент на спеціальностях таких галузей: освіта/педагогіка, управління та адміністрування, аграрні науки та продовольство, механічна інженерія, інформаційні технології.

Станом на 01 січня 2024 року кількість аспірантів у порівнянні з 2019 роком збільшалась у 3,8 раза (596 проти 156), у тому числі кількість аспірантів-жінок - на 42% (84 проти 59),

7) Безпечне освітнє середовище

Створено безпечні умови для учнів та працівників закладів освіти у разі повітряної тривоги; переведення закладів освіти в очний режим роботи.

У 9 разів зросла кількість укриттів у 2022-2024 роках з 107 до 904, а саме:

- 418 об'єктів у закладах загальної середньої освіти (100%);
- 419 об'єктів у закладах дошкільної освіти (97%);
- 15 об'єктів у закладах позашкільної освіти (гуртки знаходяться у приміщеннях шкіл);
- 21 об'єкт у закладах професійної (професійно-технічної) освіти (100%);
- 22 об'єкти у закладах фахової передвищої освіти (96%);
- 10 об'єктів у закладах вищої освіти (91%).

Під час здійснення освітнього процесу 2023/2024 року 44 заклади загальної середньої освіти використовували укриття, облаштовані на перших поверхах, з яких станом на 27 грудня 2024 року:

- облаштовано укриття у 21 школі;
- уклали угоди на оренду укриттів 14 шкіл;
- організовано підвезення до інших закладів освіти учнів 7 шкіл.

Триває облаштування укриттів у 2 школах (тимчасово освітній процес перенесено до інших закладів).

Також, з метою створення безпечних умов для учасників освітнього процесу:

організовано охорону із залученням суб'єктів охоронної діяльності, поліції охорони, громадських формувань з охорони громадського порядку, штатними охоронцями тощо: у 767 закладах освіти (96,5%), у тому числі:

- 418 закладів загальної середньої освіти (100%);
- 277 закладів дошкільної освіти (юридичні особи) (100%);
- 18 закладів професійної, професійно-технічної освіти (100%);
- 34 заклади фахової передвищої, вищої освіти (100%);
- 20 закладів позашкільної освіти (42%);

обладнано тривожною сигналізацією з виведенням сигналу на пульти охорони ("тривожна кнопка") у 604 закладах освіти (76%), у тому числі:

- 340 закладів загальної середньої освіти (81%);
- 180 закладів дошкільної освіти (юридичних осіб) (65%);
- 17 закладів професійної, професійно-технічної освіти (94%);
- 20 закладів фахової передвищої, вищої освіти (59%);
- 22 заклади позашкільної освіти (46%);

встановлено системи зовнішнього та/або внутрішнього відеоспостереження у 294 закладах освіти (37%), у тому числі:

- 174 заклади загальної середньої освіти (23%);
- 63 заклади дошкільної освіти (23%);
- 14 закладів професійної, професійно-технічної освіти (78%);
- 20 закладів фахової передвищої, вищої освіти (59%);

- 11 закладів позашкільної освіти (23%);
- облаштовано необхідних огорож у 658 закладах освіти (78%), у тому числі:
 - 293 заклади загальної середньої освіти (68%);
 - 305 закладах дошкільної освіти (юридичних осіб) (73%);
 - 18 закладів професійної, професійно-технічної освіти (100%);
 - 23 заклади фахової передвищої, вищої освіти (68%);
 - 19 закладів позашкільної освіти (40%).

Заклади освіти забезпечуються альтернативними джерелами енергії. Наразі 688 закладів освіти забезпечено генераторами, а саме:

- 398 закладів загальної середньої освіти (88%);
- 219 закладів дошкільної освіти (48%);
- 19 закладів позашкільної освіти (35%);
- 18 закладів професійної (професійно-технічної) освіти (100%);
- 34 заклади вищої та передвищої освіти (35%).

3. Соціальний захист населення області

В області забезпечено належні умови проживання понад 1,8 тис. осіб похилого віку та осіб з інвалідністю, що потребують постійного стороннього догляду, з яких 331 підопічні – є внутрішньо переміщеними особами в 12 інтернатних закладах системи соціального захисту населення області, з яких: 3 – загального профілю, 8 – психоневрологічних та 1 – дитячий з ліжковою мережею 1,9 тис ліжко-місць.

Таблиця 33

Будинки-інтернати для громадян похилого віку та осіб з інвалідністю

Показник*	Роки:				
	2019	2020	2021	2022	2023
1	2	3	4	5	6
Кількість будинків-інтернатів, од. <i>у тому числі:</i>	12	12	12	12	12
для громадян похилого віку та осіб з інвалідністю - дорослих	11	11	11	11	11
для дітей та молоді з інвалідністю	1	1	1	1	1
Кількість місць, од.	1896	1896	1710	1890	1900

Примітка:* - за даними департаменту соціального захисту населення Кіровоградської обласної військової адміністрації; на кінець року)

В системі соціального захисту області функціонують 15 територіальних центрів соціального обслуговування (надання соціальних послуг), 30 центрів надання соціальних послуг, 3 відділи з надання соціальних послуг при виконавчих комітетах міських, селищних, сільських рад.

В зазначених установах соціальними послугами охоплено 37,5 тис. громадян, в тому числі 4,3 тис. внутрішньо переміщених осіб, ветеранів війни близько 800 осіб, членів сімей учасників АТО близько 300 осіб.

Відповідно до державних соціальних стандартів закладами з надання

соціальних послуг надаються, такі види соціальних послуг: догляд вдома, стаціонарний догляд, соціальна адаптація, натуральна допомога, супровід осіб з інвалідністю з порушенням зору, переклад жестовою мовою, консультивання, представництво інтересів, соціальна профілактика.

При закладах з надання соціальних послуг функціонує 13 відділень стаціонарного догляду для постійного проживання одиноких громадян похилого віку та осіб з інвалідністю, розрахованих на 375 ліжко-місця, в яких перебуває 350 осіб, в тому числі 53 внутрішньо переміщені особи, ветеранів війни близько 15 осіб.

У 24 закладах з надання соціальних послуг організована робота автотранспортної служби "Соціальне таксі". Транспортні послуги надаються особам, які перебувають на обліку в закладах з надання соціальних послуг, для перевезення до медичних закладів, установ, органів влади, місцевого самоврядування, соціального захисту, банківських та пенсійних установ, протезно-ортопедичних підприємств, установ та організацій різної формою власності та підпорядкування, авто- та залізничного вокзалів, на культурно масові заходи. Транспортні послуги при територіальних громадах здійснюють 29 автомобілів, із яких 10 пристосовані для перевезення осіб на візках.

Транспортними послугами в області скористалися 2,8 тис. осіб, яким надано – 6,8 тис. послуг.

Таблиця 34

Рівень охоплення соціальним обслуговуванням

Показник	Роки:				
	2020	2021	2022	2023	2024
1	2	3	4	5	6
Рівень охоплення соціальним обслуговуванням громадян, що перебувають у складних життєвих обставинах, %	98,9	100	100	100	100

З 24 лютого 2022 року на територію Кіровоградської області прибуло понад 183,6 тис. внутрішньо переміщених осіб (далі – ВПО) з інших регіонів. Станом на 01 листопада 2024 року на обліку в області перебуває 82,7 тис. осіб, у тому числі 76 тис. осіб, які перемістились після 24 лютого 2024 року із них:

осіб працездатного віку – 38,2 тис. осіб (50,3%);

дітей – 18,4 тис. осіб (24,2%);

пенсіонерів та осіб з інвалідністю – 19,4 тис. осіб (25,5%).

Найбільша кількість ВПО прибула з Донецької, Луганської, Харківської, Херсонської областей.

Місцевими органами виконавчої влади спільно з органами місцевого самоврядування забезпечується створення належних умов для перебування ВПО на території області.

Для розміщення ВПО в області діє Обласний штаб з питань розміщення громадян, який працює в цілодобовому режимі, щоденно здійснює моніторинг

об'єктів комунальної і приватної власності для розміщення ВПО, кількості в них вільних місць та надається допомога ВПО з розміщення на визначених об'єктах.

В 31 територіальній громаді області затверджено 79 об'єктів, визначених місцями тимчасового проживання, розрахованих на 2944 ліжко-місця, в яких проживає 2408 осіб.

Крім того, ВПО проживають у приватних квартирах та домоволодіннях.

Протягом 2024 року виплачено допомогу на проживання 18,8 тис. сімей ВПО на суму 880,3 млн. гривень.

Здійснюється реалізація Регіональної програми підтримки та інтеграції внутрішньо переміщених осіб Кіровоградської області, затвердженої розпорядженням начальника обласної військової адміністрації від 17 липня 2023 року №779-р. В рамках цієї програми здійснюється сприяння адаптації та подальшій інтеграції ВПО, забезпечується доступ до адміністративних, соціальних, культурних та інших послуг; створення умов для розвитку потенціалу та посилення спроможності ВПО у Кіровоградській області.

Протягом 2024 року закладами надання соціальних послуг охоплено 1435 внутрішньо переміщені сім'ї/особи, в яких виховується 2195 дітей.

За результатами проведеної роботи було задоволено потреби щодо: гуманітарної допомоги – 560 сім'ям/особам, оформлення/відновлення документів, у т.ч. для призначення соціальних виплат – 420 сім'ям/особам, вирішення житлово-побутових проблем, у т.ч. поліпшення житлових умов – 167 сім'ям/особам, психологічної допомоги – 587 сім'ям/особам, налагодження зв'язків з членами родини, громадою – 139 сім'ям/особам, влаштування до закладів освіти – 37 сім'ям, юридичної допомоги – 43 сім'ям/особам, організації лікування/оздоровлення – 45 сім'ям/особам, отримання/відновлення реєстрації за місцем проживання/перебування – 43 сім'ям/особам, працевлаштування – 23 сім'ям/особам.

Існує економічна пасивність ВПО, які потребують інтеграції в приймаючі громади.

Працівники закладів надання соціальних послуг в територіальних громадах надають допомогу внутрішньо переміщеним сім'ям/особам відповідно до їх запиту, забезпечують надання консультацій та інших послуг відповідно до виявлених потреб, а також здійснюють перенаправлення громадян до інших установ та організацій»

За даними Єдиного державного реєстру ветеранів війни в області обліковується 44,6 тис. ветеранів війни.

Система соціального захисту ветеранів має дві основні складові: перша стосується пільг, виплат та інших видів матеріального забезпечення для ветеранів та ветеранок, друга — це соціальні послуги.

Протягом 2024 року соціальними послугами закладів надання соціальних послуг області (далі – Заклади) була охоплена 952 сім'я/особа Захисників та Захисниць України, в яких виховується 728 дітей.

В результаті наданих соціальних послуг 603 сім'ям/особам було надано

психологічну допомогу, 58 – юридичну допомогу, 13 – працевлаштовано, 7 – влаштовано до закладів освіти, 20 – отримали допомогу в організації лікування/оздоровлення, 39 – вирішили житлово-побутові проблеми, у тому числі поліпшили житлові умови, 110 – налагодили зв'язки з членами родини, громадою, 2 – отримали реєстрацію за місцем проживання, 383 – отримали гуманітарну допомогу, 71 – оформили/відновили документи, у тому числі для призначення соціальних виплат.

З метою задоволення потреб у відновленні та збереженні психічного здоров'я, попередження розвитку психічних та поведінкових розладів, покращення якості життя та надання безоплатної психологічної допомоги особам, які звільняються або звільнені з військової служби, з числа ветеранів війни, осіб, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною, членам сімей таких осіб та членам сімей загиблих (померлих) ветеранів війни і членам сімей загиблих (поранених) захисників та захисниць України відповідно до Закону України "Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту", та іншим особам, постраждалим від повномасштабного військового вторгнення Російської Федерації в Україну, в 47 територіальних громадах області створені психологічні хаби по роботі з особами, що постраждали від повномасштабного військового вторгнення Російської Федерації в Україну та забезпечена їх діяльність.

З метою адаптації ветеранів до цивільного життя та надання допомоги військовослужбовцям, звільненим з військової служби під час воєнного стану за станом здоров'я – на підставі висновку (постанови) військово-лікарської комісії про непридатність до військової служби з виключенням з військового обліку, зокрема медичної та психологічної, соціального захисту, працевлаштування та щодо інших потреб, а також їх інтеграції в суспільне життя області, начальником обласної військової адміністрації було видано розпорядження від 23 березня 2023 року № 284-р "Про створення в області ветеранських хабів (просторів)".

На даний час в області ветеранські хаби (простори) створені в 48 територіальних громадах.

До роботи ветеранських хабів (просторів) залучені фахівці соціального захисту населення, Пенсійного Фонду України, органів місцевого самоврядування, соціальних служб тощо.

Медична допомога учасникам війни надається у всіх лікувальних закладах області. У 4-х лікувально-профілактичних закладах створені центри психологічної та медичної реабілітації.

В КНП "Обласний клінічний госпіталь ветеранів війни Кіровоградської обласної ради" проліковано 1,5 тис. військовослужбовців та 10 осіб із числа членів сімей загиблих, у тому числі 1,6 тис. осіб отримали психологічну допомогу.

З 2024 року в структурі госпіталю діє "Регіональний центр медичного забезпечення та психологічної реабілітації військовослужбовців та ветеранів війни". У центрі розгорнуто 20 реабілітаційних ліжок, створено

мультидисциплінарну команду в складі: 4 лікарів фізичної реабілітаційної медицини, лікаря-психіатра, 4 психологів, 5 реабілітологів, 10 фахівців середнього та молодшого медичного персоналу.

Центр оснащений сучасним обладнанням: спортивною площадкою з відповідними реабілітаційними тренажерами, підвісною системою. Психологічна реабілітація включає в себе психологічну діагностику, психоедукацію, проведення тренінгів стабілізації психоемоційного стану, тренінгів навчання самодопомоги, проведення психологічних консультувань та заходів з психологічної реабілітації, абілітації, соціалізації (індивідуальна та групова робота), консультації психіатра. Високкокваліфіковану реабілітаційну допомогу одночасно можуть отримувати 50 пацієнтів.

Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 18 вересня 2023 року № 984 "Про реалізацію експериментального проекту з організації професійного навчання учасників бойових дій та осіб з інвалідністю внаслідок війни в закладах професійної (професійно-технічної) освіти Державної служби зайнятості" (далі – ЦПТО) 7 осіб направлені на навчання в центри професійно-технічної освіти, а саме: в Одеський ЦПТО за професіями "адміністратор" та "оператор безпілотного літального апарату (дрона)", в Сумський ЦПТО за професією "бджоляр", в Полтавський ЦПТО за освітньою програмою "Технічне обслуговування автотракторних двигунів", "Цивільний захист в сучасних умовах" та в Харківський ЦПТО за освітньою програмою "Підготовка бізнес-плану для залучення гранту за державною програмою "Грант для ветеранів та членів їх сімей".

Ваучери на навчання за спеціальностями "Медсестринство", "Кібербезпека", "Психологія", "Агрономія" отримали 6 осіб з числа учасників бойових дій.

Зкладами надання соціальних послуг у 2024 році охоплено 676 сімей/осіб Захисників та Захисниць України, в яких виховується 546 дітей.

На території області сформовано систему захисту дітей, вживаються заходи, спрямовані на забезпечення конституційних прав та законних інтересів дітей, створення сприятливих умов для життя та розвитку дитини, запобігання соціальному сирітству тощо.

В області функціонують 54 служби у справах дітей, з них: 1 – при обласній військовій адміністрації, 4 – при районних військових адміністраціях та 49 – в територіальних громадах, що забезпечують своєчасне виявлення та облік дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, надання таким дітям відповідного статусу, а також влаштування дітей, насамперед до сімейних форм виховання.

На територіях територіальних громад надаються послуги сім'ям з дітьми у 15 центрах соціальних служб, 29 центрах надання послуг. В одній громаді послуги надаються відповідно до договору про співробітництво.

Вживались заходи, спрямовані на сприяння розвитку сімейних форм виховання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, у тому

числі розширенню в області мережі прийомних сімей, дитячих будинків сімейного типу та влаштування дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування.

На обліку служб у справах дітей перебуває 2758 дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. Із загальної чисельності дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, 1853 дитини виховується під опікою, піклуванням громадян, у 74 дитячих будинках сімейного типу та 128 прийомних сім'ях виховується 755 дітей.

Сімейними формами виховання в області охоплено 2661 дитину, що становить 95% від загальної чисельності дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.

Забезпечується ведення реєстру обліку дітей, які тимчасово переміщені (евакуйовані). У зв'язку із запровадженням воєнного стану в Україні з 24 лютого 2022 року виїхали з області 504 дитини, з яких, станом на 01 жовтня 2024 року переміщеними з області залишаються 209 дітей, з них:

199 діти-сироти, позбавлені батьківського піклування;

10 дітей, які опинилися в складних життєвих обставинах та були зараховані на цілодобове перебування до закладів інституційного догляду та виховання дітей.

На територію області евакуйовано із районів проведення воєнних (бойових) дій або які перебувають в тимчасовій окупації, 216 дітей, з них:

208 діти-сироти, 8 дітей, позбавленої батьківського піклування, з яких 155 дітей влаштовано до сімейних форм виховання, а саме: 107 дітей, які виховуються під опікою/піклуванням громадян; 48 дітей, які є вихованцями 4 дитячих будинків сімейного типу та 7 прийомних сімей;

61 дитина, які опинилися у складних життєвих обставинах та є вихованцями закладів.

4. Культурний простір та культурна спадщина

Наявна розгалужена мережа закладів культури в поєднанні із наявністю унікальних об'єктів культурної спадщини, різноманітних рекреаційних ресурсів та сприятливими природно-кліматичними умовами створює потенційні передумови для регіонального розвитку, зокрема задоволення творчих, інформаційних, духовних, естетичних та інтелектуальних потреб населення, розвитку туристичної діяльності, зокрема зеленого туризму тощо.

На початок 2024 року у Кіровоградській області мережа закладів культури налічує 1141 заклад.

Таблиця 35

Перелік закладів культури Кіровоградської області

Показник	Роки:				
	2019	2020	2021	2022	2023
1	2	3	4	5	6
Кількість концертних організацій (філармонія), од.	1	1	1	1	1

1	2	3	4	5	6
Кількість театрів, од.	2	2	2	2	2
Кількість кінотеатрів, од.	5	5	5	3	8
Кількість музеїв, од.	29 (у т.ч. 3 у сільській місцевості)	29 (у т.ч. 3 у сільській місцевості)	29 (у т.ч. 3 у сільській місцевості)	29 (у т.ч. 3 у сільській місцевості)	29 (у т.ч. 3 у сільській місцевості)
Кількість бібліотек, од.	568	566	538	533 (у т.ч. 437 у сільській місцевості)	531 (у т.ч. 432 у сільській місцевості)
Кількість клубних закладів, од.	573	569	537	537 (у т.ч. 523 у сільській місцевості)	530 (у т.ч. 483 у сільській місцевості)
Кількість мистецьких шкіл	46	46	46	46 (у т.ч. 8 у сільській місцевості);	46 (у т.ч. 11 у сільській місцевості);
Заклади фахової передвищої мистецької освіти;	-	-	-	2	2

Закладами культури і мистецтв обласного значення є: КЗ "Кіровоградський академічний обласний український музично-драматичний театр ім. М.Л.Кропивницького", КЗ "Кіровоградський академічний обласний театр ляльок", Кіровоградська обласна філармонія, КЗ "Музей мистецтв Кіровоградської обласної ради", КЗ "Обласна універсальна наукова бібліотека ім.Д.І.Чижевського, Кіровоградська обласна бібліотека для дітей ім. Т.Г.Шевченка, Кіровоградська обласна бібліотека для юнацтва ім. Є.Маланюка, Кіровоградський обласний Центр народної творчості, КЗ "Центральноукраїнський обласний краєзнавчий музей", Кропивницький музичний фаховий коледж, Олександрійський фаховий коледж культури і мистецтв.

Забезпечено діяльність 2497 клубних формувань, 596 любительських об'єднань (клубів) за інтересами, 1399 аматорських колективів, функціонування 49 осередків творчого об'єднання майстрів народної творчості "Дивосвіт", які об'єднують 1592 народних майстра.

Мистецькою освітою охоплено 7450 осіб, з них: 6934 особи навчаються у мистецьких школах області, 171 особа у м.Кропивницькому музичному фаховому коледжі, 345 - в Олександрійському фаховому коледжі культури і мистецтв.

Кількість предметів основного фонду музейних закладів області нараховує майже 246 тис. одиниць. Доступ до мережі Інтернет мають 27 музеїв.

На обліку і під охороною держави на території області перебуває 6011 (з них 22 – національного значення) пам'яток та щойно виявлених об'єктів культурної спадщини, зокрема: 2173 пам'яток історії; 2927 – археології; 882 – пам'яток і об'єктів архітектури та містобудування; 22 – монументального мистецтва; 2 – пам'ятки науки і техніки, 5 – пам'яток садово-паркового мистецтва та заповідники (таблиця 3б).

Таблиця 36

**Кількість об'єктів історико-культурної спадщини
Кіровоградської області різних видів і категорій**

Кількість об'єктів історико-культурної спадщини	Роки:				
	2020	2021	2022	2023	2024
2	3	4	5	6	7
Загальна кількість об'єктів культурної спадщини, яка перебуває під охороною, од.	5022	5623	5930	5960	6011
у тому числі: національного значення, од.	22	22	22	22	22
Кількість пам'яток історії, од.	2139	2161	2153	2153	2173
Кількість пам'яток археології, од.	2382	2574	2911	2923	2927
Кількість об'єктів містобудування та архітектури, од.	472	857	861	879	882
Кількість пам'яток монументального мистецтва, од.	25	26	26	26	22
Кількість пам'яток садово-паркового мистецтва та заповідників, од.	4	5	5	5	5
Кількість пам'яток науки техніки	-	-	-	-	2

5. Стан рекреаційних ресурсів та розвиток курортно-рекреаційної сфери.

Одним із основних рекреаційних ресурсів є клімат. Завдяки помірно-теплому клімату, наявності родовищ мінеральних і радонових вод, неповторних природних і рукотворних пам'яток Кіровоградщина володіє значним туристично-рекреаційним потенціалом та має всі необхідні умови для відпочинку та лікування.

Рекреаційна сфера області представлена:

ландшафтними заказниками "Чорноліський" (Суботцівська територіальна громада, Кропивницький район) та "Монастирище" у с.Завтуровому (Устинівська селищна громада, Кропивницький район), "Велика і Мала Скелі" у с.Протопопівка (Приютівська територіальна громада, Олександрійський район);

ландшафтним парком "Світловодський" (Великоандрусівська сільська рада);

геологічною пам'яткою природи "Каскади" у с.Злинці (Злинківська сільська громада, Новоукраїнський район);

парками-пам'ятками садово-паркового мистецтва, території історико-культурного призначення (пам'ятки архітектури та містобудування, історико-архітектурні заповідники) та оздоровчі ресурси (цілющі джерела) мережа яких налічує 29 музеїв - юридичних осіб та 121 громадський музей.

Для розвитку регіонального туризму в територіальних громадах розроблено понад 120 туристичних маршрутів, створено спеціальну промо картотеку з короткою інформацією про кожен маршрут, контактами екскурсіводів та QR кодами. Зокрема, на території міста Кропивницького найпопулярніші

туристичні об'єкти оснащено відповідними технічними засобами туристичної навігації, а саме встановлено – 30 сучасних двомовних табличок разом з QR-кодами та інформацією про пам'ятки культурної спадщини міста, а також аудіогідами.

На території області:

функціонує 7 туристично-інформаційних центрів (6 при територіальних громадах та 1 обласний). У м.Кропивницький функціонує туристично-інформаційний центр відповідно до міжнародних норм та стандартів. Здійснюється робота зі збору, узагальнення та поширення актуальної інформації для населення в туристично-інформаційному цифровому просторі – туристичному вебпорталі. Зокрема, надається інформація щодо роботи туристичних об'єктів;

розміщено 36 гостинних осель. Під час воєнного стану продовжують працювати 24, 12 з яких приймають внутрішньо переміщених осіб. Сільські зелені садиби включено до туристичних маршрутів, туристичних продуктів та турів вихідного дня;

потенційно привабливими туристичними об'єктами є: Архітектурний ансамбль історичного центру міста (вул.Театральна, м.Кропивницький) та КЗ "Кіровоградський академічний обласний український музично-драматичний театр ім.М.Л. Кропивницького", Заповідник-музей І.К. Тобілевича (Карпенка-Карого) "Хутір Надія" (Кропивницький район), Блакитне озеро (Олександрійський район), Вузькоколійна залізниця (селище Побузьке, Голованівський район). Зазначені об'єкти активно працюють з урахуванням обмежень воєнного стану.

З метою реалізації проекту "Туристичні магніти України" в територіальних громадах області підготовлена оновлена інформація по всім туристичним магнітам Кіровоградщини.

В області визначено 44 туристичних магніти з яких виділено 13 основних та 10 локальних (з них працювали у 2023 році – 38, інші 6 зможуть приймати туристів після завершення воєнного стану).

Таблиця 37

Перелік туристичних магнітів Кіровоградської області

Кількість туристичних магнітів	Туристичні магніти:
1	2
13 основних туристичні магніти	парк-готель "Скіфія" (с. Захарівка, Новоукраїнський район); вузькоколія (м. Гайворон, Голованівський район); ландшафтний парк "Приютівська набережна" (селище Приютівка, Олександрійський район); ландшафтний заказник "Велика і Мала Скелі" (с. Протопопівка, Олександрійський район); затоплений кар'єр "Морозівський розріз" (селище Пантаївка, Олександрійський район); архітектурний ансамбль історичного центру міста Кропивницького по вул.Театральна та Кіровоградський академічний обласний український музично-

1	2
	драматичний театр ім.М.Л. Кропивницького (м.Кропивницький); музей ракетних військ стратегічного призначення (селище Побузьке, Голованівський район); ландшафтний заказник загальнодержавного значення "Монастирище" (с.Завтурове, Кропивницький район); заповідник - музей І.К. Тобілевича (Карпенка-Карого) "Хутір Надія" (с.Миколаївка, Кропивницький район); геологічна пам'ятка природи "Каскади" (с. Злинка, Новоукраїнський район); Кропивницький дендропарк (під час цвітіння тюльпанів, м.Кропивницький); дендрологічний парк "Веселі Боковеньки" ім.М.Л. Давидова (с. Веселі Боковеньки, Кропивницький район); туристично-розважальний комплекс "Хутір "Козацька Долина" (с.Карбівка, Новоукраїнський район).
10 локальних туристичні магніти	лавандове поле на Бобринечині (с. Шляхове, Кропивницький район); готельно-розважальні комплекси "У Дідуся" та "Йолки – Палки" (селище Вільшанка, Голованівський район); водяний млин, який побудований в 1901 році на р. Південний Буг (с.Луполове, Голованівський район); гідрологічна пам'ятка джерело "Кам'яна криниця" (с.Кам'яна Криниця, Голованівський район); пам'ятка садово-паркового мистецтва Благовіщенський парк (м.Благовіщенське, Голованівський район); рибальський комплекс "Землянка" (с.Синицівка, Голованівський район); екоферма "Климівка" (м.Благовіщенське, Голованівський район); Покровська церква (Свято – Богоявленський жіночий монастир) середина ХІХ (с. Диківка, Олександрійський район).

Війна руйнівню впливає на культуру та туризм, призводячи до значних економічних втрат, зниження культурної активності та втрати культурної спадщини. При цьому, війна стає стимулом для розвитку нових форм мистецтва та посилення міжнародної культурної співпраці. Тривалий вплив війни на ці галузі відчуватиметься ще довгий час після завершення конфлікту, проте національна ідентичність та відновлення культурних ініціатив можуть зіграти ключову роль у післявоєнній відбудові.

Через військові дії та еміграцію громадян країна втрачає талановитих митців, музикантів, акторів, художників та інших представників культурної сфери, які змушені шукати безпечніші умови для життя та творчості за кордоном. Крім цього, основною проблемою у кадровій політиці залишається низька заробітна плата, що є низько конкурентним фактором на ринку праці з поміч інших галузей.

6. Розвиток фізичної культури і спорту

В області збережено мережу позашкільних навчальних закладів, яка налічує: 27 – ДЮСШ, 2 – СДЮШОР та 1 – ОШВСМ.

Таблиця 38

Перелік спортивних об'єктів Кіровоградської області

Показник	Роки:				
	2019	2020	2021	2022	2023
1	2	3	4	5	6
Кількість закладів фізичної культури і спорту	30	30	30	30	30

1	2	3	4	5	6
Кількість стадіонів, од.	21	21	21	21	21
Кількість спортивних залів	439	458	421	438	421
Кількість плавальних басейнів	9	9	11	9	11
Кількість площинних спортивних споруд	2152	2152	1747	1742	1747
Кількість тренажерних залів (приміщення для фізкультурно-оздоровчих занять)	79	79	79	79	17
Кількість інших спортивних споруд	359	359	839	835	900

На даний час в області культивуються: 24 олімпійські, 26 неолімпійські види спорту та 8 видів спорту осіб із інвалідністю.

Здійснюється належна підготовка в умовах воєнного стану спортсменів, членів збірних команд області, України, які беруть участь у всеукраїнських та міжнародних змаганнях.

До списку збірних команд України у 2024 році включено 138 спортсменів області. Забезпечено підготовку та участь 72 спортсменів області у 18 всеукраїнських змаганнях, де ними здобуто: на всеукраїнських змаганнях – 16 золотих, 22 срібних та 19 бронзових нагород.

Забезпечено функціонування існуючої мережі центрів фізичного здоров'я населення "Спорт для всіх", яка налічує 6 центрів (1 – обласний, 2 – міські, 2 селищні та 1 – сільський).

В області функціонує 21 локація в рамках соціального проєкту "Активні парки – локації здорової України". На території локацій координаторами здійснюється відповідна робота щодо залучення жителів громад до масового спорту.

Підрозділ 7. Житлово-комунальне господарство

Наявна інфраструктура житлово-комунального господарства в області, в основному, забезпечує надання послуг населенню та іншим споживачам і створює потенційні передумови для регіонального розвитку.

Проте, незадовільний стан переважної більшості основних фондів житлово-комунального господарства, значна зношеність житлового фонду, вкрай обмежений розвиток інфраструктури житлово-комунального господарства у сільській місцевості (мереж водопостачання і водовідведення), обмеженість забезпечення регіону місцевими водними ресурсами належної якості, неврегульованість у сфері поводження із побутовими відходами створюють реальні перешкоди у розвитку регіону і прямо або опосередковано впливають на умови і рівень якості життєдіяльності населення, інвестиційну привабливість, екологічну ситуацію в області.

До системи життєзабезпечення населення входять об'єкти критичної інфраструктури, які надають житлово-комунальні послуги: з утримання житла,

послуги централізованого водопостачання та водовідведення і централізованого теплопостачання.

1) Водопостачання та водовідведення

Надають послуги централізованого водопостачання та водовідведення 83 водопровідно-каналізаційних підприємства.

Централізованим водопостачанням в області забезпечені споживачі 12 міст, 22 із 27 селищ, 217 із 991 сільського населеного пункту.

Централізованим водовідведенням в області забезпечені споживачі: 11 із 12 міст (91,7%), 18 селищ (66,7%), 6 сільських населених пунктів (0,6% від їх загальної кількості).

Пропускна спроможність очисних споруд перевищує обсяг стоків, які надходять на очищення, і використовуються у середньому по області на 28,4% до встановленої потужності, що зумовлює непродуктивні витрати паливно-енергетичних ресурсів та збільшення собівартості послуг. Технічний стан практично всіх каналізаційних очисних споруд потребує їх модернізації або реконструкції.

Основним джерелом водопостачання 4 міст обласного значення та притрасових населених пунктів є районний водопровід "Дніпро-Кіровоград", протяжність якого 120 км і є одним із 10 найдовших в Україні.

Найбільшим підприємством галузі є обласне комунальне виробниче підприємство "Дніпро-Кіровоград".

Підприємство обслуговує: 6 водозаборів (3 - поверхневі, 3 – підземні); 18 водопровідних та 45 каналізаційних насосних станцій; 7 комплексів каналізаційних очисних споруд; 1,9 тис.км водопровідних мереж; 626,3 км каналізаційних мереж.

Підприємство надає послуги з централізованого водопостачання у 17 населених пунктах Кіровоградської області (рівень охоплення послугою – 87,1%), з водовідведення – у 7 населених пунктах (рівень охоплення послугою – 77,8%).

У 2021 році загальна протяжність мереж водопостачання становила – 3,4 тис. км, з них у ветхому та аварійному стані – 1,8 тис. км або 52,5%.

Завдяки проведенню робіт з реконструкції, ремонту, заміні аварійних трубопроводів на нові вдалося зменшити показник аварійності водопровідних мереж до 48,5% у 2024 році.

ОКВП "Дніпро-Кіровоград" продовжується реалізації пріоритетних заходів, спрямованих на оновлення основних фондів підприємства за рахунок коштів Міжнародного банку реконструкції та розвитку в рамках "Проєкту розвитку міської інфраструктури – 2" і до 2027 року планується зменшити показник аварійності водопровідних мереж підприємства ще на 1,2% (до 47,3%).

Також протягом 2023-2024 років на водопровідно-каналізаційних об'єктах міст Кропивницький, Знам'янка, Світловодськ, Благовіщенське та селища Нове, Петрове, Балахівка та селі Соколівське здійснено ремонт та реконструкцію 17,6 км водопровідних мереж, 2,2 км каналізаційних мереж, ремонт 14 од.

об'єктів водопровідного та 23 од. каналізаційного господарства, заміну та ремонт насосного обладнання та водонапірних башт.

Дослідження якості питної води здійснюються акредитованими лабораторіями:

ОКВП "Дніпро-Кіровоград" (5 лабораторій: Кропивницького ВКГ, Олександрійського ВКГ, Світловодського ВКГ, Знам'янського ВКГ та Смолінського ВКГ);

КП "Теплоенергетик", селище Нове (1 лабораторія); КП "Петрівське" (1 лабораторія); ТОВ "Побужський феронікелевий комбінат" (1 лабораторія);

лабораторіями підпорядкованими державній установі "Кіровоградський обласний центр контролю та профілактики хвороб Міністерства охорони здоров'я України" та Головному управлінню Держпродспоживслужби в Кіровоградській області.

У 2022 році ОКВП "Дніпро-Кіровоград" забезпечено якість питної води відповідно до вимог ДСанПіНу 2.2.4-171-10 без внесення корективів у технологію очистки питної води.

Як свідчать результати досліджень, практично вся природна питна вода потребує очищення та знезараження.

2) Теплопостачання

На території області господарську діяльність у сфері теплопостачання здійснюють 28 суб'єкти господарювання різних форм власності.

Найбільшими теплопостачальними підприємствами області, що здійснюють теплопостачання житлового фонду та закладів бюджетної сфери є КП "Теплоенергетик", КП "Теплокомуненерго" Олександрійської міської ради та СП ТОВ "Світловодськпобут".

Підприємствами експлуатуються 157 котелень загальною тепловою потужністю 1,1 тис.Гкал/год., з них на природному газі працює 57 котелень, на інших видах палива – 100.

Протяжність теплових мереж становила 335,3 км, з яких відпрацювали нормативний термін експлуатації – 197,8 км, що складає 59%.

3) Житловий фонд

Житловий фонд Кіровоградської області станом на 01 січня 2021 року складав з 306 тис. будинків загальною площею 25776 тис.кв.м, що складає 2,5% всього житлового фонду України.

Обладнано водопроводом 48,7% загальної кількості квартир житлового фонду, каналізацією – 47,5%, центральним опаленням – 38,5%, гарячим водопостачанням – 31,8%, що є нижчим від середньоукраїнського показника обладнання житлового фонду. Особливо низьким є рівень благоустрою в сільській місцевості.

В області створено та функціонують 579 об'єднань співвласників багатоквартирних будинків, на утриманні яких перебуває 651 житловий будинок.

В управлінні управителів перебуває 1913 житлових будинків, з яких у 1545 будинках управителі призначені за результатами конкурсу органів місцевого самоврядування та у 368 будинках управителів обрано співвласниками самостійно.

4) Поводження з відходами

Питання управління відходами є надзвичайно актуальними для Кіровоградської області. За статистичними даними обсяг утворених відходів в області за 2023 рік становить 517,2 тис. тонн, що на 12,2 % більше порівняно із 2022 роком (461 тис. тонн).

У загальній кількості відходів, що утворилися у 2023 році, найбільшу питому вагу склали тверді побутові відходи, основними компонентами яких є не лише харчові відходи, а й папір, металева і скляна тара, величезна кількість полімерних матеріалів.

На території Кіровоградської області немає жодного облаштованого полігону для зберігання відходів. Сміття вивозиться на тимчасові місця видалення відходів, які займають значні площі земельних ділянок, забруднюють повітря, воду в навколишніх водоймах, ґрунт, спотворюють ландшафт. До негативних наслідків видалення відходів також належить рознесення сміття вітром та неприємний запах.

Утворення побутових відходів в області збільшується, при цьому значні їх обсяги розміщуються на звалищах, які розташовані в неприйнятних місцях та неналежним чином спроектовані і експлуатуються, що призводить до негативного впливу на навколишнє середовище і здоров'я населення.

Послугами зі збирання побутових відходів охоплено 64,8% населення області, у тому числі роздільним збиранням охоплено до 33% населення. Об'єм зібраних ресурсоцінних компонентів становить до 11% загального об'єму відходів, утворених у населених пунктах. Для забезпечення роздільного збирання використовується 1394 спеціалізованих контейнери у 30 населених пунктах.

Спеціалізованими підприємствами для збирання та вивезення побутових відходів використовується 89 сміттєвозів (з них 73 – комунальної власності, 16 – приватної власності).

На території області експлуатується 399 місць видалення побутових відходів загальною площею 526,49 га. Місця видалення відходів наявні у 12 містах, 16 селищах та на територіях всіх сільських територіальних громад.

З метою переробки побутових відходів у м. Кропивницькому на території сміттєзвалища забезпечено функціонування:

мобільного сортувального комплексу МСК-50. Протягом 2024 року обсяг відходів, спрямованих на сортувальну лінію, склав 35,8 тис. тонн, обсяг відсортованих відходів склав 2,5 тис. тонн, або 7,1%. Об'єкт експлуатується у нормативному режимі, що дає можливість сортувати більше 90% відходів;

комплексної інженерної споруди з системою збору біогазу для виробництва електроенергії. Вироблена електроенергія надходить в енергосистему України за "зеленим" тарифом. У 2024 році вироблено 2,4 млн. кВт/год. електроенергії.

Відходи є важливим місцевим фактором забруднення та основним джерелом довготривалої негативної дії на довкілля, адже такі компоненти міського сміття, як метал, скло, полімери не розкладаються. Низький рівень використання відходів для переробки призводить до накопичення їх у навколишньому природному середовищі і спричиняє його забруднення.

5) Вулично-дорожня мережа та зовнішнє освітлення

Загальна протяжність вулично-дорожньої мережі населених пунктів області складає 11,4 тис. км площею 70 млн. кв.м, з яких:

дороги з твердим покриттям проїзної частини – 8,4 тис.км (72,8%);

з удосконаленим покриттям – 4,4 тис.км (38,6 %);

обладнаних закритою дощовою каналізацією – 0,6 тис.км (0,5%), штучним освітленням – 4,7 тис.км (41% від загальної протяжності вулично-дорожньої мережі).

На вулицях і дорогах експлуатується 445 автомобільних мостів і 10 шляхопроводів. Крім того, в населених пунктах області експлуатується 58 пішохідних мостів.

У 2021-2023 роках поліпшено експлуатаційний стан 1624,4 тис.м² комунальних доріг населених пунктів області за рахунок проведення капітального ремонту на площі 233 тис.м² та поточного ремонту на площі 1391,4 тис.м² вулично-дорожньої мережі.

Протяжність електромереж зовнішнього освітлення в населених пунктах області, що знаходиться в робочому стані, становить 3926,7 к, або 34,5% до загальної протяжності вулично-дорожньої мережі. Загальна кількість світлоточок становить майже 66 тис.од. У 2024 році встановлено (замінено) 3198 од. енергозберігаючих світлоточок.

Таблиця 39

Проведення капітального ремонту та реконструкції мереж зовнішнього освітлення у населених пунктах Кіровоградської області

Вид проведених робіт	Роки:				
	2019	2020	2021	2022	2023
2	3	4	5	6	7
Відремонтовано мереж зовнішнього освітлення, км	139,3	102	77,5	-	1,0
Встановлено замінено світлоточок, тис.од.	5416	6140	8368	1771	5555
у тому числі: енергозберігаючих, тис.од	5386	6095	8246	1766	5540

Підрозділ 8. Економіка та підприємництво

1. Структура економіки області

Одним з основних індикаторів стану економіки регіону є показник валового регіонального продукту (далі – ВРП), який допомагає охопити всі особливості регіональної структури виробництва, а рівень валового регіонального продукту в розрахунку на одну особу населення (далі – ВРП в розрахунку на одну особу) дає можливість виділити найбільш продуктивні регіони України.

Протягом 2017-2021 років показник ВРП (у фактичних цінах) мав тенденцію до збільшення з 52978 млн.гривень у 2017 році до 99564 млн.гривень у 2021 році, та зріс у 1,9 раза порівняно з 2017 роком, а частка області у валовому регіональному продукті України була сталою та складала 1,8%.

Таблиця 40

Валовий регіональний продукт

Роки	У фактичних цінах			У цінах попереднього року, %	
	Усього, млн.грн.	у розрахунку на одну особу, грн.	частка області у валовому регіональному продукті України	Усього	у розрахунку на одну особу
1	2	3	4	5	6
2017	52978	55128	1,8	98,4	99,3
2018	64417	67743	1,8	107,0	108,2
2019	73066	77788	1,8	106,2	107,5
2020	75208	81166	1,8	90,8	92,1
2021	99564	109183	1,8	105,8	107,5

Проте, обсяги ВРП у 2017-2021 роках в Кіровоградській області були нижчими порівняно з регіонами-сусідами: Вінницькою, Дніпропетровською, Одеською, Черкаською та Полтавською областями.

У 2021 році валовий регіональний продукт (у фактичних цінах) у розрахунку на одну особу склав 109,2 тис. грн (у порівнянні з 2017 роком зріс майже у 2 рази). Кіровоградська область за даним показником у 2021 році посіла 13 місце серед регіонів України. Проте, обсяги ВРП у розрахунку на 1 особу є меншими ніж у сусідніх регіонах (Полтавська – 195,8 тис.гривень, Дніпропетровська – 186,7 тис.гривень, Одеська – 115,1 тис.гривень, Вінницька – 114,2 тис.гривень, Черкаська – 112,1 тис.гривень).

Індекс фізичного обсягу валового регіонального продукту характеризувався змінами, у 2017 році цей показник становив 98,4%, у 2018 році – 107%, у 2019 році – 106,2%, у 2020 році – 90,8%. У 2021 році індекс фізичного обсягу валового регіонального продукту становив 105,8% (в Україні – 103,4%). За темпами зростання валового регіонального продукту у 2021 році область посіла серед регіонів України 5 місце.

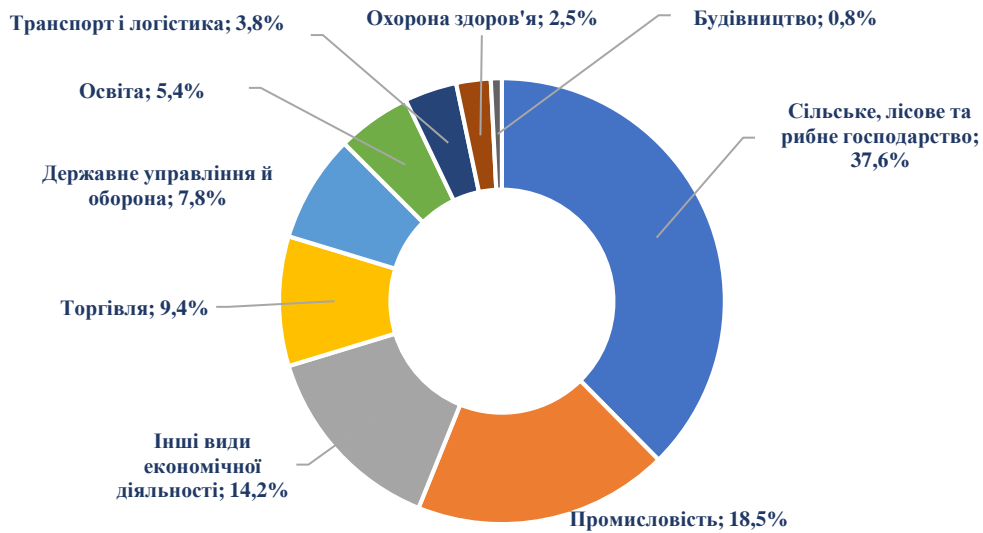
Валова додана вартість (далі – ВДВ), яка є основною складовою валового регіонального продукту, протягом 2017-2021 років поступово збільшувалася

з 45,7 млрд.гривень у 2017 році до 89,3 млрд.гривень у 2021 році, що майже у 1,9 раз більше порівняно з 2017 роком. Частка області в загальному обсязі валової доданої вартості України становила 1,9%.

У 2021 році, як і в попередніх роках, у структурі валової доданої вартості домінувало сільське, лісове та рибне господарство.

В останні роки в області прослідковується тенденція до зменшення потенціалу промисловості (із 19% у загальному обсязі ВДВ в області у 2017 році до 18,5% у 2021 році, лише у 2020 році – 20,1% у загальному обсязі ВДВ в області) на фоні нарощування потенціалу галузі сільського господарства (із 31,3% у загальному обсязі ВДВ в області у 2017 році до 37,6% у 2021 році, в Україні – 12,7%).

Значно меншим від середнього в Україні є потенціал будівництва, транспорту і торгівлі.

Діаграма 1 Структура валової доданої вартості за видами економічної діяльності у 2021 році, % у загальному обсязі ВДВ

У 2021 році на формування ВРП мало вплив збільшення індексу валової доданої вартості (на 8,6%) у таких галузях економіки області: сільське, лісове та рибне господарство – на 46%; постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря – на 14,2%; водопостачання; каналізація, поводження з відходами – на 7,5%; тимчасове розміщування й організація харчування – на 5,9%; професійна, наукова та технічна діяльність – на 9,8%; освіта – на 2,8%; надання інших видів послуг – на 5,7%.

2. Промисловість

Промисловий комплекс Кіровоградської області охоплює усі галузі діяльності: від виробництва одягу, виробів з деревини, гуми, пластмаси до виробів металургійного виробництва, машинобудівної та будівельної промисловості. У цій сфері функціонує 2029 суб'єктів господарювання: фізичних та юридичних осіб, а це 15,6% від усіх суб'єктів, які займаються економічною

діяльністю. У промисловості зайнято 34 тис. працівників, що становить 23,1% від усіх зайнятих економічною діяльністю.

Промисловим комплексом створюється 18,5% ВДВ області

Таблиця 41

**Частка валової доданої вартості промисловості
у загальному обсязі ВДВ регіону, %**

Адміністративно-територіальна одиниця	Роки:				
	2017	2018	2019	2020	2021
1	2	3	4	5	6
Кіровоградська область	19,0	19,0	19,0	20,1	18,5

Промисловість області по основних галузях має таку структуру:
переробна промисловість, яка є провідною у структурі реалізованої промислової продукції області, займає 68,4% (2019 рік – 72,4%);
постачання електроенергії, газу, пари – 26,3% (2019 рік – 19,2%);
добувна промисловість і розроблення кар'єрів – 3,9% (2019 рік – 6,9%);
водопостачання, каналізація, поводження з відходами – 1,4% (2019 рік – 1,5%).

Таблиця 42

Структура реалізованої промислової продукції області у 2023 році

Найменування показника	Одиниці виміру	
	млн.грн.	%
1	2	3
Промисловість:	56048,4	100
Добувна	2181,3	3,9
Переробна, у тому числі:	38333,3	68,4
виробництво харчових продуктів, напоїв	29905,3	53,4
виробництво одягу, текстилю	107,8	0,2
виробництво паперу, виробів з деревини	754,3	1,3
виробництво хімічної продукції	805,7	1,4
виробництво фармацевтичних продуктів	86,4	0,2
виробництво гумових та пластикових виробів	1322,8	2,4
металургійне виробництво	927,4	1,7
машинобудування	2857,6	5,1
Постачання електроенергії, газу, пари	14735,7	26,3
Водопостачання, каналізація	798,0	1,4

В області сформовано достатньо стабільну структуру промислового виробництва, яка базується на:

виробництві харчових продуктів та напоїв (53,4% від обсягів реалізації промислової продукції області). У галузі області функціонують понад 244 суб'єктів господарювання усіх форм власності, у яких зайнято понад 10,3 тис. працівників;

Провідними виробниками продукції галузі є ТДВ "М'ясокомбінат "Ятрань", ПрАТ "Кропивницький ОЕЗ", ТОВ "Придніпровський олієекстракційний завод",

ТОВ "ОЕЗ "Градоля", ТОВ "Гідросенд", ПП "Віктор і К", ТОВ "Зернарі", ТОВ "Відродження", ПОГ АПВТ "Фірма Ласка", ТОВ "Олександрійський цукровий завод", Спільне українсько-болгарське багатопрофільне ТОВ "НАК", ТОВ "Прод-інвест", ТОВ "Три Стар" та ін.;

машинобудуванні (5,1%). Найбільшими виробниками продукції в галузі є: АТ "Ельворті" – виробник сільгосптехніки (сівалки, дискові борони, культиватори, просапна техніка). ТОВ "АК "Фаворит" – виробник сільськогосподарської техніки (сівалки універсальні, зернові навісні, варіаторні, пневматичні, просапні, культиватори з системою внесення сухих добрив, борони ротаційні, навісні, причепні, луцільники для подрібнення верхнього шару ґрунту, плуги чизелі, розкидачі добрив;

Група компаній "Гідросила" – виробник гідравлічних силових машин для тракторів, комбайнів, сільськогосподарських, будівельно-дорожніх та інших мобільних машин; ПАТ "НВП "Радій" – лідер з виробництва систем ядерної безпеки та електротехнічного обладнання для АЕС;

ТОВ "ВСІ ІНЖИНІРИНГ" – підйомно-транспортне устаткування, ТОВ "Торговий дім "Укрнасоссервіс" – виробництво насосів та комплектуючих, ПрАТ "Завод гідравлічних машин "Цукрогідромаш" – виробництво pomp та насосів для житлово-комунального господарства ТОВ "Олександрійська машинобудівна група" (АЕГОУР) – причіпна та навісна сільгосптехніка, ТДВ "Дозавтомати" – котли, бетонне обладнання (бетонозмішувачі), зерносушарки, радіатори, дозатори тощо;

металургійному виробництві (1,7%).

Основними виробниками галузі є ТОВ "Побужський феронікелевий комбінат" (виробництво феронікелю з бідних окислених руд нікелю), ПрАТ "Металит" (виробництво литих чавунних заготовок за технологією піщано-глинистого формування), ТОВ "Олександрійська ливарна компанія" (АЕГОУР) (лиття чавунних, сталевих алюмінієвих виробів).

Проте, з листопада 2022 року через проблеми з поставкою сировини та пошкодження енергетичної інфраструктури ТОВ "Побужський феронікелевий комбінат" не здійснює свою виробничу діяльність.

Сумарна частка реалізації промислової продукції зазначених галузей становить понад 85,4% у загальних обсягах реалізації області.

Таблиця 43

Динаміка темпу росту (зниження) промислового виробництва в області у 2019-2023 роках, (у % до попереднього року)

Види діяльності	Роки:				
	2019	2020	2021	2022	2023
1	2	3	4	5	6
Промисловість – Україна	99,5	95,5	101,9	63,3	106,8
Промисловість – Кіровоградської області, у т.ч.:	103,6	102,2	81,7	76	116,5
Добувна промисловість і розроблення кар'єрів	82,5	97,3	70,5	39,4	182,8

1	2	3	4	5	6
Переробна промисловість, з неї:	111,8	103,6	81,6	82,1	109,6
Виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів	123,5	103,2	78,5	92,6	128,4
Текстильне виробництво, виробництво одягу, шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів	79,8	73,5	84,8	76,4	107,2
Виготовлення виробів з деревини, виробництво паперу та поліграфічна діяльність	100,2	107,4	84,6	80,4	82,8
Виробництво хімічних речовин і хімічної продукції	87,8	93,0	125,2	76,1	99
Виробництво основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів	103,6	107,9	150,2	96,8	115,2
Виробництво гумових і пластмасових виробів, іншої неметалевої мінеральної продукції	81,3	98,2	116,2	45,9	140,1
Металургійне виробництво, виробництво готових металевих виробів, крім машин і устаткування	96,3	99,4	103,1	61	6
Машинобудування, крім ремонту і монтажу машин і устаткування	95,3	125,8	63,3	58,7	87
Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	98,9	101,9	113,9	91,7	115,6

Протягом 2019-2020 років динаміка показників розвитку промисловості області мала позитивні тенденції: індекс промислового виробництва складав у 2019 році – 103,6%, у 2020 році – 102,2%.

Проте, поширення з 2019 року коронавірусної інфекції COVID-19, повномасштабне вторгнення Російської Федерації в Україну у 2022 році негативно вплинуло на діяльність промислових підприємств.

У зв'язку з втратою ринків збуту продукції та постачальників сировини і комплектуючих, відтоку фахових кадрів з ринку праці, в тому числі, до лав Збройних сил України та за кордон, графіки відключень від електропостачання, зменшення кількості замовлень дефіцит фінансових ресурсів та можливостей, блокада морських портів і руйнування транспортної інфраструктури обмежили можливості експорту продукції, що сильно вплинуло на економіку та доступ до зовнішніх ринків, тому більшість підприємств були змушені призупинити роботу, або перейти на скорочений робочий тиждень.

У 2022 році посилились негативні тенденції розвитку промисловості: індекс промислового виробництва складав у 2021 році – 81,7%, у 2022 році – 76%.

Поступова адаптація промислових підприємств до реалій дала можливість з 2023 року повністю або частково відновити діяльність 93,4% підприємства від загальної кількості облікового кола довоєнного періоду. Всього, з початку дії воєнного стану, в області відновило свою роботу 126 промислових підприємств.

Індекс промислової продукції в області у 2023 році склав 116,5%. Збільшено обсяги виробництва промислової продукції, зокрема у: добувній промисловості і розроблені кар'єрів у 1,8 рази, у переробній промисловості – на 9,6%, зокрема у: виробництві гумових і пластмасових виробів, іншої неметалевої мінеральної продукції – на 40,1%, виробництві харчових продуктів, напоїв – на 28,4%, виробництві основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів – на 15,2%, текстильному виробництві, виробництві одягу, шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів – на 7,2%; постачанні електроенергії, газу, пари – на 15,6%.

З 2019 року обсяги експорту основних видів промислової продукції має тенденцію до зменшення, окрім експорту олійної продукції, готових харчових продуктів та продукції хімічної промисловості.

Таблиця 44

Експорт основних видів промислової продукції, (млн.дол.США)

Вид продукції по ЗЕД	Роки:					Темп 2023 рік у % до 2019 року
	2019	2020	2021	2022	2023	
1	2	3	4	5	6	7
Жири та олії тваринного або рослинного походження	214,7	340,5	341,7	350,2	372,6	+73,5
Готові харчові продукти	122,6	140,8	124,0	75,6	128,4	+4,7
Мінеральні продукти	40,4	42,8	4,2	1,4	0,9	-97,8
Продукція хімічної та пов'язаних з нею галузей промисловості	4,1	3,6	8,5	11,5	7,1	+73,2
Полімерні матеріали, пластмаси та вироби	1,5	1,2	1,6	0,95	0,7	-58,8
Деревина і вироби з деревини	6,5	5,2	5,7	5,8	3,4	-47,7
Текстильні матеріали та текстильні вироби	5,3	4,2	4,7	3,4	0,057	-98,9
Вироби з каменю, гіпсу, цементу	0,8	0,83	0,94	0,3	0,4	-50
Машини, обладнання та механізми; електротехнічне обладнання	77,2	85,5	90,2	51,8	31,3	-59,5

Промисловим комплексом області забезпечується лише 1,3 % від загального обсягу реалізованої промислової продукції в Україні (у Вінницькій області – 2,5%, Дніпропетровській – 18,7%, Одеській – 2,6%, Полтавській – 6,7%, Черкаській – 2,6%, Миколаївській – 2%.

Таблиця 45

**Основні показники розвитку промисловості у суміжних областях
у 2019-2021 роках**

Адміністративно-територіальна одиниця	Індекс промислової продукції, %		Обсяг реалізованої промислової продукції, млрд грн		Питома вага регіону в загально-українських обсягах, %		Обсяг реалізованої промислової продукції в розрахунку на одну особу, грн	
	Роки:							
	2019	2021	2019	2021	2019	2021	2019	2021
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Україна	99,5	101,9	3019,4	3589,4	100,0	100,0	71842,5	86746,4
Кіровоградська	103,6	81,7	38,2	46,7	1,3	1,3	40630,9	50390,5
Суміжні області:								
Вінницька	114,7	100,8	89,0	90,7	3,3	2,5	57341,8	59668,8
Дніпропетровська	101,0	107,2	486,7	670,5	18,3	18,7	152490,3	214948
Миколаївська	98,3	99,3	63,4	83,7	2,5	2,3	56354,7	76065,8
Одеська	107,4	107,0	74,3	94,7	2,5	2,6	31251	40131
Полтавська	98,8	101,2	193,5	241,6	6,8	6,8	138813,2	177377
Черкаська	101,3	98,3	98,3	93,6	3,0	2,6	81951,8	80048,7

Складна суспільно-політична ситуація у країні, постійні виклики, пов'язані з російською агресією, втрата основних ринків збуту та сировини через запровадження військового стану в країні; значний рівень зношеності основних фондів, низька інноваційна та інвестиційна активність переважної частини промислових підприємств, недостатність висококваліфікованих інженерних робітничих кадрів, диспропорцій у розміщенні промислового потенціалу серед районів області створює перешкоди для регіонального розвитку.

3. Сільське господарство

Однією із базових галузей економіки області є сільське господарство.

Функціонування цієї галузі є стратегічно важливою для утримання економіки області, особливо в період збройної агресії Російської Федерації, та формує основу продовольчої і, значною мірою, економічної та екологічної безпеки не лише нашого регіону, а й України в цілому. Крім того, цей сектор формує соціально-економічні основи розвитку сільських територій.

У масштабі України на Кіровоградську область припадає 2,7% сільського населення і 4,8 % сільськогосподарських угідь, а питома вага області в загальному обсязі виробництва валової продукції сільського господарства України стабільно утримується на рівні 4-5 %.

Сільським господарством забезпечується понад 37,6 % ВДВ, яка створюється в області (1 місце, в Україні – 12,7%), у Херсонській – 32,8% (2 місце в Україні); Хмельницькій – 29,9% (3-4 місце в Україні), Чернігівській – 29,9% (3-4 місце в Україні), Вінницькій області – 28,2% (5 місце в Україні); Миколаївській – 25,5% (7 місце в Україні).

Таблиця 46

**Частка валової доданої вартості сільського господарства у загальному
обсязі ВДВ регіону, %**

Адміністративно-територіальна одиниця	Роки:				
	2017	2018	2019	2020	2021
1	2	3	4	5	6
Кіровоградська	31,3	32,9	29,2	25,2	37,6

В області сільськогосподарську діяльність здійснюють 3,4 тис. підприємств (обробляють 1230,5 тис. га), 2,6 тис. фермерських господарств (430,7 тис. га), 120,2 тис. особистих селянських господарств (314,5 тис. га), 36 сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів.

У структурі валового виробництва сільського господарства області рослинництво займає 90,7%, тваринництво – 9,3%.

Таблиця 47

**Динаміка виробництва валової продукції сільського господарства
за 2019 – 2023 роки, у постійних цінах 2021 року**

Показник	Роки:					Середнє за 5 років
	2019	2020	2021	2022	2023	
1	2	3	4	5	6	7
Обсяги виробництва валової продукції сільського господарства, млрд.грн.	69,6	49,1	71,9	61,9	68,2	64,1
Індекс обсягів сільськогосподарського виробництва у 2019-2023 роках, %	107,5	70,6	146,2	86,1	110,2	104,1

За останні 5 років спостерігалась тенденція до зростання обсягів виробництва валової продукції сільського господарства, крім 2020 та 2022 років. Рівень рентабельності операційної діяльності сільськогосподарських підприємств області зріс і склав 25,1% у 2023 році проти 19,3% у 2019 році.

1) Рослинництво

Земельно-ресурсний потенціал області – це переважно родючі чорноземи, які є придатними для розвитку рослинництва. Як результат в області досить розгалужена структура посівних площ, яка забезпечує продовольчу безпеку регіону та дає змогу реалізовувати продукцію за його межі.

У загальній структурі виробництва зернових і зернобобових та технічних культур переважають три основні сільськогосподарські культури – соняшник, кукурудза та пшениця. Основними причинами їх домінування в сільськогосподарських підприємствах виступають висока оборотність інвестицій в рослинницькій галузі, висока прибутковість цих культур, особливо

в останні роки, можливість застосування інтенсивних технологій, доступ крупного аграрного бізнесу на ринок продовольства, зокрема зовнішній.

Таблиця 48

Обсяги виробництва основних видів продукції рослинництва, (тис.т)

Назва с/г культури	Роки:					Середнє за 5 років
	2019	2020	2021	2022	2023	
1	2	3	4	5	6	7
Кукурудза на зерно	2419,1	1088,6	2483,8	1773,5	1905,6	1934,1
Пшениця	1413,3	1142,5	1868,9	1625,2	1643,1	1538,6
Ріпак і кольза	149,2	104,8	68	180,6	223,7	145,3
Соняшник	1540,3	1033,1	1596,2	1311,6	1563,2	1408,9
Соя	171,1	72,5	143,6	130,8	182,5	140,1
Цукрові буряки фабричний	483,6	317,7	448,7	502	391,8	428,8
Ячмінь	432,7	395,5	535,5	436,8	377,3	435,6

Під овочевими культурами знаходиться близько 17 тис. га, під багаторічними насадженнями – 4,4 тис. га. Вирощуванням зазначених культур займаються переважно господарства населення.

З метою забезпечення продовольчої безпеки в умовах воєнного стану більшість громад області долучились до Всеукраїнської ініціативи "Сади Перемоги". У 2023 році в рамках цієї ініціативи було залучено додатково – 14,4 га для вирощування картоплі, плодово-ягідних та овочевих культур.

Поступово більшої популярності в області набуває органічне виробництво сільськогосподарської продукції. На Кіровоградщині сертифіковано 13,16 тис. га земель під органічне виробництво та зареєстровані 6 операторів органічного виробництва.

2) Тваринництво

Тваринництво області представлено такими основними галузями як скотарство, свинарство і птахівництво.

Ситуація в тваринницькій галузі залишається складною та напруженою. Для галузі тваринництва 2023 рік став продовженням тенденцій, що сформувалися протягом останніх років: у господарствах усіх категорій і надалі скорочується поголів'я сільськогосподарських тварин. Це в свою чергу впливає на зменшення виробництва продукції тваринництва.

Таблиця 49

Поголів'я сільськогосподарських тварин та птиці в області, (тис. голів)

Вид тварин	Роки:					Середнє за 5 років
	2019	2020	2021	2022	2023	
1	2	3	4	5	6	7
Господарства усіх категорій						
ВРХ	82	75,2	70,1	69,8	64,6	72,3
Свині	213,5	203,8	195,9	189,8	194	199,4
Вівці та кози	34	31	28,3	27,1	25,1	29,1

1	2	3	4	5	6	7
Птиця	5481	4711,6	4501,5	4130,1	3776,5	4520,1
Сільськогосподарські підприємства:						
ВРХ	24,9	24,2	24,7	25,5	24,9	24,8
Свині	137,2	137	137,7	141,2	153	141,2
Вівці та кози	3,6	3,2	3	2,8	2,2	3
Птиця	к	к	к	22,2	к	-
Господарства населення:						
ВРХ	57,1	51	45,4	44,3	39,7	47,5
Свині	76,3	66,8	58,2	48,6	41	58,2
Вівці та кози	30,4	27,8	25,3	24,3	22,9	26,1
Птиця	к	к	к	4107,9	к	

Тваринництво стає нерентабельним та економічно не вигідним через зростання собівартості виробництва продукції, спричинене здорожчанням основних засобів виробництва, кормів та енергоносіїв.

Виробництво продукції тваринництва у 2023 році вагомо скоротилось проти рівня 2019 року. Обсяг виробництва молока зменшився – на 9,7%, яєць – на 22,3%.

Водночас, попри усі труднощі, у сільськогосподарських підприємствах області у 2023 році чисельність свиней збільшилось на 11,5% порівняно з 2019 роком, поголів'я ВРХ – залишилось на рівні 2019 року. Виробництво м'яса (у живій масі) зросло на 5,5%.

Таблиця 50

Обсяг виробництва тваринницької продукції в області

Вид продукції	Роки:					Середнє за 5 років
	2019	2020	2021	2022	2023	
1	2	3	4	5	6	7
М'ясо (у живій масі), тис.т	68,7	71,7	71	49,8	72,5	66,7
Молоко	300,4	272,1	269,4	273,2	271	277,2
Яйця, млн.шт.	583,2	591,7	468,8	457,4	447,3	509,7

В останні роки почала інтенсивно розвивається бджільництво. Кіровоградщина займає перше місце в Україні по кількості зареєстрованих пасік та бджолосімей. В області зареєстровано 4429 пасік, на яких утримуються 232,9 тис. бджолосімей. У 2022 році виробництво меду на пасіках усіх категорій господарств області склало за статистичними даними майже 4 тис. тонн, з яких понад 98% вироблено господарствами населення.

Інфраструктура сільського господарства

Для зберігання зернових та технічних культур в Кіровоградській області діє: 17 комплексів для зберігання зерна та насіння загальною потужністю 253,2 тис.т, 59 елеваторів загальною потужністю зберігання зерна 2,5 млн.т, 66 зернових складів загальною потужністю 118,1 тис.т., 21 овочесховище загальною ємкістю 15,5 тис.т.

4. Торгівля. Побутове обслуговування населення

Торгівля є важливою галуззю економіки Кіровоградської області, яка значною мірою визначає її соціально-економічний стан розвитку і суттєво впливає на якість життя кожної людини.

У сфері роздрібної та оптової торгівлі:

забезпечується 9,4 % валової доданої вартості, яка створюється в області (18 місце, в Україні – 15,8%);

зосереджено понад 50% загальної кількості суб'єктів малого і середнього підприємництва області, якими забезпечується 36 % загального обсягу реалізації товарів і послуг в області.

Таблиця 51

Частка валової доданої вартості оптової та роздрібної торгівлі; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів у загальному обсязі ВДВ регіону, %

Адміністративно-територіальна одиниця	Роки:				
	2017	2018	2019	2020	2021
1	2	3	4	5	6
Кіровоградська	10,4	10,2	10,9	12,1	9,4

Мережа роздрібної торгівлі області представлена понад 5 тис. об'єктами торгівлі, 439 закладами ресторанного господарства, майже 200 АЗС (АГЗС), понад 400 аптеками та аптечними закладами, 36 ринками з продажу продовольчих та непродовольчих товарів різних форм власності та понад 300 об'єктами побутового обслуговування населення.

Сучасні торговельні об'єкти (супер- та гіпермаркети), визначають торговий потенціал області, нарощують обсяги реалізації та розширюють асортимент товарів, використовують новітні технології продажу товарів та створюють зручності для покупців. Сьогодні їх кількість становить 36 одиниці, які розташовані переважно в обласному центрі та містах обласного значення.

Розвиваються місцеві торговельні мережі, що здійснюють торгівлю під однією торговельною маркою, дотримуються єдиної стратегії діяльності, мають єдиний центр управління, координації та контролю, власний розподільний склад, зокрема: ТОВ "Вересень Плюс", ТОВ "Копілка", мережа магазинів "Маркет-Опт", мережа фірмових магазинів підприємств товаровиробників ТДВ "Мясокомбінат "Ятрань", ТОВ "Черняхівські ковбаси", ТОВ "Соколівський мясокомбінат" та об'єкти торгівлі Спілки споживчих товариств області, які здебільшого розташовані у сільській місцевості, які упроваджують нові форми торгівлі, рекламні та заохочувальні заходи тощо та надають споживачам ширший спектр послуг такі як каси самообслуговування, попереднє замовлення та доставка товарів, тощо.

Враховуючи наслідки повномасштабної збройної агресії Російської Федерації проти України та їх вплив на розвиток області у тому числі сферу торгівлі, підвищення безпеки та стійкості СПД до зовнішніх чинників (тривале відключення електропостачання, повітряні тривоги, дефіцит кадрів та інше) мережа роздрібної торгівлі області продовжує працювати та розвиватись

будуючи нові об'єкти торгівлі, логістичні маршрути доставки основних продовольчих товарів до споживачів області.

Таблиця 52

**Обсяг обороту роздрібною торгівлі області,
% до попереднього року у порівняних цінах**

Адміністративно-територіальна одиниця	Роки:				
	2019	2020	2021	2022	2023
1	2	3	4	5	6
Україна	110,3	107,6	110,7	78,6	117,0
Кіровоградська	111,7	111,3	109,8	100,0	111,1

На формування обсягу обороту роздрібною торгівлі має вплив зменшення чисельності населення, підвищення цін на товари та послуги (із 3,6% у 2019 році до 5,4% у 2023 році), а також збільшення витрат населення на житлово-комунальні послуги майже у 4 рази (із 2,9% у 2019 році до 12,4% у 2023 році).

Враховуючи ситуацію зі значним збільшенням в Україні людей з обмеженими можливостями інших маломобільних осіб, яке спричинено повномасштабною війною Російської Федерації проти України, активізовано роботу по створенню безбар'єрного простору та вільного доступу усіх категорій населення до об'єктів сфери торгівлі, ресторанного, готельного господарства, побутового обслуговування (облаштування пандусів, кнопок виклику персоналу тощо).

Посилено увагу до забезпечення гідного обслуговування в закладах сфери послуг ветеранів та воїнів, що боронять нашу державу від збройної агресії з боку Російської Федерації.

Проблемним залишається питання впорядкування діяльності об'єктів дрібнороздрібною торгівлі, ринків, ліквідації місць несанкціонованої торгівлі, обмежена кількість видів побутових послуг у сільських населених пунктах області, посилення захисту прав споживачів щодо безпечності і якості товарів і продукції, подолання нелегальної зайнятості.

Вкрай низьким залишається забезпечення населення сільських населених пунктів лікарськими засобами та виробами медичного призначення.

Так, аптечні заклади (пункти) функціонують тільки у 89 сільських населених пунктів із 866 наявних (10,3%). У сільських населених пунктах функціонує майже 100 аптек та аптечних пунктів.

Тільки 575 сільських територій (66% від наявних) підтвердили необхідність впровадження послуги з доставки та продажу ліків в рамках проєкту впровадження мобільних аптек.

5. Будівництво

Потенціал будівельної галузі в області є незначним.

В області провадять діяльність 855 будівельних підприємств та організацій, де зайнято – 2,7 тис. осіб, або 1,9% від загальної чисельності працівників області.

Потенціал галузі будівництва в області є незначним. У загальному обсязі ВДВ області будівництвом забезпечується лише 0,8% (у 2017 році – 1,2%).

Обсяг виконаних будівельних робіт в області поступово зменшується (з 2047 млн. гривень у 2019 році, до 1213,4 млн. гривень у 2023 році).

Найбільшу частку у структурі будівельних робіт мали роботи з капітального і поточного ремонту – 51,6% загального обсягу виробленої будівельної продукції, нового будівництва – 28,4%, реконструкції та технічного переоснащення – 20%.

Таблиця 53

Індекси будівельної продукції

Адміністративно-територіальна одиниця	Роки:									
	2019		2020		2021		2022		2023	
	%	місце регіону	%	місце регіону	%	місце регіону	%	місце регіону	%	місце регіону
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Україна	123,6	х	104,0	х	106,8	х	34,9	х	122,6	х
Кіровоградська	121,3	16	64,2	25	78,5	23	45,7	8	143,5	9

У 2019-2023 роках прийнято в експлуатацію лише 252,1 тис.кв.м житла, у розрахунку на 1 тис. осіб – в середньому 68,7 кв.м

Зокрема, обсяг прийнятого в експлуатацію житла у 2023 році (нове житлове будівництво) склав 32,4 тис.кв.м, та зменшився на 5,6% порівняно з 2022 роком (в Україні – збільшення на 3,8%), (2022 рік – зменшення на 38,4%).

У міських поселеннях обсяг прийнятого в експлуатацію житла склав 22,4 тис.м² (зменшення на 16,7% до 2022 року, 69,1% від загального обсягу області), у сільській місцевості – 10 тис.кв.м. (збільшився на 34,3% до 2022 року, 30,9% від загального обсягу).

Найбільше прийнято в експлуатацію житла у Кропивницькому (24,2 тис. кв. м.) районі, найменше в Новоукраїнському районі (1,7 тис. кв.м.).

У 2023 року прийнято в експлуатацію 237 квартир, з них 157 квартир – у міській місцевості, 80 – у сільській місцевості.

Обсяг прийнятих в експлуатацію нежитлових будівель у 2023 році склав 145 тис.м² (2022 рік – 50,4 тис.м²), у тому числі будівлі промислові – 67,1 тис.м², нежитлові – майже 47 тис.м², торговельні – 9,8 тис.м².

Забезпеченість громадян області житлом складає 28,2 кв.м на одну особу, що є середнім показником серед регіонів України (в Україні – 24,3 кв.м).

Порівняно із сусідніми регіонами обсяги житлового будівництва в області є нижчими і становлять лише 0,5% в загальноукраїнських обсягах.

Таблиця 54

**Загальна площа
житлових будівель, прийнятих в експлуатацію по регіонах**

Адміністративно-територіальна одиниця	Роки					
	2019			2023		
	тис.м ² загальної площі	у % до загального обсягу	у розрахунку на 1 тис. осіб населення, м ² загальної площі	тис.м ² загальної площі	у % до загального обсягу	у розрахунку на 1 тис. осіб населення, м ² загальної площі
1	2	3	4	5	6	7
Україна	11029,3	100	263,5	7110,2	100	172,5
Кіровоградська	71,4	0,6	76,5	32,4	0,5	35,8
Суміжні області						
Вінницька	287,4	2,6	185,9	658,6	8,9	435,5
Дніпропетровська	414,3	3,7	129,9	235,1	3,2	75,5
Одеська	1087,2	9,9	459,2	294,5	4,0	125,4
Полтавська	217,0	2,0	156,6	141,9	1,9	104,8
Черкаська	172,8	1,6	144,6	166,8	2,3	143,1

В області реалізуються житлові програми, спрямовані на забезпечення житлом громадян, які потребують поліпшення житлових умов: Програма забезпечення молоді житлом та цільова регіональна Програма "Власний дім".

6. Підприємництво

Мале і середнє підприємництво (далі – МСП) відіграє важливу роль у розвитку регіону, в ньому зареєстровано майже 36,5 тис. суб'єктів, або 99,9% від загальної кількості суб'єктів підприємництва в регіоні.

МСП Кіровоградщини представлене:

356 середніми підприємствами, якими забезпечується 55,4% загального обсягу реалізованої продукції, робіт і послуг та в яких зайнято 58,9%;

7,3 тис. малих підприємств, якими забезпечується 32,8% загального обсягну реалізованої продукції, робіт і послуг та в яких зайнято 34,2 тис. працівників, із яких 15,2 тис. – це суб'єкти мікропідприємництва;

32 тис. осіб – фізичні особи підприємці (далі – ФО-П).

Таблиця 55

Кількість зайнятих працівників на підприємствах різних розмірів

Розмір підприємств	Роки:			
	2020	2021	2022	2023
1	2	3	4	5
Область, тис. осіб, у т. ч.:	161,6	159,8	147,2	146,0
1) великі підприємства	7,9	6,7	6,8	7,0
2) середні підприємства	65,0	64,6	58,9	54,6
3) малі підприємства, у т.ч. мікропідприємства	38,7	40,0	36,6	34,2
4) ФО-П	50,0	48,5	44,9	50,2

За даними головного управління ДПС в області станом на 01 жовтня 2024 року загальна кількість активних приватних суб'єктів господарювання, що сплачують податки становить 51355 одиниць, що на 12% перевищує показник відповідного періоду минулого року.

Найпопулярнішими сферами діяльності для нових підприємців стали роздрібна торгівля, б'юти-послуги та ІТ сфера.

Малий і середній бізнес в умовах дії воєнного стану у структурі надходжень до бюджетів усіх рівнів займає понад 55%. Надходження до бюджетів всіх рівнів від діяльності активних суб'єктів господарювання станом на 01 жовтня 2024 року становили 9,3 млрд. гривень, що на 25,7% більше порівняно з відповідним періодом 2023 року.

Суб'єктами МСП (з урахуванням ФО-П) забезпечується майже 90% загального обсягу реалізованої продукції, робіт і послуг, зокрема у:

середніх підприємствах – 55,4%:

малих підприємствах – 32,8%, з них у мікропідприємстві 11,5%.

Найбільші обсяги реалізації продукції, робіт і послуг забезпечуються суб'єктами, які здійснюють діяльність у галузях:

у торгівлі – 32,8% від загального обсягу реалізації продукції, товарів;

у сільському господарстві – 25,3%.

7. Релокація суб'єктів господарювання

Забезпечено надання допомоги суб'єктам підприємництва у переміщенні їх виробничих потужностей з небезпечних регіонів на Кіровоградщину.

Здійснили релокацію своїх виробничих потужностей на територію області 87 суб'єктів господарювання, а саме до міст Кропивницького (56), Олександрії (22), Знам'янки (1), Світловодська (6), Новомиргорода (1), Бобринця (1).

Наразі 77 підприємств вже здійснюють виробничу діяльність, інші здійснюють монтаж обладнання або знаходяться у процесі налагодження своєї діяльності на новому місці.

Найбільша кількість релокованих суб'єктів господарювання здійснює свою діяльність у галузях промисловості – 29 од. (33,3% від загальної кількості релокованих суб'єктів господарювання), інформації та телекомунікації і торгівлі – по 17 од. (19,5%). В інших галузях здійснюють свою діяльність 24 суб'єкта господарювання (27,6%). Релокованими підприємствами працевлаштовано 314 осіб, у тому числі 133 внутрішньо переміщену особу.

Таблиця 56

Кількість релокованих суб'єктів господарювання по населених пунктах Кіровоградської області

Назва населеного пункту	Кількість релокованих підприємств	Кількість працюючих	
		Всього	у т.ч. ВПО
1	2	3	4
м. Кропивницький	56	117	69
м. Олександрія	22	113	38

1	2	3	4
м. Знамянка	1	16	0
м. Світловодськ	6	65	24
м. Бобринець	1	3	2
м. Новомиргород	1	0	0
Разом	87	314	133

Примітка: За даними Департаменту економічного розвитку та торгівлі Кіровоградської державної адміністрації

Таблиця 57

Кількість релокованих суб'єктів господарювання за видами економічної діяльності

Основний вид діяльності	Кількість підприємств	Кількість працівників, осіб	
		всього	у т.ч. ВПО
1	2	3	4
Разом	87	314	133
Сільське господарство	1	16	0
Промисловість	29	161	69
Будівництво	1	1	1
Оптова та роздрібна торгівля	17	43	17
Транспорт, складське господарство, поштова та Кур'єрська діяльність	3	37	0
Тимчасове розміщування й організація харчування	9	29	21
Інформація та телекомунікації	17	17	17
Операції з нерухомим майном	1	1	1
Професійна, наукова та технічна діяльність	2	4	2
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	4	3	3
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	2	2	2
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	1	0	0

Крім цього, на територію області переміщено:

4 заклади у сфері охорони здоров'я - Клініка НДІ травматології та ортопедії і Комунальне некомерційне підприємство "Обласна клінічна травматологічна лікарня" Донецького національного медичного університету (м. Лиман), цех з виробництва ортезів та корсетів Українського науково-дослідного інституту протезування, протезобудування та відновлення працездатності (м. Харків), Госпіталь (в/ч А1249) м. Маріуполь;

8 закладів освіти - Донецький національний медичний університет, Донецький державний університет внутрішніх справ, Херсонський державний аграрно-економічний університет, Відокремлений структурний підрозділ "Слов'янський фаховий коледж Національного авіаційного університету", Відокремлений структурний підрозділ "Новокаховський фаховий коледж Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного", Відокремлений структурний підрозділ "Скадовський аграрний

фаховий коледж Херсонського державного аграрно-економічного університету", Торецький професійний ліцей, Білозерський професійний гірничий ліцей;

2 обласних центри туризму – Донецький обласний центр туризму та краєзнавства учнівської молоді, Луганський обласний центр туризму та краєзнавства учнівської молоді.

Основні проблеми, які виникали у процесі переміщення бізнесу:

невідповідність вільних приміщень потребам суб'єктів господарювання, зокрема для підприємств з виробництва харчових продуктів. Більшість вільних приміщень, які пропонувалися для релокації бізнесу, у неналежному стані і потребували значних капіталовкладень, тривалого ремонту;

обмеженість житлового фонду для розміщення працівників підприємств і їх сімей для постійного проживання в населених пунктах області, враховуючи постійне збільшення кількості внутрішньо переміщених осіб;

нестача кваліфікованих робітничих кадрів, задіяних у виробничому процесі підприємств, та необхідність оперативного пошуку фахівців та робочої сили.

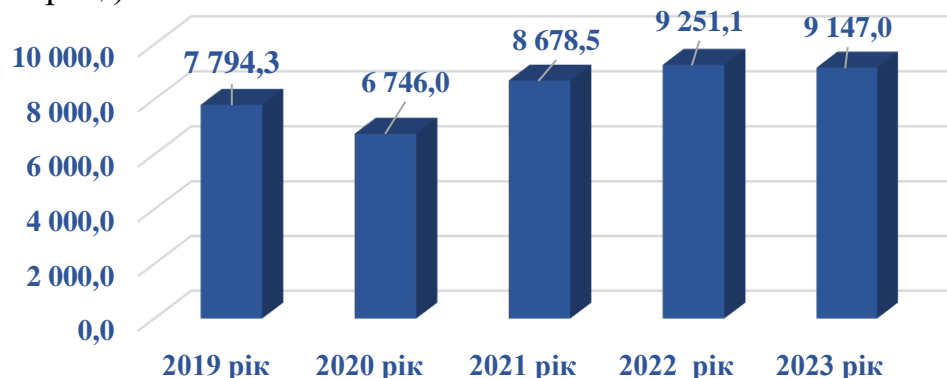
8. Інвестиційна діяльність

1) Капітальні інвестиції

Кіровоградська область має значний потенціал для активізації інвестиційної діяльності із урахуванням розвиненого агропромислового комплексу і промисловості, наявності значних обсягів корисних копалин, сприятливих погодно-кліматичних умов, наявної соціально-дорожньої інфраструктури, що створює умови для регіонального розвитку, підвищення інвестиційної привабливості і поліпшення умов життєдіяльності населення тощо.

В економіку та соціальну інфраструктуру області за 2019-2023 роки внесено 39,5 млрд. гривень капітальних інвестицій.

Основним джерелом капітальних інвестицій – традиційно є власні кошти підприємств (75,3% – у 2019 році, 59,5% – у 2021 році від загального обсягу освоєних капітальних інвестицій в області). Поряд із цим, в останні роки в області має місце тенденція до збільшення обсягів капітальних інвестицій за рахунок коштів державного і місцевих бюджетів (з 15,9% – у 2019 році до 26,8% – у 2021 році).

Діаграма 2 Динаміка обсягів капітальних інвестицій в області за 2019-2023 роки, млн.грн.

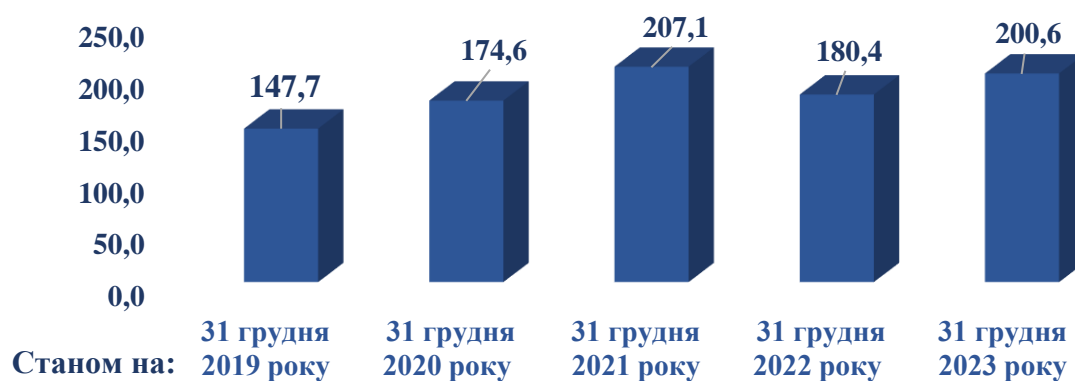
Обсяг капітальних інвестицій за 2019-2022 роки, освоєних у промисловості області, склав 7,5 млрд.гривень, у сільському господарстві – 12,1 млрд.гривень, що створює передумови для підвищення конкурентоспроможності галузей.

В основному капітальні інвестиції вкладалися в машини, обладнання, інвентар – 47,5% (2019 рік – 42,4%), транспортні засоби – 16% (2019 рік – 11,8%), інженерні споруди – 13,9% (2019 рік – 19%), нежитлові будівлі – 11,4% (2019 рік – 19,4%).

На формування показника обсягу капітальних інвестицій певний вплив має те, що їх облік здійснюється за місцем державної реєстрації суб'єкта, який їх інвестує.

2) Прямі іноземні інвестиції

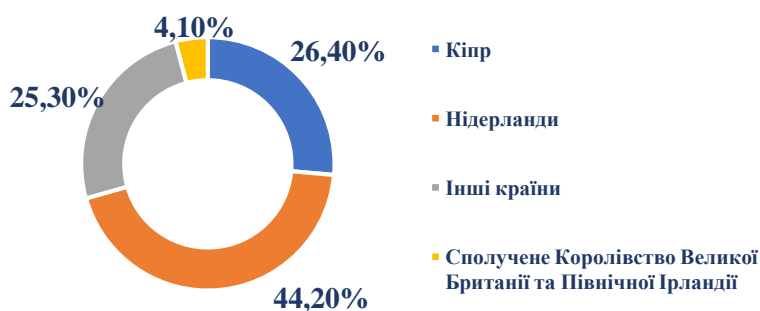
Обсяг прямих іноземних інвестицій (акціонерного капіталу), внесених в економіку області з початку інвестування, на 31 грудня 2023 року склав 200,6 млн. дол. США.

Діаграма 3 Динаміка іноземних інвестицій (інструменти участі в капіталі), унесених з початку інвестування в економіку області (на початок року)

Найбільші обсяги прямих інвестицій зосереджені у підприємствах сільського господарства – 85,6 млн. дол. США (42,7% загального обсягу) та промисловості – 87,2 млн. дол. США (43,5%).

Основними країнами-інвесторами є Нідерланди, Кіпр, Велика Британія.

Діаграма 4 Структура прямих іноземних інвестицій (інструменти участі в капіталі) в економіку області за основними країнами-інвесторами на 31 грудня 2023 року

У 2021-2023 роках у сфері інвестиційної діяльності:

1) налагоджено співпрацю з 2 іноземними компаніями ("Nunteknik Inc.", ТОВ "Поско Інтернешнл Україна") щодо реалізації інфраструктурних проєктів на Кіровоградщині;

2) Кіровоградською обласною військовою (державною) адміністрацією (Україна):

підписано 6 Меморандумів з: ТОВ "Поско Інтернешнл Україна" (Республіка Корея); Народним урядом провінції Шаньсі (Китайська Народна Республіка); відокремленим підрозділом "Відділення Польської Гуманітарної Акції в Україні; Міжнародним енергетичним кластером (МЕК); Кімонікс Інтернешнл Інк./ Програма USAID "Демократичне врядування у Східній Україні"; організацією "Global Communities" (виконавець проєкту USAID DOBRE в Україні);

укладено 2 угоди з: Бургаською обласною адміністрацією (Республіка Болгарія) про торговельно-економічне, науково-технічне та культурне співробітництво; мерією міста Інчхон (Республіка Корея) про торговельно-економічне, науково-технічне та культурне співробітництво.

У 2021-2023 роках на території області впроваджувалися проєкти (програми) міжнародної технічної та гуманітарної допомоги: "Мери за економічне зростання"; "Енергетична безпека" Агентства США з міжнародного розвитку USAID; "Вода і сталі середовище" USAID "Децентралізація приносить кращі результати та ефективність" (DOBRE); ГО "Десяте квітня"; "EU4Business; U-LEAD з Європою; Дитячий фонд UNICEF Ukraine; UNICEF Ukraine, ACTED Ukraine, Міжнародна організація з міграції, Данський Червоний Хрест; USAID "Демократичне врядування у Східній Україні" та ін.

Серед факторів, які мають негативний вплив на інвестиційну привабливість регіону основною проблемою залишається військова агресія Російської Федерації, яка створює значні ризики для інвестування. Зокрема, це знижує інтерес інвесторів до довгострокових проєктів, що пов'язано з падінням попиту на продукцію, зростанням витрат та складнощами у логістичних процесах.

9. Зовнішньоекономічна діяльність

Продукція провідних товаровиробників області користується попитом на зовнішніх ринках. У зовнішньоекономічній діяльності області забезпечено позитивне сальдо зовнішньої торгівлі за рахунок перевищення експорту над імпортом. Починаючи з 2022 року відбуваються зміни у географічній структурі експорту, із переорієнтацією на країни Європейського Союзу та Азії.

Зовнішньоекономічна діяльність в області у 2019-2023 роках характеризується:

поступовим зростанням обсягів зовнішньоторговельного обороту – із 957,1 млн. дол. США у 2019 році до 1068,4 млн.дол. США у 2023 році;

перевищенням (майже у 3 рази) обсягів експорту товарів над обсягом їх імпорту;

різким зниженням експорту та зміною його географічної структури протягом 2022-2023 років у зв'язку з військовою агресією Російської Федерації.

Таблиця 58

Зовнішньоекономічна та інвестиційна діяльність

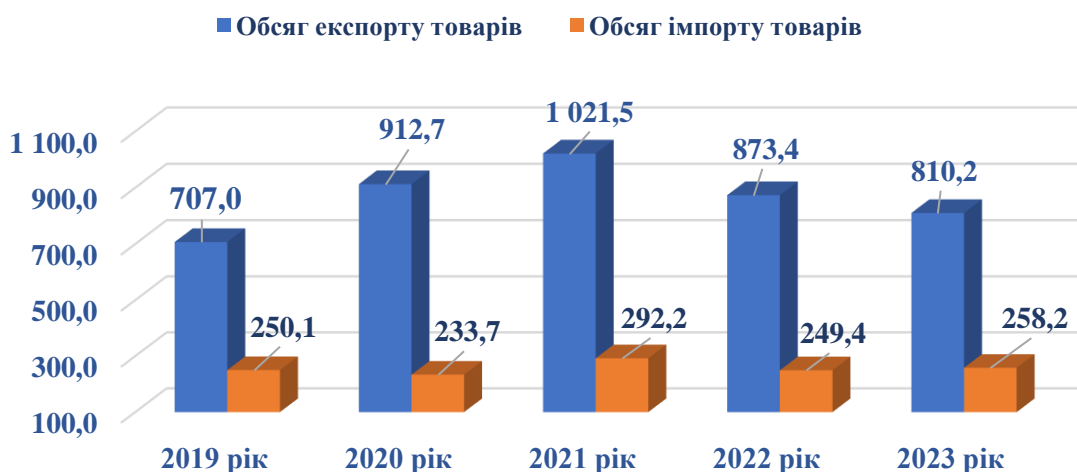
Показник	Одиниця виміру	Роки:				
		2019	2020	2021	2022	2023
1	2	3	4	5	6	7
Експорт	млн. дол. США	707,0	912,7	1021,5	873,4	810,2
	%	135,5	129,1	111,9	85,5	92,8
	у % до загального обсягу України	1,4	1,8	1,5	1,9	2,2
Імпорт	млн. дол. США	250,1	233,7	292,2	249,4	258,2
	%	95,1	93,4	125,5	85,3	103,5
	у % до загального обсягу України	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4
Сальдо	млн. дол. США	456,9	679,0	729,3	624,0	551,9
	%	176,2	148,6	107,4	85,5	88,5
Коефіцієнт покриття експорту імпортом		2,8	3,9	3,5	3,5	3,1

У 2023 році:

зовнішньоторговельні операції проводились з партнерами 137 країн світу; зовнішньоторговельний оборот товарами області склав 1068,3 млн. дол. США, у т. ч.: експорт – 810,2 млн. дол. США, що на 7,2% менше порівняно із 2022 роком (в Україні – зменшення на 18%), (у 2022 році – зменшення на 14,5%); імпорт – 258,2 млн. дол. США.

Позитивне сальдо складає 552 млн. дол. США.

Проте, порівняно з 2019 роком обсяги експорту товарів у 2023 році збільшилися на 14,6% (у 2019 році – 707,0 млн. дол. США).

Діаграма 5 Динаміка експорту/імпорту товарів підприємств області, млн.дол.США

Таблиця 59

Динаміка експорту товарів підприємств області

Регіон/показник	2019 рік			2023 рік		
	Експорт					
	млн.дол. США	у % до 2018	у % до загального обсягу	млн.дол. США	у % до 2022	у % до загального обсягу
1	2	3	4	5	6	7
Україна	50054,6	105,7	100,0	36186,2	82,0	100,0
Кіровоградська	707,0	135,5	1,4	810,2	92,8	2,2
Суміжні регіони						
Вінницька	1455,3	101,8	2,9	1698,9	106,2	4,7
Дніпропетровська	7907,2	102,4	15,8	4696,5	75,1	13,0
Миколаївська	2152,5	101,9	4,3	1000,7	60,9	2,8
Одеська	1384,1	83,0	2,8	1797,6	74,9	5,0
Полтавська	2102,4	110,3	4,2	1433,2	76,8	4,0
Черкаська	863,5	109,9	1,7	1221,2	94,4	3,4

Починаючи із 2022 року в області має місце переорієнтація експорту товарів на ринки країн ЄС і США.

Таблиця 60

Географічна структура експорту товарів Кіровоградської області

Група країн	Роки	Обсяг експорту до країн групи всього, млн. дол. США	Питома вага в загальних обсягах експорту області, %	Темпи росту, %
1	2	3	4	5
ЄС	2019	204,2	28,9	-
	2023	343,1	42,3	168,0
Азія	2019	291,2	41,1	-
	2023	335,4	41,3	115,2
Америка	2019	29,1	4,1	-
	2023	13,3	1,6	45,0
Африка	2019	72,5	10,3	-
	2023	77,5	9,6	106,9

Основними товарними групами експорту області є:

жири та олії тваринного або рослинного походження – 372,6 млн. дол. США, або 46% загального обсягу експорту;

продукти рослинного походження – 249 млн. дол. США, або 30,7%;

готові харчові продукти – 128,4 млн. дол. США, або 15,8%;

машини, обладнання та механізми – 36,2млн. дол. США, або 4,5%;

продукція хімічної та пов'язаних з нею галузей промисловості – 7,1 млн. дол. США, або 0,9%;

продукти тваринного походження – 3,3 млн. дол. США, або 0,4%.

Обсяги імпорту товарів в область є незначними і меншими від сусідніх регіонів.

В область імпортується переважно:

мінеральні продукти – 69 млн. дол. США, або 26,7% загального обсягу імпорту;

машини, обладнання та механізми – 66,8 млн. дол. США, або 25,9%;

засоби наземного транспорту, літальні апарати, плавучі засоби – 43,2 млн. дол. США, або 16,7%;

жири та олії тваринного або рослинного походження – 18,8 млн. дол. США, або 7,3%;

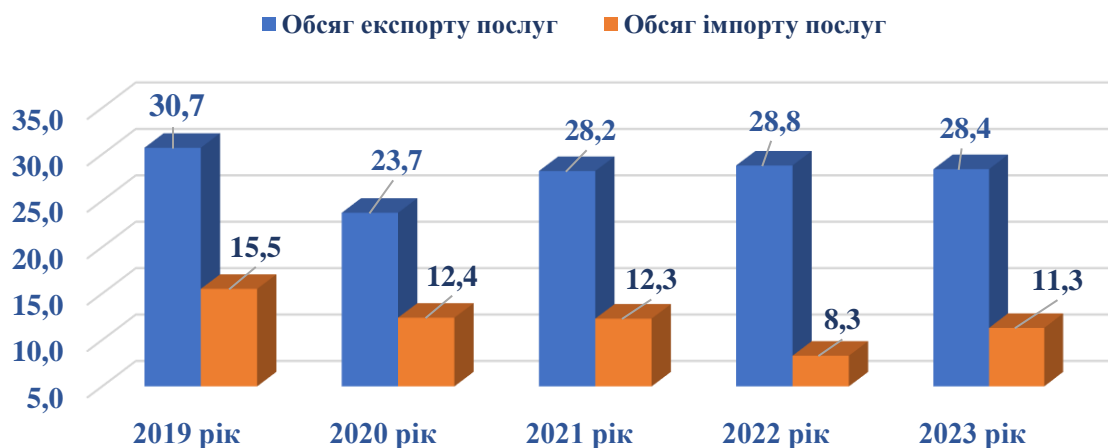
текстильні матеріали та текстильні вироби – 8,7 млн.дол. США, або 3,4%;

недорогоцінні метали – 10 млн. дол. США, або 3,9%;

продукти рослинного походження – 4,9 млн. дол. США, або 1,9%;

готові харчові продукти – 4,5 млн. дол. США, або 1,8%.

Зовнішньоторговельний оборот послугами має тенденцію до зменшення (із 30,7 млн. дол. США у 2019 році до 28,4 млн. дол. США у 2023 році).

Діаграма 6 Динаміка експорту/імпорту послуг, млн.дол.США

10. Міжнародне та міжрегіональне співробітництво

В умовах повномасштабної збройної агресії Російської Федерації проти України важливою складовою діяльності обласної військової адміністрації є розвиток співробітництва Кіровоградщини з міжнародними організаціями, інституціями та структурами Організації Об'єднаних Націй, Європейського Союзу, європейськими регіонами-партнерами області, сприяння співпраці бізнесових кіл регіону з бізнесовими колами іноземних держав.

Обласною військовою адміністрацією активізовано співпрацю з європейськими регіонами-партнерами Кіровоградщини у рамках укладених угод про міжрегіональне співробітництво. Зокрема, у рамках Угоди між Кіровоградською обласною державною адміністрацією (Україна) та Адміністрацією Нижньосілезького воєводства (Республіка Польща) про регіональне співробітництво керівництво обласної військової адміністрації взяло участь у роботі XXXIII Економічного форуму, що проходив у вересні 2024 року у м. Карпачі Нижньосілезького воєводства Республіки Польща. Під час візиту обговорено перспективні напрямки співробітництва між регіонами.

Розгортається співробітництво на рівні територіальних громад Кіровоградщини та регіонів країн світу, зокрема, країн-членів ЄС. Громадами області укладено низку нових угод про співпрацю, а саме:

догівір про партнерство між Новоархангельською селищною радою та муніципалітетом міста Валка (Латвія);

угоду про співпрацю між Бобринецькою міською територіальною громадою та муніципалітетом Мадони (Латвія);

догівір про партнерство і співробітництво між Кропивницькою міською територіальною громадою та громадою міста Крефельд;

догівір про партнерство і співробітництво між Кропивницькою міською територіальною громадою та громадою міста Венло, Королівство Нідерланди;

угоду про партнерську співпрацю між гміною Жаркі, Республіка Польща, та Суботцівською сільською радою Кропивницького району Кіровоградської області.

11. Науково-технічні дослідження та інновації

Впровадження науково-технічних досліджень та інновацій у різних галузях і сферах діяльності є важливим фактором підвищення їх конкурентоспроможності та запорукою динамічного розвитку регіону.

Проте, у зв'язку з військовою агресією Російської Федерації проти України суб'єктами господарської діяльності, які здійснювали наукові дослідження і розробки, проведено перерозподіл коштів щодо необхідності забезпечення першочергових невідкладних витрат. У 2022 році наукові дослідження і розробки в області виконували 4 організацій (77 особи) проти 10 (161 особа) у 2019 році.

Загальний обсяг витрат на виконання наукових досліджень і розробок області у 2022 році склав 13,5 млн. гривень (у 2020 році – 21 млн. гривень).

Основним джерелом фінансування наукових та науково-технічних робіт були власні кошти підприємств та організацій області, обсяг яких у 2022 році становив 9,1 млн. гривень (67,3% від загального обсягу витрат на виконання наукових досліджень та розробок).

Найбільша частка витрат на виконання наукових досліджень і розробок припадала на галузь сільськогосподарських та ветеринарних наук – 83,7%, інженерію та технологію – 8,5%, суспільні науки – 7,8%.

У 2021 році інноваційною діяльністю займалося 8 промислових підприємств області, що становило 8,9% від загальної кількості промислових підприємств, які підлягали обстеженню (у 2019 році – 20 підприємства, або 19,4%).

Протягом 2021 року інноваційно активними підприємствами впроваджено 33 нових види продукції (товарів, послуг) (у 2019 році – 24 од.), з них машин, обладнання – 15 од. (у 2019 році – 9 од.).

Кількість промислових підприємств, що впроваджували інновації (продукцію або нові технологічні процеси) зменшилась удвічі за 2 роки (17 од. – у 2019 році, 8 од. – у 2021 році).

Вагомий внесок у даному напрямку здійснюють вищі навчальні заклади області, зокрема: Центральноукраїнський національний технічний університет та Інститут сільського господарства Степу НААН.

Основним джерелом фінансування інноваційних витрат залишаються власні кошти підприємств.

На впровадження інновацій підприємства області витратили 102,3 млн. гривень (111,3% від загального обсягу реалізованої інноваційної продукції) (у 2019 році – 138,3 млн. гривень або 14,1%), з них на наукові дослідження та розробки, виконані за власний рахунок – 15 млн. гривень (14,7% витрат) та інші витрати на реалізацію інновацій (за виключенням наукових досліджень та розробок) – 87 млн. гривень. Обсяг реалізованої інноваційної продукції в області склав 91,9 млн. гривень (1% обсягу реалізованої продукції інноваційно активних промислових підприємств та 0,2% обсягу реалізованої продукції промислових підприємств) (у 2019 році – 977,4 млн. гривень).

Таблиця 61

Показники інноваційної активності промисловості в області, %

Показник	Роки:	
	2019	2021
1	2	3
Частка підприємств, що впроваджували інновації (продукцію та/або технологічні процеси), у загальній кількості промислових підприємств, %	16,5	8,9
Частка витрат на інновації в загальному обсязі реалізованої інноваційної продукції (товарів, послуг), %	14,1	111,3
Частка інноваційно активних промислових підприємств, %	19,4	8,9
Частка інноваційної продукції в загальному обсязі реалізованої промислової продукції, %	4,2	0,2

Порівняно з 2019 роком у 2021 році відбулося зменшення рівня інноваційної активності підприємств промисловості. Так, зокрема, частка підприємств, що впроваджували інновації, у загальній кількості промислових підприємств області зменшилась на 4 в.п.

У 2021 році інноваційно активними були 8 підприємств, що становило 8,9% від загальної кількості промислових підприємств, у тому числі 2 підприємства з виробництва харчових продуктів, напоїв, 3 – у галузі машинобудування, по 1 підприємству з виробництва хімічних речовин та хімічної продукції, виробництва меблів, постачання електроенергії, газу, пари.

Найбільшою інноваційною активністю в області відзначаються підприємства харчової промисловості та з виробництва машин та устаткування.

Питома вага інноваційно-активних підприємств цих галузей склала відповідно 6,9% та 18,2% в загальній кількості промислових підприємств.

Високою інноваційною активністю традиційно є ПрАТ "Металит", ПАТ "НВП "Радій", АТ "Ельворті", АТ "Гідросила", ТДВ "Дозавтомати",

ТДВ "М'ясокомбінат "Ятрань", ПП "Віктор і К", ПОГ АПВТ "Фірма Ласка", ТОВ ВКФ "Велта" тощо.

Види економічної діяльності із інноваційним потенціалом (за методологією JRC)

Визначення смартспеціалізації Кіровоградської області здійснено на основі аналізу соціально-економічного розвитку регіону із використанням методології, розробленої групою експертів Об'єднаного дослідницького центру Joint Research Centre (JRC) Європейської комісії у рамках дослідження "Smart specialisation in E&IA countries".

Методикою передбачені статичний (за питомою вагою) та динамічний (за темпами зростання чи падіння) аналіз галузей регіональної економіки з точки зору кількості зайнятих та рівня заробітної плати, обсягу реалізованої продукції, товарів, послуг. Інноваційний потенціал галузей оцінювався за динамікою впровадження підприємствами регіону інноваційної продукції, процесних, організаційних та маркетингових інновацій.

Результати аналізу за методологією JRC виявили для Кіровоградської області **11 видів економічної діяльності, які можуть бути визнані такими, що володіють інноваційним потенціалом.** До них, на думку експертів JRC, слід віднести:

- 10.0. Виробництво харчових продуктів, у т.ч.
 - 10.4 Виробництво олії та тваринних жирів;
 - 10.6 Виробництво продуктів борошномельно-круп'яної промисловості, крохмалів та крохмальних продуктів;
- 14.1. Виробництво одягу. крім хутряного;
- 18.1 Поліграфічна діяльність і надання пов'язаних із нею послуг;
- 23.7 Різання, оброблення та оздоблення декоративного та будівельного каменю;
- 27.0. Виробництво електричного устаткування;
- 28.0. Виробництво машин і устаткування, у т.ч.:
 - 28.1. Виробництво машин і устаткування загального призначення;
 - 28.3. Виробництво машин і устаткування для сільського та лісового господарства;
- 29.0. Виробництво автотранспортних засобів, причепів і напівпричепів;
- 31.0. Виробництво меблів;
- 36.0. Забір, очищення та постачання води.

Загальні результати **аналізу економічного та інноваційного потенціалу** галузей визначено **6 галузей промисловості** області, які показують як економічний, так і інноваційний потенціал, і у яких залучено 13,3% загальної зайнятості в регіоні:

- Виробництво олії та тваринних жирів (КВЕД 10.4);
- Виробництво електричного устаткування (КВЕД 27);
- Виробництво машин і устаткування загального призначення (КВЕД 28.1);

Виробництво машин і устаткування для сільського та лісового господарства (КВЕД 28.3);

Виробництво меблів (КВЕД 31);

Забір, очищення та постачання води (КВЕД 36).

Базуючись на результатах дослідження JRC та враховуючи розвиненість необхідної інфраструктури, потенціал суміжних галузей, інвестиційну привабливість тощо, визначено види діяльності, які можуть сформувати основу для **смарт-спеціалізації** Кіровоградської області. Такими видами економічної діяльності у перспективі можуть стати:

виробництво олії та тваринних жирів (КВЕД 10.4) – визначена на основі поточної сильної спеціалізації (коефіцієнт – 8,091, найвищий серед відібраних галузей), високої частки зайнятих у галузі (3,3% загальної зайнятості в регіоні); позитивної динаміки щодо виробництва продукції (зростання на 38% – у 2016 році, на 15,4% – у 2017 році).

Олієжирова галузь становить в середньому майже 60% від загального обсягу реалізації продукції харчової промисловості в області та займає четверту частину валової доданої вартості у промисловості (24,5%).

Інноваційний потенціал галузі, в основному, обумовлений високою часткою підприємств, які впровадили інноваційні процеси та маркетингові інновації (частка підприємств, які впровадили інновації за типом інновацій за період 2014-2016 років: інноваційні види продукції – 8%, інноваційні технологічні процеси – 15%, маркетингові інновації – 15% до загальної кількості опитаних підприємств відповідного виду економічної діяльності в регіоні);

виробництво машин і устаткування для сільського та лісового господарства (КВЕД 28.3) – це галузь, яка була визначена на основі поточної сильної спеціалізації (коефіцієнт – 5,359), за рахунок відносно високої частки зайнятих у галузі (1,7% загальної зайнятості в регіоні); потенціалу економічного зростання щодо виробництва продукції (на 14,5% – у 2013 році, на 31,8% – у 2015 році, на 6,7% – у 2016 році, на 10,1% – у 2017 році). Частка реалізованої продукції цієї галузі в загальному обсязі реалізованої промислової продукції машинобудування в області зростає з 19,8% у 2012 році до 39,4% у 2017 році. Галузь займає 2,3% валової доданої вартості у промисловості. Більше третини підприємств галузі впроваджують інновації, зокрема інноваційні види продукції (28,6%), процеси вдосконалення методів її обробки або виробництва (28,6%), організаційні інновації (14,3%), маркетингові інновації (28,6%).

Звіт "Відображення економічного та інноваційного потенціалу в Україні – Відредагована система статистичного вимірювання: Кіровоградська область", в якому було визначено смартспеціалізацію регіону за методологією, розробленою групою експертів Joint Research Centre (JRC) Європейської комісії у рамках дослідження "Smart specialisation in E&IA countries", додається до Стратегії-2027 у вигляді додатку 1. *Усі дані, представлені в звіті, актуальні станом на дату його підготовки. Комплексна оцінка потенційних майбутніх воєнних ризиків, не застосувалась.*

Визначені галузі залишаються актуальними і для другого етапу реалізації Стратегії розвитку Кіровоградської області на 2021-2027 роки.

Процес пошуку нових напрямів смартспеціалізації це досить тривалий процес, який передбачає ідентифікацію, генерацію нових продуктів, технологій або послуг, що мають інноваційну складову в секторах економічної діяльності, шляхом залучення широкого кола стейкхолдерів та враховує ринкову динаміку.

Під час наступного етапу стратегічного планування регіонального розвитку, очікується здійснити процес актуалізації пріоритетів смартспеціалізації у відповідності до методичних рекомендацій, затверджених наказом Міністерства економіки України від 10 червня 2024 року № 14563 "Про затвердження методичних рекомендацій щодо застосування смартспеціалізації на регіональному рівні".

Підрозділ 9. Фінансово-бюджетна ситуація

В області в процесі децентралізації усі 49 громад після 01 січня 2021 року перейшли на прямі міжбюджетні відносини з Державним бюджетом України.

Проведення бюджетної децентралізації та реформи міжбюджетних відносин сприяло посиленню фінансової спроможності місцевих бюджетів та підвищенню мотивації органів місцевого самоврядування до нарощування їх дохідної бази. Основним чинником зміцнення фінансової спроможності місцевих бюджетів є забезпеченість власними доходами. Впродовж 2021-2023 років, незважаючи на складні умови військового стану, власні доходи місцевих бюджетів області збільшилися майже на 40% (з 7,8 млрд.гривень у 2021 році до 10,8 млрд.гривень у 2023 році). Питома вага власних доходів у загальному обсязі доходів місцевих бюджетів області зросла з 61,3% у 2021 році до 72,3% у 2023 році.

Діаграма 7 Питома вага власних доходів місцевих бюджетів Кіровоградської області у 2021-2023 роках

Збільшення доходів місцевих бюджетів відбулося в основному за рахунок:

здійснення комплексу заходів з підвищення рівня оплати праці працівників реального сектору економіки та бюджетної сфери, збільшення з початком воєнних дій кількості військовослужбовців та їх грошового забезпечення,

завдяки чому питома вага надходжень податку на доходи фізичних осіб у загальних надходженнях місцевих бюджетів області протягом 2021-2022 років зросла і досягла у 2022 році 64%. У 2023 році внаслідок зарахування з 01 жовтня 2023 року податку з грошового забезпечення військових до державного бюджету на потреби оборони, питома вага ПДФО в доходах місцевих бюджетів дещо зменшилася і склала 59%;

внесення змін до податкового законодавства в частині запровадження мінімального податкового зобов'язання за користування земельними ділянками сільськогосподарського призначення та проведення індексації нормативної грошової оцінки земель (на підставі якої здійснюються розрахунки земельного податку та орендної плати), за рахунок чого частка місцевих податків і зборів у складі доходів місцевих бюджетів протягом останніх років була значною і коливалася в межах від 23% до 26%.

Таблиця 62

**Динаміка і структура власних доходів місцевих бюджетів
Кіровоградської області у 2021-2023 роках**

Види доходів	Роки:					
	2021		2022		2023	
	надходжен- ня, млн.грн.	питома вага, %	надходжен- ня, млн.грн.	питома вага, %	надходжен- ня, млн.грн.	питома вага, %
1	2	3	4	5	6	7
Доходи місцевих бюджетів, усього	7808,3	100,0	9319,3	100,0	10837,6	100,0
<i>у тому числі:</i>						
Доходи загального фонду	7401,2	94,8	8797,8	94,4	10097,5	93,2
<i>з них:</i>						
Податок на доходи фізичних осіб	4640,3	59,4	5982,6	64,2	6424,4	59,3
Рентна плата за використання природних ресурсів	182,0	2,3	166,3	1,8	144,2	1,3
Акцизний податок	379,4	4,9	318,7	3,4	515,0	4,8
Місцеві податки і збори	2014,2	25,8	2132,3	22,9	2763,3	25,5
<i>з них:</i>						
Плата за землю	1034,3	13,2	1061,8	11,4	1276,1	11,8
Єдиний податок	894,5	11,5	962,9	10,3	1332,9	12,3
Доходи спеціального фонду	407,1	5,2	521,5	5,6	740,1	6,8
<i>з них:</i>						

1	2	3	4	5	6	7
Власні надходження бюджетних установ	340,9	4,4	404,8	4,3	646,5	6,0

Одним із показників податкоспроможності територій є надходження доходів загального фонду (без трансфертів) у розрахунку на 1 особу.

Середній показник доходів загального фонду на 1 особу в області впродовж 2021-2023 років збільшився майже на 30% і склав у 2023 році 8688 грн.

По територіях області фінансова спроможність бюджетів є різною.

Як правило, вона залежить переважно від податкової (фіскальної) спроможності території і є пропорційною податковій базі.

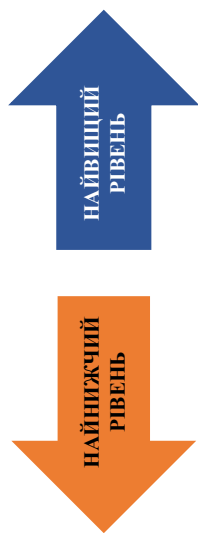
Виходячи з цього, найбільші надходження на 1 особу за 2023 рік (від 12200 грн. до 14300 грн., або у 1,4-1,6 раза вище середнього показника по територіях) мають такі територіальні громади – Аджамська, Петрівська, Онуфріївська та Голованівська.

Разом з тим, 27 із 49 бюджетів територіальних громад мають надходження на 1 особу нижчі середніх по області від 5 до 47%, найнижчі надходження (від 4600 грн. до 5300 грн., або у 1,9-1,6 раза нижче середнього показника по територіях) у Завалівській, Пантаївській, Олександрійській і Світловодській територіальних громадах.

Таблиця 63

Надходження доходів загального фонду на 1 особу до місцевих бюджетів Кіровоградської області у 2023 році

Адміністративно-територіальна одиниця	Надходження доходів загального фонду на 1 особу, грн.
1	2
Аджамська	14326 (1,65)
Петрівська	12394 (1,43)
Онуфріївська	12370 (1,42)
Голованівська	12181 (1,40)
у середньому по громадах – 8688 гривень	
Завалівській	4596 (0,53)
Пантаївській	4984 (0,57)
Світловодській	5357 (0,62)
Олександрійській	5358 (0,62)

Загальний обсяг доходів місцевих бюджетів області у 2022 році збільшилися проти 2021 року на 1,4% (з 12,7 млрд. грн. до 12,9 млрд. грн.), а у 2023 році – на 15,9% порівняно з 2022 роком (з 12,9 млрд. грн. до 14 979,4 млрд. грн.).

При цьому, частка міжбюджетних трансфертів з державного бюджету місцевим бюджетам області мала тенденцію до зменшення (у 2021 році – 38,7%

(4,9 млрд.грн.), у 2022 році – 27,9% (3,6 млрд.грн.), у 2023 році – 27,7% (4,1 млрд.грн.).

Простежується нерівномірність трансфертів, які надходять з державного бюджету місцевим бюджетам області. Так, у 2021 році місцеві бюджети отримали з державного бюджету 28 видів дотацій і субвенцій, у 2022 році – 10 видів, у 2023 році – 17 видів. Така тенденція говорить про мінливість державної трансфертної політики відносно місцевих бюджетів в умовах воєнного стану та впливає на якість середньострокового бюджетного планування.

Також змінилася структура трансфертів – старі субвенції скоротились, але натомість у 2022-2023 роках з'явилися нові трансферти, пов'язані з воєнним станом, зокрема додаткові дотації: на надання компенсації місцевим бюджетам за оплату комунальних послуг, що надаються під час розміщення в закладах комунальної власності тимчасово переміщених осіб; на здійснення повноважень органів місцевого самоврядування на деокупованих, тимчасово окупованих та інших територіях, що зазнали негативного впливу у зв'язку з повномасштабною збройною агресією Російської Федерації; субвенції: на забезпечення нагальних потреб функціонування держави в умовах воєнного стану; на облаштування безпечних умов у закладах загальної середньої освіти; на проектування, відновлення, будівництво, модернізацію, облаштування, ремонт об'єктів, що мають вплив на життєдіяльність населення, тощо.

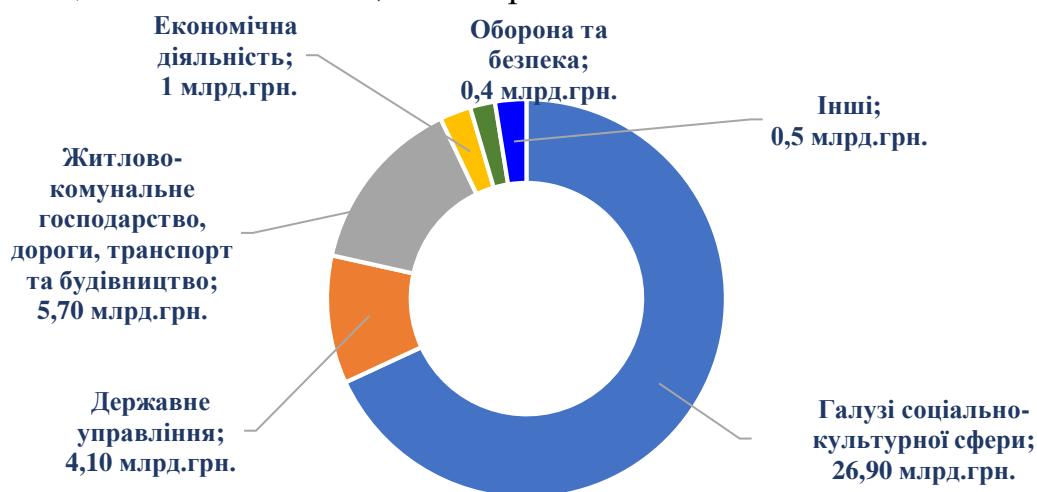
Війна в Україні відобразилася на виконанні видатків не тільки державного бюджету, але й місцевих бюджетів також. Загалом обсяг видатків зведеного бюджету області (у співставних умовах) у 2022 році зменшився проти довоєнного 2021 року на 8,8%. Ситуація покращилася у 2023 році і загальний обсяг видатків (у співставних умовах) зріс проти попереднього року на 30,7% та проти довоєнного 2021 року на 19,1%.

В умовах воєнного стану змінилися пріоритети у фінансуванні видатків місцевих бюджетів.

Зокрема, значно зменшилися проти довоєнного 2021 року видатки на такі галузі економічної діяльності, як: будівництво – у 2022 році – на 87,9% (з 466,8 млн.грн. до 56,5 млн.грн.), у 2023 році – на 65,9% (з 466,8 млн.грн. до 159,1 млн.грн.); дорожнє господарство – у 2022 році – на 79,1% (з 942,3 млн. грн. до 197 млн. грн.); охорона навколишнього природного середовища – у 2022 році – на 75,9% (з 67,6 млн.грн. до 16,3 млн.грн.), у 2023 році – на 37,8% (з 67,6 млн.грн. до 42 млн.грн.); житлово-комунальне господарство – у 2022 році – на 5,4% (з 683,9 млн. грн. до 647,1 млн. грн.).

Випереджаючими темпами у 2022-2023 роках зростали видатки, пов'язані з виконанням завдань щодо відсічі збройної агресії та захисту безпеки населення (2022 рік – 321,3 млн. грн., 2023 рік – 858,3 млн.грн.), загальна сума за 2 роки – 1,2 млн.грн., з яких: безпека та оборона – 427,7 млн.грн., соціальна підтримка військовослужбовців та членів їх сімей, створення умов для лікування військовослужбовців та постраждалого населення

– 343,6 млн.грн., надання підтримки населенню, у тому числі внутрішньо переміщеним особам – 281,9 млн. грн.

Діаграма 8 Видатки місцевих бюджетів Кіровоградської області за 2021-2023 роки, млрд.грн.

Таблиця 64

Склад та динаміка видатків місцевих бюджетів Кіровоградської області за 2021-2023 роки

Касові видатки	Роки:					
	2021		2022		2023	
	Сума, млн. грн.	питома вага, %	Сума, млн. грн.	питома вага, %	Сума, млн. грн.	питома вага, %
1	2	3	4	5	6	7
Галузі соціально-культурної сфери	8 354,7	67,7	8 704,5	75,0	9 892,4	67,3
Державне управління	1 284,3	10,4	1 284,1	11,1	1 490,7	10,1
Житлово-комунальне господарство, дороги, транспорт та будівництво	2 450,2	19,9	900,6	7,8	2 354,4	16,0
Економічна діяльність	84,1	0,7	489,7	4,2	442,3	3,0
Оборона та безпека			86,8	0,7	340,9	2,3
Інші	163,0	1,3	139,4	1,2	176,7	1,2
Разом	12336,3	100,0	11605,1	100,0	14697,4	100,0

Бюджет розвитку місцевих бюджетів є фінансовим інструментом забезпечення програм та проєктів розвитку територій.

Обсяги проведених капітальних видатків відображають фінансову та інституційну спроможність місцевих бюджетів щодо можливостей їх соціально-економічного розвитку, створення матеріальних активів або отримання відповідного соціального ефекту.

У 2021-2023 роках частка бюджету розвитку у власних надходженнях місцевих бюджетів становила 0,1-0,5% (10,5 – 59,3 млн.грн.), що є недостатнім для належного фінансування капітальних видатків на розвиток соціальної сфери

та інфраструктури територій області. Разом з тим, з урахуванням передачі коштів із загального фонду місцевих бюджетів до бюджету розвитку та субвенцій з державного бюджету капітальні видатки з бюджетів розвитку збільшилися (з 1 млрд. грн. у 2021 році до 1,5 млрд.грн. у 2023 році).

Сумарне збільшення обсягів бюджетів розвитку відбувалося на тлі значної диференціації їх наповнення для різних територіальних громад, що пов'язано з різним базовим економічним потенціалом територіальних громад та є показником збільшення розриву щодо спроможності громад здійснювати та в перспективі збільшувати видатки розвитку.

Для дотаційних громад джерела наповнення бюджетів розвитку є обмеженими, оскільки їх наповнення здійснюється переважно за рахунок профіциту загального фонду і фактично означає фінансування за залишковим принципом. У 2023 році 75,5% (37 із 49) громад отримували базову дотацію з державного бюджету.

У понад 60% бюджетів територіальних громад області обсяг проведених капітальних видатків (без субвенцій з державного бюджету) на 1 жителя громади є менше середнього показника по територіях. У 2023 році найменшими такі видатки є в бюджетах 15 територіальних громад (від 126 грн. до 495 грн., або у 9,6-2,5 раза менше середнього показника 1,2 тис. грн.).

Діаграма 9 Питома вага громад із витратами на капітальні видатки, нижчими ніж середні, та частки дотаційних громад Кіровоградської області у 2021-2023 роках

Бюджетна децентралізація значно покращила фінансову спроможність місцевих бюджетів області. В цілому стан фінансової спроможності Кіровоградської області в останні роки, навіть в умовах війни, має позитивну тенденцію, підтвердженням чому є збільшення власних доходів місцевих бюджетів області за період з 2021 по 2023 рік в 1,4 раза.

Поряд з цим, має місце значний дисбаланс між територіями в частині податкоспроможності. Податкоспроможність переважної більшості територій Кіровоградщини поступається середньообласному показнику.

Низькою є питома вага інвестиційної складової в окремих місцевих бюджетах області, через недостатню забезпеченість коштами для виконання

делегованих і власних повноважень місцевих органів виконавчої влади і органів місцевого самоврядування, що відповідно обмежує можливості соціально-економічного розвитку територій.

Підрозділ 10. Екологічна ситуація

Стан довкілля у Кіровоградській області є задовільним і характеризується відносною стабільністю показників. Спостерігається позитивна динаміка зменшення обсягу викидів забруднюючих речовин у повітря від стаціонарних джерел в області, що пояснюється зменшенням протягом останніх двох років обсягів виробництва переробної промисловості, підприємства якої є найбільшими забруднювачами атмосферного повітря в області (48% від загального обсягу викидів). Проте, суттєвим недоліком є повільне впровадження пилогазоочисного обладнання на підприємствах, невиконання заходів щодо зниження обсягів викидів до нормативного рівня, низькі темпи впровадження сучасних технологій очищення викидів, відсутність ефективного очищення викидів підприємств від газоподібних домішок тощо.

Внаслідок повномасштабної Російської Агресії проти України значно ускладнилися екологічні проблеми, що існували в Україні до її початку. Фіксація фактів екологічної шкоди від російського вторгнення здійснюється у рамках функціонування інформаційної панелі "Екозагроза", та роботи оперативного штабу при Держекоінспекції.

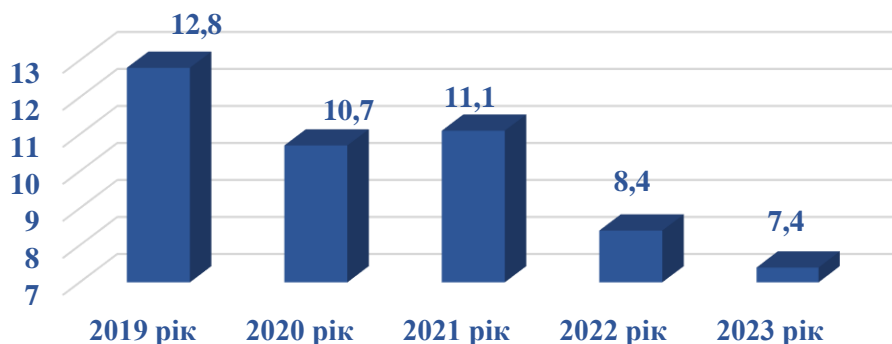
Державною екологічною інспекцією Придніпровського округу (Дніпропетровська, Кіровоградська області) розраховано збитки, завдані довкіллю внаслідок збройної агресії Російської Федерації у Кіровоградській області, які станом на 27 грудня 2024 року загалом склали:

за викиди в атмосферне повітря – 311,9 млн. грн.;

за забруднення ґрунтів та засмічення земельних ресурсів на загальну суму 17,3 млрд. грн.

За результатами моніторингу оцінки шкоди та збитків станом на 01 січня 2025 року, завданих довкіллю внаслідок збройної агресії Російської Федерації, не встановлено пошкоджень територій і об'єктів природно-заповідного фонду області.

Обсяги викидів забруднюючих речовин у повітря від стаціонарних джерел склали: у 2023 році – 7,4 тис. т, що на 13,5 % більше порівняно з 2022 роком (8,4 тис. т) та на 50% менше порівняно з 2021 роком (11,1 тис. т), на 41% менше порівняно з 2020 роком (10,7 тис.т) та на 72,9 % менше порівняно з 2019 роком (12,8 тис. т).

Діаграма 10. Динаміка викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря протягом 2017-2023 років, тис.т

Таким чином, у 2020 – 2023 роках спостерігається зменшення викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря (на 5,4 тис. т) у відношенні до 2019 року, на що мало вплив зменшення обсягів промислового виробництва.

За наявними статистичними даними за 2023 рік Кіровоградська область має значно менші обсяги викидів забруднюючих речовин у повітря від стаціонарних джерел порівняно із сусідніми областями.

Таблиця 65

Викиди забруднюючих речовин у атмосферу за регіонами

Регіони	2023 рік			2021 рік*	
	Обсяги викидів:			Щільність викидів у розрахунку на 1 км ² , кг	Обсяги викидів у розрахунку на 1 особу, кг
	тис.т	у % до 2022 року	у % до підсумку		
1	2	3	4	5	6
Україна	1222,1	102,7	100,0	3900,0	54,2
Вінницька	83,3	119,7	6,8	3000,0	52,2
Дніпропетровська	385,1	117,1	31,5	16800,0	172,4
Кіровоградська	7,4	89,1	0,6	451,1	12,2
Одеська	27,9	102,6	2,3	1100,0	15,2
Полтавська	30,3	109,4	2,5	1800,0	38,5
Черкаська	61,7	131,3	5,0	2300,0	40,7

Примітка:* - статистична інформація за 2023 рік буде оприлюднена після завершення встановленого згідно з пунктом 1 Закону України "Про захист інтересів суб'єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни" терміну для подання статистичної та фінансової звітності.

Зменшення обсягів викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря по області в 2023 році, обумовлене головним чином, зменшенням обсягів виробництв найбільшими підприємствами-забруднювачами атмосферного повітря, а саме ТОВ "Побужський феронікелевий комбінат" (для порівняння у 2022 році обсяги викидів склали – 2023,9 т, а у 2023 році – 43,7 т).

Серед найбільших забруднювачів атмосферного повітря в області за 2023 рік є: підприємства, що здійснюють виробництво олії та тваринних жирів (22,4%), виробництво цукру (16,5%) та розведення свиней (11,5%).

У 2023 році серед найбільших забруднювачів атмосферного повітря в області за видами економічної діяльності є: переробна промисловість – 50,6% загального обсягу викидів (3,8 тис.т), сільське, лісове та рибне господарство – 22,8% (1,7 тис.т), добувна промисловість і розроблення кар'єрів – 13,7% (1 тис.т), постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря – 4% (0,3 тис.т), транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність – 4,1% (0,3 тис.т).

Таблиця 66

Викиди в атмосферне повітря від стаціонарних джерел забруднення за видами економічної діяльності у 2023 році

Види економічної діяльності	Обсяги викидів		Крім того, обсяги викидів діоксиду вуглецю	
	тон	у % до 2022 року	тон	у % до 2022 року
1	2	3	4	5
Усі види економічної діяльності	7496,2	89,1	476508,1	85,9
Сільське, лісове та рибне господарство	1710,477	101,6	11682,379	81,4
Добувна промисловість і розроблення кар'єрів	1026,002	126,6	11008,334	2772,7
Переробна промисловість	3795,666	73,6	316620,4	82,3
Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	302,464	109,4	107348,45 8	87,1
Водопостачання; каналізація, поводження з відходами	–	–	–	–
Будівництво	–	–	–	–
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	46,644	172,0	657,151	76,5
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	309,243	131,9	16691,028	83,8
Тимчасове розміщування й організація харчування	–	–	–	–
Інформація та телекомунікації	–	–	–	–
Фінансова та страхова діяльність	–	–	–	–
Операції з нерухомим майном	13,303	128,4	251,385	132,9
Професійна, наукова та технічна діяльність	2,775	124,1	74,773	95,1
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	–	–	–	–
Державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування	158,58	321,2	4378,065	170,9
Освіта	39,514	86,3	957,616	59,6
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	91,556	83,5	6838,535	101,9
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	–	–	–	–
Надання інших видів послуг	–	–	–	–

З метою проведення на території області моніторингу стану атмосферного повітря, обласна військова адміністрація у 2022 році приєдналась до Всеукраїнської ініціативи "Чисте повітря для України". У рамках зазначеної Ініціативи на території області встановлено 16 постів громадського моніторингу атмосферного повітря.

Підрозділ 11. Урахування гендерного компонента в програмах економічного та соціального розвитку з урахуванням актуальних потреб галузей і регіонів

Відповідно до Закону України "Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків" в області впроваджено гендерні підходи під час розроблення проєктів нормативно-правових актів у сфері регіонального розвитку, у стратегічне планування, бюджетування, реалізацію, проведення моніторингу та оцінювання державної регіональної політики, сталого регіонального та місцевого розвитку, орієнтованих на забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, дотримання прав людини.

У щорічних програмах економічного і соціального розвитку Кіровоградської області передбачаються завдання щодо забезпечення узгоджених спільних дій місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування щодо:

дотримання принципу рівних гендерних прав і можливостей під час формування бюджетних показників;

проведення інформаційно-просвітницької роботи серед населення з метою забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, подолання гендерних стереотипів, попередження насильства, протидії торгівлі людьми та гендерної дискримінації;

проведення обласних заходів з питань протидії торгівлі людьми, запобігання та протидії домашньому насильству та/або насильству за ознакою статі, формування позитивного іміджу сім'ї та забезпечення гендерної рівності.

Розпорядженням начальника обласної військової адміністрації від 27 вересня 2022 року № 683-р затверджений план організації виконання в області операційного плану з реалізації у 2022-2024 роках Державної стратегії забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2030 року та план виконання в області заходів на 2023-2024 роки з реалізації Стратегії впровадження гендерної рівності у сфері освіти до 2030 року (розпорядження начальника обласної військової адміністрації від 16 березня 2023 року № 250-р).

Відповідно до Національного плану з виконання резолюції Ради Безпеки ООН 1325 "Жінки, мир, безпека" на період до 2025 року (далі – Національний план дій 1325) розроблений обласний план заходів, затверджений розпорядженням голови облдержадміністрації від 29 січня 2021 року № 69-р (далі – Обласний план заходів) із змінами, внесеними розпорядженням начальника обласної військової адміністрації від 13 березня 2023 року № 232-р. В Обласному плані заходів враховані рекомендації щодо локалізації

Національного плану дій з виконання резолюції Ради Безпеки ООН 1325 "Жінки, мир, безпека" Міністерства соціальної політики України та Урядового уповноваженого з питань гендерної політики Секретаріату Кабінету Міністрів України. Проведені консультації зі структурою ООН Жінки в Україні, жіночими ініціативними групами та групами самопомоги.

На рівні територіальних громад області локалізовано Національний план дій 1325 та затверджено відповідні місцеві плани дій/програми. Прийняті плани заходів у 33 територіальних громадах області.

З метою реалізації завдань Національного плану дій 1325 створена коаліція "Кіровоградщина 1325", яка є об'єднанням представників та представниць громадських організацій, державних та комунальних установ, закладів освіти, сектору безпеки та оборони, депутатського корпусу, фізичних осіб. Підписано меморандум між представницями та представниками громадськості, правоохоронних органів, органів місцевого самоврядування та обласної військової адміністрації.

До виконання завдань НПД 1325 залучені жіночі та молодіжні ініціативні групи, групи самопомоги територіальних громад області, громадські (зокрема, жіночі) організації. Активними партнерами є громадські організації "Десяте квітня", "Територія успіху", "Обласний жіночий інформаційний центр", "Чистий аркуш", "Вільна птаха", благодійна організація "МБФ "Смайл", регіональний благодійний фонд "Відкрита Україна", обласний рух "Зе!Жінки", центр допомоги врятованим, обласний "Центр-Ветеран", асоціація жінок України "ДІЯ. Кропивницький", рада з питань внутрішньо переміщених осіб в області, Донецький державний університет внутрішніх справ, молодіжна рада Кіровоградщини.

Кіровоградська область, одна із шести областей України, взяла участь у проєкті "Розбудова мирного, демократичного та гендерно рівноправного суспільства в Україні – Фаза II", що реалізується Структурою ООН Жінки в Україні у партнерстві з Українським жіночим фондом за підтримки Уряду Норвегії. Завдяки локалізації Національного плану дій з виконання резолюції Ради Безпеки ООН 1325 "Жінки, мир, безпека" на регіональному та місцевому рівні, у 5 територіальних громадах області (Добровеличківській, Злинській, Мар'янівській, Пантаївській, Суботцівській) було реалізовано проєкти груп самопомоги: у 2023-2024 роках підтримано проєкти на суму 3 млн. гривень.

Завдяки участі у цьому проєкті громади області спрямували донорські кошти на: облаштування притулку для осіб, які постраждали від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі, гінекологічного кабінету безбар'єрного доступу для жінок, мультимедійного простору для жінок та дівчат, укриття, безбар'єрної санітарної зони; встановлення енергозберігаючого вуличного освітлення; навчання для дівчат та жінок з працевлаштування та медіа грамотності та багато інших проєктів.

Також Кіровоградщина стала однією з 14 областей України, які долучені до пілотного проєкту "Вистоїмо разом. Вдосконалення системи підтримки

постраждалих від сексуального насильства, пов'язаного з війною" (далі – Проект), що реалізується Міжнародним благодійним фондом "Український Жіночий Фонд" в партнерстві з громадськими організаціями "Ла Страда - Україна" та "Асоціація жінок-юристок України "ЮрФем" за фінансової підтримки Європейського Союзу в Україні. Участь у проекті має на меті створення ефективної системи підтримки жінок і чоловіків, які зазнали сексуального насильства, пов'язаного з війною (СНПК), та надання необхідної допомоги. Забезпечення участі жінок у прийнятті управлінських рішень та підтримка жіночих ініціатив (громадських організацій, груп самопомоги) позитивно вплинуло на виконання прийнятих на національному та регіональному рівні програм, завдань, рішень.

1) Зайнятість та безробіття

На даний час існують відмінності становища чоловіків та жінок, зокрема на у сфері зайнятості.

Порівняно з 2017 роком показник робочої сили у віці 15-70 років в області у 2021 році знизився як для чоловіків (на 11,2 тис. осіб менше), так і для жінок (на 11,7 тис. осіб).

Таблиця 67

Робоча сила у віці 15-70 років за 2017-2021 роки

Показник	Роки:				
	2017	2018	2019	2020	2021
1	2	3	4	5	6
Робоча сила у віці 15-70 років, тис.осіб, з них:	429,4	430,4	431,8	414,7	406,5
жінки	203,6	202,2	204,9	201,2	191,9
чоловіки	225,8	228,2	226,9	213,5	214,6
міське населення	290,6	293,4	292,3	281,6	278,1
сільське населення	138,8	137,0	139,5	133,1	128,4

За 2021 рік рівень зайнятості населення області у віці 15-70 років серед жінок складає 47,5%, чоловіків – 58,2% до населення.

Таблиця 68

Рівень зайнятості населення у віці 15-70 років, % до населення відповідної вікової групи

Показник	Роки:				
	2017	2018	2019	2020	2021
1	2	3	4	5	6
Все населення, % до населення відповідної вікової групи з них:	53,3	54,5	55,6	53,1	52,6
жінки	49,0	50,2	49,7	49,1	47,5
чоловіки	58,2	59,2	62,2	57,5	58,2
міське населення	56,2	58,1	58,6	56,1	55,9
сільське населення	48,3	48,0	50,3	47,7	46,5

Рівень безробіття населення в області (за методологією МОП) серед жінок – 12,7% (24,4 тис. безробітних) і є меншим ніж серед чоловіків – 13,6% (29,2 тис. безробітних) до робочої сили відповідної вікової групи.

З 2017 по 2021 роки рівень безробіття зменшився серед жінок на 1,5 в.п. так а чоловіків залишився на рівні 2017 року і склав 58,2%.

Таблиця 69

Рівень безробіття населення (за методологією МОП)

Показник	Роки:				
	2017	2018	2019	2020	2021
1	2	3	4	5	6
Все населення, у % до робочої сили відповідної вікової групи <i>з них:</i>	12,2	11,6	11	12,7	13,2
жінки	10,2	8,6	11,7	12,4	12,7
чоловіки	14,1	14,3	10,3	13	13,6
міське населення	12,6	11,3	11	12,6	13
сільське населення	11,6	12,2	10,8	12,8	13,6

2) Участь жінок у підприємницькій діяльності

У Кіровоградській області кількість суб'єктів господарської діяльності - юридичних осіб, керівниками яких є жінки, складає 30,8% від загальної кількості юридичних осіб (в Україні – 29,2%), що вище, ніж серед сусідніх областей: у Одеській (30,3%), Черкаській (30,2%), Полтавській (30%), Дніпропетровській (29,9%).

Таблиця 70

Кількість зареєстрованих юридичних осіб за сусідніми областями з розподілом за ознакою статі керівника

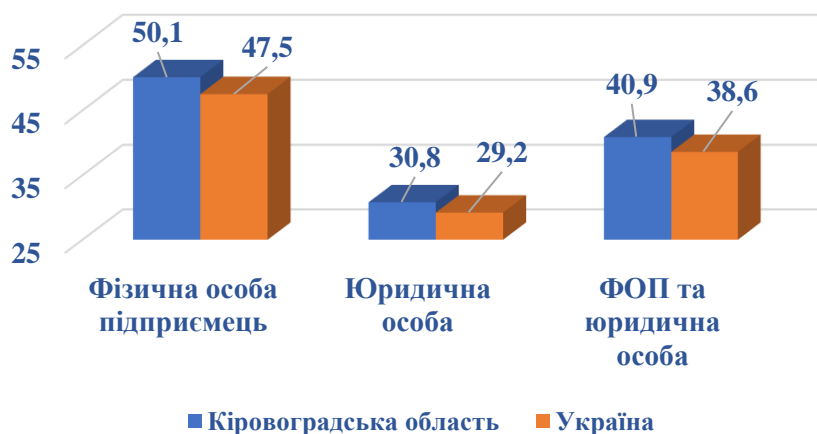
Адміністративно-територіальна одиниця	Станом на 01 січня 2024 року				
	Загальна кількість юридичних осіб, одиниць	Юридичні особи, керівниками яких є			
		чоловіки		жінки	
1	2	кількість, одиниць	частка, у % до загальної кількості	кількість, одиниць	частка, у % до загальної кількості
3	4	5	6		
Україна	1495879	1059591	70,8	436288	29,2
Кіровоградська	26755	18518	69,2	8237	30,8
Сусідні області:					
Вінницька	35917	24587	68,5	11330	31,5
Дніпропетровська	111210	77921	70,1	33289	29,9
Миколаївська	52071	36944	70,9	15127	29,1
Одеська	93542	65244	69,7	28298	30,3
Полтавська	36230	25360	70,0	10870	30,0
Черкаська	31129	21732	69,8	9397	30,2

В області кількість фізичних осіб-підприємців, керівниками яких є жінки, складає 50,1% від загальної кількості ФО-П (в Україні – 47,5%), що вище, ніж у сусідніх областях: у Одеській (49,3%), Полтавській (49%), Дніпропетровській (48,7%), Вінницькій (47,2%), Черкаській (46,3%).

Таблиця 71

Кількість зареєстрованих фізичних осіб-підприємців за сусідніми областями з розподілом за ознакою статі керівника

Адміністративно-територіальна одиниця	Станом на 01 січня 2024 року				
	Загальна кількість фізичних осіб - підприємців, одиниць	Фізичні особи-підприємці, керівниками яких є			
		чоловіки		жінки	
		кількість, одиниць	частка, у % до загальної кількості	кількість, одиниць	частка, у % до загальної кількості
1	2	3	4	5	6
Україна	1588734	834719	52,5	754015	47,5
Кіровоградська	29573	14755	49,9	14818	50,1
Сусідні області:					
Вінницька	56277	29715	52,8	26562	47,2
Дніпропетровська	126348	64870	51,3	61478	48,7
Миколаївська	39386	20123	51,1	19263	48,9
Одеська	104844	53181	50,7	51663	49,3
Полтавська	51144	26072	51,0	25072	49,0
Черкаська	44156	23729	53,7	20427	46,3

Діаграма 11 Частка жінок – підприємців у бізнес середовищі станом на 01 січня 2024 року

3) Інституційне та ресурсне забезпечення реалізації гендерної політики

В області діє обласна координаційна рада з питань сім'ї, гендерної рівності, запобігання та протидії домашньому насильству та протидії торгівлі людьми, до складу якої входить 34 особи, у тому числі 22 жінки та 12 чоловіків – представники структурних підрозділів обласної військової адміністрації, територіальних органів, міністерств та відомств України в області, які задіяні у

реалізації цих питань.

До складу Громадської ради при Кіровоградській обласній військовій адміністрації входить 35 осіб, у тому числі 18 жінок, 17 чоловіків. 2 громадські організації, представники яких є членами Громадської ради, опікуються гендерними питаннями. При Громадській раді діє постійна комісія з питань гласності, свободи слова, захисту прав і свобод людини.

В області діють депутатські групи з гендерних питань - "Міжфракційне депутатське об'єднання "Рівні можливості" у Кіровоградській обласній раді, Кропивницькій міській раді, Знам'янській громаді.

У органах виконавчої влади в області керівні посади займають 28,5 % жінок від загального числа працюючих в органах виконавчої влади та 77,5% від загального числа працюючих на керівних посадах в органах виконавчої влади.

Таблиця 72

Розподіл працюючих державних службовців за статтю*

Показник	Категорія державних службовців ¹	Усього загальна чисельність працюючих державних службовців за обом статтями:	у тому числі фактична кількість працюючих державних службовців	
			чоловіків	жінок
1	2	3	4	5
Кількість чоловіків та жінок працюючих в органах виконавчої влади*, усього осіб, у тому числі	Категорії Б та В	1552	254	1298
1) кількість чоловіків та жінок, які працюють на керівних посадах, усього, осіб	Категорії Б	570	128	442
2) кількість чоловіків та жінок, які працюють на інших посадах, усього, осіб	Категорія В	982	126	856
Відсоток чоловіків та жінок, які працюють на керівних посадах <u>від загального числа працюючих в органах виконавчої влади</u>	Категорії Б	100%	8,2	28,5
Відсоток чоловіків та жінок, які працюють на інших посадах <u>від загального числа працюючих в органах виконавчої влади</u>	Категорія В		8,1	55,2
Відсоток чоловіків та жінок, які працюють на керівних посадах <u>від загального числа працюючих на керівних посадах в органах виконавчої влади</u>	Категорії Б	100%	22,5	77,5

Примітка: * - Державні органи, юрисдикція яких поширюється на територію Автономної Республіки Крим, однієї або кількох областей, міст Києва та Севастополя (обласні державні та районні адміністрації)

У органах місцевого самоврядування області із 49 територіальних громад 39 очолюють чоловіки, 10 – жінки, що становить 20,4 %.

Третину депутатського корпусу обласної ради наразі складають жінки.

Таблиця 73

Представленість жінок в органах місцевого самоврядування

	Голови			Депутати		
	всього	з них жінок	%	всього	з них жінок	%
1	2	3	4	5	6	7
Обласна рада	1	0	-	64	16	25,0
Районні ради	4	0	-	176	58	32,9
Районні у місті ради	2	0	-	80	37	46,3
Міські ради	12	0	-	340	120	35,3
Селищні ради	16	2	12,5	384	130	33,9
Сільські ради	21	8	38,1	466	183	39,3
Разом	56	10	17,9	1510	544	36,0

Адміністративна статистика за статтю щодо залучення представників і представниць структурних підрозділів обласної військової адміністрації, територіальних органів міністерств та відомств України в області, громадських організацій у дорадчих органах, робочих групах:

координаційного центру підтримки цивільного населення, який складається з 4 підгруп, – 99 осіб, у тому числі 50 жінок і 49 чоловіків;

ради з питань внутрішньо переміщених осіб в області – 26 осіб, у тому числі 11 жінок і 15 чоловіків;

молодіжної ради Кіровоградщини – 39 осіб, у тому числі 22 жінки і 17 чоловіків;

координаційного штабу з питань розгортання та організації роботи пунктів незламності в області - 23 особи, у тому числі 8 жінок і 15 чоловіків;

робочих груп:

з питань гуманітарної допомоги при обласній державній адміністрації – 25 осіб, у тому числі 12 жінок і 13 чоловіків;

з організації прийому та розселення внутрішньо переміщених осіб з Донецької області, які прибуватимуть до Кіровоградської області у порядку обов'язкової евакуації – 12 осіб, у тому числі 5 жінок і 7 чоловіків;

з організації прийому та розселення внутрішньо переміщених осіб з Херсонської області, які прибуватимуть до Кіровоградської області у порядку добровільної евакуації – 13 осіб, у тому числі 6 жінок і 7 чоловіків;

наглядових рад державних та комунальних суб'єктів господарювання області – 15 осіб, у тому числі 5 жінок і 10 чоловіків.

Принцип гендерної рівності у різних сферах суспільного життя дає можливість забезпечити рівні права та можливості жінок і чоловіків у доступі до соціального захисту, адміністративних, соціальних, медичних, освітніх, культурних послуг, фізичної культури і спорту, правової допомоги тощо.

Розділ II. ОСНОВНІ ЧИННИКИ І СЦЕНАРІЇ РОЗВИТКУ ОБЛАСТІ

Підрозділ 1. Аналіз сильних і слабких сторін області, можливостей і загроз (SWOT-аналіз) та характеристика порівняльних переваг, викликів і ризиків перспективного розвитку області

Результати SWOT-аналізу

SWOT-аналіз проведено на основі аналізу соціально-економічного розвитку області за попередні 5 років і схвалено членами Робочої групи з розроблення Стратегії розвитку Кіровоградської області, Плану заходів з її реалізації та з проведення моніторингу стану їх виконання склад якої затверджено розпорядженням начальника обласної військової адміністрації від 04 вересня 2024 року №845-р "Про організацію роботи з підготовки змін до Стратегії розвитку Кіровоградської області на 2021-2027 роки та проекту Плану заходів на 2024-2027 роки із реалізації Стратегії розвитку Кіровоградської області на 2021-2027 роки" (із змінами)

СИЛЬНІ СТОРОНИ	СЛАБКІ СТОРОНИ
<p>1. Значний потенціал для розвитку галузі сільського господарства: у галузі створюється понад 37,6% валової доданої вартості у загальному обсязі ВДВ в області; якісні чорноземи: 4 місце за 67 бальною шкалою; значні площі земель сільгосппризначення понад 2 млн.га, або 4,8 % в Україні; наявність ряду потужних підприємств із переробки сільгоспкультур (насіння соняшнику, цукрового буряку, сої, ріпаку); наявний науковий потенціал у галузі сільського господарства; на підприємствах сільського, лісового та рибного господарства області зайнято 25,9 тис. працівників (26,7% усіх зайнятих працівників підприємств області).</p>	<p>1. Сировинна спрямованість експорту сільськогосподарської продукції. Продукти рослинного походження становлять 30,7% загального експорту області (249, млн.дол.США). Обмеженість інфраструктури для зберігання продуктів овочівництва, садівництва і ягідництва та промислових підприємств із їх переробки. Зниження якості сільськогосподарських земель через моногалузевість виробництва сільськогосподарських культур. Спеціалізація сільськогосподарських товаровиробників переважно на вирощуванні продукції рослинництва (понад 90% у загальному обсязі валової продукції сільського господарства в області).</p>
<p>2. Розвинена харчова промисловість: підприємства галузі забезпечують понад 39% валової доданої вартості, яка створюється у промисловості області; підприємствами області виробляється 15% олії від їх загального виробництва в Україні; основа товарної структури експорту області – це жири та олії тваринного або рослинного походження (48,4% загального обсягу експорту) та готові харчові продукти (15,4% загального обсягу експорту області); продукція харчової промисловості займає</p>	<p>2. Невідповідність продукції місцевих виробників стандартам Європейського Союзу та низька конкурентоспроможність на європейському ринку через воєнні ризики. Впровадження європейських стандартів якості потребує від підприємств залучення інвестицій у модернізацію виробничих процесів і здійснення сертифікації за стандартами Європейського Союзу.</p>

СИЛЬНІ СТОРОНИ	СЛАБКІ СТОРОНИ
<p>53,4% у загальному обсязі реалізованої промислової продукції в області; представлена понад 424 суб'єктами господарювання, які здійснюють виробництво харчової продукції; зайнято 11 тис. працівників (35,6% від загальної кількості працівників, зайнятих у промисловості, та 7,6% - в області).</p>	
<p>3. Наявність виробничої бази галузі машинобудування (сільськогосподарське, електромеханічне, радіотехнічне, гідравлічне): забезпечується до 20% валової доданої вартості, яка створюється у галузі промисловості; 5,1 % – загального обсягу реалізованої промислової продукції області забезпечується машинобудуванням. діє 166 суб'єктів господарювання (7,5% від загальної кількості суб'єктів господарювання у промисловості). Підприємствами машинобудування: виробляється 98% агрегатів гідравлічних; 64% сівалок; 40% розпушувачів та культиваторів; 25% та 32% кранів мостових та перевантажувальних від їх загального виробництва в Україні;</p>	<p>3. Наявність негативних тенденцій у машинобудуванні через: згорання основних ринків збуту продукції машинобудування через військову агресію Російської Федерації; відтік висококваліфікованих інженерних кадрів та працівників робітничих професій з ринку праці, в тому числі до лав Збройних сил України та за кордон, імпортозалежність ключових підприємств машинобудування. Всі ці фактори обумовили зменшення у машинобудуванні: обсягів виробництва продукції: у 2022 році – 58,6%, у 2023 році – 87%; обсягу експорту машин та обладнання – із 77,2 млн.дол.США у 2019 році до 31,3 млн.дол.США у 2023 році; чисельності зайнятих працівників – із 6,8 тис.осіб у 2019 році до 4,4 тис.осіб у 2023 році; рівня інноваційної активності підприємств з 19,4% у 2019 році до 8,9% у 2021 році.</p>
<p>4. В області розташоване єдине підприємство в Україні, яке виробляє феронікель. Підприємство здатне переробити до 1,5 млн. тонн сировини та виробити до 100 тис. тонн феронікелю, в тому числі нікелю – від 7 до 20 тис. тонн, в залежності від складу руд. Питома вага підприємства в загальних обсягах реалізованої промислової продукції металургійної галузі області складає 81,7%. На підприємстві впроваджена і діє система управління, яка відповідає вимогам міжнародних стандартів. Підприємством впроваджується програма зі зниження впливу виробництва на навколишнє середовище, завданням якої є підвищення рівня очищення від викидів до 99,9% - рівня</p>	<p>4. Залежність від поставок давальницької сировини для виробництва феронікеля, яка імпортується з закордону. Фактори, які негативно впливають на діяльність підприємства: тимчасова втрата логістичних зв'язків (морських), через війну з Російською Федерацією; висока енергоємність виробничого процесу з високим рівнем енергоспоживання; коливання та зростання цін на електроенергію спричиняє загрозу для роботи енергоємного підприємства; обмеженість інвестиційних ресурсів на впровадження заходів зі зниження впливу виробництва на навколишнє середовище, модернізації виробничих потужностей; дефіцит робочих кадрів через мобілізацію</p>

СИЛЬНІ СТОРОНИ	СЛАБКІ СТОРОНИ
<p>європейських стандартів, зокрема: здійснює ряд заходів із модернізації основного технологічного обладнання (рудно-термічної печі, трубчастої обертової печі, газоочисного обладнання); має безвідходне виробництво, відходи якого використовуються при виробництві абразивних матеріалів, електродів для різних галузей тощо.</p> <p>Підприємство бере участь у вирішенні соціальних проблем в населених пунктах громади, де проживають його працівники. Це матеріальна допомога соціальним і культурним установам, школам, допомога в реконструкції та утриманні інфраструктури громади та її жителів (понад 9 тис. осіб).</p>	<p>працівників до лав ЗСУ та підрозділів територіальної оборони.</p>
<p>5. Значна забезпеченість мінеральними ресурсами:</p> <p>потенціал для розвитку енергетики: (буре вугілля, уран, горючі сланці), а саме: на території області виявлено 32 види і налічується більше 390 родовищ корисних копалин, з яких 303 – враховані державним балансом України;</p> <p>область посідає провідне місце в Україні за запасами урану (83% від загальних запасів в Україні) та займає монопольне становище (100%) за його видобутком;</p> <p>розвідані поклади бурого вугілля (43 ділянки бурого вугілля у складі 12 родовищ, по яких розвідані запаси в обсязі 750 млн.т, що становить 1,7% запасів від загальних в Україні);</p> <p>хімічної промисловості, авіа- та машинобудування (титан) - наявність гірничо-збагачувального комбінату потужністю – 240 тис.т/рік ільменітового концентрату, що складає 2% від загального обсягу світового виробництва;</p> <p>електро- та радіотехнічної сировини (графіт) - запаси графітової руди на трьох розвіданих родовищах становлять 126,7 млн.т руди (51,5% від загальних запасів в Україні), або 7,9 млн.т кристалічного графіту. ПАТ "Заваллівський графітовий комбінат" експлуатує Заваллівське родовище графіту, яке є найбільше в Європі та єдине, що розробляється в Україні;</p> <p>для розвитку металургійної галузі (залізни</p>	<p>5. Високий рівень техногенного навантаження на навколишнє природне середовище та загострення екологічних проблем через:</p> <p>високу концентрацію найбільш екологічно-небезпечних корисних копалин та підприємств із їх видобування (уранові шахти) на території області, радон; нежиття достатніх заходів щодо рекультивації земель, заходів із охорони навколишнього природного середовища; відсутність підприємств із переробки та утилізації промислових і побутових відходів, полігони побутових відходів здебільш не відповідають екологічним нормам, не налагоджено систему збору побутових відходів у значній кількості сільських рад.</p> <p>Утворення обсягів побутових відходів в області збільшується, при цьому значні їх обсяги розміщуються на звалищах, які розташовані в неприйнятних місцях та неналежним чином спроектовані і експлуатуються.</p> <p>У всіх містах та районах області будівництво полігонів побутових відходів не проводиться, наявна документація по проведенню реконструкції або добудови розроблена в цінах попередніх років, проекти не реалізовано, документація є застарілою та потребує коригування як у ціновому аспекті, так і щодо вимог природоохоронного законодавства.</p> <p>Роздільне збирання, переробка та утилізація</p>

СИЛЬНІ СТОРОНИ	СЛАБКІ СТОРОНИ
<p>руди: залізо, хром, нікель, кобальт), зокрема із 7 родовищ каоліну, які придатні для використання у якості нерудної сировини для металургії, експлуатуються 3 – Обознівське родовище вторинного каоліну (розробляє ПАТ "Кіровоградське рудоуправління"), Балашівське родовище вторинного каоліну (розробляє ТОВ "Сонек"), Вікненське родовище (ТОВ "Сермін");</p> <p>будівельних матеріалів (цегельна, керамічна та цементна сировина), облицювальних природних матеріалів (граніти, чарнокіти, габро, лабрадорити): в десятку найбільших виробників каменещебеневої продукції в Україні входить компанія "Кіровоградграніт". Продукція проходить щорічну радіологічну сертифікацію і належить до першого класу будівельних матеріалів та може використовуватися в будь-якому будівництві; червоний граніт Капустянського родовища у Новоукраїнському районі є одним з найпопулярніших та затребуваніших у всьому світі. Цим унікальним природним каменем прикрашали станції метрополітену, меморіальні комплекси, площі, виробляли облицювання для безлічі будівель і споруд. Наявність родовищ рідкісних металів (літій, скандій та ін.), благородних металів (золото), самоцвіти (алмази) тощо.</p>	<p>побутових відходів, вилучення і утилізація біогазу на сміттєзвалищах області не проводяться, окрім полігону твердих побутових відходів м.Кропивницький.</p>
<p>6. Важлива роль малого і середнього підприємництва (далі – МСП) в соціально-економічному розвитку області.</p> <p>В МСП зареєстровано майже 36,5 тис. суб'єктів, або 99,9% від загальної кількості суб'єктів підприємництва в регіоні. МСП Кіровоградщини представлене: 356 середніми підприємствами, якими забезпечується 55,4% загального обсягу реалізованої продукції, робіт і послуг та в яких зайнято 58,9%;</p> <p>7,3 тис. малих підприємств, якими забезпечується 32,8% загального обсягну реалізованої продукції, робіт і послуг та в яких зайнято 34,2 тис. працівників, із яких 15,2 тис. – це суб'єкти мікропідприємництва; 32 тис. осіб – фізичні особи підприємці (далі – ФО-П).</p> <p>Малий і середній бізнес в умовах дії воєнного</p>	<p>6. Матеріальні, фінансові втрати, понесені суб'єктами господарювання внаслідок військової агресії Російської Федерації проти України.</p> <p>Недостатній рівень розвитку інвестиційної інфраструктури, зокрема в малих та середніх підприємствах, де низкий рівень інвестиційна активність, необхідного для розвитку.</p> <p>Відсутність якісних інвестиційних проєктів</p>

СИЛЬНІ СТОРОНИ	СЛАБКІ СТОРОНИ
<p>стану у структурі надходжень до бюджетів усіх рівнів займає понад 55%, впливає на зайнятість населення, надаючи нові робочі місця.</p>	
<p>7. Наявність вільних земельних ділянок і приміщень – створюють усі можливості для інтенсивного розвитку взаємовигідних відносин із партнерами. Можливість виробництва конкурентоздатної продукції для міжнародних ринків.</p>	<p>7. Низький рівень залучення внутрішніх та зовнішніх інвестицій у розвиток реального сектору економіки через військовий стан</p>
<p>8. Кіровоградська область – це хаб для внутрішньо переміщених осіб. Станом на 01 грудня 2024 року в області на обліку перебуває 82,6 тис. ВПО, з них після 24 лютого 2022 року – 75,9 тис. ВПО, зокрема: осіб працездатного віку – 38,2 тис. осіб; дітей – 18,4 тис. осіб; осіб з інвалідністю – 4,2 тис. осіб; пенсіонерів – 15,1 тис. осіб. З початку 2024 року: працевлаштовано до державних установ, підприємств комунальної власності, приватних підприємств та фізичних осіб-підприємців, які використовують найману працю, особу з числа ВПО, у т.ч. за сприяння служби зайнятості – 841 особу; професійне навчання пройшли 123 ВПО. Для розміщення внутрішньо переміщених осіб у 31 громаді області визначено 79 об'єктів для тимчасового проживання. Вказані об'єкти налічують 2944 ліжка-місце, в яких наразі проживає понад 2,4 тис. осіб.</p>	<p>8. Нерівномірність фінансової спроможності місцевих бюджетів області. Податкоспроможність переважної більшості громад області є нижчою за середньообласний показник. Так, у 2023 році 31 із 49 місцевих бюджетів громад області мають надходження у розрахунку на 1 особу нижчі середніх по області (від 4600 гривень до 8688 гривень).</p>
<p>9. Наявність в області бази для розвитку і нарощування авіаційного потенціалу, зокрема аеромедичного. Українська державна Льотна Академія – унікальний заклад вищої освіти, єдиний в Україні, який здійснює підготовку пілотів цивільної авіації, диспетчерів управління повітряним рухом, диспетчерів координаційних центрів пошуку і рятування, співробітників по забезпеченню польотів, фахівців з інформаційних технологій, фахівців з технічного обслуговування та діагностики літаків, менеджерів міжнародних авіаційних перевезень, фахівців міжнародного авіаційного права.</p>	<p>9. Низький рівень доходів значної частини населення: розмір середньомісячної заробітної плати є меншим від середнього в Україні, що призводить до відтоку кваліфікованих кадрів, зокрема, інженерно-технічних фахівців, працівників робітничих професій, за межі області і України. Частка заробітної плати у доходах населення складає 42% і є меншою від середньої в Україні (45%). Частка соціальних допомог і виплат у загальних доходах населення складає 34%. В області значною є кількість осіб віком понад 60 років (24,7% від загальної чисельності населення, в Україні – 23,4%).</p>

СИЛЬНІ СТОРОНИ	СЛАБКІ СТОРОНИ
<p>До війни Льотна Академія навчала майже 2 тис. студентів з України та 30 іноземних країн (Ангола, Ємен, Камерун, Білорусь, Грузія, Еквадор тощо).</p> <p>Міжнародна акціонерна авіаційна компанія "УРГА", Air Urga (МАОК УРГА) – Українська авіакомпанія, яка базується в аеропорту "Кропивницький" та виконує польоти в пункти призначення, чартерні рейси і перевозить вантажі, як внутрішні- по Україні, так і за кордон. Авіакомпанія має ліцензію Державної авіаційної адміністрації України на виконання вантажних перевезень в 134 країни світу. В авіакомпанії запроваджено Систему управління якістю.</p>	
<p>10. Наявність умов для здобуття якісної освіти протягом всього життя людини.</p> <p>Розвинена мережа закладів освіти і науки для підготовки та перепідготовки кадрів, значний науковий потенціал.</p> <p>Якісну вищу освіту надають Центральноукраїнський державний університет ім.Володимира Винниченка, Центральноукраїнський національний технічний університет, Українська державна Льотна Академія.</p> <p>"Центральноукраїнський науковий ліцей-інтернат Кіровоградської обласної ради" – учбовий заклад нового типу, в якому не лише створено умов для здобуття освіти понад державний мінімум, а, в першу чергу, зроблено акцент на розвитку у дітей інтелектуальних здібностей і обдарованості, творчого мислення, моральних, фізичних, соціальних якостей, прагнення до саморозвитку та самоосвіти.</p> <p>При учбовому закладі функціонує Мала академія наук.</p> <p>На територію області переміщено 10 закладів освіти (у т.ч. 3 заклади вищої освіти, 3 заклади фахової передвищої освіти, 2 заклади професійної (професійно-технічної освіти) та 2 ОЦДЮТК) з тимчасово окупованих Донецької, Луганської та Херсонської областей: Донецький державний університет внутрішніх справ; Донецький національний медичний університет; Херсонський державний аграрно-економічний університет;</p>	<p>10. Монопрофільність економіки більшості міст і центрів громад області та значні диспропорції між сільськими (сільськими) населеними пунктами і містами за рівнем урбанізації та економічного розвитку.</p> <p>Низький рівень офіційної зайнятості, брак робочих місць у сільській місцевості.</p> <p>Недостатнім є рівень житлового будівництва у міській та сільській місцевостях області, який має тенденцію до зменшення.</p> <p>Обсяг прийнятого в експлуатацію житла у 2023 році (нове житлове будівництво) склав 32,4 тис.кв.м, та зменшився на 5,6% порівняно з 2022 роком (в Україні – збільшення на 3,8%), (2022 рік – зменшення на 38,4%).</p> <p>У міських поселеннях обсяг прийнятого в експлуатацію житла склав 22,4 тис.м² (зменшення на 16,7% до 2022 року, 69,1% від загального обсягу області), у сільській місцевості – 10 тис.кв.м. (збільшився на 34,3% до 2022 року, 30,9% від загального обсягу).</p> <p>У 2023 року прийнято в експлуатацію 237 квартир, з них 157 квартир – у міській місцевості, 80 – у сільській місцевості.</p> <p>Питома вага прийнятого в експлуатацію житла становить лише 0,5% в загальноукраїнських обсягах, що є найменшим серед сусідніх областей.</p> <p>Недостатній рівень цифровізації та надання електронних послуг населенню, зокрема в сільській місцевості.</p>

СИЛЬНІ СТОРОНИ	СЛАБКІ СТОРОНИ
<p>ВСП "Слов'янський фаховий коледж Національного авіаційного університету"; ВСП "Скадовський аграрний фаховий коледж ХДАЕУ"; ВСП "Новокаховський фаховий коледж Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного"; Торецький професійний ліцей; Донецький обласний центр туризму та краєзнавства учнівської молоді; Білозерський професійний гірничий ліцей; Донецький обласний центр туризму та краєзнавства учнівської молоді; Луганський обласний центр туризму та краєзнавства учнівської молоді.</p> <p>Створено безпечні умови перебування дітей в освітніх закладах області. Станом на 01 січня 2024 року 908 закладів освіти (93%) забезпечені укритами.</p>	
<p>11. Сучасна мережа закладів охорони здоров'я з належним рівнем їх обладнання для надання послуг пацієнтам та реабілітації:</p> <p>Кіровоградська обласна лікарня – багатопрофільний лікувально-профілактичний заклад вищої категорії, який надає в повному обсязі кваліфіковану спеціалізовану стаціонарну та консультативну поліклінічну допомогу хворим з усього регіону. Лікарня має 54 лікувальних і діагностичних відділень, серед яких єдині в області нейрохірургічне, судинної хірургії, торакальної хірургії, хірургічної стоматології, опікове, проктологічне, ревматологічне, алергологічне і гематологічне відділення. Лікарня повертає здоров'я щорічно майже 30 тис. хворих.</p> <p>Кіровоградська обласна клінічна дитяча лікарня – центр по наданню спеціалізованої медичної допомоги дитячому населенню області. Кожного року через її відділення проходять 11-12 тисяч маленьких пацієнтів. Із них біля 40% сільських жителів.</p> <p>В складі лікарні функціонують 15 спеціалізованих відділень; створені сучасні діагностичні кабінети: комп'ютерної енцефалографії, ендоскопії, функціональної діагностики, ЛФК, сурдологічний, ультразвукової діагностики, генетичний,</p>	<p>11. Відсутні можливості перспективного працевлаштування ВПО в сільській місцевості, особливо для молоді.</p> <p>Недостатність житлових об'єктів та приміщень для розміщення тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб. ВПО створюють додаткове навантаження на бюджетну сферу та ринок праці.</p>

СИЛЬНІ СТОРОНИ	СЛАБКІ СТОРОНИ
<p>імуноалергологічний та фізіотерапевтичне відділення і відділення променевої діагностики; відділення клінічної лабораторної діагностики з генетичним відділом, яка організована однією з перших в Україні. Функціонує консультативна поліклініка на де надається консультативна допомога за 21 спеціальністю.</p> <p>Обласний клінічний онкологічний центр – флагман у наданні спеціалізованої онкологічної допомоги населенню області, в якому є кваліфіковані спеціалісти та можливість проведення комбінованого і комплексного лікування злоякісних пухлин. Якісне обслуговування, унікальні методики, сучасна апаратура, висока кваліфікація спеціалістів характерна всім відділенням диспансеру. На території закладу працює єдиний в Україні Центр томотерапії.</p> <p>На територію області переміщено 4 заклади у сфері охорони здоров'я - Клініка НДІ травматології та ортопедії і КНП "Обласна клінічна травматологічна лікарня" Донецького національного медичного університету (м. Лиман), цех з виробництва ортезів та корсетів Українського науково-дослідного інституту протезування, протезобудування та відновлення працездатності (м. Харків), Госпіталь (в/ч А1249) м. Маріуполь.</p>	
<p>12. Наявність умов для розвитку спорту вищих досягнень та масових видів спорту, занять фізичною культурою, оздоровленням та реабілітації:</p> <p>В області культивуються: 24 олімпійські, 26 неолімпійські види спорту та 8 видів спорту осіб із інвалідністю.</p> <p>Культурно-спортивний комплекс "Ніка" (КСК "Ніка", м.Олександрія) - головна арена ФК "Олександрія", яка виступає в українській Прем'єр-лізі. Комплекс вміщує 7000 глядачів. Чаша стадіону обладнана найсучаснішим освітленням футбольного поля та системою сучасного відеоспостереження для контролю за поведінкою вболівальників та автоматичною системою поливу. На території КСК "Ніка" розташований готель Aut Hotel, кафе "Спорт –</p>	<p>12. Відсутність діючого авіасполучення у місті Кропивницький Міжнародний аеропорт "Кропивницький" занесений до Державного реєстру цивільних аеродромів України, відповідає 3-й категорії ІКАО, має дві злітно-посадкові смуги (1,3 км та 1,6 км (можлива добудова до 2100 м) шириною 45 м, та відповідну інфраструктуру (міжнародний пасажирський термінал (50 осіб/год.), ангар для обслуговування повітряних суден площею 1092,7 кв.м (потребує відновлення після влучання), аеродромну диспетчерську вишку системи VOR/DME, що дозволяє приймати повітряні судна у нічний час. Незважаючи на те, що у м. Кропивницькому створені всі умови для виконання рейсів міжнародних, внутрішніх</p>

СИЛЬНІ СТОРОНИ	СЛАБКІ СТОРОНИ
<p>тайм".</p> <p>"Зірка" - сучасний футбольний стадіон у місті Кропивницькому. Стадіон є домашньою ареною футбольного клубу "Зірка", що виступає у Прем'єр-лізі чемпіонату України. Вміщує 13,3 тис. глядачів.</p> <p>Бейсбольний стадіон "Діамант" - головна бейсбольна арена України. Основний стадіон бейсбольного комплексу СДЮШОР-2 у місті Кропивницький. Стадіон є домашньою ареною команди Біотехком-КНТУ, Біотехком-СДЮШОР-2, збірної України, які грають у українській бейсбольній Вищій Лізі. Тут проводиться турнір "Кубок Колодицького".</p> <p>ОСДЮШОР-2 є візитною карткою спортивної Кіровоградщини. У цьому закладі щорічно проводяться всеукраїнські змагання з бейсболу і софтболу, різноманітні турніри з боксу, мініфутболу, легкої атлетики, дзюдо, хортингу, панкратіону, тхеквандо тощо.</p> <p>В ОСДЮШОР-2 щорічно готується біля 10 майстрів спорту України, 10 кандидатів у майстри спорту, 22 першорозрядника та 198 спортсменів масових розрядів.</p> <p>До складу національних збірних команд України зараховано до 60 вихованців спортивної школи з олімпійських видів спорту. Зокрема вихованці відділень бейсболу та софтболу складають основу національних збірних команд України.</p> <p>Спеціалізована дитячо-юнацька школа олімпійського резерву "Надія" (далі - СДЮШОР "Надія") є провідним спортивним закладом області. В СДЮШОР "Надія" є два спеціалізовані гімнастичні зали спортивного комплексу, які роблять її унікальною і однією з найкращих в Україні для підготовки спортсменів з гімнастики спортивної. Заклад в рік приймає 90 % національних чемпіонатів з гімнастики спортивної. Школа є центром підготовки спортсменів світового рівня та виконує важливу соціальну функцію. Кожного дня майже півтисячі кропивничан зміцнюють своє здоров'я в оздоровчих групах з плавання, аеробіки, спортивної та атлетичної</p>	<p>рейсів на регулярній та чартерній основах, а існуюча злітно-посадкова полоса відповідає нормам цивільної авіації. аеропорт майже не працює (за винятком обслуговування чартерних рейсів).</p>

СИЛЬНІ СТОРОНИ	СЛАБКІ СТОРОНИ
<p>гімнастики. Існує мережа центрів фізичного здоров'я населення "Спорт для всіх".</p>	
<p>13. Наявність унікальних об'єктів природно-рекреаційного значення, об'єктів туризму. Найбільшим попитом у туристів користуються тури до парку-готелю "Скіфія" (с. Захарівка, Новоукраїнський район), ландшафтного парку "Приютівська набережна" (селище Приютівка, Олександрійський район), затопленого кар'єру "Морозівський розріз" (селище Пантаївка, Олександрійський район), ландшафтного заказника загальнодержавного значення "Монастирище" (с. Завтурове, Кропивницький район), дендрологічного парку "Веселі Боковеньки" ім. М.Л. Давидова (с. Веселі Боковеньки, Кропивницький район), туристично - розважального комплексу "Хутір "Козацька Долина" (с. Карбівка, Новоукраїнський район) та інші. Державний заповідник-музей І.К.Карпенка-Карого (Тобілевича) "Хутір Надія", який є однією з найвизначніших історико-культурних пам'яток України. Він створений на території садиби, що належала визначному драматургу, театральному діячеві кінця ХІХ — початку ХХ ст. Іванові Карпенку-Карому (Тобілевичу). Садибу закладено в 1871 році батьком драматурга Карпом Тобілевичем і названо іменем його дружини - Надії Тарковської. Згодом І.Карпенко-Карий обирає садибу постійним місцем проживання. На хуторі Надія ним написано 11 п'єс із 18, які увійшли в золотий фонд національної класичної драматургії. Тут же були написані ним історичні драми "Сава Чалий", "Гандзя" та інші. Музей хореографічного мистецтва – єдиний у світі та перший в Україні історії хореографічного мистецтва присвячений розвитку українського хореографічного мистецтва, танцям українців та колективам, що їх розвивали. Казковим куточком у серці України називають Кропивницький Дендропарк. Щороку сюди приїжджають тисячі туристів з</p>	<p>13. Неналежний технічний стан значної більшості об'єктів дорожньо-транспортної інфраструктури та їх недостатність створюють додаткові обмеження у розвитку регіону через: відсутність виходу до морських портів, повноцінної діючого аеропорту, прямого залізничного сполучення із рядом обласних центрів на заході і сході України; значну віддаленість від країн Європи; не відповідність вимогам сучасного автомобільного руху та технічним параметрам автомобільних доріг, понад 80% яких побудовані більше 30 років тому; віддаленість значної кількості населених пунктів від обласного центру (понад 100 км).</p>

СИЛЬНІ СТОРОНИ	СЛАБКІ СТОРОНИ
<p>усієї України та іноземних країн, аби помилуватися "Українською Голландією". Адже з початку квітня алеї парку вкриваються килимом з тюльпанів, гіацинтів, нарцисів та мускарів, цибулини яких привезені безпосередньо з Голландії. Різноманітність видів та сортів, висаджених в унікальні ландшафтні композиції не залишать байдужими навіть самих витончених поціновувачів прекрасного. А для шанувальників активного відпочинку в парку представлена величезна кількість атракціонів, які запрошують гостей у яскраву подорож до світу розваг.</p> <p>Дендрологічний парк "Веселі Боковеньки" ім.М.Л.Давидова – один з найкрасивіших і мальовничих парків в Україні. Він розташований в Кропивницькому районі Кіровоградської області біля села Веселі Боковеньки.</p> <p>Монастирище – ландшафтний заказник загальнодержавного значення, частина каменистої заплави річки Інгул, де між двома рукавами (старим і новим руслом) утворився високий острів-пагорб. Високі скелясті береги стіною оточують острів, формуючи неповторний ландшафт, подібного до якого в Україні більше немає.</p> <p>Чорний ліс – лісовий масив на території якого знаходиться болото Чорний ліс, в центрі якого лежить озеро Берестувате. Болото є найпівденнішим сфагновим болотом в Україні. На території болота росте багато видів рослин, властиві більш північним районам. В урочищі Чорний ліс зустрічається багато рідкісних представників флори і фауни, також занесені до Червоної книги види. А от в самому озері живе тільки один вид риби – земляний карась. Цей унікальний вид риб живе тільки в Чорному озері у Кіровоградській області. Вода тут не замерзає навіть узимку, а її рівень постійно однаковий.</p> <p>Чорний ліс потрапив у перелік 7 містичних місць України. Озеро Берестувате – один із найзагадковіших куточків природи, оскільки ніхто досі не може виміряти глибини цього озера. Ще одним феноменом Чорного озера є так звані плаваючі острови. Окремі ділянки суші, які</p>	

СИЛЬНІ СТОРОНИ	СЛАБКІ СТОРОНИ
<p>постійно "мігрують" поверхнею. На таких острівках, де ростуть трави і дерева, квітнуть рідкісні орхідеї, а дзеркало озера прикрашають водяні лілії.</p>	
<p>14. Рекреаційний потенціал радонових вод. Наявність родовищ мінеральних радонових вод. Підземні мінеральні води області відносяться до типу радонових і використовуються для зовнішнього застосування у лікувальних цілях. Петрівська ділянка експлуатує комунальне підприємство "Знам'янська обласна бальнеологічна лікарня" та Вербівську експлуатує Вербівська сільськогосподарським товариством з обмеженою відповідальністю "Зоря". Кількість запасів складає 483 м³/добу. Знам'янська обласна бальнеологічна лікарня - унікальний багатопрофільний санаторій. Завдяки сукупності бальнеологічних, кліматичних факторів і методів комплексної терапії, що застосовуються, лікарня не поступається відомим світовим курортам за якістю лікування та реабілітації. Це дозволяє забезпечити ефективність лікування та реабілітації на рівні, вищому за 90%. Санаторій надає послуги з лікування та реабілітації пацієнтів із захворюваннями опорно-рухового апарату, серцево-судинної та нервової систем, шлунково-кишкового тракту, шкіри, ендокринної системи, гінекологічними захворюваннями та патологіями, викликаними порушеннями обміну речовин. Щорічно оздоровлюється понад 2,5 тис. осіб.</p>	<p>14. Значний ступінь зносу основних засобів об'єктів інфраструктури у галузі житлово-комунального господарства, у першу чергу систем теплопостачання, водопостачання і водовідведення. Станом на 01 січня 2024 року протяжність комунальних: водопровідних мереж – 3,7 тис. км, з яких знаходиться в аварійному та ветхому стані – 1,8 тис. км, або 49,5%; каналізаційних мереж – 1,1 тис. км, з яких знаходиться в аварійному та ветхому стані – 0,6 тис. км, або 57%. Втрати води у водопровідних мережах підприємств водопровідно-каналізаційного господарства області до поданої води в мережі складала у 2018 році - 31,7%, у 2019 році – 28,6 %, 2020 році – 28,7%, у 2021 році – 32,2%, у 2022 році – 44,1%, у 2023 році - 38,2%. Установлена пропускна потужність каналізаційних очисних споруд, які експлуатуються в області для очищення стічних вод, становить 139,9 тис.куб.м на добу, через які у 2023 році пропущено 16,2 млн.куб.м стоків, що на 0,8 млн.куб.м менше ніж у 2022 році. Пропускна спроможність очисних споруд перевищує обсяг стоків, які надходять на очищення, і використовуються у середньому в області на 34,8% до встановленої потужності, що зумовлює непродуктивні витрати паливно-енергетичних ресурсів та збільшення собівартості послуг. Технічний стан житлового фонду свідчить про посилення тенденції до його стрімкого фізичного зносу. Нормативний термін експлуатації (25 років) відпрацювали 1951 ліфт, або 94,6% до їх загальної кількості. В області станом на 01 січня 2024 року до категорії ветхих житлових будинків – віднесено 36 будинків загальною площею 8,1 тис.м², що становить 0,2% всього ветхого житлового фонду України, де постійно</p>

СИЛЬНІ СТОРОНИ	СЛАБКІ СТОРОНИ
	<p>проживають 445 мешканців. Аварійні житлові будинки відсутні.</p> <p>Нормативний термін експлуатації відпрацювали 193 км теплових мереж, або 57,7% від їх загальної протяжності (334,3 км). Протягом 2019-2023 років спостерігається тенденція щодо збільшення протяжності теплових мереж, що відпрацювали термін експлуатації.</p>
<p>15. Наявність історико-культурної спадщини і багаторічних культурних традицій.</p> <p>Кіровоградщина – батьківщина першого професійного українського театру відомого світу як Театр корифеїв, у якому працювали видатні українські культурні діячі Марко Кропивницький, Іван Карпенко-Карий, Марія Заньковецька, Микола Садовський та ін.</p> <p>Кропивницький – танцювальна столиця України. Кіровоградську область в Україні і за її межами прославляють танцювальні колективи "Пролісок", "Зоряни", "Конвалія", "Світанок" та інші.</p> <p>Створено та діє єдиний в Україні музей хореографічного мистецтва.</p> <p>Скіфська спадщина Кіровоградської області представляє собою унікальне культурно-історичне надбання, яке дозволяє глибше зрозуміти життя та діяльність скіфів - одного з найбільших кочових народів, що населяли степові простори України у VII–III століттях до нашої ери.</p> <p>На території області збереглися численні кургани, які є важливими археологічними пам'ятками.</p> <p>Одним із найвідоміших є кургани, розташовані поблизу сіл Небелівка, Веселівка, Вишнівці та інших. Ці місця слугують не тільки свідченням життя скіфів на території Кіровоградщини, але й джерелом цінних матеріалів для археологічних досліджень.</p> <p>У регіоні функціонують численні музеї, що зберігають пам'ять про культурну та історичну спадщину області, зокрема комунальний заклад "Центральноукраїнський обласний краєзнавчий музей", комунальний заклад "Музей мистецтв Кіровоградської</p>	<p>15. Недостатній рівень забезпеченості і неналежний технічний стан значної більшості об'єктів дорожньої та соціальної інфраструктури у сільській місцевості.</p> <p>Централізованим водопостачанням в області не забезпечені споживачі 774 сільських населених пунктів (78,1%).</p> <p>Лише 21,9 % житлової площі у сільській місцевості обладнані водопроводом.</p> <p>Централізованим водовідведенням в області забезпечені споживачі лише 6 сільських населених пунктів (0,6% від їх загальної кількості).</p> <p>Загалом, 55,3% комунальних каналізаційних мереж області знаходиться в аварійному та ветхому стані.</p> <p>Частка сільських населених пунктів, де немає лікувальних закладів, за їх відстанню до найближчих населених пунктів до 3 км, де такі заклади є, складає 6,3% від загальної кількості сільських населених пунктів області і також є меншою ніж в Україні (8,3%).</p>

СИЛЬНІ СТОРОНИ	СЛАБКІ СТОРОНИ
<p>обласної ради", заповідник музей І.К.Тобілевича (Карпенка-Карого) "Хутір Надія" (Кропивницький район). В області діє 6 туристично-інформаційних центрів. На території області розміщено 36 гостинних осель, 24 з яких працюють у воєнний час (12 з яких розміщують ВПО).</p>	
	<p>16. Недостатність покриття широкопasmового доступу до мережі інтернет, низький рівень технічного облаштування інформаційних (комп'ютерних) мереж у більшості закладів середньої освіти, недостатній з точки зору сучасних вимог до рівня цифровізації освітнього процесу та низька швидкість Інтернету у закладах освіти сільської місцевості.</p>
	<p>17. Зростання кількості людей з інвалідністю. Недостатнє покриття громад мережею закладів та фахівців, які надають реабілітаційні послуги</p>
	<p>18. Слабо розвинена мережа об'єктів готельного господарства (готелів, мотелів, баз і зон відпочинку, об'єктів придорожнього сервісу тощо). Невідповідність сучасним вимогам щодо технічної якості туристичних об'єктів.</p>
	<p>19. Втрата матеріально-технічної бази галузі "культура" та об'єктів культурної спадщини. Старіння обладнання, відсутність достатньої кількості коштів на підтримку технічного забезпечення та реставраційних робіт об'єктів культурної спадщини.</p>

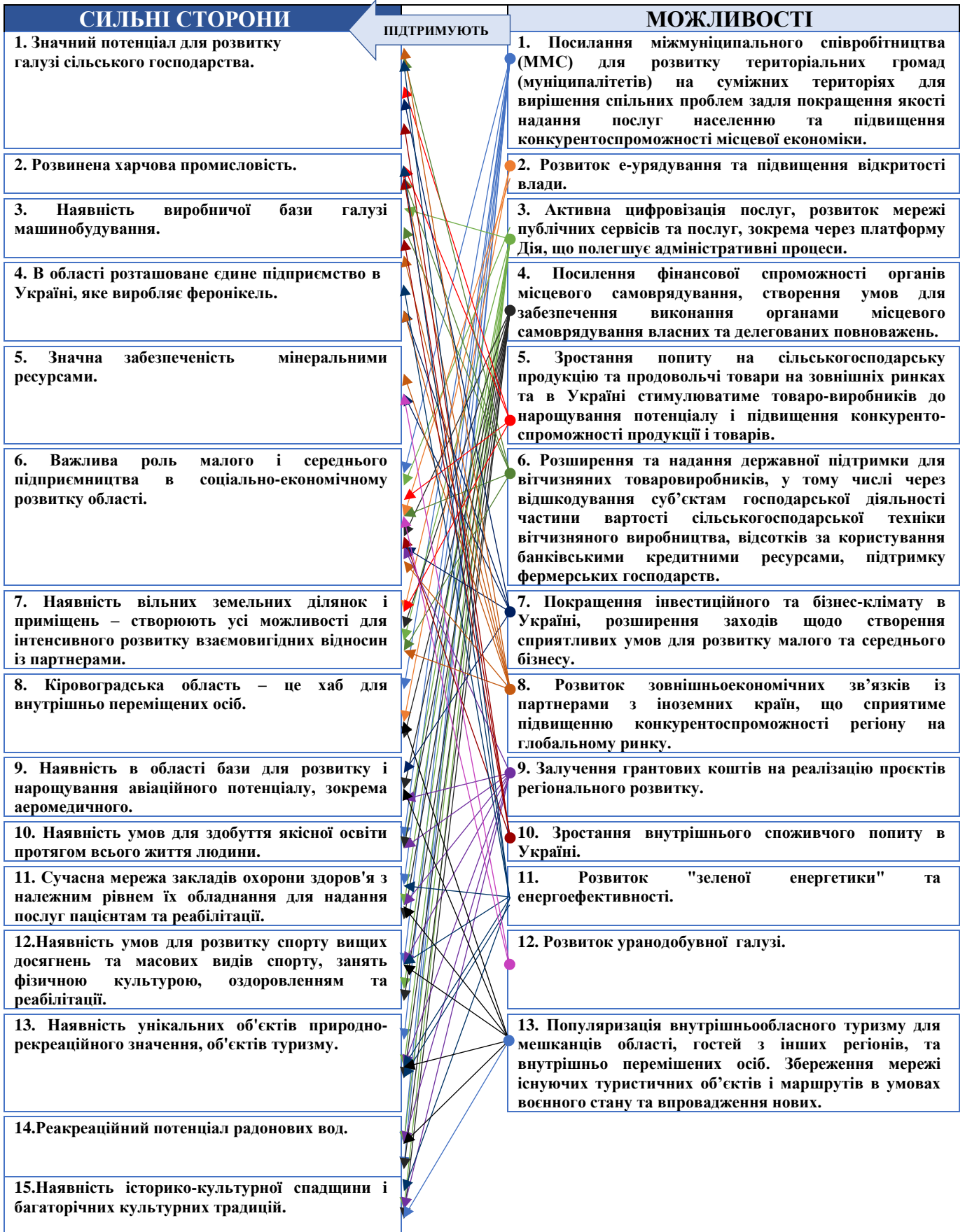
МОЖЛИВОСТІ	ЗАГРОЗИ
1. Посилання міжмуніципального співробітництва (ММС) для розвитку територіальних громад (муніципалітетів) на суміжних територіях для вирішення спільних проблем задля покращення якості надання послуг населенню та підвищення конкурентоспроможності місцевої економіки.	1. Продовження збройної агресії Російської Федерації проти України.
2. Розвиток е-урядування та підвищення відкритості влади.	2. Зменшення обсягів підтримки з боку міжнародних партнерів України у війні з Російською Федерацією.
3. Активна цифровізація послуг, розвиток мережі публічних сервісів та послуг, зокрема через платформу Дія, що полегшує адміністративні процеси.	3. Кібератаки та інформаційні атаки ворога.
4. Посилення фінансової спроможності органів місцевого самоврядування, створення умов для забезпечення виконання органами місцевого самоврядування власних та делегованих повноважень.	4. Скасування або неефективність реформ місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні.
5. Зростання попиту на сільськогосподарську продукцію та продовольчі товари на зовнішніх ринках та в Україні стимулюватиме товаровиробників до нарощування потенціалу і підвищення конкурентоспроможності продукції і товарів.	5. Посилення міжнародної конкуренції та падіння цін на сільськогосподарську продукцію на світових ринках.
6. Розширення та надання державної підтримки для вітчизняних товаровиробників, у тому числі через відшкодування суб'єктам господарської діяльності частини вартості сільськогосподарської техніки вітчизняного виробництва, відсотків за користування банківськими кредитними ресурсами, підтримку фермерських господарств.	6. Зниження конкурентоспроможності продукції і товарів місцевих товаровиробників на зовнішніх ринках через посилення конкуренції з боку іноземних виробників та тимчасову втрату логістичних зв'язків.
7. Покращення інвестиційного та бізнес-клімату в Україні, розширення заходів щодо створення сприятливих умов для розвитку малого та середнього бізнесу.	7. Непрогнозованість економічної ситуації та нестабільність грошово-кредитної політики, у т.ч. високі процентні ставки за користування банківськими кредитами для суб'єктів малого і середнього бізнесу.
8. Розвиток зовнішньоекономічних зв'язків із партнерами з іноземних країн, що сприятиме підвищенню конкурентоспроможності регіону на	8. Низька інвестиційна привабливість територіальних громад області, недостатність висококваліфікованих фахівців з підготовки інвестиційних

МОЖЛИВОСТІ	ЗАГРОЗИ
глобальному ринку.	проектів та пропозицій для залучення грантів, міжнародної технічної допомоги, коштів міжнародних фінансових організацій у розвиток громад області.
9. Залучення грантових коштів на реалізацію проєктів регіонального розвитку.	9. Послаблення стійкості енергетичної системи країни внаслідок обстрілів об'єктів критичної інфраструктури.
10. Зростання внутрішнього споживчого попиту в Україні.	10. Нестабільна робота урановидобувних шахт області, неналежне їх матеріально-технічне забезпечення, не вирішення на державному рівні питань, пов'язаних із функціонуванням уранодобувних підприємств області. Ризик виникнення техногенних катастроф, в т.ч. пов'язаних із закриттям уранових шахт, що може призвести до погіршення екологічної ситуації.
11. Розвиток "зеленої енергетики" та енергоефективності.	11. Закриття туристичних агентств, відсутність можливості у повній мірі здійснення промоції та розвитку туристичних об'єктів області через воєнний стан.
12. Розвиток уранодобувної галузі.	12. Складна демографічна ситуація: збереження негативних тенденцій до подальшого природнього скорочення населення, у першу чергу дітей, молоді та населення у працездатному віці, через старіння населення, значне перевищення рівня смертності над рівнем народжуваності.
13. Популяризація внутрішньообласного туризму для мешканців області, гостей з інших регіонів, та внутрішньо перемішених осіб. Збереження мережі існуючих туристичних об'єктів і маршрутів в умовах воєнного стану та впровадження нових.	13. Відтік молоді та кваліфікованих кадрів за межі області і України. Втрата економічно активного населення в умовах війни.
	14. Зменшення реальних доходів населення через низькі зарплати, обмеження фінансування державних програм соціального захисту населення, пенсійного забезпечення тощо
	15. Неналежний технічний стан автомобільних доріг міжнародного та національного значення на території області та в сусідніх областях.

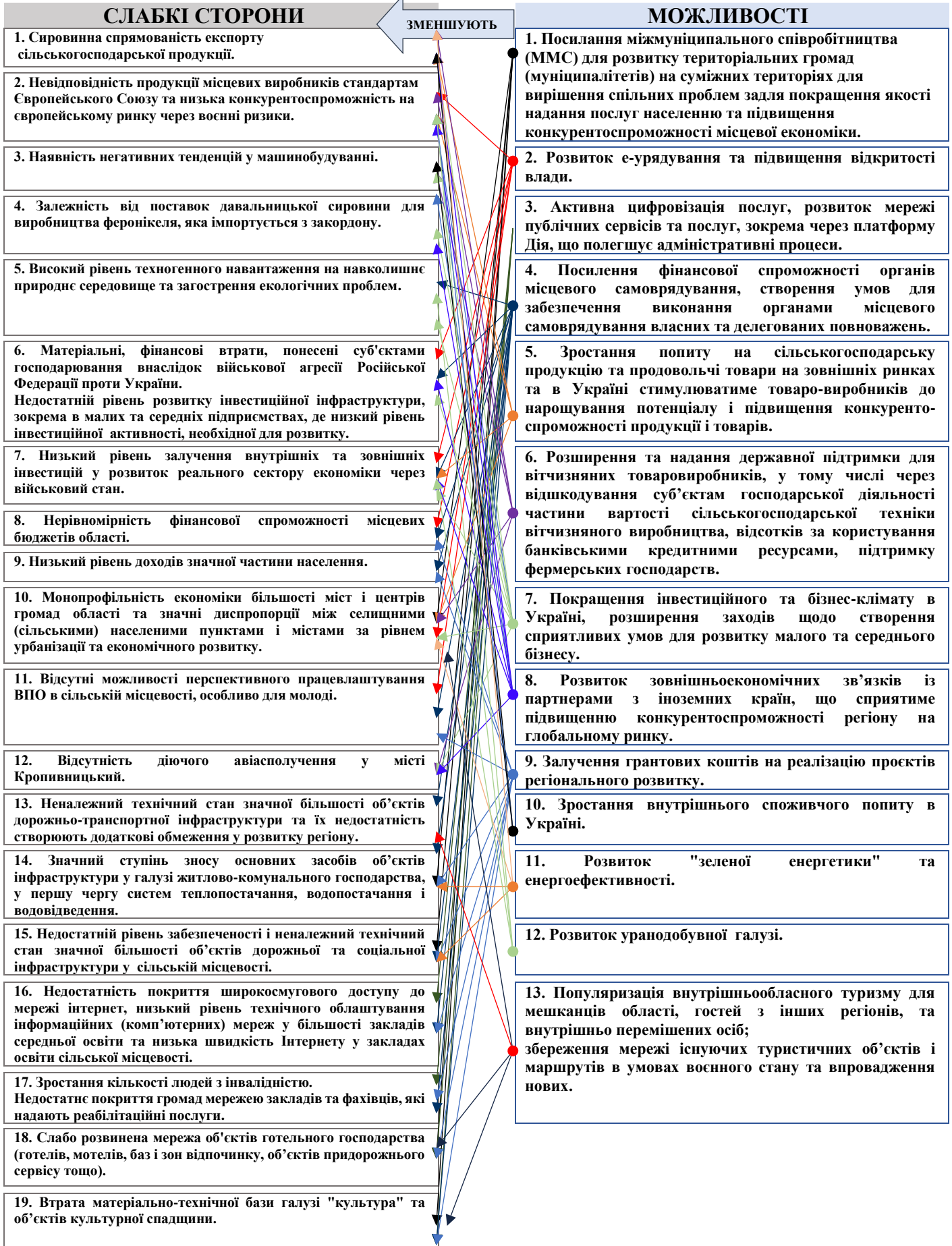
Підрозділ 2. SWOT- матриця

SWOT-матриця дозволяє виявити взаємозв'язки між "внутрішніми" (сильні та слабкі сторони) та "зовнішніми" (можливості та загрози) факторами, що мають стратегічне значення для Кіровоградської області. Саме ці взаємозв'язки дозволяють сформулювати порівняльні переваги, виклики й ризики, які є основою для стратегічного вибору – формулювання стратегічних та оперативних цілей розвитку області на довгострокову перспективу.

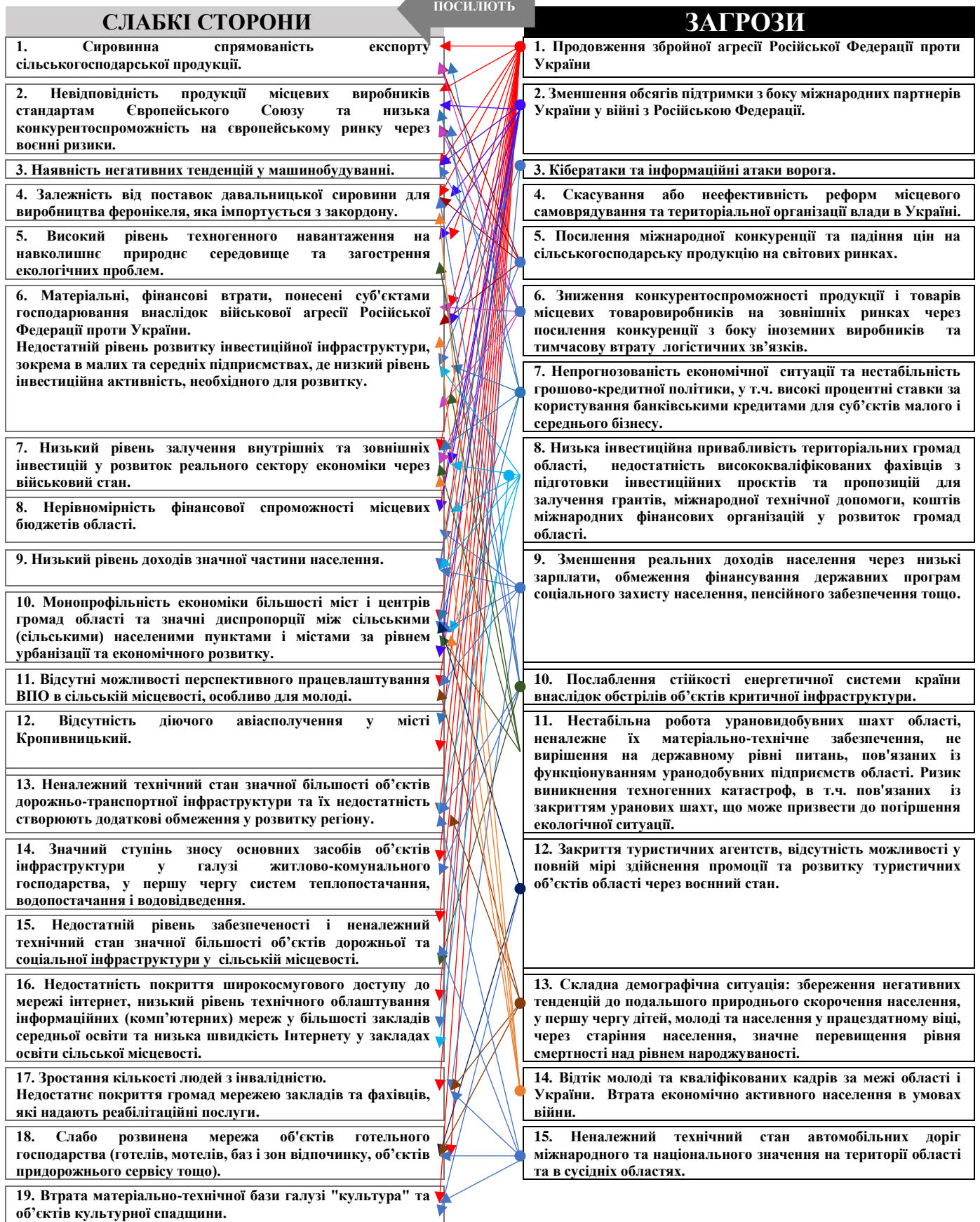
ПЕРЕВАГИ

ВИКЛИКИ

РИЗИКИ

Порівняльні переваги, виклики і ризики розвитку області

Порівняльні переваги, виклики і ризики, які слід враховувати при стратегічному плануванні розвитку області, ідентифіковані на основі соціально-економічного аналізу ситуації в області, аналізу сильних та слабких сторін області, можливостей та ризиків, настання яких є досить вірогідним.

Порівняльні переваги (визначені в результаті аналізу сильних сторін і можливостей).

Сильною стороною Кіровоградської області є значний потенціал для розвитку галузі сільського господарства, що обумовлено помірно-континентальним кліматом, наявністю значних площ земель сільськогосподарського призначення та якісних чорноземів.

Також підґрунтям розвитку сільського господарства є наявність розвиненої інфраструктури для зберігання і обробки сільськогосподарських культур; ряду потужних підприємств із переробки сільськогосподарських культур (насіння соняшнику, цукрового буряку, сої, ріпаку) та наявний науковий потенціал у галузі сільського господарства.

Ці сильні сторони підтримуватимуться такими можливостями як зростання попиту на сільськогосподарську продукцію та продовольчі товари на зовнішніх ринках і в Україні, розширення та надання державної підтримки для вітчизняних товаровиробників.

Харчова промисловість та машинобудування – це галузі, які складають основу промисловості області, і забезпечують понад 50% валової доданої вартості, що створюється у промисловості регіону. Кіровоградщина – один із найбільш насичених мінеральними ресурсами регіонів України. На території області налічується більше 390 родовищ корисних копалин, а це мінеральні ресурси для розвитку металургійної галузі, електро- та радіотехнічної сировини, хімічної промисловості, авіа- та машинобудування, будівельних матеріалів, благородних металів.

Подальший розвиток потенціалу цих галузей підтримуватимуться такими можливостями як покращення інвестиційного клімату та бізнес-клімату в Україні, розвинені зовнішньо-економічні зв'язки із партнерами іноземних країн та зростання внутрішнього споживчого попиту в Україні.

Розгалужена система автомобільних доріг з твердим покриттям, залізничні магістралі, невелика відстань до портів на Чорному морі і Дніпрі, наявність вільних земельних ділянок і приміщень – створюють усі можливості для інтенсивного розвитку взаємовигідних відносин із партнерами.

Регіон має усі передумови для швидкого повоєнного відновлення авіаційного сполучення. Для цього є певна база та інфраструктура, зокрема аеропорт "Кропивницький", авіаційна компанія МААК "УРГА", яка має необхідні стоянки, будівлі та майданчики для облаштування пункту пропуску та прикордонного і митного контролю осіб, транспортних засобів і вантажів, пасажирський термінал.

Наявність в регіоні потужного наукового потенціалу, аграрного комплексу і машинобудування є важливим аргументом для розвитку індустриальних парків.

Кіровоградщина має сприятливі умови для здобуття якісної освіти протягом всього життя людини, для розвитку спорту та фізичної культури, а також сучасну мережу закладів охорони здоров'я з належним рівнем їх обладнання для надання послуг пацієнтам. Ці сильні сторони значно підсилять завершення реформи децентралізації влади в Україні, що сприятиме зростанню бюджетної спроможності громад, збільшенню їх інвестиційної складової, а також реалізація та фінансування заходів і проєктів державних цільових програм та бюджетних програм в галузі охорони здоров'я і освіти, залучення грантових коштів на реалізацію проєктів регіонального розвитку.

Розвиток зовнішньо-економічних зв'язків та зростання внутрішнього споживчого попиту в Україні буде сприяти розвитку і нарощуванню авіаційного потенціалу області, зокрема розвитку унікального закладу вищої освіти, єдиного в Україні, який здійснює підготовку пілотів цивільної авіації, диспетчерів управління повітряним рухом – Українська державна Льотна академія.

Однією з переваг області є наявність унікальних об'єктів природно-рекреаційного значення, об'єктів туризму та ширококорозвиненої мережі закладів культури і мистецтва із високим рівнем надання культурно-дозвіллевих послуг, що посилюється зростанням популярності серед населення України та іноземних туристів сільського зеленого туризму, об'єктів культурної і архітектурної спадщини. Залучення грантових коштів на реалізацію проєктів регіонального розвитку, фінансування заходів і проєктів державних цільових програм та бюджетних програм дасть можливість прискорити розвиток туристичної сфери, що може слугувати джерелом доходів місцевих бюджетів та збільшення зайнятості в громадах.

Виклики (визначені в результаті аналізу слабких сторін і можливостей).

Покращення інвестиційного клімату та бізнес-клімату в Україні, реалізація та фінансування заходів і проєктів державних цільових програм та бюджетних програм, таких як "Розвиток автомобільних доріг України" та залучення грантових коштів на реалізацію проєктів регіонального розвитку сприятиме приведенню у належний технічний стан значної більшості об'єктів дорожньо-транспортної інфраструктури та створенню додаткових можливостей у розвитку сільської місцевості та області в цілому.

Зростання попиту на сільськогосподарську продукцію та продовольство на зовнішніх і внутрішніх ринках стимулюватиме товаро-виробників до нарощування потенціалу і підвищення конкуренто-спроможності продукції і товарів та позитивно вплинуть на зменшення сировинної спрямованості експорту сільськогосподарської продукції.

Розширення зовнішньо-економічних зв'язків із партнерами іноземних країн, надання державної підтримки для вітчизняних товаровиробників, у тому числі через відшкодування суб'єктам господарської діяльності частини вартості сільськогосподарської техніки вітчизняного виробництва, відсотків за

користування банківськими кредитними ресурсами, підтримку фермерських господарств сприятиме зменшенню негативних тенденцій у машинобудуванні.

Реалізація та фінансування заходів і проєктів державних цільових програм та бюджетних програм, таких як "Питна вода України" та інших програм в галузі охорони навколишнього природного середовища можуть дати можливість покращити забезпеченість населених пунктів місцевими водними ресурсами, знизити рівень техногенного навантаження на навколишнє природне середовище та вирішити ряд екологічних проблем області.

Децентралізація влади, зростання бюджетної спроможності громад можуть стати вагомим інструментом впливу на подолання низки слабких сторін області, серед яких: неналежний технічний стан більшості об'єктів дорожньої та соціальної інфраструктури в сільській місцевості, значний ступінь зносу об'єктів інфраструктури у галузі житлово-комунального господарства.

Крім цього, розширення заходів щодо стимулювання розвитку малого та середнього бізнесу, зростання популярності сільського зеленого туризму, об'єктів культурної і архітектурної спадщини серед населення України та іноземних туристів сприятиме розширенню туристичної інфраструктури (готелів, мотелів, баз і зон відпочинку, об'єктів придорожного сервісу тощо), зменшенню рівню трансфертів з державного бюджету та зростанню доходів значної частини населення.

У зв'язку з військовою агресією кількість іноземних туристів значно зменшилася, але в той же час зросла кількість українців, які почали подорожувати рідною країною. Проте відсутність якісного туристичного продукту, його промоції, низький рівень розвитку туристичної мережі та надання послуг в сфері туризму є нашою слабкою стороною та не дозволяє використати потенціал області у цій галузі. Відтак суттєво зменшити цю слабку сторону дозволить реалізація таких можливостей, як проведення послідовної державної політики по залученню зовнішніх інвестицій та підтримці внутрішніх інвесторів, а також зростання зацікавленості населення України у внутрішньому туризмі.

Значний взаємозв'язок між слабкою стороною та можливістю виявлений при аналізі впливу реалізації такої можливості, як активна цифровізація послуг, розвиток мережі публічних сервісів та послуг, на слабку сторону недостатній рівень цифровізації та надання електронних послуг населенню, зокрема у сільській місцевості, слабка ресурсна база та відсутність фахівців. Так, стрімкий розвиток нових технологій, повсюдна цифровізація як один із перспективних векторів розвитку країни створює передумови не лише для покращення якості надання публічних послуг, а й в цілому для економічного зростання.

Ризики (визначені в результаті аналізу слабких сторін і загроз).

Зниження конкурентоспроможності продукції і товарів місцевих товаровиробників на зовнішніх ринках через неспроможність модернізувати виробництво, складна демографічна ситуація, відтік молоді та кваліфікованих кадрів за межі області і України, а також високі процентні ставки за користування банківськими кредитами для суб'єктів малого і середнього бізнесу

можуть посилити негативні тенденції у машинобудуванні та зберегти сировинну спрямованість експорту сільськогосподарської продукції.

Неврегульованість на державному рівні питань із будівництвом нової уранової шахти та виведенням із експлуатації Інгульської і Смолінської шахт, які розташовані на території області, збереже монопрофільність економіки регіону та диспропорції між районами і містами за рівнем урбанізації та економічного розвитку, призведе до зростання рівня трансфертів з державного бюджету та збільшення техногенного навантаження на навколишнє природне середовище. Крім цього, економічні проблеми можуть бути загострені через неналежний технічний стан автомобільних доріг міжнародного та національного значення на території області та в сусідніх областях.

Обмеження фінансування державних програм соціального захисту населення, пенсійного забезпечення створює ризик для подальшого зменшення рівня доходів значної частини населення, що ускладнює демографічну ситуацію та стимулює відтік кваліфікованих інженерно-технічних кадрів, працівників робітничих професій за межі області і України.

Призупинення або уповільнення процесу децентралізації влади в Україні унеможлиблює підвищення фінансової спроможності територіальних громад та збільшення їх інвестиційної складової, що, зі свого боку, призведе до погіршення стану об'єктів дорожньої та соціальної інфраструктури населених пунктів, збереженню диспропорцій у розвитку територій та адміністративно-територіальних одиниць області.

Підрозділ 3. Сценарії розвитку області

Розвиток області може відбуватись за одним із трьох сценаріїв:

1) інерційний, або трендовий: усе в зовнішньому оточенні "йде, як сьогодні", зовнішні можливості та загрози, що виникають, взаємокомпенсуються;

2) реалістичний: наявні можливості і конкурентні переваги використовуються більш ефективно, проте зовнішні загрози і багато внутрішніх проблем стримують позитивні зміни, незважаючи на зусилля з впровадження Стратегії;

3) оптимістичний: демонструє позитивну динаміку, яка буде можлива за умови успішної реалізації Стратегії, докладання зусиль "з середини системи" або через вдалий збіг обставин і підтримку сильних сторін регіону зовнішніми можливостями.

Сценарії базуються на аналізі поточної ситуації, що склалася у 2022-2024 роках, враховують наслідки повномасштабної агресії проти України та їх вплив на подальший розвиток області, районів та територіальних громад, орієнтовні макроекономічні прогнози та вплив зовнішніх і внутрішніх факторів, що визначені за результатами SWOT-аналізу.

Основні елементи "інерційного, або трендового" сценарію розвитку області.

Підприємства області повільно трансформують свою діяльність і пристосовуються до нових умов та викликів воєнного часу, пов'язаних з безпековими ризиками та обмеженими можливостями енергетичної системи, при цьому знаходячи нові шляхи для продовження економічної активності в промисловості.

За таких умов виконання затверджених місцевими радами обсягів доходів планується на рівні 100%.

При цьому обсяги виробництва промислової продукції зростатимуть у межах 3%, зокрема, за умови збереження позитивної динаміки росту обсягів промислової продукції та, в основному, за рахунок налагодження логістичних ланцюгів та стабільної роботи підприємств переробної промисловості, у тому числі, підприємств з виробництва харчових продуктів та напоїв - за рахунок збільшення сировинної бази для переробки з боку сільського господарства, зростання попиту на продукцію на внутрішньому та зовнішньому ринках, машинобудуванні - за рахунок виробництва гідравлічного та пневматичного устаткування, сільськогосподарських машин та виробництва деталей і приладдя для автотранспортних засобів.

У структурі переробної промисловості й надалі переважатиме харчова промисловість.

Структура промисловості області і надалі характеризуватиметься невисокою часткою продукції кінцевого споживання.

В обсязі реалізованої продукції добувної і переробної промисловості більше половини займає сировинна продукція.

Незначне зростання обсягів експорту основних товарних позицій буде обумовлено пошкодженнями інфраструктури для переробки та зберігання експортної продукції на території України, портової логістики, а також меншим врожаєм олійних та зернових культур та відсутністю перехідних залишків.

Рівень зацікавленості іноземних інвесторів у реалізації інвестиційних проектів в області та розвитку своєї діяльності в регіоні залишається на рівні минулих років.

Сукупний фонд оплати праці зростатиме повільними темпами.

Однією з основних проблем, що впливає на добробут населення, залишиться несвоєчасна виплата заробітної плати.

Роботодавці регіону дедалі більше будуть відчувати нестачу кваліфікованих трудових ресурсів.

Найбільший попит продовжить спостерігатися на кваліфікованих робітників з інструментом, професіоналів, робітників з експлуатації устаткування та машин, працівників сфери торгівлі та послуг, фахівців.

При цьому, валовий регіональний продукт регіону зростатиме недостатніми темпами, не перевищуючи 0,8% у рік.

Продовжиться державна фінансова підтримка вітчизняних товаровиробників у рамках проєкту "Зроблено в Україні", таких як програми "

Галузева структура економічної активності суб'єктів малого підприємництва Кіровоградської області залишиться практично незмінною: основні види економічної діяльності, в яких вона буде сконцентрована – це торгівля, послуги, операції з нерухомістю.

Збільшуватиметься рівень економічної активності у сфері надання інформаційно-консультативних послуг, комп'ютерного програмування.

Реалізація інфраструктурних проєктів буде розподілятися нерівномірно, регіональна диспропорція збережеться.

Соціальна інфраструктура і соціальні послуги покращуються повільно у межах доступних фінансових ресурсів.

Негативні фактори, які впливають на ситуацію:

при інерційному сценарії базовими припущеннями є такі:

перехід Російської Агресії у форму затяжної війни, повномасштабна ескалація якої почалася 24 лютого 2022 року. Мобілізація до лав Збройних сил України;

складна демографічна ситуація: збереження негативних тенденцій до подальшого природнього скорочення населення, значне перевищення рівня смертності над рівнем народжуваності;

припинення стабільної роботи багатьох підприємств та втрата доходів значної частини працюючого населення, через повномасштабне військове вторгнення Росії;

значне підвищення цін на товари і послуги, інфляційні процеси;

непрогнозованість економічної ситуації та нестабільність грошово-кредитної політики, у т.ч. високі процентні ставки за користування банківськими кредитами для суб'єктів малого і середнього бізнесу;

дефіцит кваліфікованих трудових ресурсів, професійно-кваліфікаційний дисбаланс робочої сили та кадрового потенціалу на ринку праці;

нелегальні трудові відносини і наявність "тіньової" заробітної плати найманих працівників;

нерівномірність фінансової спроможності місцевих бюджетів області;

незадовільний технічний стан значної частини об'єктів житлово-комунального господарства, автомобільних доріг місцевого значення і комунальних доріг та вулиць у населених пунктах області.

Найбільш імовірним є реалістичний сценарій розвитку області. Підставою формування такого сценарію є деякі обмеження на припущення оптимістичного сценарію.

Базові припущення.

Геополітичний рівень.

Продовження військових дій на території України;

Україна продовжує залишатися асоційованим членом ЄС.

Національний рівень.

Активізація синхронізації національного законодавства із законодавством ЄС, адаптація до європейських стандартів.

Продовжується реалізація програми фінансової підтримки України від Європейського Союзу, спрямованої на фінансування державного бюджету, стимулювання інвестицій, а також технічну адміністративну підтримку в реалізації програми.

Посилення безпекових умов для забезпечення життєдіяльності, підтримка енергонезалежності залишається в переліку пріоритетів у середньостроковій перспективі.

Регіональний рівень.

Економіка.

До кінця 2027 року економіка області продовжить відновлюватися відносно повільними темпами, оскільки мотиви обережності в поведінці населення та бізнесу - домінуватимуть ще тривалий час, за умов продовження військової агресії з боку Російської Федерації.

Продовжується підтримка вітчизняного виробника шляхом надання державної допомоги суб'єктам господарювання у рамках проекту всеукраїнської економічної платформи "Зроблено в Україні", зокрема, програми "єРобота" ("Надання грантів для створення або розвитку власного бізнесу", "Грантова програма для ветеранів та членів їх сімей" для створення або розвитку переробних підприємств; садівництва, ягідництва та виноградарства; тепличного господарства), "Часткова компенсація вартості сільгосптехніки та обладнання вітчизняного виробництва", "Доступні кредити 5-7-9%" та інших напрямків.

У рамках реалізації регіональної програми розвитку малого та середнього підприємництва у Кіровоградській області продовжується надання фінансової підтримки суб'єктам малого і середнього бізнесу за рахунок коштів обласного бюджету та відповідного співфінансування з інших місцевих бюджетів через Регіональний фонд підтримки підприємництва в області.

Прогноз розвитку зовнішньоекономічної діяльності в області матиме характер поступового відновлення.

Одним з пріоритетних напрямків зовнішньоекономічної діяльності області залишається розвиток торговельно-економічних зв'язків з країнами Європейського Союзу, а також розширення таких зв'язків з країнами Азії, Африки.

Передбачається подальше здійснення низки першочергових організаційних заходів щодо поглиблення співробітництва з регіонами-партнерами Кіровоградщини у рамках укладених угод та налагодження і розширення співпраці з іншими регіонами, зокрема, із США, Великою Британією, Німеччиною, Італією, Францією та іншими країнами, з міжнародними організаціями, інституціями, зокрема, в частині залучення до регіону

гуманітарної та фінансової допомоги від міжнародних донорів для забезпечення потреб соціально незахищених верств населення області та внутрішньо переміщених осіб, які залишились на проживання на території Кіровоградщини, а також комплексного відновлення регіону.

Активізується робота у напрямку залучення додаткових інвестицій Регіональним офісом міжнародного співробітництва Кіровоградської області та установою "Агенція регіонального розвитку Кіровоградської області".

Поступово знайдуть відображення наступні процеси реформування економіки області:

збільшення частки регіональної продукції на ринку України;

просування продукції товаровиробників області на зовнішні ринки.

Як, результат прогнозується збільшення обсягу валового регіонального продукту у 2027 році на 4,9% і складе 201,2 млрд. гривень Зростання відбудеться за рахунок:

обсягів виробництва промисловості – до 6,7%;

виробництва валової продукції сільського господарства за рахунок збільшення виробництва як рослинницької, так і тваринницької продукції;

зростання обсягів експорту області в середньому на рівні 6,5% кожного року;

уповільнення індексу цін (індекс цін виробників промислової продукції 2025 рік – 111,1%, 2027 рік – 107,8% та індекс споживчих цін 2025 рік – 109,5%, 2027 рік – 105,9%).

Ураховуючи важливість посилення енергонезалежності, продовжиться державна підтримка на здійснення заходів з енергоефективності, зокрема і у рамках державної програми пільгового кредитування "Доступні кредити 5-7-9%":

для ОСББ та житлово-будівельних кооперативів спільно з програмою "ГрінДІМ" - на придбання та улаштування генеруючих установок, що виробляють електричну енергію з альтернативних джерел, а також установки зберігання електричної енергії та допоміжне обладнання;

для підтримки фізичних осіб – на встановлення генеруючих установок у власних домогосподарствах;

для підтримки малого та середнього бізнесу – на встановлення електрогенераційних установок, які працюють на газу та можливість інвестувати у власну генерацію.

Соціальна сфера.

Демографічна ситуація змінюється в рамках прогнозованої (станом на 01 січня 2028 року зменшиться і складе 860-850 тис. осіб).

Для стабілізації ситуації на ринку праці здійснюється забезпечення активними програмами сприяння зайнятості безробітного населення області, у т.ч. ВПО, зокрема: працевлаштування, професійне навчання, залучення до громадських, суспільно корисних та інших робіт тимчасового характеру.

Проводиться робота із роботодавцями стосовно забезпечення своєчасної і в повному обсязі виплати заробітної плати та недопущення заборгованості з неї, підвищення рівня доходів населення.

У межах доступних фінансових ресурсів продовжується підтримка внутрішньо переміщених осіб, зокрема шляхом реалізації заходів Регіональної програми підтримки та інтеграції внутрішньо переміщених осіб Кіровоградської області.

Створюються необхідні умови для належної інтеграції ветеранів у суспільне та економічне життя, забезпечення соціальної підтримки та реабілітації, а також забезпечення належної життєдіяльності внутрішньо переміщених осіб та інших категорій громадян, які потребують особливої уваги.

Створюються умови для надання якісних, доступних адміністративних і публічних послуг, зокрема послуг освіти, охорони здоров'я та ін. з дотриманням безпекових вимог:

у галузі освіти: продовження реформи Нової української школи; розбудова безпечної та інклюзивної системи освіти за допомогою наближення освітніх послуг учням з особливими освітніми, формування оптимальної мережі закладів професійної освіти забезпечення надання освітніх послуг ветеранам;

у галузі охорони здоров'я: створення єдиного медичного простору та запровадження програми медичних гарантій у повному обсязі відповідно до Закону України "Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення"; пріоритезація медичних послуг відповідно до реальних потреб населення у воєнний і повоєнний період, зокрема розвиток реабілітаційних послуг, послуг, пов'язаних з важкими травмами та опіками, послуг психічної та психологічної допомоги тощо, потреб у межах кожного госпітального округу (з урахуванням кластерності закладів).

Цифрова трансформація, розвиток інформаційних технологій

забезпечується цифровий розвиток громад, підвищується рівень цифрової грамотності та обізнаності з базовими правилами кібергігієни в інформаційному просторі населення області;

впроваджується система електронного документообігу у всіх 49 громадах області.

У житлово-комунальному господарстві та будівництві:

поступово здійснюється відновлення та модернізація об'єктів житлової, соціальної, комунальної та логістичної інфраструктури;

підвищується якість надання житлово-комунальних послуг, зменшується енергоємність виробництва комунальних послуг та споживання енергоносіїв.

забезпечення житлового будівництва (перепрофілювання, реконструкція під житло наявних будівель), у тому числі для внутрішньо переміщених осіб, із залученням для цього необхідних ресурсів з державного, місцевого бюджетів та коштів міжнародної технічної допомоги;

залучення населення області до державних програм іпотечного кредитування, зокрема "єОселя".

Негативні фактори, які впливають на ситуацію:

основним припущенням залишається продовження військових дій на території України, фізичне руйнування виробничих потужностей підприємств та об'єктів енергетичного сектору, вимушений виїзд кваліфікованих фахівців до безпечніших регіонів;

наявність прогалин щодо безпеки існуючої інфраструктури (особливо це стосується систем захисту енергетичних та інфраструктурних об'єктів), відсутність укриттів (або їх неналежний стан), технологічна застарілість та невідповідність інфраструктурних об'єктів сучасним потребам безпеки;

нестабільність вітчизняної фінансової та банківської системи;

обмеженість сталих логістичних маршрутів;

вичікувальна позиція бізнес-сектору та зовнішніх інвесторів;

збільшення цін на сировину для вітчизняних виробництв та підвищення собівартості продукції, що призводить до неконкурентоспроможності;

потреба роботодавців у висококваліфікованих інженерних і робітничих кадрах не задовольняється повною мірою.

У цілому спостерігатиметься незначне економічне зростання, на фоні відновлення зруйнованих виробничих та експортно-імпортних ланцюжків та промисловості переорієнтації на інші ринки.

Ключову роль у підтримці та подальшому відновленні економіки області впродовж 2025-2027 років зіграють зовнішні запозичення, грантові кошти та зовнішні інвестиційні ресурси.

Оптимістичний сценарій розвитку Кіровоградської області ґрунтується на таких припущеннях:

законодавство у сферах державних фінансів, податків, економічної та промислової політики значно покращується і відповідає суспільному запиту щодо впровадження реформ;

законодавство у сферах державних фінансів, податків, економічної політики відповідає суспільному запиту;

реформа адміністративно-територіального устрою та органів управління регіональним розвитком завершиться;

зростає зацікавленість іноземних інвесторів у співробітництві із областю;

економічна активність малих і середніх підприємств змінюється в сторону глибокої переробки сировинної продукції та виробництва готової промислової продукції і товарів;

збільшується рівень фінансового ресурсного забезпечення регіону;

поліпшується стан дорожньої і соціальної інфраструктури, об'єктів житлово-комунального господарства;

підвищується рівень матеріального добробуту громадян;

уповільнюються негативні тенденції в демографічній ситуації.

Геополітичний рівень.

військовий конфлікт з Росією завершується шляхом урегулювання на користь України.

Національний рівень.

Гармонізація норм та правил з Європейським Союзом.

Проведено необхідні для інтеграції в ЄС внутрішні реформи (у сфері дерегуляції, податкового та митного законодавства, захисту прав інвесторів, стимулювання інноваційно-інвестиційної діяльності).

Регіони забезпечені ресурсами та інструментами задля ефективного відновлення та подальшого розвитку.

Регіональний рівень.**Економіка.**

Збільшуються обсяги капітальних інвестицій в реальний сектор економіки; підвищується інвестиційна привабливість області, та, відповідно, зацікавленість з боку міжнародних інвесторів;

економічно спроможні громади отримують території власної юрисдикції, у тому числі суттєвий обсяг земельних ресурсів для створення інвестиційно привабливих територій ("зелених" зон);

обласна рада отримує власний виконавчий орган, повноваження, ресурси та відповідальність за регіональний розвиток;

відбувається поступовий вихід економіки з "тіні", зокрема у малому і середньому підприємстві;

зростає матеріально-фінансове забезпечення базових адміністративно-територіальних одиниць – громад та їх можливості у місцевому економічному розвитку.

Соціальна сфера

трудова міграція населення в країни ЄС поступово скорочується;

підвищується рівень оплати праці працівників у реальному секторі економіки, що стабілізує ситуацію із забезпеченням кваліфікованими кадрами;

зростає попит на туристичні продукти Кіровоградщини.

За оптимістичним сценарієм в області динамічно розвиваються позитивні тенденції у всіх галузях і сферах діяльності.

Сформовано нову територіальну організацію влади регіону, яка ефективно реалізує свої повноваження у всіх сферах діяльності.

Значно активізовано виконання повноважень у сфері інвестиційної і діяльності: створено мережу інституцій із підготовки інвестиційних пропозицій та інвестиційних проєктів, супроводу інвестора, із використанням сучасних інструментів активно презентується інвестиційний потенціал територій, налагоджено із розширено співпрацю із програмами і проєктами міжнародної технічної допомоги.

Запроваджено і ефективно використовуються механізми стимулювання розвитку і підтримки суб'єктів малого середнього бізнесу: надається фінансова та інформаційна, інші види підтримки, створено інституції (фонди, агенції, центри тощо) підтримки малого бізнесу у кожній громаді.

Малий і середній бізнес виходить з "тіні", переміщуючись з ніші торгівлі і послуг у сферу товарного виробництва в тісній кооперації зі стратегічними інвесторами.

Стрімко зростає сектор ІКТ та програмування.

Інноваційний сценарій розвитку промислового комплексу області пов'язаний з всебічною модернізацією, структурною трансформацією не тільки промисловості, але й всіх основних та суміжних галузей економіки – сільського господарства, транспорту, зв'язку тощо та їх інтеграцією з науково-освітніми закладами регіону і України.

Важливим чинником реалізації цього варіанту розвитку промислового комплексу Кіровоградської області є те, що основу її виробничого потенціалу складають підприємства машинобудування, харчової промисловості та металургії.

Характер територіальних пропорцій та розміщення основних промислових центрів на перспективу не зазнає значних змін.

Завдяки суттєвим зростанням фінансових ресурсів поліпшується стан наявної та розвивається нова соціально-дорожня інфраструктура, що підвищує інвестиційну привабливість територій області. Завдяки цьому збільшується обсяг внутрішніх і зовнішніх інвестицій в економіку регіону, створюються нові привабливі для працівників робочі місця, що в свою чергу стимулює населення залишатись в регіоні та повернення частини заробітчанин з країн ЄС та інших країн світу. Підвищується суттєво рівень доходів громадян, поліпшуються умови їх життєдіяльності.

Розділ III. СТРАТЕГІЧНЕ БАЧЕННЯ

Стратегічне бачення: Кіровоградщина – регіон у центрі України зі славетними традиціями, культурною спадщиною, багатими надрами, родючими чорноземами, талановитими і працьовитими людьми, де активно розвиваються аграрне виробництво, харчова промисловість, машинобудування у поєднанні з сучасними індустріями. Тут у пріоритеті: інноваційний розвиток, новітні технології, диверсифікована економіка, сприятливий бізнес-клімат, щасливі та активні люди, що живуть і ефективно працюють у комфортних умовах та безпечному довіллі. Регіон, який креативно і прогресивно рухається у майбутнє, трансформуючись і адаптуючись до змін. Місце, де турбуються про людей – від народження, про довілля – у кожному куточку. Досягаємо сталого розвитку в усіх сферах життя.

Місія:

1. Розбудуємо новітню економіку за прогресивними технологіями.

2. Інвестуємо у людей: розвиток людського капіталу, підвищення добробуту населення.
3. Працюємо над сталим розвитком кожної громади.
4. Дбайливо використовуємо ресурси, зберігаємо і поліпшуємо екологічне середовище.

Розділ IV. СТРАТЕГІЧНІ ЦІЛІ РОЗВИТКУ РЕГІОНУ, ОПЕРАТИВНІ ЦІЛІ ТА ЗАВДАННЯ СТРАТЕГІЇ

Для досягнення розвитку регіону на рівні, визначеного у стратегічному баченні, визначено 4 стратегічні цілі. Кожна з цих цілей конкретизується в 16 оперативних цілях, реалізація яких буде забезпечуватися шляхом реалізації відповідних завдань, заходів і проєктів регіонального розвитку (таблиця 74)

Таблиця 74

Структура стратегічних, оперативних цілей та завдань Стратегії розвитку Кіровоградської області на 2021-2027 роки

СТРАТЕГІЧНА ЦІЛЬ 1. "Конкурентоспроможна інноваційно-спрямована економіка, яка розвивається на засадах смартспеціалізації"

Оперативні цілі	Завдання
1.1. Активізація інвестиційної діяльності, розбудова екосистеми сприяння залученню інвесторів у відновлення/модернізацію економіки області	1.1.1. Підвищення інвестиційної привабливості області, популяризація її інвестиційних можливостей; 1.1.2. Створення сприятливих умов та підтримка залучення інвестиційних ресурсів, коштів міжнародної технічної допомоги, міжнародних фінансових організацій для реалізації проєктів, спрямованих на відновлення та розвиток регіональної економіки; 1.1.3. Приведення у відповідність до сучасних міжнародних стандартів та розвиток транспортно-логістичної інфраструктури, мережі експортної логістики, інноваційний розвиток усіх видів транспортного сполучення, зокрема й авіаційного.
1.2. Розвиток підприємництва – ключ до економічного зростання регіону	1.2.1. Розвиток інфраструктури підтримки підприємництва, активізація фінансової, інформаційної та іншої ресурсної підтримки розвитку підприємництва і виробничого потенціалу, стимулювання населення, зокрема непрацюючого, до заснування власного бізнесу; 1.2.2. Створення умов для просування продукції та послуг регіонального бізнесу на нові ринки, зокрема і за межами України; 1.2.3. Створення умов для економічного відновлення потенціалу МСП на принципах подвійного переходу ("зелений" перехід і цифрові трансформації); 1.2.4. Сприяння релокації в область виробничих потужностей суб'єктів господарювання з небезпечних внаслідок збройної агресії проти України територій, створення належних умов для відновлення їх діяльності; 1.2.5. Створення умов для кадрового забезпечення потреб роботодавців, стимулювання безробітних осіб до працевлаштування.
1.3. Розвиток існуючих та створення нових високотехнологічних виробництв з урахуванням засад смартспеціалізації	1.3.1. Розвиток мережі індустріально-технологічних інституцій та кластерів; 1.3.2. Розвиток пріоритетних видів економічної діяльності, зокрема і визначених на засадах смартспеціалізації. Технологічно-інноваційне переоснащення та розширення діючих виробничих потужностей, введення в дію нових високотехнологічних виробництв; 1.3.3. Сприяння розвитку в області технологій і виробництв для потреб оборонно-промислового комплексу; 1.3.4. Впровадження на виробництвах енергозберігаючих технологій, збільшення частки використання енергії з відновлювальних джерел та інших альтернативних видів енергоресурсів; 1.3.5. Забезпечення ефективного і раціонального використання природних ресурсів та корисних копалин, нарощування потенціалу їх переробки з урахуванням сучасних світових тенденцій і технологій та дотриманням норм екологічної безпеки; 1.3.6. Стимулювання розвитку інноваційного потенціалу та інфраструктури інтелектуальних послуг, активізація співпраці підприємств області з науковими установами і вищими навчальними закладами.

СТРАТЕГІЧНА ЦІЛЬ 2."Розвиток людського капіталу та підвищення якості життя населення"

Оперативні цілі	Завдання
2.1. Якісна освіта для всіх	<p>2.1.1. Забезпечення доступної дошкільної освіти шляхом формування оптимальної мережі закладів дошкільної освіти, спроможної задовольняти освітні запити громадян;</p> <p>2.1.2. Забезпечення доступності якісної шкільної освіти для всіх дітей і підлітків;</p> <p>2.1.3. Розвиток якісної професійної (професійно-технічної, фахової передвищої, вищої) освіти з урахуванням потреб регіонального та міжрегіонального ринків праці, сприяння здобуттю професійної підготовки за дуальною формою освіти;</p> <p>2.1.4. Підтримка та розвиток творчого потенціалу дітей та молоді через систему позашкільної освіти;</p> <p>2.1.5. Розвиток інклюзивної освіти та безбар'єрного освітнього середовища;</p> <p>2.1.6. Забезпечення енергетичної автономії закладів освіти;</p> <p>2.1.7. Створення у закладах освіти безпечного середовища, запобігання кризовим ситуаціям та профілактика правопорушень в освітньому середовищі;</p> <p>2.1.8. Створення рівних можливостей для особистого та професійного розвитку особи протягом життя;</p> <p>2.1.9. Створення умов для національно-патріотичного, військово-патріотичного виховання та громадянської освіти;</p>
2.2. Міцне здоров'я – шлях до стабілізації демографічної ситуації.	<p>2.2.1. Організація спроможної мережі кластерних та надкластерних закладів охорони здоров'я, зокрема із створенням реабілітаційних відділень;</p> <p>2.2.2. Забезпечення доступу до якісних медичних послуг, лікарських засобів та медичних виробів за програмою медичних гарантій, зокрема і у сільській місцевості (з урахуванням потреб усіх груп населення);</p> <p>2.2.3. Проведення профілактичних заходів з упередження захворюваності населення, формування у населення культури здорового способу життя та покращення репродуктивного здоров'я;</p> <p>2.2.4. Покращення доступності послуг з охорони ментального здоров'я;</p> <p>2.2.5. Забезпечення безпекових умов у закладах охорони здоров'я;</p> <p>2.2.6. Розвиток спортивної та фізкультурно-оздоровчої інфраструктури, зокрема й інклюзивно орієнтованої, підтримка спорту та фізичної активності громадян.</p>
2.3. Створення умов для підвищення добробуту та соціальної адаптації вразливих категорій населення, формування інклюзивного середовища	<p>2.3.1. Формування інфраструктури надання соціальних послуг відповідно до потреб населення. Підвищення якості та доступності соціальних послуг, насамперед для соціально-вразливих категорій населення та з урахуванням гендерних особливостей;</p> <p>2.3.2. Створення безбар'єрного середовища для усіх груп населення, зокрема сприяння включенню осіб з інвалідністю та поважного віку в активне життя;</p> <p>2.3.3. Створення умов для всебічного захисту та розвитку дітей, соціального становлення молоді та формування національної ідентичності;</p>

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ КІРОВОГРАДСЬКОЇ ОБЛАСТІ НА 2021-2027 РОКИ

Оперативні цілі	Завдання
	<p>2.3.4. Забезпечення гендерної рівності, створення умов для досягнення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків в усіх сферах життєдіяльності;</p> <p>2.3.5. Створення умов для залучення осіб та дітей з інвалідністю, зокрема тих, що отримали її внаслідок збройної агресії Російської Федерації, до занять фізичною культурою, спортом та фізкультурно-спортивною реабілітацією.</p>
2.4. Інтеграція внутрішньо переміщених осіб у територіальні громади за місцем їх перебування	<p>2.4.1. Створення умов для соціальної адаптації внутрішньо переміщених осіб, забезпечення їх доступу до необхідного для життєдіяльності спектру адміністративних і публічних послуг;</p> <p>2.4.2. Вирішення житлових питань внутрішньо переміщених осіб в громадах за місцем їх перебування з урахуванням особливостей і потреб усіх груп населення цієї категорії;</p> <p>2.4.3. Сприяння інтеграції внутрішньо переміщених осіб в економічне середовище на території їх безпосереднього проживання, зокрема шляхом надання їм допомоги у професійній перепідготовці, працевлаштуванні, реалізації підприємницьких ініціатив.</p>
2.5. Соціальний захист ветеранів війни та їх сімей	<p>2.5.1. Забезпечення функціонування спроможної системи надання повного спектру адміністративно-публічних послуг, спрямованих на ефективну реінтеграцію ветеранів війни у цивільне життя, підтримку їх родин та членів сімей загиблих Захисників і Захисниць;</p> <p>2.5.2. Забезпечення доступності психологічної допомоги та реабілітації осіб, які звільняються або звільнені з військової служби, з числа ветеранів війни, осіб, постраждалих від бойових дій, а також осіб, стосовно яких встановлено факт позбавлення особистої свободи внаслідок збройної агресії проти України;</p> <p>2.5.3. Створення умов для повернення ветеранів до економічної активності та сприяння розвитку ветеранського бізнесу.</p> <p>2.5.4. Впровадження дієвих механізмів для забезпечення ветеранів війни та членів їх сімей доступним житлом.</p>
2.6 Розвиток культурного потенціалу та збереження культурної спадщини	<p>2.6.1. Збереження культурних традицій та впровадження сучасних культурно-мистецьких проєктів, орієнтованих на життя в умовах війни та поствоєнні реалії;</p> <p>2.6.2. Забезпечення формування і належного функціонування оптимальної інклюзивно орієнтованої мережі публічних бібліотек і закладів культури, яка задовольнятиме потреби різних груп населення, трансформації таких закладів у сучасні функціонально-організаційні моделі (центри культурних послуг, центри творчості, креативні хаби тощо), впровадження заходів з їх модернізації та інформатизації;</p> <p>2.6.3 Охорона та збереження об'єктів культурної спадщини, сприяння їх відновленню;</p> <p>2.6.4. Забезпечення безпекових умов у закладах культури та об'єктах культурної спадщини;</p> <p>2.6.5 Зміцнення статусу української мови, сприяння її розвитку та популяризації.</p>

СТРАТЕГІЧНА ЦІЛЬ 3. "Сталий розвиток усіх територій"

Оперативні цілі	Завдання
3.1. Впровадження інструментів ефективного адміністративного менеджменту, розвиток громад та соціальна згуртованість	3.1.1. Формування на місцевому рівні ефективної системи органів управління, підвищення їх інституційної спроможності у сфері стратегічного, просторового та бюджетного планування, проєктного менеджменту, залучення інвестицій тощо;
	3.1.2. Поліпшення організаційної спроможності місцевих органів влади та самоврядування щодо використання комп'ютерних, телекомунікаційних та цифрових технологій в їх діяльності, впровадження і застосування технологій е-урядування та е-демократії;
	3.1.3. Впровадження дієвих інструментів збору, зберігання та обробки інформаційних даних на місцевому рівні, їх інтеграції з єдиною геоінформаційною системою здійснення моніторингу та оцінювання регіонів і громад;
	3.1.4. Розширення сфери та підвищення якості надання адміністративних послуг, проведення реінжирування адміністративних та інших публічних послуг, забезпечення їх доступності для осіб з інвалідністю;
	3.1.5. Впровадження сучасних практик містопланування та містобудування з урахуванням принципів інклюзивності;
	3.1.6. Створення умов для залучення жителів громад до прийняття управлінських рішень та вирішення проблемних питань місцевого рівня, відновлення територій із застосуванням кращих практик створення органів самоорганізації населення, впровадження механізмів електронних публічних консультацій;
	3.1.7. Створення умов для партнерства між органами місцевого самоврядування та іншими суб'єктами місцевого і регіонального розвитку, зокрема і шляхом запровадження в громадах успішних практик державно-приватного партнерства;
	3.1.8. Розвиток різних форм муніципального, міжрегіонального, міжнародного, транскордонного територіального співробітництва та партнерства;
	3.1.9. Впровадження сучасних механізмів ефективного управління публічними інвестиціями;
	3.1.10. Посилення фінансової спроможності місцевих бюджетів громад для забезпечення виконання органами місцевого самоврядування власних і делегованих повноважень;
	3.1.11. Залучення міжнародної технічної допомоги та коштів міжнародних фінансових організацій для соціально-економічного розвитку громад та впровадження проєктів публічних інвестицій;
3.2. Стимулювання економічної активності громад, насамперед в перспективних для відповідних територій сферах господарської діяльності	3.2.1. Створення умов для розвитку кліматично орієнтованого, зокрема і органічного, сільського господарства, нарощування обсягів переробки його продукції та виробництва продуктів харчування, розширення ринків збуту виробленої продукції;
	3.2.2. Розвиток в громадах сучасних форм самозайнятості та кооперації в аграрній та інших виробничих сферах, стимулювання впровадження проєктів, спрямованих на місцевий економічний розвиток;
	3.2.3. Розвиток інфраструктури споживчого ринку та забезпечення захисту прав споживачів, зокрема у сільській місцевості;
	3.2.4. Стимулювання розвитку територій з низькою щільністю населення та монофункціональних населених пунктів, впровадження заходів щодо протидії демографічним втратам;

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ КІРОВОГРАДСЬКОЇ ОБЛАСТІ НА 2021-2027 РОКИ

Оперативні цілі	Завдання
	<p>3.2.5. Розвиток рекреаційно-туристичної інфраструктури з урахуванням природного потенціалу територій та безпекових обмежень, сприяння формуванню локальних туристичних брендів, належному облаштуванню туристичних маршрутів та об'єктів, їх цифровізації, створення комфортних і безпечних умов відповідно до потреб усіх груп населення;</p> <p>3.2.6. Створення умов для реновацій та залучення до ефективного використання залишених виробничих об'єктів, інфраструктури об'єктів, які ліквідуються, реорганізуються, для впровадження економічно-розвиткових проєктів місцевого і регіонального рівнів;</p> <p>3.2.7. Створення умов для відновлення територій та об'єктів постраждалих внаслідок збройною агресією Російської Федерації.</p>
3.3. Розвиток житлово-комунальної, енергетичної та логістичної інфраструктури територій	<p>3.3.1. Забезпечення надання доступних та якісних послуг централізованого водопостачання та водовідведення із застосуванням новітніх технологій і обладнання та врахуванням потреб різних груп громадян та ресурсних можливостей громад;</p> <p>3.3.2. Модернізація, адаптивність та декарбонізація систем централізованого теплопостачання;</p> <p>3.3.3. Автономізація енергозабезпечення громад, впровадження проєктів альтернативної та відновлюваної енергетики, розвиток розподіленої генерації;</p> <p>3.3.4. Впровадження дієвих механізмів забезпечення громадян різних груп населення, зокрема і соціально вразливих категорій громадян та молоді, доступним, безпечним, комфортним житлом, із застосуванням кращих світових практик;</p> <p>3.3.5. Розвиток конкурентного середовища ринку обслуговування житла та сучасних систем самоорганізації споживачів об'єднань співвласників багатоквартирних будинків;</p> <p>3.3.6. Впровадження інструментів енергосервісу у модернізації об'єктів житлово-комунального господарства, впровадження проєктів із підвищення енергоефективності будівель житлового фонду;</p> <p>3.3.7. Розвиток дорожньо-транспортної інфраструктури та забезпечення сполучення між населеними пунктами;</p> <p>3.3.8. Розвиток інфраструктури громадського транспорту, зокрема налагодження роботи комунального транспорту, розширення використання електротранспорту та інших екологічних видів транспорту з дотриманням потреб безбар'єрності та інклюзії;</p>
3.4. Розвиток безпекової інфраструктури	<p>3.4.1. Підвищення рівня спроможності регіональних та місцевих сил цивільного захисту населення реагувати на надзвичайні ситуації природного та техногенного характеру. Розширення мережі та зміцнення матеріально-технічної бази місцевих рятувально-пожежних підрозділів;</p> <p>3.4.2. Забезпечення створення в громадах належних безпекових умов, охорони громадського порядку, зокрема шляхом впровадження проєкту "Поліцейський громади";</p> <p>3.4.3. Забезпечення захисту об'єктів критичної інфраструктури, які забезпечують життєдіяльність населення області;</p> <p>3.4.4. Створення в територіальних громадах області безпечного середовища, збільшення фонду захисних споруд цивільного захисту, забезпечення їх належного облаштування з урахуванням принципів інклюзивності та безбар'єрності, розширення систем оповіщення та інформування населення про загрозу або виникнення надзвичайних ситуацій;</p> <p>3.4.5. Посилення обороноздатності та безпекової стійкості територій;</p>

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ КІРОВОГРАДСЬКОЇ ОБЛАСТІ НА 2021-2027 РОКИ

Оперативні цілі	Завдання
3.5. Цифрова трансформація, розвиток інформаційних технологій	3.5.1 Розвиток мереж доступу до високошвидкісного Інтернету в усіх населених пунктах, сучасної інформаційно-телекомунікаційної інфраструктури та впровадження систем їх захисту;
	3.5.2 Впровадження сучасних електронних і ІТ-сервісів в систему управління інфраструктурою життєдіяльності територій, у тому числі із застосуванням механізмів автономізації їх енергоживлення;
	3.5.3 Підвищення рівня цифрової грамотності населення, насамперед в сільській місцевості.

СТРАТЕГІЧНА ЦІЛЬ 4."Збереження екосистем та поліпшення екологічної інфраструктури"	
Оперативні цілі	Завдання
4.1. Розвиток екомережі та збереження біорізноманіття	4.1.1. Збереження і розвиток природно-заповідного фонду;
	4.1.2. Збереження рослинного і тваринного світу;
	4.1.3. Збереження та розвиток лісових ресурсів
4.2. Зменшення екологічного навантаження на довкілля	4.2.1. Формування екологічної культури населення;
	4.2.2. Формування ефективної системи управління відходами, зменшення обсягу утворення відходів, впровадження механізмів їх переробки та повторного використання на основі інноваційних технологій та виробництв;
	4.2.3. Забезпечення відновлення та ефективного використання водних ресурсів, поліпшення їх якості із застосуванням інноваційних технологій та обладнання;
	4.2.4. Зменшення забруднення повітряного басейну та запобігання змінам клімату;
	4.2.5. Збереження якісного стану земель, відновлення деградованих і еродованих земель та ґрунтів;
4.2.6. Зменшення екологічного навантаження та забруднення середовища в процесі добування корисних копалин та надрокористування;	
4.2.7. Розвиток системи екологічного моніторингу.	

Підрозділ 1. Стратегічні цілі

Стратегічна ціль 1. "Конкурентоспроможна інноваційно-спрямована економіка, яка розвивається на засадах смарт-спеціалізації" полягає у створенні оптимальних умов для ефективного використання і нарощування наявного потенціалу та конкурентних переваг регіональної економіки, її прогресивну інтеграцію в загальноукраїнську та світову економіку.

Стратегічна ціль 2. "Розвиток людського капіталу та підвищення якості життя населення" передбачає виконання завдань і здійснення заходів щодо стабілізації демографічної ситуації в області, забезпечені рівного доступу до якісної освіти, послуг охорони здоров'я незалежно від місця проживання людей, підвищення матеріального добробуту усіх груп населення.

Стратегічна ціль 3. "Сталий розвиток усіх територій" передбачає реалізацію комплексу заходів і проєктів, спрямованих на усунення диспропорцій у розвитку населених пунктів у сільській та міській місцевості, відновлення та розвитку інфраструктури громад, підвищення їх спроможності та енергонезалежності, створення комфортних умов життєдіяльності із запровадженням кращих світових практик та підвищення доступності і якості пудлічних послуг, підвищення рівня їх цифровізації.

Стратегічна ціль 4. "Збереження екосистем та поліпшення екологічної інфраструктури" визначає завдання і проєкти щодо охорони навколишнього природного середовища, формуванню екологічної інфраструктури в області.

Підрозділ 2. Оперативні цілі та завдання

Досягнення стратегічної цілі 1. "Конкурентоспроможна інноваційно-спрямована економіка, яка розвивається на засадах смарт-спеціалізації" передбачається шляхом реалізації таких оперативних цілей:

1.1. Активізація інвестиційної діяльності, розбудова екосистеми сприяння залученню інвесторів у відновлення/модернізацію економіки області	1.2. Розвиток підприємництва – ключ до економічного зростання регіону	1.3. Розвиток існуючих та створення нових високотехнологічних виробництв з урахуванням засад смартспеціалізації
--	---	---

Оперативна ціль 1.1 Активізація інвестиційної діяльності, розбудова екосистеми сприяння залученню інвесторів у відновлення/модернізацію економіки області (далі - Оперативна ціль 1.1).

Оперативна ціль 1.1 скерована на стимулювання інвестиційної діяльності, створення сприятливих умов для залучення інвестиційних ресурсів, розвиток партнерства у відновленні та розвитку економіки області.

Комплекс зусиль передбачається зосередити на трьох взаємопов'язаних напрямках – покращення інвестиційної промоції регіону, стимулювання залучення інвестиційних ресурсів та поліпшення стану транспортно-логістичної й експортної інфраструктури, інноваційного розвитку усіх видів транспортного сполучення області.

Динамічний розвиток регіону значною мірою залежить від належної оцінки наявного потенціалу та ефективного використання конкурентних переваг, здатності залучати ресурси та якісно презентувати ключові інвестиційні проекти в різних галузях економіки області.

Особливу увагу необхідно приділяти розумінню професійних, культурних та національних особливостей кожного потенційного інвестора, а також специфіки їхніх галузевих інтересів.

Ефективна взаємодія представників влади з інвесторами є ключовим елементом створення привабливого інвестиційного клімату регіону та потужним інструментом залучення нових ресурсів для його відновлення та модернізації.

З метою створення в регіоні сприятливого для інвесторів клімату необхідно вжити комплекс організаційних та практичних заходів, зокрема таких, як:

визначення найбільш інвестиційно-привабливих видів економічної діяльності на території кожної адміністративно-територіальної одиниці та їх актуалізація;

підготовка інвестиційних пропозицій із урахуванням визначених форм та їх презентація, пропагування і розповсюдження серед потенційних інвесторів, через ЗМІ тощо;

прийняття місцевих комплексних програм підвищення конкурентоспроможності територій та формування їх позитивного іміджу в Україні і світі, забезпечення їх належного фінансування із залученням коштів місцевих бюджетів;

виготовлення і розповсюдження презентаційних матеріалів про потенціал територій, їх конкурентні переваги;

проведення презентаційно-іміджевих заходів та участь у презентаційно-іміджевих заходах регіонального, національного та іноземного рівнів (виставки, форуми, конференції, тощо);

визначення вільних земельних ділянок під реалізацію інвестиційних проєктів, підведення до них мереж необхідної інфраструктури;

підготовки і підвищення кваліфікації фахівців проєктного менеджменту, взаємодії і роботою із інвесторами.

Очікувані результати:

формування привабливого інвестиційного клімату та залучення інвестицій в розвиток економічного потенціалу області;
 відновлення та активізація експортного потенціалу області;
 започаткування нових та розширення існуючих взаємовигідних економічних зв'язків, створення нових диверсифікованих логістичних маршрутів;
 проведення презентації потенціалу області на різноманітних іміджевих заходах в Україні та за її межами (форумах, "круглих столах", виставках тощо).

Індикатори:

темپ зростання обсягу капітальних інвестицій, %;
 темп зростання обсягу прямих іноземних інвестицій в області, %;
 темп зростання обсягу експорту в області, %;
 протяжність ділянок ремонту доріг загального користування державного значення в області, км;
 кількість презентаційно-іміджевих заходів, що відбулись на території області, або за її межами, в яких було взято участь представниками області, од.;
 кількість укладених угод, договорів, меморандумів, од.;
 кількість учасників, які взяли участь в презентаційно-іміджевих заходах, осіб;
 кількість підготовлених інвестиційних проектів, які пройшли конкурсний відбір на залучення коштів із різних джерел фінансування (державний, місцевий бюджети, у рамках програм ЄС, міжнародної технічної допомоги, тощо), од.

Оперативна ціль 1.1. Активізація інвестиційної діяльності, розбудова екосистеми сприяння залученню інвесторів у відновлення/модернізацію економіки області буде забезпечена шляхом виконання таких завдань:

Завдання	Заходи щодо виконання завдання
1	2
1.1.1 Підвищення інвестиційної привабливості області, популяризація її інвестиційних можливостей;	1) реалізація заходів програми формування позитивного міжнародного та інвестиційного іміджу Кіровоградської області на 2025-2027 роки; 2) формування баз даних вільних земельних ділянок (greenfield), та виробничих площ/приміщень (brownfield), розміщення інформації про них на цифрових платформах; 3) розробка інвестиційних пріоритетів, створення інформаційної бази перспективних інвестиційних пропозицій та проектів; 4) розвиток інфраструктури залучення інвестицій; 5) забезпечення комплексного супроводу інвестора, створення умов для залучення інвестицій; 6) здійснення заходів щодо популяризації потенціалу регіону як в Україні, так і за кордоном.

1	2
<p>1.1.2 Створення сприятливих умов та підтримка залучення інвестиційних ресурсів, коштів міжнародної технічної допомоги, міжнародних фінансових організацій для реалізації проєктів, спрямованих на відновлення та розвиток регіональної економіки;</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) реалізація інвестиційних проєктів та програм, публічних інвестиційних проєктів, за рахунок залучення іноземних інвестицій, коштів міжнародної технічної допомоги, міжнародних фінансових організацій, інших коштів, не заборонених чинним законодавством; 2) забезпечення активної комунікації з діючими та потенційними інвесторами щодо впровадження інвестиційних проєктів на території області; 3) консалтингова підтримка та супровід (методичний, організаційний) потенційних інвесторів; 4) формування і ведення бази даних інвестиційних проєктів, реалізація яких здійснюється за участі іноземних інвесторів в області; 5) проведення підвищення кваліфікації, обміну передовим досвідом фахівців, відповідальних за виконання повноважень у сфері інвестиційної діяльності; 6) формування та регулярна актуалізація баз даних інвестиційних проєктів (опис вільних земельних ділянок та інших об'єктів нерухомості; провідних компаній за ключовими галузями; діючих компаній з іноземними інвестиціями; інституцій, які займаються залученням інвестицій; інвестиційних проєктів; потенційних інвесторів);
<p>1.1.3 Приведення у відповідність до сучасних міжнародних стандартів та розвиток транспортно-логістичної інфраструктури, мережі експортної логістики, інноваційний розвиток усіх видів транспортного сполучення, зокрема й авіаційного</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) підвищення якості робіт із будівництва, капітального ремонту та реконструкції автомобільних доріг загального користування, у тому числі шляхом впровадження нових матеріалів та технологій; 2) підтримка зовнішньоекономічної діяльності області шляхом сприяння експорту, розвитку торговельних відносин з іншими країнами та збільшення конкурентоспроможності регіону на світовому ринку; 3) поліпшення стану дорожньо-транспортної інфраструктури та транспортного сполучення області в сторону західного кордону з країнами-партнерами Європейського Союзу; 4) забезпечення ефективного використання бюджетних коштів, спрямованих на розвиток та належне експлуатаційне утримання стану автомобільних доріг загального користування державного значення; 5) сприяння реалізації проєктів із розбудови річкового транспорту; 6) вжиття заходів щодо відновлення в області авіаційного сполучення, розвитку малої авіації та розбудови необхідної для цього інфраструктури; 7) залучення інвестицій, коштів міжнародної технічної допомоги та міжнародних фінансових організацій у розвиток транспортно-логістичної системи області в контексті посилення зв'язків із заходом України та Європейським Союзом.

Оперативна ціль 1.2 Розвиток підприємництва – ключ до економічного зростання регіону (далі - Оперативна ціль 1.2.).

Потенціал підприємництва Кіровоградської області створює умови для регіонального розвитку, зокрема у сферах виробництва і реалізації продукції (товарів, послуг), наповненні місцевих бюджетів, зайнятості населення, у сфері соціального партнерства тощо.

У сфері малого і середнього бізнесу області зареєстровано майже 39,7 тис. суб'єктів (або 99,9% від загальної кількості суб'єктів підприємництва), зайнято 146 тис. осіб (або 96,9% від загальної чисельності зайнятих працівників), забезпечується понад 91% загального обсягу реалізованої продукції, робіт і послуг (або 178 млрд. грн. у 2023 році).

Релокація бізнесу з східних та південних областей стали важливими драйверами збереження підприємницького потенціалу в умовах воєнного стану через адаптацію бізнесу до роботи в нових умовах.

В область здійснили переміщення своїх виробничих потужностей 87 суб'єктів господарювання. Релокованими підприємствами, які відновили свою роботу, працевлаштовано 320 осіб, у тому числі 139 внутрішньо переміщених осіб.

Основними перевагами для території, яка приймає релокований бізнес є додаткові надходження від сплати податків і зборів до місцевого бюджету, нові робочі місця, введення в експлуатацію виробничих площ регіону, які до цього часу були законсервованими або простоювали тощо.

Позитивний вплив на розвиток малого і середнього підприємництва має комплекс заходів щодо підтримки підприємництва, у тому числі з числа тих, хто перемістився із територій, де ведуться бойові дії та/або є загроза бойових дій, тимчасово окупованих територій, у рамках реалізації Регіональної програми розвитку малого і середнього підприємництва у Кіровоградській області, зокрема, це: фінансово-кредитна, інвестиційна, ресурсна та інформаційна підтримка, формування інфраструктури підтримки підприємництва.

Протягом 2019-2024 років з місцевих бюджетів на підтримку підприємництва спрямовано понад 16 млн. гривень.

У той же час, існує ряд проблем, що впливають на розвиток підприємництва області, зокрема, фінансові обмеження місцевих бюджетів щодо виділення фінансової підтримки для малого, у тому числі мікропідприємництва, і середнього підприємництва; недостатність власних фінансових ресурсів малого та середнього підприємництва для започаткування та розвитку бізнесу; брак ефективної взаємодії влади (на місцях) і бізнесу щодо розв'язання їх поточних проблем; тривалий вплив збройної агресії Російської Федерації проти України, що призводить до матеріальних, трудових, фінансових втрат суб'єктів підприємництва обмеженість об'єктів інфраструктури підтримки підприємництва.

Проблемами для релокації підприємств залишаються відсутність достатньої кількості облаштованих майданчиків для розміщення підприємств, розселення

значної кількості працівників разом із забезпеченням їх базовими соціальними послугами, недостатність власних фінансових ресурсів релокованих підприємств тощо.

Припинення стабільної діяльності багатьох підприємств області через воєнні дії в країні і зростання цін на енергоносії та інші матеріально-технічні засоби, суттєві втрати людського капіталу внаслідок відтоку працездатного населення з ринку праці через міграційні процеси та військові втрати, негативно вплинули на ринок праці області.

В області протягом багатьох років спостерігається професійно-кваліфікаційний дисбаланс між попитом та пропозицією робочої сили, і як наслідок - значний дефіцит робочої сили, в тому числі висококваліфікованої. Найбільший попит спостерігається на кваліфікованих робітників з інструментом, професіоналів, робітників з експлуатації устаткування та машин, працівників сфери торгівлі та послуг, фахівців тощо.

Позитивний вплив на формування трудового потенціалу, відповідно до потреб ринку праці області, належить профорієнтаційній роботі, спрямованій на підвищення престижу робітничих професій. Протягом 2024 року надано 7,7 тис. профорієнтаційних послуг безробітним особам віком до 35 років; 2 тис. послуг молодим людям, які навчаються у навчальних закладах різних типів, з них: 1 тис. – учням загальноосвітніх шкіл області.

Для підвищення конкурентоздатності громадян на ринку праці та відповідно до потреб роботодавців у працівниках конкретних професій, професійним навчанням охоплено 1 тис. осіб. Ваучер на навчання отримали 560 осіб.

Для досягнення поставленої Оперативної цілі 1.2 передбачається реалізація заходів:

1) з фінансової, інформаційної, іншої ресурсної підтримки розвитку підприємництва, розвитку інфраструктури підтримки підприємництва, удосконалення підготовки фахівців для малого і середнього бізнесу

2) щодо створення умов для кадрового забезпечення потреб роботодавців, стимулювання безробітних осіб до працевлаштування шляхом:

- реалізації механізмів економічного стимулювання роботодавців до працевлаштування вразливих категорій громадян, зокрема, внутрішньо переміщених осіб, учасників бойових дій, осіб з інвалідністю;

- забезпечення організації професійного навчання безробітних громадян під конкретне замовлення роботодавців з подальшим працевлаштуванням;

- надання інформаційно-консультаційних та профорієнтаційних послуг, спрямованих на професійне самовизначення.

З метою інтеграції релокованих підприємств у бізнес-середовище буде продовжено супровід та підтримку бізнесу, що релокується до області, надання підприємствам інформаційно-консультаційної допомоги, сприяння у підборі майданчиків для розміщення виробництв тощо. Популяризація області, як

привабливого регіону для релокації бізнесу, що включатиме активне інформування підприємств про переваги Кіровоградської області (вигідне географічне розташування, наявність ресурсів та існуючих програм підтримки бізнесу). Такий підхід сприятиме більшому залученню нових підприємств, які релокуються, що призведе до посилення економічного потенціалу області, створенню додаткових робочих місць та збільшенню надходжень до місцевого бюджету.

Очікувані результати:

створення сприятливих умов для започаткування нових та розвитку існуючих малих та середніх підприємств – місцевих товаровиробників;
створення нових робочих місць;
удосконалення фінансово-кредитної та інформаційно-консультативної підтримки суб'єктів малого та середнього підприємництва;
забезпечення розвитку об'єктів інфраструктури підтримки підприємництва;
підготовка робітничих кадрів відповідно до потреб ринку праці;
підвищення конкурентоспроможності робочої сили на ринку праці області шляхом охоплення професійною підготовкою, перепідготовкою та підвищенням кваліфікації безробітних осіб.

Індикатори:

зміна кількості суб'єктів малого і середнього підприємництва порівняно з попереднім роком, од.;

обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг) суб'єктами малого і середнього підприємництва, у % порівняно з попереднім роком;

кількість об'єктів інфраструктури із підтримки розвитку підприємництва в регіоні, од.;

кількість безробітних осіб, зареєстрованих у службі зайнятості, охоплених професійним навчанням відповідно до потреб роботодавців, осіб;

кількість ваучерів на навчання, в тому числі, для внутрішньо переміщених осіб, Захисників і Захисниць України, од.

Оперативна ціль 1.2 "Розвиток підприємництва – ключ до економічного зростання регіону" буде забезпечена шляхом виконання таких завдань:

Завдання	Заходи щодо виконання завдання
1	2
1.2.1. Розвиток інфраструктури підтримки підприємництва, активізація фінансової, інформаційної та іншої ресурсної підтримки розвитку підприємництва і виробничого потенціалу, стимулювання населення, зокрема	1) реалізація заходів регіональної програми розвитку малого і середнього підприємництва у Кіровоградській області на 2025-2027 роки; 2) забезпечення залучення фінансових ресурсів (державних, місцевих, інших джерел, не заборонених чинним законодавством), на підтримку підприємства, у тому числі на надання фінансової підтримки суб'єктам малого та середнього підприємництва, підприємцям-

1	2
непрацюючого, до заснування власного бізнесу;	<p>початківцям (стартапи) для реалізації інвестиційних бізнес-проектів;</p> <p>3) сприяння участі суб'єктів середнього, малого та мікро-підприємництва у проектах всеукраїнської економічної платформи "Зроблено в Україні" (у грантових програмах "єРобота" ("Надання грантів для створення або розвитку власного бізнесу", "Грантова програма для ветеранів та членів їх сімей", інших напрямків); державній програмі "Доступні кредити 5-7-9%"); проектах міжнародних фондів і програмах технічної допомоги;</p> <p>4) організація та проведення зустрічей із суб'єктами малого і середнього бізнесу з метою обговорення нагальних проблем та пошуку шляхів їх розв'язання, у т. ч. у рамках регіональної онлайн-платформи "Діалог влади та бізнесу";</p> <p>5) сприяння отримання підприємцями початківцями, незайнятим населенням, у тому числі, окремими соціально вразливими категоріями населення професійної підтримки фахівців під час відкриття власної справи або відновлення власної справи;</p> <p>6) налагодження ефективної діяльності наявної мережі інфраструктури із підтримки підприємництва в регіоні;</p> <p>7) залучення представників підприємницьких структур, громадських організацій підприємців до обговорення чинних та проектів нормативно правових актів (регуляторних актів) у сфері господарської діяльності;</p>
1.2.2. Створення умов для просування продукції та послуг регіонального бізнесу на нові ринки, зокрема і за межами України;	<p>1) сприяння у впровадженні на території області фінансових механізмів стимулювання експортної діяльності, у т. ч. страхування інвестицій від воєнних ризиків;</p> <p>2) розповсюдження інформації про експортні можливості суб'єктів підприємництва області серед дипломатичних установ, в засобах масової інформації, Інтернет-виданнях, тощо;</p> <p>3) забезпечення представлення потенціалу області у міжнародних, всеукраїнських та регіональних виставково-ярмаркових заходах;</p> <p>4) забезпечення співпраці з Кіровоградською регіональною торгово-промисловою палатою, установою "Агенція регіонального розвитку Кіровоградської області" щодо сприяння суб'єктам підприємництва-експортерам області для просування товарів та послуг на зовнішні ринки;</p>
1.2.3. Створення умов для економічного відновлення потенціалу МСП на принципах подвійного переходу ("зелений" перехід і цифрові трансформації);	<p>1) організація інформаційних кампаній для представників МСП з питань:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ дерегуляції підприємницької діяльності (спрощення регуляторних процедур, зменшення бюрократичних перепон тощо); ▪ "зеленого переходу" (впровадження міжнародного

1	2
	<p>досвіду, зокрема держав — членів ЄС, у сфері відновлюваних джерел енергії);</p> <ul style="list-style-type: none"> • запровадження електронних державних послуг, зокрема тих, що доступні на Єдиному державному веб-порталі електронних послуг (портал "Дія" включно з мобільним застосунком "Дія") із особливим фокусом на ті, які надаються мікро- та малим підприємствам; <p>2) сприяння впровадженню цифрових технологій серед МСП;</p> <p>3) популяризація тесту на цифрову зрілість на платформі Дія. Бізнес для самооцінки МСП рівня цифрової інтеграції та визначення конкретних потреб;</p>
<p>1.2.4. Сприяння релокації в область виробничих потужностей суб'єктів господарювання з небезпечних внаслідок збройної агресії проти України територій, створення належних умов для відновлення їх діяльності;</p>	<p>1) забезпечення підтримки в актуальному стані бази вільних виробничих площ в області для релокації бізнесу;</p> <p>2) здійснення пошуку та надання суб'єктам господарювання пропозиції щодо вільних виробничих площ в області для релокації своїх виробничих потужностей;</p> <p>3) надання інформаційної та організаційної допомоги щодо можливостей розміщення та проживання працівників релокованих суб'єктів господарювання;</p> <p>4) забезпечення надання інформаційно-консультативної допомоги релокованим суб'єктам господарювання щодо участі їх в грантових програмах та програмах міжнародної технічної допомоги;</p>
<p>1.2.5. Створення умов для кадрового забезпечення потреб роботодавців, стимулювання безробітних осіб до працевлаштування.</p>	<p>1) надання громадянам, які шукають роботу, з урахуванням потреб ринку праці області, інформаційно-консультаційних та профорієнтаційних послуг з використанням сучасних інформаційних технологій, спрямованих на активізацію зусиль шукачів роботи у працевлаштуванні та професійному самовизначенні;</p> <p>2) сприяння працевлаштуванню населення області, зокрема, зареєстрованого у службі зайнятості, у тому числі шляхом залучення до тимчасової зайнятості;</p> <p>3) забезпечення організації професійного навчання безробітних громадян під конкретне замовлення роботодавців з подальшим працевлаштуванням, у тому числі шляхом отримання ваучера на навчання та підвищення кваліфікації;</p> <p>4) підготовка робітничих кадрів відповідно до потреб ринку праці, у тому числі через центри профтехосвіти Державної служби зайнятості.</p>

Оперативна ціль 1.3 "Розвиток існуючих та створення нових високотехнологічних виробництв з урахуванням засад смартспеціалізації" (далі – Оперативна ціль 1.3)

Світовий досвід свідчить, що у найбільш економічно розвинутих країнах світу саме інновації є вирішальною умовою забезпечення стабільного довгострокового економічного розвитку.

У той же час стан інноваційної діяльності в області характеризується недостатніми обсягами реалізованої інноваційної продукції, низьким рівнем інноваційної активності суб'єктів господарювання та мізерним рівнем підприємницької активності в інноваційній сфері малого та середнього бізнесу.

Наукові дослідження і розробки в області здійснюють 4 організації, з яких найбільше спеціалізуються в галузі сільськогосподарських та ветеринарних наук, інженерії та технології і суспільних наук. Основним джерелом фінансування наукових та науково-технічних робіт є власні кошти підприємств та організацій області.

Незначне впровадження у промислове виробництво нових високих технологій приводить до зниження конкурентоспроможності регіональної економіки, робить її недостатньо конкурентоспроможною через порівняно невисоку якість, а також енерговитратне та ресурсовитратне виробництво.

Промисловість зможе бути рушієм прискорення економічного розвитку та якісних змін у структурі економіки лише після суттєвої модернізації та впровадження новацій і переходу до виробництва конкурентоспроможних продуктів з високою часткою доданої вартості.

Іншим рушієм економічного зростання у найближчій перспективі може виступати аграрний сектор як такий, що має високий потенціал до модернізації, впровадження новітніх технологій та підвищення рівня переробки власної продукції.

Проблемами області залишаються недостатній рівень використання сучасних інформаційних технологій і систем, обмеженість фінансового забезпечення на проведення науково-технічних досліджень і впровадження сучасних розробок, недосконалість зв'язків між наукою та виробництвом створює значні перешкоди для розвитку регіону. Це зумовлює необхідність підтримки науково-інноваційного співробітництва, популяризації провадження наукової та винахідницької діяльності, посилення співпраці закладів освіти та наукових установ з реальним сектором економіки, залучення виробничих підприємств до участі в науково-технічних розробках.

Одним з інструментів розвитку інноваційно-інвестиційної економіки є індустріальні парки, які, як правило, пропонують підготовлені інвестиційні майданчики з усією необхідною інженерно-технічною та транспортною інфраструктурою. Керуючі компанії, які здійснюють управління парком, забезпечують супровід інвестора та надають йому всі необхідні послуги для швидкого входження в ринок. Таким чином, створення та функціонування індустріальних парків – це забезпечення нових можливостей для розвитку

промисловості на території області, підвищення інноваційної активності, залучення інвестицій та створення сприятливого інвестиційного клімату, створення нових робочих місць та налагодження співпраці між підприємствами, інвесторами та іншими зацікавленими сторонами.

З метою створення умов для залучення інвестицій, розміщення нових промислових, інноваційних, логістичних об'єктів в області проводиться робота по створенню 3-х індустріальних парків (2 у місті Кропивницький: ІП "Ростагропром", ІП "Радій" та один - ІП "Стан-Інвест" у місті Олександрія).

Одним із найважливіших напрямів економічної інтеграції України із загальним ринком ЄС і забезпечення включеності в глобальні ланцюги доданої вартості є імплементація принципів смартспеціалізації – тобто концентрації ресурсу на стимулюванні найбільш перспективних видів економічної діяльності з високою доданою вартістю, зокрема фінансові ресурси структурних фондів ЄС в межах програми Ukraine Facility.

Враховуючи доступні у період дії воєнного стану інформаційно-аналітичні бази даних та експертні дослідження в області проведено аналіз економічного та інноваційного потенціалу області у контексті SMART-спеціалізації за методикою, розробленою експертами Joint Research Centre (JRC) Європейської комісії. Інноваційний потенціал оцінювався за динамікою впровадження підприємствами регіону інноваційної продукції, процесних, організаційних та маркетингових інновацій.

Загальні результати аналізу економічного та інноваційного потенціалу галузей визначено галузі промисловості області, які показують як економічний, так і інноваційний потенціал, і у яких залучено 13,3% загальної зайнятості в регіоні:

Виробництво олії та тваринних жирів (КВЕД 10.4);

Виробництво електричного устаткування (КВЕД 27);

Виробництво машин і устаткування загального призначення (КВЕД 28.1);

Виробництво машин і устаткування для сільського та лісового господарства (КВЕД 28.3).

Протягом 2023-2024 років у рамках підготовки смартспеціалізації Кіровоградської області було проведено інтерактивне опитування представників соціально відповідального бізнесу, науковців, громадських організацій та активних мешканців громад області щодо визначення пріоритетів регіонального розвитку до 2027 року з урахуванням викликів війни та пов'язаних з нею інших факторів, а також за результатами засідань Робочої групи із розроблення Стратегії розвитку Кіровоградської області, Плану заходів з її реалізації та з проведення моніторингу стану їх виконання та експертної групи з визначення напрямів смартспеціалізації Кіровоградської області та консультацій з заінтересованими сторонами було запропоновано інші перспективні види економічної діяльності, які володіють достатньою економічною потужністю, щоб стати точкою економічного зростання регіону, зокрема **добувна промисловість і розроблення кар'єрів**.

На території області виявлено 32 види і налічується більше 390 родовищ корисних копалин, з яких 303 – враховані державним балансом України.

Добувна промисловість займає 29,4% валової доданої вартості у промисловості області. У добувній галузі працюють 2,5% підприємств від кількості підприємств добувної галузі України. Обсяг реалізованої продукції добувної промисловості складає 4% у загальному обсязі реалізованої промислової продукції області.

Стратегічне значення для Кіровоградщини мають природні запаси мінеральних ресурсів: для розвитку металургійної галузі (залізо, хром, нікель, кобальт), енергетики (буре вугілля, уран, горючі сланці), електро- та радіотехнічної сировини (графіт), хімічної промисловості, авіа- та машинобудування (титан), будівельних матеріалів, облицювальних природних, рідкісних металів (літій, скандій та ін.), благородних металів (золото), алмазів.

Основним завданням у реалізації довгострокових завдань економічного та соціального розвитку Кіровоградської області є забезпечення ефективного і раціонального використання природних ресурсів та корисних копалин, нарощування потенціалу їх переробки з урахуванням сучасних світових тенденцій і технологій та дотриманням норм екологічної безпеки.

Оперативна ціль 1.3. скерована на підвищення рівня впровадження нових високотехнологічних виробництв у галузях економіки та інноваційних систем розумних рішень (на основі принципів смарт-спеціалізації) та розвиток інноваційного потенціалу та інфраструктури інтелектуальних послуг; продовження співпраці підприємств області з науковими установами і вищими навчальними закладами

Основними напрямками спрямування спільних зусиль у найближчій перспективі повинні стати:

розвиток мережі індустріально-технологічних інституцій та кластерів, технологічно-інноваційне переоснащення та розширення діючих виробничих потужностей, введення в дію нових високотехнологічних виробництв;

сприяння розвитку в області технологій і виробництв для потреб оборонно-промислового комплексу;

впровадження на виробництвах енергозберігаючих технологій, збільшення частки використання енергії з відновлювальних джерел та інших альтернативних видів енергоресурсів;

забезпечення ефективного і раціонального використання природних ресурсів та корисних копалин, нарощування потенціалу їх переробки з урахуванням сучасних світових тенденцій і технологій та дотриманням норм екологічної безпеки;

стимулювання розвитку інноваційного потенціалу та інфраструктури інтелектуальних послуг, активізація співпраці підприємств області з науковими установами і вищими навчальними закладами, зокрема щодо продукування нових наукових інноваційних розробок та впровадження їх у виробництво.

Очікувані результати:

розвиток видів економічної діяльності, які визначені смартспеціалізацією регіону;

використання ресурсного потенціалу області для виробництва продукції з доданою вартістю та розвитку тих видів діяльності, які здатні забезпечити підвищення експортного потенціалу економіки регіону;

відновлення та нарощування обсягів промислового виробництва підприємствами області, збільшення частки високотехнологічних виробництв за рахунок упровадження науковотехнічних інновацій, енерго- та ресурсозберігаючих і наукоємних технологій;

залучення внутрішніх і зовнішніх інвестицій в розвиток регіональної економіки, збільшення обсягів та якості залучених інвестицій у реальний сектор економіки;

збереження існуючих та створення нових робочих місць в рамках реалізації інвестиційних проектів та участі в державних програмах, спрямованих на підтримку суб'єктів господарювання

підтримка формування на основі наявних потужностей науково-дослідних та освітніх установ (закладів) інноваційної інфраструктури, зокрема утворення технопарків, індустріальних парків для підвищення рівня інноваційності та конкурентоспроможності економіки міст;

розвиток науково-інноваційного співробітництва державного та недержавного сектору науки, вищих навчальних закладів і наукових установ з реальним сектором економіки;

збільшення кількості підприємств, що впроваджували інновації за результатами розробок вищих навчальних закладів і наукових закладів області;

зменшення рівня енергоємності виробництва на основі розширення використання нетрадиційних і відновлюваних джерел енергії, диверсифікації енергопостачання, оптимізації структури енергогенеруючих потужностей у промисловому виробництві;

Індикатори:

індекс промислової продукції, % до попереднього року;

обсяг реалізованої промислової продукції (товарів, послуг) підприємств, млн. гривень;

частка кількості інноваційно активних промислових підприємств у загальній кількості промислових підприємств, %;

кількість промислових підприємств, що впроваджують інновації, од.;

кількість організацій, які виконують наукові і науково-технічні роботи, од.;

кількість створених галузевих інноваційних чи креативних кластерів, індустріальних чи науково-технологічних парків, хабів, одиниць;

кількість освоєних нових видів продукції у промисловості, од.;

обсяг реалізованої інноваційної продукції, тис. грн.;

частка реалізованої інноваційної промислової продукції, %;

частка підприємств, які реалізують інноваційні проекти, %;

кількість підприємств, які функціонують у видах економічної діяльності смартспеціалізації в регіоні, од.;

кількість впроваджених інноваційних технологічних процесів у промисловості, од.;

частка виробництва експортної високотехнологічної продукції, %;

кількість реалізованих інвестиційних проектів у галузі промисловості од.;

кількість введених в експлуатацію родовищ корисних копалин, од.;

кількість реалізованих інвестиційних проектів з енергоефективності, од.;

обсяги та темпи зростання виробництва електричної енергії з нетрадиційних відновлюваних джерел енергії, кВт. год та %;

частка відновлюваних джерел енергії у структурі споживання паливноенергетичних ресурсів області, %.

Оперативна ціль 1.3 "Розвиток існуючих та створення нових високотехнологічних виробництв з урахуванням засад смартспеціалізації" буде забезпечена шляхом виконання таких завдань:

Завдання	Заходи щодо виконання завдання
1	2
1.3.1. Розвиток мережі індустріально-технологічних інституцій та кластерів;	1) створення та налагодження ефективної діяльності індустріальних парків, зокрема екоорієнтованих, з розвинутою інженерно-транспортною інфраструктурою, зокрема в громадах з відповідним кадровим потенціалом; 2) створення кластерів за окремими пріоритетними напрямками ведення бізнесу (виробництво продуктів харчування, переробка продуктів сільгоспвиробництва тощо) та їх популяризація на регіональному, національному та зовнішньоекономічному рівнях; 3) покращення умов залучення інвестицій, розміщення нових інноваційно-орієнтованих промислових об'єктів в області; 4) забезпечення інформаційної та консультаційної підтримки ініціаторів та суб'єктів господарювання-учасників щодо запровадження фінансових та нефінансових стимулів для розвитку індустріальних парків та кластерів.

1	2
<p>1.3.2. Розвиток пріоритетних видів економічної діяльності, зокрема і визначених на засадах смартспеціалізації. Технологічно-інноваційне переоснащення та розширення діючих виробничих потужностей, введення в дію нових високотехнологічних виробництв;</p>	<p>1) створення сприятливого інституційного середовища для залучення інвестицій та організація заходів з просування видів економічної діяльності визначених на засадах смартспеціалізації (харчової промисловості та машинобудування);</p> <p>2) підвищення конкурентоспроможності та розширення ринків збуту експортноорієнтованої продукції з високою доданою вартістю;</p> <p>3) сприяння проведенню робіт із стандартизації та сертифікації промислової продукції, підвищення стандартів її якості, безпечності та екологічності;</p> <p>4) розроблення та впровадження механізмів підтримки проєктів регіонального розвитку, спрямованих на розвиток пріоритетних видів економічної діяльності, та необхідності переходу до кліматично нейтральної економіки;</p> <p>5) сприяння модернізації виробничих потужностей промислових підприємств, створення нових потенційно прибуткових, наукомістких та високотехнологічних промислових виробництв;</p>
<p>1.3.3. Сприяння розвитку в області технологій і виробництв для потреб оборонно-промислового комплексу;</p>	<p>1) створення належних умов для максимальної завантаженості виробничих потужностей підприємств області, сприяння отриманню державних замовлень, зокрема і оборонного призначення;</p> <p>2) впровадження у виробництво новітніх розробок у сфері розвитку оборонних технологій;</p>
<p>1.3.4. Впровадження на виробництвах енергозберігаючих технологій, збільшення частки використання енергії з відновлювальних джерел та інших альтернативних видів енергоресурсів;</p>	<p>1) вжиття заходів щодо впровадження енергозберігаючих технологій та використання альтернативних видів енергозабезпечення на підприємствах реального сектору економіки області;</p> <p>2) розробка та реалізація проєктів щодо виробництва енергії з нетрадиційних та відновлювальних джерел енергії, впровадження енергоефективних технологій і обладнання</p>

1	2
<p>1.3.5. Забезпечення ефективного і раціонального використання природних ресурсів та корисних копалин, нарощування потенціалу їх переробки з урахуванням сучасних світових тенденцій і технологій та дотриманням норм екологічної безпеки;</p>	<p>1) розробка, введення в експлуатацію нових родовищ корисних копалин та об'єктів їх збагачення, у тому числі сприяння реалізації перспективних проєктів; 2) забезпечення "зеленого переходу" та екологічної модернізації діючих промислових, добувних підприємств, впровадження нових і новітніх екоорієнтованих технологій; 3) технічне переоснащення виробництва на основі впровадження інноваційних проєктів, маловідходних, безвідходних та екологічно безпечних технологічних процесів; 4) вжиття заходів щодо вирішення проблемних питань об'єктів урановидобувної галузі та врахування інтересів області під час формування та реалізації державних цільових програм (Державної цільової економічної програми розвитку атомно-промислового комплексу на період до 2028 року, Державної цільової екологічної програми зняття з експлуатації уранового об'єкта на період до 2028 року);</p>
<p>1.3.6. Стимулювання розвитку інноваційного потенціалу та інфраструктури інтелектуальних послуг, активізація співпраці підприємств області з науковими установами і вищими навчальними закладами, зокрема щодо продукування нових наукових інноваційних розробок та впровадження їх у виробництво.</p>	<p>1) підтримка реалізації інноваційних проєктів, спрямованих на відновлення та розвиток промислового потенціалу області, освоєння виробництва нових видів промислової продукції, впровадження новітніх технологій та високоефективного обладнання; 2) сприяння створенню та розвитку інноваційної екосистеми та інфраструктури інтелектуальних послуг і забезпечення дотримання вимог чинного законодавства у цій сфері; 3) популяризації провадження наукової та винахідницької діяльності, проведення вебінарів, круглих столів за участю представників промислових підприємств та науковців з обговорення та впровадження науково-технічних робіт у виробництво; 4) сприяння науково-інноваційній співпраці промислових підприємств з вищими навчальними закладами, науковими організаціями щодо питань впровадження перспективних науково-технічних розробок у виробництво, продукування нових наукових інноваційних розробок та впровадження їх у виробництво</p>

Досягнення стратегічної цілі 2. "Розвиток людського капіталу та підвищення якості життя населення" передбачається шляхом реалізації таких оперативних цілей:

2.1. Якісна освіта для всіх	2.2. Міцне здоров'я – шлях до стабілізації демографічної ситуації	2.3. Створення умов для підвищення добробуту та соціальної адаптації вразливих категорій населення, формування інклюзивного середовища
2.4. Інтеграція внутрішньо переміщених осіб у територіальні громади за місцем їх перебування	2.5. Соціальний захист ветеранів війни та їх сімей	2.6. Розвиток культурного потенціалу та збереження культурної спадщини

Оперативна ціль 2.1. "Якісна освіта для всіх".

На сучасному етапі розвитку суспільства, що характеризується змінами у всіх його сферах і соціальних інститутах, особливо гострими постають питання якісного навчання підростаючого покоління.

Основне завдання освітянської галузі – створити оптимальну мережу закладів дошкільної освіти, яка б реально враховувала освітні запити територіальних громад.

Забезпечення права дітей з особливими освітніми потребами на освіту, створення умов для рівного доступу кожної дитини до якісної освіти незалежно від стану її здоров'я – одне з пріоритетних стратегічних завдань.

Новий формат позашкільної освіти повинен бути зосереджений на конкретній дитині з її освітніми і психолого-фізіологічними потребами, адже це є запорукою успішного інтелектуального, творчого та фізичного розвитку молодого покоління області.

Ринок праці області має диспропорції щодо кількості робітників за професіями, які затребувані на сучасному виробництві. Впровадження нових технологій виробництва та обладнання змінюють вимоги роботодавців до компетентностей працівників.

Для ліквідації диспропорцій на ринку праці необхідно створити умови для отримання учнями якісної професійної освіти, яка забезпечить відповідність набутих ними компетенцій вимогам сучасного виробництва.

Оперативна ціль 2.1. "Якісна освіта для всіх" спрямована на вирішення основних проблем у сфері освіти:

освітні втрати (прогалини у знаннях і навичках учнів під час освітнього процесу у порівнянні зі стандартами освіти та очікуваними результатами навчальних здобутків);

застаріле обладнання харчоблоків у закладах загальної середньої освіти;

застаріла матеріально-технічна база для підготовки кваліфікованих робітників у закладах професійної (професійно-технічної) освіти;
 недостатній рівень доступності закладів освіти для дітей з особливими освітніми потребами;
 потреба в належному оснащенні закладів освіти сучасним навчальним та технологічним обладнанням;
 потребує оновлення автопарк шкільних автобусів;
 недостатність автономних джерел електропостачання в закладах освіти;
 незадовільний технічний стан більшості будівель навчальних корпусів та гуртожитків закладів професійної (професійно-технічної) освіти;
 потреба у створенні в освітніх закладах безпечного середовища, зокрема і наявності в них укриттів, які відповідають безпековим стандартам.

Очікувані результати:

розширення мережі закладів дошкільної освіти, додаткових дошкільних місць у кожному населеному пункті, де є відповідний контингент дітей;
 забезпечення доступності до якісної дошкільної освіти;
 створення рівних умов для доступності учнівської молоді до якісної загальної середньої освіти;
 підвищення якості навчально-виховного процесу з урахуванням досягнень педагогічної науки та якості надання освітніх послуг;
 налагодження співпраці між соціальними партнерами на ринку праці;
 впровадження у навчальний процес нових виробничих та педагогічних технологій;
 відкриття нових закладів позашкільної освіти в територіальних громадах області, філій від діючих закладів, груп на базі закладів дошкільної, закладів загальної середньої, професійної (професійно-технічної) та вищої освіти;
 поліпшення матеріально-технічної бази закладів позашкільної освіти;
 створення рівних умов для доступності учнів з особливими освітніми потребами до якісної освіти;
 наявність в освітніх закладах укриттів.

Індикатори

рівень охоплення закладами дошкільної освіти дітей віком 3-5 років, у % до загальної кількості дітей такого віку;
 співвідношення наявної кількості місць у закладах дошкільної освіти до фактичної чисельності вихованців, охоплених закладами дошкільної освіти, %;
 частка дітей сільської місцевості, для яких організовано підвезення шкільними автобусами до місця навчання і додому, % до загальної кількості учнів, які того потребують;
 частка закладів освіти, у яких створено безпечні умови для навчання та праці (облаштовані укриттями), %;
 рівень забезпечення ЗОШ підключенням до швидкісного Інтернету, %;

частка сільських денних загальноосвітніх навчальних закладів, що мають доступ до Інтернету, %;

кількість дітей з особливими освітніми потребами, охоплених інклюзивним навчанням, % до загальної кількості дітей, які того потребують;

питома вага дітей, охоплених позашкільною освітою у ЗОШ, % до загальної кількості дітей шкільного віку;

частка випускників закладів професійної (професійно-технічної) освіти, які були працевлаштовані за професією, набутою під час навчання, %;

частка випускників шкіл, що обирають професійну (професійно-технічну та фахову передвищу) освіту після школи, %;

кількість випускників вищих навчальних закладів I-IV рівня акредитації, % до загальної кількості населення у віці 25-70 років.

Оперативна ціль 2.1. "Якісна освіта для всіх" буде забезпечена шляхом виконання таких завдань:

Завдання	Заходи щодо виконання завдання
1	2
2.1.1. Забезпечення доступної дошкільної освіти шляхом формування оптимальної мережі закладів дошкільної освіти, спроможної задовольняти освітні запити громадян	1) приведення мережі дошкільної освіти у відповідність до вимог Закону України "Про дошкільну освіту"; 2) створення в закладах дошкільної освіти комфортних умов для усіх учасників освітнього процесу; 3) впровадження в закладах дошкільної освіти області сучасних особистісно орієнтованих підходів до розвитку кожної дитини.
2.1.2. Забезпечення доступності якісної шкільної освіти для всіх дітей і підлітків	1) створення умов для переходу закладів освіти зі змішаної на очну форму навчання; 2) впровадження в закладах загальної середньої освіти області Концепції "Нова українська школа"; 3) впровадження реформи шкільного харчування, зокрема в рамках реалізації заходів обласної програми реалізації Стратегії реформування системи шкільного харчування на період до 2027 року; 4) створення в освітніх закладах осередків викладання навчального предмета "Захист України"; 5) поліпшення матеріально-технічної бази та створення сучасного освітнього простору у закладах загальної середньої освіти; 6) створення академічних ліцеїв в усіх громадах області; 7) придбання шкільних автобусів для закладів загальної середньої освіти населених пунктів області;
2.1.3. Розвиток якісної професійної (професійно-технічної, фахової передвищої, вищої) освіти з урахуванням потреб регіонального та міжрегіонального ринків праці, сприяння здобуттю	1) створення професійних ліцеїв; 2) розвиток та підтримка впровадження дуальної освіти шляхом реалізації спільних проєктів освітніх закладів та бізнесу, розширення видів підготовки робітничих кадрів за дуальною формою освіти; 3) якісне формування та розміщення регіонального замовлення на підготовку фахівців та робітничих кадрів; 4) продовження реформи старшої профільної школи;

1	2
професійної підготовки за дуальною формою освіти	5) створення умов для роботи в області релокованих закладів освіти; 6) проведення робіт із реконструкції, капітального та поточного ремонту, оновлення матеріально-технічної бази до сучасних потреб навчально-виробничого процесу у закладах професійної (професійно-технічної) освіти, забезпечення їх новою технікою та обладнанням; 7) здійснення перепрофілювання та оптимізації мережі закладів професійної (професійно-технічної) та фахової передвищої освіти відповідно до потреб ринку праці, створення на їх базі навчально-практичних центрів, зокрема орієнтованих на підготовку дефіцитних для регіонального ринку праці професій: зварювальні роботи, галузеве машинобудування, сільськогосподарське виробництво та ін.;
2.1.4. Підтримка та розвиток творчого потенціалу дітей та молоді через систему позашкільної освіти	1) трансформація мережі закладів позашкільної освіти, створення в них сучасних умов для творчого зростання особистості; 2) підтримка обдарованих дітей та молоді; 3) проведення робіт із реконструкції, капітального та поточного ремонту, створення сучасної матеріально-технічної бази закладів позашкільної освіти, оснащення їх сучасним обладнанням, оргтехнікою, апаратурою, інструментами, матеріалами для їх функціонування;
2.1.5. Розвиток інклюзивної освіти та безбар'єрного освітнього середовища	1) створення належних умов для надання якісних освітніх послуг здобувачам освіти з особливими потребами у закладах освіти, розширення мережі інклюзивних класів, груп; 2) забезпечення внутрішньої та зовнішньої доступності закладів освіти для дітей з фізичними порушеннями, продовження впровадження інклюзивного навчання для дітей з тяжкими порушеннями розвитку; 3) відкриття інклюзивно-ресурсних центрів;
2.1.6. Забезпечення енергетичної автономії закладів освіти	1) впровадження тепло- та енергозберігаючих технологій у закладах освіти області; 2) оснащення освітніх закладів сучасними засобами альтернативного і автономного енергозабезпечення з дотриманням безпекових умов їх використання
2.1.7. Створення у закладах освіти безпечного середовища, запобігання кризовим ситуаціям та профілактика правопорушень в освітньому середовищі	1) будівництво, реконструкція, капітальний ремонт захисних споруд цивільного захисту у закладах загальної середньої освіти; 2) забезпечення безпечних умов перебування дітей в закладах освіти, зокрема шляхом облаштування укриттів закладів освіти відповідно до рекомендацій ДСНС в Кіровоградській області; 3) реалізація експериментального проєкту щодо посилення безпеки освітнього середовища в закладах загальної середньої освіти області в умовах правового режиму воєнного стану розширення мережі класів безпеки;

1	2
	4) впровадження проекту зі створення безпечного середовища в закладах освіти "Офіцер Служби освітньої безпеки"; 5) виконання протипожежних заходів в закладах освіти;
2.1.8. Створення рівних можливостей для особистого та професійного розвитку особи протягом життя	1) впровадження ефективних профорієнтаційних заходів у закладах загальної середньої освіти та соціальної реклами для популяризації робітничих професій, підвищення престижності професійної (професійно-технічної) освіти серед різних груп населення, зокрема жінок; 2) систематизація процесів надання послуг, популяризація центрів надання освітніх послуг та забезпечення умов для фінансування за форматом "гроші ходять за людиною"; 3) створення умов для розвитку національних та міжнародних обмінів, форумів та конференцій для студентів університетів третього віку; 4) забезпечення умов для підготовки андрагогів;
2.1.9. Створення умов для національно-патріотичного, військово-патріотичного виховання та громадянської освіти	1) реалізація заходів обласної цільової соціальної програми національно-патріотичного виховання на 2022-2027 роки; 2) здійснення заходів, спрямованих на розвиток цілісної загальнодержавної політики національно-патріотичного виховання, утвердження національних цінностей, формування у громадян готовності до захисту України; 3) формування та підвищення рівня культури волонтерства серед молоді; 4) підтримка та співпраця органів державної влади та місцевого самоврядування з інститутами громадянського суспільства щодо національно-патріотичного виховання; 5) обладнання осередків викладання навчального предмета "Захист України"; 6) проведення заходів з інформаційної безпеки, спрямованих на запобігання негативним наслідкам впливу інформаційної війни, та розвиток іншого мислення.

Оперативна ціль 2.2. "Міцне здоров'я – шлях до стабілізації демографічної ситуації"

Завдання і заходи в рамках цієї оперативної цілі будуть спрямовуватись на вирішення таких основних питань:

1) у сфері охорони здоров'я:

поліпшення матеріально-технічної бази лікувально-профілактичних закладів області (придбання медичного обладнання, медикаментів, медичного автотранспорту тощо) та забезпечення їх лікарськими кадрами, особливо у сільській місцевості;

зниження рівня захворюваності населення області на неінфекційні захворювання;

зниження захворюваності на туберкульоз, ВІЛ/СНІД;

забезпечення відповідності лікарень інтенсивного лікування визначеним вимогам, оснащення їх сучасним діагностичним та лікувальним обладнанням;

підвищення рівня ранньої діагностики хвороб, особливо серед сільських жителів;

2) у сфері спорту та фізичної культури:

розвиток в громадах мережі центрів фізичного здоров'я населення "Спорт для всіх", збільшення рівня охоплення населення фізкультурно-оздоровчою діяльністю;

приведення найпростіших спортивних споруд області до сучасних вимог, оснащення їх спортивним обладнанням та інвентарем, необхідним для комплексних занять фізичною культурою і спортом;

забезпечення розвитку та ефективного функціонування дитячо-юнацьких спортивних шкіл та закладів резервного спорту.

Покращення доступу до медичних послуг позитивно відобразиться на якості життя населення та буде сприяти поліпшення демографічної ситуації Кіровоградської області.

Збільшення залученості мешканців до спортивних заходів, змагань, збільшення активного періоду життя громадян шляхом забезпечення умов для повноцінного фізичного розвитку, популяризації фізичної культури та спорту і здорового способу життя.

Очікувані результати

поліпшення демографічної ситуації в регіоні, зниження смертності населення, збільшення середньої очікуваної тривалості життя;

зниження рівня захворюваності населення на найбільш поширені хвороби;

зниження показників захворюваності на "соціальні хвороби" – туберкульоз, наркотична та алкогольна залежності;

зменшення кількості хворих з уперше в житті встановленим діагнозом на ВІЛ-інфекцію;

забезпечення кадрами відповідного кваліфікаційного рівня закладів охорони здоров'я;

задоволення індивідуальних та суспільних потреб громадян у спортивній та фізкультурній підготовці;

розширення мережі центрів "Спорт для всіх";

забезпечення системної реабілітаційної та спортивної роботи з особами, які мають обмежені фізичні можливості.

Індикатори

кількість народжених на 1 тис. осіб наявного населення, осіб;

середня очікувана тривалість життя, років;

забезпеченість населення лікарями у розрахунку на 10 тис. населення, осіб;

зменшення дорічної летальності онкологічних хворих, %;

зменшення кількості хворих з уперше в житті встановленим діагнозом на активний туберкульоз, %;

зменшення кількості хворих з уперше в житті встановленим діагнозом на ВІЛ-інфекцію, %;

рівень залучення до регулярних занять фізичною культурою і спортом дітей та підлітків, у % від загальної кількості учнівської та студентської молоді області.

Оперативна ціль 2.2. "Міцне здоров'я – шлях до стабілізації демографічної ситуації" буде забезпечена шляхом виконання таких завдань і заходів:

Завдання	Заходи щодо виконання завдання
1	2
<p>2.2.1. Організація спроможної мережі кластерних та надкластерних закладів охорони здоров'я, зокрема із створенням реабілітаційних відділень</p>	<p>1) покращення якості та доступності послуг з надання спеціалізованої висококваліфікованої медичної допомоги населенню в умовах модернізації та реорганізації галузі охорони здоров'я;</p> <p>2) розширення спектру надання амбулаторної та стаціонарної реабілітаційної допомоги;</p> <p>3) розбудова системи реабілітації на базі спроможної мережі кластерних та надкластерних закладів охорони здоров'я;</p> <p>4) впровадження сучасних інноваційних технологій для удосконалення і розвитку онкологічної допомоги, паліативної допомоги, реабілітації;</p> <p>5) забезпечення функціонування в області спроможної системи громадського здоров'я;</p> <p>6) створення належних умов праці та соціально-побутових умов для медичних працівників, зокрема, працевлаштування та забезпечення житлом, забезпечення своєчасної виплати заробітної плати;</p>
<p>2.2.2. Забезпечення доступу до якісних медичних послуг, лікарських засобів та медичних виробів за програмою медичних гарантій, зокрема і у сільській місцевості (з урахуванням потреб усіх груп населення)</p>	<p>1) розвиток екстреної медичної допомоги та медицини катастроф, забезпечення надання якісних та доступних медичних послуг пацієнтам у невідкладних станах;</p> <p>2) забезпечення надання якісних та доступних медичних послуг населенню, зокрема і у сільській місцевості;</p> <p>3) розширення можливостей контрастування нових пакетів НСЗУ і збільшення обсягів надання медичних послуг;</p> <p>4) подальший розвиток електронної охорони здоров'я, зокрема депаперизація та впровадження якісних і доступних електронних сервісів в системі охорони здоров'я;</p> <p>5) забезпечення надання якісних та доступних медичних послуг вагітним, роділлям, породіллям, новонародженим. Здійснення розширеного неонатального скринінгу, впровадження допоміжних репродуктивних технологій;</p> <p>6) поліпшення матеріально-технічної бази лікувально-профілактичних закладів області, зміцнення їх експлуатаційного стану (придбання медичного обладнання, автотранспорту, медикаментів, проведення модернізації та ремонтних робіт (у тому числі, закладів, які перебувають у спільній власності територіальних громад сіл, селищ і міст області тощо);</p>

1	2
	7) впровадження тепло- та енергозберігаючих технологій у закладах охорони здоров'я населених пунктах області;
2.2.3. Проведення профілактичних заходів з упередження захворюваності населення, формування у населення культури здорового способу життя та покращення репродуктивного здоров'я	<p>1) забезпеченість закладів охорони здоров'я, які надають первинну медичну допомогу, відповідним обладнанням, транспортними засобами та кадрами;</p> <p>2) подальший розвиток амбулаторного рівня надання медичної допомоги, враховуючи профілактичний напрям, організація обов'язкових медичних оглядів;</p> <p>3) профілактика та забезпечення раннього виявлення захворювань серед всього населення;</p> <p>4) проведення медичних оглядів працівників, зайнятих на важких роботах, роботах зі шкідливими чи небезпечними умовами праці;</p> <p>5) забезпечення тестування на ВІЛ пацієнтів з групи ризику та за медичними показаннями; впровадження доконтактної та постконтактної профілактики ВІЛ-інфекції;</p> <p>6) створення умов для профілактики інфекційних та неінфекційних хвороб, забезпечення імунізації населення в громадах області відповідно до Календаря профілактичних щеплень;</p> <p>7) підтримка ініціатив жіночих організацій у сфері роботи з вагітними, молодими матерями;</p> <p>8) проведення у закладах освіти інформаційних заходів з питань попередження небажаних вагітностей у підлітків;</p> <p>9) забезпечення профілактичного напрямку діяльності медичної галузі області через проведення широкої інформаційно-роз'яснювальної роботи, популяризацію здорового способу життя та фізичної реабілітації, як важливої складової покращення якості та тривалості активного життя населення області;</p>
2.2.4. Покращення доступності послуг з охорони ментального здоров'я	<p>1) вжиття оперативних заходів, необхідних для забезпечення захисту здоров'я населення, що застосовуються у разі наявності потенційних ризиків для здоров'я та епідеміологічного благополуччя населення;</p> <p>2) поліпшення доступності послуг з охорони психічного здоров'я, реалізація в області заходів в рамках Всеукраїнської програми ментального здоров'я "Ти як?";</p> <p>3) створення центрів психічного здоров'я у складі кластерних лікарень та впровадження для лікарів ПМД онлайн-курсів "Ведення поширених психічних розладів на первинному рівні медичної допомоги";</p>
2.2.5. Забезпечення безпекових умов у закладах охорони здоров'я	<p>1) вжиття оперативних заходів, необхідних для забезпечення захисту здоров'я населення, що застосовуються у разі наявності потенційних ризиків для здоров'я та епідеміологічного благополуччя населення;</p> <p>2) приведення укриттів лікувально-профілактичних закладів системи охорони здоров'я у відповідність з нормативами;</p> <p>3) виконання протипожежних заходів в закладах охорони здоров'я;</p>

1	2
2.2.6. Розвиток спортивної та фізкультурно-оздоровчої інфраструктури, зокрема й інклюзивно орієнтованої, підтримка спорту та фізичної активності громадян	1) забезпечення належного функціонування та розвитку мережі закладів фізичної культури і спорту, та розвитку інклюзивної спортивної інфраструктури на їх базі; 2) проведення будівництва реконструкції та капітальних ремонтів спортивної інфраструктури у населених пунктах області; 3) оновлення матеріально-технічної бази закладів фізичної культури і спорту (придбання спортивного обладнання та інвентарю), зокрема дитячо-юнацьких спортивних шкіл; 4) проведення робіт з реконструкції та встановлення спортивних, дитячих майданчиків у населених пунктах області; 5) забезпечення в умовах воєнного стану функціонування існуючої мережі центрів фізичного здоров'я населення "Спорт для всіх", збільшення рівня охоплення громадян фізичною культурою і масовим спортом (проведення різноманітних фізкультурно-оздоровчих та спортивно-масових заходів, конкурсів, фестивалів, спортивних свят за місцем проживання та у місцях масового відпочинку населення).

Оперативна ціль 2.3. "Створення умов для підвищення добробуту та соціальної адаптації вразливих категорій населення, формування інклюзивного середовища".

Соціальний захист. Згідно з даними Всесвітньої організації охорони здоров'я (далі – ВООЗ), низька народжуваність і зниження смертності кардинально змінили демографічну ситуацію (значно зростає кількість людей похилого віку і скорочується частка дітей і молоді).

Люди похилого віку потребують соціальної підтримки. Виникнення різних труднощів у соціально-побутовій, психологічній адаптації до нових умов життя диктує необхідність вироблення і реалізації специфічних підходів, форм і методів, особливих технологій соціальної роботи з такими людьми. Саме з цих причин проблеми надання соціальної допомоги особам похилого віку стали особливо актуальними.

Пріоритетом буде створення умов для розвитку мережі надавачів соціальних послуг для осіб похилого віку, у тому числі освітніх послуг, запровадження новітніх технологій у сфері догляду за особами похилого віку, підвищення стандартів геріатричних пансіонатів, збільшення кількості та різноманіття соціальних послуг для осіб похилого віку.

В 47 територіальних громадах області створені Психологічні хаби, які вже надали психологічну допомогу понад 8000 осіб з числа ветеранів, членів їх сімей та ВПО.

479 медичних працівників області пройшли навчання за програмою ВООЗ "Ведення поширених психічних розладів на первинному рівні медичної допомоги із використанням керівництва mhGAP".

34 медичних заклади та 5 ФОП уклали договори із НСЗУ за пакетом "Супровід і лікування дорослих та дітей з психічними розладами на первинному рівні медичної допомоги".

Проведено низку тренінгів за програмою ВООЗ "Самодопомога+", підготовлено понад 70 фасилітаторів, які надають допомогу населенню по оволодінню навичкам самодопомоги.

У 5 громадах Кіровоградської області створені та функціонують Центри життєстійкості (Кропивницька, Гайворонська, Новоукраїнська, Знам'янська міські та Смолінська селищна ради).

Забезпечення підтримки дітей, сім'ї та молоді. Сімейне виховання дає можливість забезпечити дитині нормальний фізичний, моральний, інтелектуальний та соціальний розвиток, дає змогу їй стати повноцінним членом суспільства. Суспільні форми виховання не можуть замінити дитині сім'ю і це давно підтверджено практикою.

Забезпечення гендерної рівності. Гендерної рівності можна досягти тоді, коли чоловіки та жінки мають рівні права, можливості, відповідальність за: роботу, яка надає фінансову незалежність; догляд за дітьми та домом; участь у політичній, організаційній або іншій соціальній діяльності.

Очікувані результати

поліпшення соціального та медичного обслуговування пенсіонерів та інвалідів;

створення сприятливих умов і гарантій для реалізації права окремих пільгових категорій громадян на санаторно-курортне оздоровлення;

підвищення ролі сім'ї в суспільстві, рівня поінформованості населення з гендерних питань, попередження домашнього насильства та торгівлі людьми.

Індикатори:

рівень охоплення соціальним обслуговуванням громадян, що перебувають у складних життєвих обставинах, %;

рівень охоплення сімейними формами виховання дітей, які протягом року набули статусу дитини-сироти, дитини, позбавленої батьківського піклування, %;

рівень охоплення послугами оздоровлення та відпочинку дітей, % від загальної чисельності дітей пільгових категорій;

забезпеченість реабілітаційними заходами осіб, % від загальної кількості які їх потребують;

забезпеченість технічними засобами реабілітації осіб, % від загальної кількості які їх потребують.

Оперативна ціль 2.3. "Створення умов для підвищення добробуту та соціальної адаптації вразливих категорій населення, формування інклюзивного середовища" буде забезпечена шляхом виконання таких завдань:

Завдання	Заходи щодо виконання завдання
1	2
<p>2.3.1. Формування інфраструктури надання соціальних послуг відповідно до потреб населення. Підвищення якості та доступності соціальних послуг, насамперед для соціально-вразливих категорій населення та з урахуванням гендерних особливостей</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) надання соціальних послуг відповідно до Державних соціальних стандартів; 2) забезпечення на належному рівні життєдіяльності соціально вразливих верств населення, у першу чергу – осіб із обмеженими фізичними можливостями; 3) забезпечення належного функціонування мережі інтернатних закладів системи соціального захисту населення, здійснення в них поточних, капітальних ремонтів та реконструкції, виконання протипожежних заходів; 4) забезпечення інтернатних закладів системи соціального захисту населення області санітарним транспортом; 5) забезпечення надання методичної допомоги закладам, які надають соціальні послуги та територіальним громадам, в тому числі в рамках роботи спеціалізованого формування обласного Центру "Мобільний консультаційний пункт соціальної роботи"; 6) забезпечення технічними засобами пересування та реабілітації інвалідів та пільгових осіб (палицями, милицями, візками тощо); 7) забезпечення виплати матеріальної допомоги відповідно до положення про надання матеріальної допомоги окремим категоріям громадян на лікування, вирішення соціально-побутових проблем тощо; 8) забезпечення молодих спеціалістів закладів охорони здоров'я, освіти, культури належним соціальним захистом та житлом; 9) організація та проведення навчань для спеціалістів закладів щодо здійснення соціальної роботи з різними категоріями населення;
<p>2.3.2. Створення безбар'єрного середовища для усіх груп населення, зокрема сприяння включенню осіб з інвалідністю та поважного віку в активне життя</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) створення безбар'єрного середовища для всіх груп населення в територіальних громадах області за всіма напрямками безбар'єрності; 2) сприяння особистому творчому зростанню мешканців поважного віку громади та їх зайнятості за інтересами; 3) створення умов для забезпечення оптимальної рухової активності різних груп населення для зміцнення здоров'я з урахуванням інтересів, здібностей та індивідуальних особливостей кожного; 4) інформування осіб з інвалідністю та поважного віку про основні напрями діяльності органів місцевого самоврядування та надання роз'яснень щодо їх цілей та завдань; 5) підтримка та сприяння у впровадженні громадських ініціатив та проєктів організацій осіб з інвалідністю та поважного віку;
<p>2.3.3. Створення умов для всебічного захисту та</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) реалізація в області завдань і заходів Стратегії демографічного розвитку України на період до 2040 року;

1	2
розвитку дітей, соціального становлення молоді та формування національної ідентичності	<p>2) забезпечення супроводу мешканців області в поверненні з країн тимчасового перебування та адаптації після тривалого перебування за кордоном;</p> <p>3) підтримка дітей, сім'ї:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ сприяння розвитку сімейних форм виховання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, у тому числі сприяння розширенню в області мережі прийомних сімей, дитячих будинків сімейного типу та влаштування дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування; ▪ забезпечення своєчасного виявлення та ефективної соціальної реабілітації дітей, які опинились у складних життєвих обставинах, з метою попередження дитячої безпритульності та бездоглядності, недопущення вилучення із біологічної родини таких дітей, у тому числі із числа внутрішньо переміщених осіб; ▪ здійснення на базі Кіровоградського обласного центру соціально-психологічної допомоги заходів, спрямованих на соціальну реабілітацію осіб, які опинились у складних життєвих обставинах; <p>4) підтримка молоді та формування національної ідентичності:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ організація і проведення заходів, спрямованих на формування у молодих людей активної життєвої позиції, у тому числі навичок реалізації громадянських прав та обов'язків, утвердження української національної та громадянської ідентичності; ▪ підвищення в умовах воєнного стану безпеки середовища та посилення життєстійкості молоді; ▪ формування та підвищення рівня компетентностей молоді та фахівців, що працюють з молоддю; ▪ сприяння розвитку і самореалізації молоді, інтеграції її у суспільне життя, з урахуванням гендерної рівності; ▪ популяризація та утвердження здорового і безпечного способу життя та культури здоров'я серед молоді; ▪ забезпечення функціонування та розвитку молодіжних центрів та сприяння діяльності молодіжним організаціям;
2.3.4. Забезпечення гендерної рівності, створення умов для досягнення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків в усіх сферах життєдіяльності.	<p>1) забезпечити виконання в області плану заходів з реалізації Національної стратегії подолання гендерного розриву в оплаті праці на період до 2030 року;</p> <p>2) проведення інформаційно-просвітницької роботи серед населення з метою забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, подолання гендерних стереотипів, попередження домашнього насильства, протидії торгівлі людьми та гендерної дискримінації та формування позитивного іміджу сім'ї;</p> <p>3) забезпечення функціонування спеціалізованих служб підтримки для осіб постраждалих від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі;</p>
2.3.5. Створення умов для залучення осіб та	1) забезпечення системної реабілітаційної та спортивної роботи з особами, які мають обмежені фізичні можливості, у тому числі

1	2
дітей з інвалідністю, зокрема тих, що отримали її внаслідок збройної агресії Російської Федерації, до занять фізичною культурою, спортом та фізкультурно-спортивною реабілітацією	дітей з інвалідністю, зокрема тих, що отримали її внаслідок збройної агресії Російської Федерації; 2) сприяння створенню профільних спортивно-реабілітаційних центрів із відповідною інфраструктурою та забезпечення їх спеціалізованими кадрами; 3) поліпшення матеріально-технічної бази з діагностики та реабілітації для забезпечення розвитку адаптивного спорту; 4) підготовка фахових спеціалістів для роботи з різними віковими групами осіб з інвалідністю, у тому числі що отримали її внаслідок збройної агресії Російської Федерації.

Оперативна ціль 2.4. "Інтеграція внутрішньо переміщених осіб у територіальні громади за місцем їх перебування" (далі - Оперативна ціль 2.4.).

З 24 лютого 2022 року на території Кіровоградської області перебувало майже 184 тис. внутрішньо переміщених осіб (далі – ВПО) з інших регіонів, з яких станом на 01 грудня 2024 року звлинились на проживання і знаходяться на обліку – 82,6 тис. осіб, у т. ч. 75,8 тис. осіб, які перемістились після 24 лютого 2024 року із них: осіб працездатного віку – 38,2 тис. осіб (50,3%); дітей – 18,4 тис. осіб (24,2%); пенсіонерів та осіб з інвалідністю – 19,4 тис. осіб (25,5%).

Найбільша кількість ВПО прибула з Донецької, Луганської, Харківської, Херсонської областей.

Місцевими органами виконавчої влади спільно з органами місцевого самоврядування забезпечується створення належних умов для перебування ВПО на території області.

Завдання і заходи в рамках **Оперативної цілі 2.4.** будуть спрямовані на забезпечення належних умов для перебування в області ВПО, які прибули з територій ведення бойових дій, тимчасово окупованих територій, їх належну соціальну та матеріальну підтримку.

Очікувані результати та індикатори

забезпечення належного соціального захисту та створення умов для розв’язання нагальних проблем ВПО;

забезпечення надання якісних освітніх, медичних послуг та психологічної підтримки ВПО;

забезпечення своєчасної виплати пенсій ВПО;

забезпечення належних умов проживання ВПО.

Оперативна ціль 2.4. "Інтеграція внутрішньо переміщених осіб у територіальні громади за місцем їх перебування" буде забезпечена шляхом виконання таких завдань:

Завдання	Заходи щодо виконання завдання
1	2
2.4.1. Створення умов для соціальної адаптації внутрішньо переміщених осіб, забезпечення їх доступу до необхідного для життєдіяльності спектру адміністративних і публічних послуг	1) забезпечення ведення обліку ВПО, своєчасної видачі їм довідок та внесення відповідної інформації до Єдиного Web-орієнтованого інформаційного сегменту "облік ВПО"; 2) сприяння адаптації та подальшій інтеграції ВПО, забезпечення повного їх доступу до адміністративних, соціальних, культурних та інших послуг; 3) надання спеціалізованої медичної допомоги ВПО, послуг з реабілітації особам, які цього потребують; 4) надання соціальної та/або психологічної підтримки ВПО;
2.4.2. Вирішення житлових питань внутрішньо переміщених осіб в громадах за місцем їх перебування з урахуванням особливостей і потреб усіх груп населення цієї категорії	1) забезпечення належного облаштування місць компактного проживання ВПО; 2) забезпечення компенсації витрат громадянам і бюджетним установам за тимчасове розміщення ВПО на умовах, визначених чиним законодавством; 3) сприяння у забезпеченні ВПО житлом, у т.ч. соціальним для тимчасового проживання
2.4.3. Сприяння інтеграції внутрішньо переміщених осіб в економічне середовище на території їх безпосереднього проживання, зокрема шляхом надання їм допомоги у професійній перепідготовці, працевлаштуванні, реалізації підприємницьких ініціатив	1) сприяння працевлаштуванню ВПО, у т.ч. безробітних, які перебувають на обліку в службі зайнятості; 2) підтримання конкурентоздатності ВПО на ринку праці, зокрема шляхом організації їх професійного навчання (перенавчання) та видачі відповідних ваучерів; 3) залучення ВПО з числа безробітних до громадських, суспільно корисних та інших робіт тимчасового характеру; 4) реалізація механізмів економічного стимулювання роботодавців до працевлаштування ВПО; 5) проведення інформаційно-консультаційних, профорієнтаційних заходів для ВПО, у т.ч. за участю соціальних партнерів, громадських організацій; 6) сприяння розвитку підприємницької ініціативи ВПО шляхом їх залучення до отримання мікрогрантів на розвиток бізнесу.

Оперативна ціль 2.5. "Соціальний захист ветеранів війни та їх сімей" (далі - Оперативна ціль 2.5).

Повномасштабна війна з росією виводить ветеранську політику на перший план. Робота з ветеранами, їхніми родинами та родинами загиблих захисників України стала одним із найважливіших напрямів діяльності.

За даними Єдиного державного реєстру ветеранів війни в області обліковується 44,6 тис. ветеранів війни.

Система соціального захисту ветеранів має дві основні складові: перша стосується пільг, виплат та інших видів матеріального забезпечення для ветеранів та ветеранок, друга — це соціальні послуги.

Протягом 2024 року соціальними послугами закладів надання соціальних послуг області (далі – Заклади) була охоплена 571 сім'я/особа Захисників та Захисниць України, в яких виховується 400 дітей.

Заходи і завдання в рамках **Оперативної цілі 2.5** будуть спрямовані на реалізацію ветеранської політики в області, забезпечення належних умов життєдіяльності ветеранів та членів їх сімей, надання їм соціальної підтримки, послуг психологічної реабілітації, належного медичного забезпечення, створення умов для економічної активності та професійної адаптації ветеранів, здійснення заходів щодо поваги, подяки та пошани українських військових тощо.

Очікувані результати та індикатори

підвищення рівня соціального захисту ветеранів війни, осіб, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною, членів сімей таких осіб, постраждалих учасників Революції Гідності, членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, членів сімей загиблих (померлих) Захисників та Захисниць України, внутрішньо переміщених осіб з числа учасників бойових дій, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України;

поліпшення житлових умов членів сімей загиблих Захисників і Захисниць України; осіб з інвалідністю внаслідок війни I та II групи з числа учасників бойових дій; осіб, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України;

розв'язання нагальних соціальних та психологічних проблем ветеранів війни та членів їхніх сімей.

Оперативна ціль 2.5. "Соціальний захист ветеранів війни та їх сімей" буде забезпечена шляхом виконання таких завдань:

Завдання	Заходи щодо виконання завдання
1	2
2.5.1. Забезпечення функціонування спроможної системи надання повного спектру адміністративно-публічних послуг, спрямованих на ефективну реінтеграцію ветеранів війни у цивільне життя, підтримку їх родин та членів сімей загиблих Захисників і Захисниць;	1) здійснення заходів щодо розвитку у ЦНАПах області мережі "єдиних вікон" для ветеранів та створення належних умов для надання повного спектру адміністративних послуг ветеранам війни, членам сімей таких осіб, членам сімей загиблих (померлих) ветеранам війни, членам сімей загиблих (померлих) Захисників та Захисниць України; 2) створення в громадах та забезпечення ефективної роботи Центрів ветеранського розвитку, інших структур, діяльність яких буде спрямована на роботу з ветеранами; 3) запровадження інституту помічника ветерана в системі переходу від військової служби до цивільного життя;

1	2
	<p>4) впровадження комплексу заходів з підтримки осіб, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України;</p> <p>5) забезпечення надання ветеранам війни та членам їх сімей повного спектру соціальних послуг;</p> <p>6) надання освітніх послуг ветеранам війни, членам їх сімей, членам сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, загиблих (померлих) Захисників і Захисниць України, полонених військовослужбовців України та осіб, зниклих безвісти за особливих обставин та розвиток ветеранського спорту;</p> <p>7) своєчасне призначення та проведення перерахунків пенсій ветеранам війни та особам, на яких поширюється дія Закону України "Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту";</p> <p>8) здійснення заходів щодо вшанування подвигу українських військових та меморіалізації подій, пов'язаних із збройною Російською агресією</p>
<p>2.5.2.Забезпечення доступності психологічної допомоги та реабілітації осіб, які звільняються або звільнені з військової служби, з числа ветеранів війни, осіб, постраждалих від бойових дій, а також осіб, стосовно яких установлено факт позбавлення особистої свободи внаслідок збройної агресії проти України;</p>	<p>1) надання спеціалізованої медичної допомоги, послуг з реабілітації та психологічної підтримки ветеранам війни та членам їх сімей, членам сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, членам сімей загиблих (померлих) Захисників та Захисниць України, полонених військовослужбовців України та осіб, зниклих безвісти за особливих обставин;</p> <p>2) забезпечення функціонування спеціалізованих відділень (палат, ліжок) для ветеранів війни в лікувально-профілактичних закладах області та їх оснащення необхідним обладнанням, пільгове забезпечення ветеранів війни ліками за рецептами лікарів відповідно до чинного законодавства;</p>
<p>2.5.3. Створення умов для повернення ветеранів до економічної активності та сприяння розвитку ветеранського бізнесу</p>	<p>1) сприяння працевлаштуванню громадян з числа ветеранів війни, які звернулися до служби зайнятості у пошуку роботи, у т.ч. шляхом залучення до тимчасової зайнятості;</p> <p>2) забезпечення підвищення конкурентоспроможності ветеранів війни на ринку праці шляхом організації професійного навчання/перенавчання;</p> <p>3) сприяння зайнятості ветеранів шляхом впровадження програм підтримки роботодавців, які облаштовують робочі місця та працевлаштовують Захисників і Захисниць України,</p> <p>4) підтримка підприємницької ініціативи ветеранів війни, членів сімей таких осіб, членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, членів сімей загиблих (померлих) Захисників та Захисниць України, створення умов для започаткування ними та розвитку власного бізнесу, підготовки відповідних проектів і грантових заявок з метою залучення для цих цілей</p>

1	2
	<p>необхідних фінансових і матеріальних ресурсів; 5) надання послуг професійної адаптації особам, які звільнені з військової служби, з числа ветеранів війни, особам, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною, членам сімей таких осіб, членам сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, членам сімей загиблих (померлих) Захисників та Захисниць України, шляхом надання їм профконсультаційних та профорієнтаційних послуг;</p>
2.5.4. Впровадження дієвих механізмів для забезпечення ветеранів війни та членів їх сімей доступним житлом	<p>1) створенням умов для забезпеченню житлом Захисників та Захисниць України, членів їх сімей; 2) забезпечення передбачених законодавством виплат ветеранам війни, членам їх сімей, членам сімей загиблих (померлих) військовослужбовців, іншим категоріям осіб на яких поширюється дія Закону України "Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту", допомог, компенсаційних виплат, пільг на вирішення питань, пов'язаних з поліпшенням житлових умов;</p>

Оперативна ціль 2.6 "Розвиток культурного потенціалу та збереження культурної спадщини" (далі – Оперативна ціль 2.6).

Розвиток культурного потенціалу є важливим аспектом соціально-економічного та національного розвитку області.

Культурний потенціал включає в себе, як матеріальні, так і нематеріальні ресурси, що сприяють збереженню та розвитку культури, мистецтв, мовної спадщини, традицій та інновацій.

Для успішної реалізації в області державної культурної політики консолідації принципово важливим є забезпечення життєдіяльності закладів культури та якісного рівня обслуговування населення, впровадження нових практик, урізноманітнення діяльності, підтримка інновацій у культурі.

Значно підвищився інформаційний потенціал бібліотек.

З метою формування національної ідентичності, популяризації української мови та літератури забезпечується поповнення бібліотечних закладів області новою україномовною літературою та періодичними виданнями, зокрема і у цифровому форматі.

Кіровоградщина – регіон надзвичайно багатий на пам'ятки та об'єкти культурної спадщини, з яких понад шість тисяч перебуває під охороною держави, в тому числі – 22 національного значення.

Якісно виділяють Кіровоградщину серед інших регіонів країни стоянки кам'яної доби, поселення трипільської культури, величні кургани, давні мегалітичні споруди, унікальні пам'ятки архітектури та садово-паркового мистецтва, достойні поваги та шани братські могили воїнів-визволителів.

Охорона нерухомої культурної спадщини залишається найбільш значним та проблемним напрямом діяльності у сфері культури, оскільки її об'єкти –

будівлі, споруди, комплекси, а також території природно-заповідного фонду, що донесли до нашого часу цінність з археологічного, естетичного, етнологічного, історичного, архітектурного, мистецького, наукового чи художнього погляду і зберегли свою автентичність – є найбільш вразливими щодо зовнішніх деструктивних впливів і досить часто потребують проведення ремонтно-реставраційних робіт.

Серед питань, які потребують особливої уваги це:

невідповідність стану матеріально-технічної бази закладів культури області сучасним вимогам і попиту споживачів на культурні послуги;

недостатній рівень комп'ютеризації, інформатизації бібліотек області та підключення їх до мережі Інтернет;

недостатній рівень оновлення фондів україномовною літературою бібліотек області;

низький рівень паспортизації та інвентаризації пам'яток (об'єктів) культурної спадщини, виготовлення облікової документації та укладання охоронних договорів на пам'ятки (об'єкти) культурної спадщини.

Оперативна ціль 2.6 буде спрямована на створення належних умов для подальшого повноцінного функціонування і розвитку галузі забезпечення, зміцнення і примноження культурного потенціалу області, збереження та популяризацію унікальної культурно-мистецької спадщини, сприятиме суспільній злагоді, всебічному розвитку творчої особистості, дасть змогу більш ефективно задовольняти культурні потреби населення та надавати культурні послуги.

Очікувані результати

покращення якості надання населенню регіону культурних послуг;

створення умов для творчого розвитку особистості;

забезпечення задоволення культурно-дозвіллевих, мистецьких, інформаційних та освітніх потреб населення;

забезпечення підтримки та розвитку творчого потенціалу регіону;

зміцнення матеріально-технічної бази закладів культури, підвищення рівня їх енергоефективності, енергетичної автономії.

Індикатори:

проведено тематичні заходи щодо підтримки розвитку фестивального та конкурсного руху у регіоні, од.;

проведено культурні заходи Всеукраїнського рівня в регіоні, од.;

частка оновлення книжкових фондів бібліотек, %;

відсоток пам'яток на які виготовлено облікову документацію;

забезпечення населення культурними послугами, тис.штук.

Оперативна ціль 2.6 "Розвиток культурного потенціалу та збереження культурної спадщини" буде забезпечена шляхом виконання таких завдань:

Завдання	Заходи щодо виконання завдання
1	2
2.6.1. Збереження культурних традицій та впровадження сучасних культурно-мистецьких проєктів, орієнтованих на життя в умовах війни та поствоєнні реалії	1) підтримка розвитку фестивального та конкурсного руху в регіоні, створення та реалізація сучасних культурно-мистецьких проєктів; 2) підтримка творчих особистостей регіону та їх ініціатив, спрямованих на розвиток культури та мистецтва; 3) створення умов для збереження в області самотності народної культури, звичаїв, традицій, обрядів, у тому числі національних меншин;
2.6.2. Забезпечення формування і належного функціонування оптимальної інклюзивно орієнтованої мережі публічних бібліотек і закладів культури, яка задовольнятиме потреби різних груп населення, трансформації таких закладів у сучасні функціонально-організаційні моделі (центри культурних послуг, центри творчості, креативні хаби тощо), впровадження заходів з їх модернізації та інформатизації	1) здійснення оптимізації мережі закладів культури області, вжиття заходів щодо їх трансформації в Центри надання культурних послуг; 2) забезпечення надання закладами культури і мистецтв області якісних культурно-мистецьких та інформаційно-просвітницьких послуг; 3) сприяння розвитку креативних індустрій; 4) покращення експлуатаційного стану та матеріально-технічного забезпечення закладів культури, у тому числі і бібліотек (проведення реконструкції, ремонтних робіт, комп'ютеризація, цифровізація та діджиталізація процесів основної діяльності), підвищення рівня їх енергоефективності, енергетичної автономії (впровадження енергозберігаючих технологій, зокрема із застосуванням альтернативних джерел енергозабезпечення); 5) вжиття заходів щодо створення безбар'єрного простору у закладах культури області;
2.6.3 Охорона та збереження об'єктів культурної спадщини, сприяння їх відновленню	1) забезпечення контролю та проведення робіт з охорони пам'яток та об'єктів культурної спадщини; 2) забезпечення занесення об'єктів культурної спадщини до Державного реєстру пам'яток культурної спадщини; 3) здійснення ремонтно-реставраційних робіт на пам'ятках культурної спадщини (у т.ч. приведення у належний стан об'єктів та розвиток філій КЗ "Центральноукраїнський обласний краєзнавчий музей", а саме, "Музейно-природний заповідник "Тобілевичі" та "Заповідник-музей І.К.Тобілевича (Карпенко-Карого) "Хутір Надія"); 4) проведення відповідних заходів щодо переукладання/укладання охоронних договорів, розроблення облікової документації, інвентаризації пам'яток та розроблення і затвердження історико-архітектурних опорних планів історичних населених місць та ін.;
2.6.4. Забезпечення безпечових умов у закладах культури та об'єктах культурної спадщини	1) облаштування у закладах культури укриттів, забезпечення безпечових умов під час проведення культурно-мистецьких заходів;

1	2
	2) забезпечення дотримання протипожежних вимог в закладах культури та об'єктах культурної спадщини;
2.6.5 Зміцнення статусу української мови, сприяння її розвитку та популяризації	1) створення в області умов для всебічного розвитку і функціонування української мови як державної в усіх сферах суспільного життя; 2) зміцнення статусу української мови, сприяння її розвитку та популяризації; 3) поповнення фондів бібліотек області новою україномовною літературою.

Досягнення стратегічної цілі 3. "Сталий розвиток усіх територій" передбачається шляхом реалізації таких оперативних цілей:		
3.1. Впровадження інструментів ефективного адміністративного менеджменту, розвиток громад та соціальна згуртованість	3.2. Стимулювання економічної активності громад, насамперед в перспективних для відповідних територій сферах господарської діяльності	3.3. Розвиток житлово-комунальної, енергетичної та логістичної інфраструктури територій
3.4. Розвиток безпекової інфраструктури	3.5 Цифрова трансформація, розвиток інформаційних технологій	

Оперативна ціль 3.1. "Впровадження інструментів ефективного адміністративного менеджменту, розвиток громад та соціальна згуртованість".

Формування на місцевому рівні ефективної системи органів управління, підвищення їх інституційної спроможності у сфері стратегічного, просторового та бюджетного планування, проєктного менеджменту, залучення інвестицій є важливим завданням в умовах реформи децентралізації влади.

Важлива увага має бути зосереджена на:

підвищенні рівня інституційної спроможності органів влади на місцях у реалізації самоврядних та делегованих повноважень;

налагодженні взаємодії місцевої влади і населення громад для визначення і вирішення найбільш актуальних проблем на відповідній території;

отриманні громадянами рівного якісного доступу до послуг у сферах освіти, охорони здоров'я, соціального захисту тощо (зокрема через розвиток телекомунікаційного середовища та впровадження електронних сервісів у цих сферах);

підвищенні ресурсної спроможності місцевих бюджетів та ефективності використання їх коштів;

формуванні національної свідомості, гідності, розвитку української державності та патріотизму, розвитку волонтерського руху;

залученні активних громадян (особливо молоді) до процесів прийняття та оцінювання управлінських рішень області шляхом широкого застосування інформаційно-комунікаційних технологій, впровадження та підтримка в актуальному стані на офіційних сайтах усіх місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування області електронних сервісів звернень громадян, обговорень проєктів розпорядчих документів, бюджету і, формуванню електронних платформ громадських рад тощо;

розвитку різних форм співробітництва;

застосування стратегічних підходів до планування сталого розвитку громад та регіону;

створенні сучасної інфраструктури з надання адміністративних послуг, у тому числі і через створення центрів надання адміністративних послуг (далі – ЦНАП) або їх віддалених робочих місць чи філій. У кожній громаді потрібні доступні адміністративні послуги, а система їх надання має бути організована із застосуванням сучасних підходів, у т.ч. електронного урядування;

розробленні нової (внесення змін до наявної) сучасної містобудівної документації з метою розвитку і раціонального використання територій населених пунктів та територій поза межами населених пунктів, інженерно-транспортної інфраструктури; інвестиційної діяльності, яка відповідає діючому законодавству, державним стандартам та правилам, враховує державні, регіональні, громадські та приватні інтереси.

Очікувані результати:

підвищення ефективності використання бюджетних коштів, зростання дохідної частини місцевих бюджетів;

забезпечення розробки і затвердження усіма територіальними громадами стратегій їх розвитку до 2027 року та планів заходів з їх реалізації;

підвищення ефективності використання бюджетних коштів, зростання дохідної частини місцевих бюджетів;

отримання жителями громад якісних та наближено до місця проживання соціальних, адміністративних та комунальних послуг;

збільшення підтримки міжмуніципального співробітництва через державний фонд регіонального розвитку;

формування сталого позитивного міжнародного іміджу Кіровоградської області у світовому просторі;

залучення широкого кола міжнародних партнерів до вирішення гуманітарних питань ВПО, які прибули на територію області та залишились на постійне проживання на Кіровоградщині;

розширення напрямків та поглиблення взаємовигідного співробітництва області з іноземними регіонами-партнерами та міжнародними організаціями;
 укладання нових угод про міжрегіональне та міжтериторіальне співробітництво у галузях економіки, торгівлі, захисту прав людини, екологічної безпеки, охорони здоров'я, науки, освіти, культури, туризму, фізкультури і спорту та в інших сферах, які становлять взаємний інтерес;
 проведення в області низки заходів євроінтеграційного спрямування;
 створення нових точок доступу до адміністративних послуг, збільшення кількості послуг, які надаються через ЦНАПи, зокрема і в цифровому форматі;
 оновлення картографічної основи територій територіальних громад області;
 наявність в громадах актуальних планів просторового розвитку їх територій та містобудівної документації.

Індикатори:

темп зростання (зменшення) доходів загального фонду місцевих бюджетів (без трансфертів), % до попереднього року;
 доходи загального фонду місцевих бюджетів (без трансфертів) у розрахунку на одну особу населення, тис. гривень;
 видатки місцевих бюджетів (загальний та спеціальний фонд) у розрахунку на одну особу населення, тис. гривень;
 частка видатків бюджету розвитку у видатках місцевого бюджету (загальний та спеціальний фонд), %;
 кількість проведених заходів за участю громадськості, од.;
 кількість проведених заходів Громадської ради при обласній державній держадміністрації, од.;
 кількість укладених договорів про співробітництво територіальних громад у формі реалізації спільних проєктів на території Кіровоградської області, од.;
 питома вага реалізованих проєктів регіонального розвитку на умовах договорів про співробітництво територіальних громад відповідно до Закону України "Про співробітництво територіальних громад", % від загальної кількості укладених договорів про співробітництво територіальних громад;
 кількість громад, що використовують інструменти та сервіси е-демократії, од.;
 кількість Програм комплексного відновлення територій громад, од.;
 кількість точок доступу до адміністративних послуг, од.;
 кількості послуг надання яких запроваджено через центри надання адміністративних послуг, од.;
 рівень забезпеченості актуальною містобудівною документацією відповідного рівня, %;
 кількість розроблених комплексних планів просторового розвитку територій громад області, од.;
 кількість розроблених (оновлених): генеральних планів, од.; планів зонування, од.; детальних планів, од., у т.ч. детальні плани території (в межах

населених пунктів) та (за межами населених пунктів), од; історико – архітектурних опорних планів території населених пунктів територіальних громад, од.

Оперативна ціль 3.1. "Впровадження інструментів ефективного адміністративного менеджменту, розвиток громад та соціальна згуртованість" буде забезпечена шляхом виконання таких завдань:

Завдання	Заходи щодо виконання завдання
1	2
<p>3.1.1. Формування на місцевому рівні ефективної системи органів управління, підвищення їх інституційної спроможності у сфері стратегічного, просторового та бюджетного планування, проєктного менеджменту, залучення інвестицій тощо</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) створення умов для ефективної взаємодії органів місцевого самоврядування різних рівнів, спрямованої на комплексний розвиток територій; 2) оперативне та ефективне прийняття управлінських рішень для забезпечення безперервного функціонування установ і закладів бюджетної сфери, комунальних підприємств, підтримки сектору безпеки та оборони, соціальної підтримки громадян, військових та їх сімей, задоволення життєво необхідних потреб жителів територіальних громад у період воєнного стану; 3) запровадження системи критеріїв визначення соціальних, економічних та екологічних наслідків впливу пропонованої державної політики та можливості досягнення Цілей сталого розвитку на місцевому рівні; 4) розроблення та реалізації стратегій розвитку громад та планів заходів з їх реалізації, планів відновлення та розвитку територій, місцевих програм соціально-економічного розвитку, проєктів, спрямованих на відновлення та економічний розвиток громад, із залученням для цих цілей фінансових і матеріальних ресурсів з різних джерел, не заборонених законодавством; 5) зосередження фінансових ресурсів на реалізації пріоритетних інвестиційних проєктів та цільових програм, спрямованих на поліпшення інфраструктури громад та якості життя населення; 6) сприяння удосконаленню професійних знань, умінь, навичок державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування, зокрема у сфері стратегічного планування, надання публічних послуг, бюджетування, в тому числі гендерно орієнтованого, та залучення інвестицій; 7) адаптація системи управління регіональним і місцевим розвитком до процедур і кращих практик ЄС, запровадження системного обміну досвідом урядування представників органів влади та самоврядування на місцях з відповідними

1	2
	адміністративно-територіальними одиницями інших регіонів України та країн.
3.1.2. Поліпшення організаційної спроможності місцевих органів влади та самоврядування щодо використання комп'ютерних, телекомунікаційних та цифрових технологій в їх діяльності, упровадження і застосування технологій е-урядування та е-демократії	<p>1) впровадження у діяльність органів влади, відомств, організацій сучасних засобів та методів збирання, накопичення, оброблення і використання інформації, необхідної для задоволення соціальних та інформаційних потреб населення, а також прийняття обґрунтованих рішень на всіх рівнях системи управління регіоном;</p> <p>2) впровадження технологій електронного урядування, зокрема створення інформаційних ресурсів для громадян: е-звернення, е-консультації та інші;</p> <p>3) поліпшення цифрової грамотності та культури населення, підготовка кваліфікованих спеціалістів та управлінців (цифрових лідерів громад) для органів місцевого самоврядування та місцевих органів виконавчої влади регіону;</p> <p>5) забезпечення оприлюднення органами місцевого самоврядування та обласною державною (військовою) адміністрацією публічної інформації у формі відкритих даних на Єдиному державному вебпорталі відкритих даних (data.gov.ua);</p> <p>6) організація проведення всеукраїнських та регіональних науково-практичних конференцій, регіональних семінарів, круглих столів, відеоконференцій за участю керівників органів влади, науковців, представників громадських організацій та бізнес-структур щодо впровадження новітніх інформаційних технологій, е-урядування тощо;</p>
3.1.3. Впровадження дієвих інструментів збору, зберігання та обробки інформаційних даних на місцевому рівні, їх інтеграції з єдиною геоінформаційною системою здійснення моніторингу та оцінювання регіонів і громад	<p>1) розробка та впровадження геоінформаційних-продуктів регіонального рівня;</p> <p>2) створення геопорталу містобудівного кадастру Кіровоградської області;</p> <p>3) впровадження моніторингу реалізації регіональної стратегії і виконання плану заходів, з використанням інформаційно-комунікаційної системи – єдиної геоінформаційної системи здійснення моніторингу та оцінювання розвитку регіону і територіальних громад;</p> <p>4) наповнення органами місцевого самоврядування єдиної геоінформаційної системи здійснення моніторингу та оцінювання розвитку регіону і територіальних громад</p> <p>5) застосування сучасних цифрових геоінформаційних систем – технологій, дистанційного космічного зондування землі для моніторингу фактичного використання земель в</p>

1	2
	<p>межах всієї території та/або в межах певного району, територіальної громади;</p> <p>б) впровадження програмного забезпечення Єдиної інформаційної системи соціальної сфери в частині призначення, нарахування та виплати різних видів державної допомоги;</p>
<p>3.1.4. Розширення сфери та підвищення якості надання адміністративних послуг, проведення реінжирингу адміністративних та інших публічних послуг, забезпечення їх доступності для осіб з інвалідністю</p>	<p>1) запровадження нових підходів до утворення та діяльності центрів надання адміністративних послуг, зокрема використання брендування "Центр ДІЯ";</p> <p>2) забезпечення автоматизації роботи центрів надання адміністративних послуг шляхом використання в роботі інформаційних ресурсів, розширення спектру цифрових послуг;</p> <p>3) забезпечення доступних і безбар'єрних умов для отримання адміністративних послуг мешканцями громад усіх груп населення;</p> <p>4) проведення робіт з будівництва, реконструкції, капітального ремонту та матеріально-технічного забезпечення центрів надання адміністративних послуг територіальних громад;</p> <p>5) підвищення кваліфікаційного рівня фахівців центрів надання адміністративних послуг з питань організації роботи ЦНАПу відповідно до норм чинних нормативно-правових актів;</p>
<p>3.1.5. Впровадження сучасних практик містопланування та містобудування з урахуванням принципів інклюзивності</p>	<p>1) розроблення комплексних планів просторового розвитку, оновлення містобудівної документації територій (генеральні плани, плани зонування, детальні плани територій);</p> <p>2) розроблення (внесення змін) схем планування територій районів;</p> <p>3) розроблення детальних планів територій за межами населених пунктів, першочергово на інвестиційно приєднаних територіях;</p> <p>4) оновлення картографічної основи територій територіальних громад області в цифровій формі;</p> <p>5) надання інформаційно-консультативної допомоги, проведення нарад, семінарів тощо із розробки містобудівної документації;</p>
<p>3.1.6. Створення умов для залучення жителів громад до прийняття управлінських рішень та вирішення проблемних питань місцевого рівня, відновлення територій із застосуванням кращих практик створення органів самоорганізації населення, впровадження механізмів електронних публічних консультацій</p>	<p>1) регулярне інформування громадськості про основні проблеми соціально-економічного і культурного розвитку регіону, шляхи їх вирішення та перспективи прийняття оптимальних державно-управлінських рішень;</p> <p>2) забезпечення ефективних процедур участі громадськості під час формування та реалізації державної, регіональної політики, вирішення питань місцевого значення;</p> <p>3) запровадження в громадах практик громадського бюджетування;</p>

1	2
	<p>4) формування національної свідомості, гідності, розвитку української державності та патріотизму, розвитку волонтерського руху;</p> <p>5) проведення спільних інформаційно-навчальних заходів для мешканців територіальних громад та представників влади;</p> <p>6) проведення ряду досліджень щодо визначення рівня залученості громадян до вирішення місцевих проблем (на початку реалізації проекту та після);</p> <p>7) залучення громадян до розробки планувальних документів територіальних громад;</p> <p>8) проведення інформаційних кампаній з поширення кращих практик співпраці влади і громади;</p> <p>9) залучення молоді до вирішення місцевих проблем шляхом створення та надання підтримки молодіжним об'єднанням;</p> <p>10) запровадження відкритих майданчиків взаємодії мешканців громади з представниками влади (діалоги, форуми, конференції, марафони);</p> <p>11) забезпечення відкритості публічного врядування та налагодження дієвого зворотного зв'язку органів влади з громадськістю щодо звернень жителів області та громадських організацій з приводу вирішення актуальних питань місцевого (регіонального) розвитку;</p> <p>12) залучення громадян до процесів прийняття, оцінювання та контролю управлінських рішень місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій;</p>
<p>3.1.7. Створення умов для партнерства між органами місцевого самоврядування та іншими суб'єктами місцевого і регіонального розвитку, зокрема і шляхом запровадження в громадах успішних практик державно-приватного партнерства</p>	<p>1) створення механізмів залучення суб'єктів господарювання до спільного фінансування проектів місцевого розвитку;</p> <p>2) проведення заходів (семінарів, консультацій тощо) із залученням міжнародних експертів та організацій у сфері регіонального розвитку;</p> <p>3) налагодження зв'язків із міжнародними донорами та організаціями, які надають підтримку для впровадження проєктів державно-приватного партнерства;</p> <p>4) обмін успішними практиками впровадження державно-приватного партнерства в інших регіонах та їх адаптація для впровадження в області;</p>
<p>3.1.8. Розвиток різних форм муніципального, міжрегіонального, міжнародного, транскордонного територіального співробітництва та партнерства</p>	<p>1) впровадження міжмуніципального співробітництва територіальних громад, зокрема, укладання договорів щодо реалізації проєктів розвитку у пріоритетних галузях (сферах діяльності) та вирішення актуальних питань життєдіяльності громад відповідно до Закону України "Про співробітництво територіальних</p>

1	2
	<p>громад" (розвиток соціальної сфери, житлово-комунального господарства, поліпшення інфраструктури, підтримка внутрішньо переміщених осіб тощо);</p> <p>2) сприяння розвитку міжрегіонального співробітництва між громадами-партнерами Кіровоградської області та громадами-форпостами інших регіонів у рамках національного проекту "Пліч-о-пліч: згуртовані громади";</p> <p>3) здійснення заходів та реалізація проєктів, спрямованих на зміцнення соціальної згуртованості населення на регіональному і міжрегіональному рівні;</p> <p>4) сприяння розвитку міжнародного територіального співробітництва у рамках діючих двосторонніх угод та напрацювання нових міжнародних контактів з регіонами іноземних країн в економічній, соціальній, культурній, освітній та інших сферах;</p> <p>5) поглиблення співпраці з міжнародними гуманітарними організаціями, структурами та інституціями Організації Об'єднаних Націй, Європейського Союзу, США, інших країн, які надають допомогу в подоланні наслідків російської агресії, зокрема, у задоволенні нагальних потреб ВПО;</p> <p>6) активізація діяльності Регіонального офісу міжнародного співробітництва Кіровоградської області;</p> <p>7) реалізація на регіональному рівні державної політики у сфері європейської інтеграції України:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ забезпечення проведення в області заходів, присвячених відзначенню Дня Європи, зокрема, за участі представників Представництва ЄС; ▪ забезпечення проведення форумів, презентацій, засідань за круглим столом, тренінгів, семінарів, бесід, диспутів, практичних занять та лекцій з актуальних питань європейської інтеграції, у тому числі із залученням відповідних представників центральних органів виконавчої влади та міжнародних експертів;
3.1.9. Впровадження сучасних механізмів ефективного управління публічними інвестиціями	<p>1) створення умов для формування в територіальних громадах привабливого інвестиційного клімату, напрацювання бази інвестиційних проєктів та пропозицій;</p> <p>2) створення на місцевому рівні умов для швидкого і ефективного переходу до нової моделі управління публічними інвестиціями;</p> <p>3) забезпечення внесення даних щодо публічних інвестиційних проєктів до Єдиної цифрової інтегрованої інформаційно-аналітичної системи</p>

1	2
	управління процесом відбудови об'єктів нерухомого майна, будівництва та інфраструктури (екосистема DREAM);
3.1.10. Посилення фінансової спроможності місцевих бюджетів громад для забезпечення виконання органами місцевого самоврядування власних і делегованих повноважень	<p>1) забезпечення ефективної взаємодії місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування та податкових органів у вирішенні питань наповнення місцевих бюджетів відповідно до показників економічного розвитку територій;</p> <p>2) підвищення податкоспроможності територій за рахунок створення нових виробничих потужностей, розвитку сфери послуг, залучення коштів міжнародної допомоги, використання передбачених чинним законодавством можливостей збільшення доходів місцевих бюджетів, зокрема встановлення економічно обґрунтованих ставок місцевих податків і зборів, оновлення нормативної грошової оцінки земельних ділянок тощо;</p> <p>3) покращання податкового адміністрування, недопущення мінімізації податкових зобов'язань суб'єктів підприємницької діяльності, збереження партнерських відносин податкових органів з громадянами і бізнесом, забезпечення дотримання при взаємовідносинах між платниками податків та органами ДПС принципів справедливості, обов'язковості, прозорості та неупередженості;</p> <p>4) підвищення рівня платіжної дисципліни та зменшення податкової заборгованості із платежів до місцевих бюджетів за рахунок покращання співпраці органів Державної податкової служби області та органів місцевого самоврядування, посилення контролю за правильністю обчислення, повнотою і своєчасністю сплати до бюджетів податків, зборів і інших платежів, формування відповідального ставлення платників до виконання своїх податкових зобов'язань тощо;</p> <p>5) застосування програмно-цільового методу бюджетування на рівні усіх місцевих бюджетів області з метою підвищення прозорості та ефективності використання фінансових ресурсів;</p> <p>6) дотримання принципу рівних гендерних прав і можливостей під час формування бюджетних показників;</p> <p>7) подальший розвиток рівня автоматизації процесів у сфері управління державними фінансами на місцевому рівні, шляхом використання Інформаційно-аналітичної системи управління планування та виконанням місцевих бюджетів "LOGICA";</p> <p>8) забезпечення економічного, раціонального та результативного витрачання бюджетних коштів, з</p>

1	2
	урахуванням пріоритетності та черговості проведення видатків;
3.1.11. Залучення міжнародної технічної допомоги та коштів міжнародних фінансових організацій для соціально-економічного розвитку громад та впровадження проєктів публічних інвестицій	<p>1) сприяння залученню коштів міжнародної технічної допомоги та міжнародних фінансових організацій для реалізації публічних інвестиційних проєктів, спрямованих на відновлення та розвиток громад;</p> <p>2) підготовка бази даних пріоритетних для соціально-економічного розвитку області і громад проєктів для потенційного залучення фінансування за рахунок міжнародної технічної допомоги та коштів міжнародних фінансових організацій;</p> <p>3) проведення навчально-методичних заходів для представників місцевої влади з питань підготовки грантових заявок та управління проєктами;</p> <p>4) організація заходів (форумів, зустрічей, стратегічних сесій тощо) з представниками міжнародних організацій, донорів, інвесторів, що сприятиме встановленню прямих контактів між громадами та потенційними інвесторами, залучення відповідних інвестиційних ресурсів та обміну досвідом;</p> <p>5) налагодження співпраці з міжнародними фінансовими організаціями, донорами та агенціями міжнародної технічної допомоги тощо;</p> <p>6) підвищення інституційної спроможності установи "Агенція регіонального розвитку Кіровоградської області" та активізація її роботи щодо:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ залучення інвестицій для впровадження пріоритетних для регіонального розвитку проєктів, вирішення актуальних для забезпечення життєдіяльності і розвитку громад питань; ▪ надання консультаційно-методичної допомоги громадам з питань застосування механізмів підвищення інвестиційної привабливості територій, стандартів роботи з інвесторами, підготовки та реалізації інвестиційних проєктів тощо.

Оперативна ціль 3.2. "Стимулювання економічної активності громад, насамперед в перспективних для відповідних територій сферах господарської діяльності" (далі - Оперативна ціль 3.2).

Важливим пріоритетним завданням регіонального управління є створення сприятливого середовища для стимулювання економічної активності суб'єктів підприємницької діяльності задля забезпечення економічного зростання, створення робочих місць, відновлення конкурентоспроможності економіки, підвищення рівня життя населення.

Однією із базових галузей економіки області є сільське господарство. Галузь формує продовольчу та у визначених межах економічну, екологічну та

енергетичну безпеку, забезпечує розвиток технологічно пов'язаних галузей економіки, зокрема таких як харчова промисловість, машинобудування, інші залузі переробної промисловості, що сприяє розширенню експортного потенціалу регіону та формує соціально-економічні основи розвитку територій, насамперед сільських.

Позитивна динаміка економічного розвитку області можлива також і за умови нарощування діяльності та потенціалу у сфері туризму, поліпшення торгівельної, соціально-логістичної інфраструктури тощо.

Завдання і заходи **Оперативної цілі 3.2.** спрямовані на:

зменшення диспропорції в економічному розвитку окремих адміністративно-територіальних одиниць області;

зменшення ризиків залежності економіки від ситуації на зовнішніх ринках;

перехід до ресурсозберігаючої та екобезпечної моделі розвитку реального сектору економіки;

збільшення доданої вартості за рахунок переробки аграрної продукції;

розвиток сільських територій та малих монофункціональних міст;

створення умов для залучення інвестицій у розвиток громад, зміцнення їх економічного потенціалу;

розвиток та удосконалення торгівельного обслуговування населення шляхом відкриття нових та реконструкції діючих об'єктів торгівлі, ресторанного господарства та побутового обслуговування населення, зокрема і у сільській місцевості;

розвиток активних видів туризму, сільського зеленого туризму та подієвого туризму, відповідної туристичної інфраструктури та формування позитивного іміджу області у цій сфері, просування туристичних брендів та продуктів області за її межі;

створення умов для відновлення територій та об'єктів постраждалих внаслідок збройною агресією Російської Федерації.

Очікувані результати:

збільшення обсягу виробництва продукції сільського господарства, зокрема і органічної, та розширення її асортименту;

розвиток харчової та інших дотичних галузей переробної промисловості;

підвищення ефективності сільськогосподарського виробництва;

збільшення виробництва продукції з доданою вартістю на основі використання ресурсного потенціалу області;

збільшення споживання населенням області продуктів харчування вітчизняного виробництва;

розвиток мережі сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів;

підвищення рівня прибуткової діяльності сільгоспвиробництва;

збереження існуючих та створення нових робочих місць в рамках реалізації інвестиційних проектів та участі в державних програмах, спрямованих на підтримку суб'єктів господарювання;

мінімізація впливу сезонності у агровиробництві на економічну активність населення у сільській місцевості, зокрема шляхом збільшення кількості самозайнятого населення;

доступ сільгоспвиробників, особливо дрібних фермерських господарств, до фінансових ресурсів на вигідних для них умовах;

розбудова за сучасними стандартами та з урахуванням потреб населення інфраструктури населених пунктів;

збільшення обсягів залучення інвестиційних ресурсів у розвиток реального сектору економіки та потенціалу сільських територій;

розвиток мережі об'єктів торгівельного, ресторанного і побутового обслуговування, насамперед у сільській місцевості, та збільшення обсягів, якості і доступності реалізації населенню послуг;

збільшення обсягів реалізації товарів місцевого виробництва, зокрема у рамках Всеукраїнської економічної платформи "Зроблено в Україні";

виявлення та ліквідація місць стихійної торгівлі, узаконення торговельної діяльності із сплатою податків;

підвищення якості регіонального туристичного продукту, зростання попиту на туристичні послуги, збільшення кількості в'їзних туристів.

Індикатори

індекс виробництва сільськогосподарської продукції, % до попереднього року;

обсяг продукції сільського господарства у постійних цінах, млн. гривень;

індекс виробництва харчових продуктів, % до попереднього року;

кількість сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів, од.;

частка сільськогосподарських угідь під органічним виробництвом у загальній площі сільськогосподарських угідь області, %;

кількість сертифікованих органічних сільськогосподарських земель, тис.га;

кількість зареєстрованих операторів органічного виробництва, осіб;

рівень прибутковості сільськогосподарських товаровиробників, %;

кількість реалізованих інвестиційних проєктів у галузі промисловості та сільському господарстві, од.;

кількість закладів побутового обслуговування населення, од.;

індексів споживчих цін, %;

кількість об'єктів торгівлі учасників проєкту "Національний кешбек", од.;

кількість закладів сфери обслуговування (магазини, заклади ресторанного господарства, побутового обслуговування населення тощо), од.

Оперативна ціль 3.2. "Стимулювання економічної активності громад, насамперед в перспективних для відповідних територій сферах господарської діяльності" буде забезпечена шляхом виконання таких завдань:

Завдання	Заходи щодо виконання завдання
1	2
<p>3.2.1. Створення умов для розвитку кліматично орієнтованого, зокрема і органічного, сільського господарства, нарощування обсягів переробки його продукції та виробництва продуктів харчування, розширення ринків збуту виробленої продукції</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) забезпечення стабільного функціонування сільськогосподарської галузі, збільшення обсягів виробництва її продукції; 2) сприяння розвитку органічного землеробства, насамперед в особистих селянських і середніх господарствах; 3) розширення площ зрошуваних земель, зокрема через створення організацій водокористувачів, реконструкції зрошувальних систем, придбання поливної техніки та улаштування систем краплинного зрошення та забезпечення їх ефективного використання; 4) впровадження у виробництво сучасних технологій, які базуються на новітніх досягненнях аграрної науки, нових високопродуктивних сортах і гібридах сільськогосподарських культур та садівного матеріалу; 5) сприяння створенню нових потужностей з виробництва та глибокої переробки сільськогосподарської продукції та модернізації існуючих, зокрема у сфері виробництва органічної продукції, садівництва, тваринництва, тощо; 6) підтримка диверсифікації сільськогосподарського виробництва, утворення підприємств з переробки сільськогосподарської продукції, що використовують нові інноваційні технології, застосування яких спрямовано на використання місцевої сировини та сприяє створенню нових робочих місць; 7) сприяння впровадженню суб'єктами агропромислового комплексу енергоощадних технологій глибокої переробки сільськогосподарської продукції, енергоавтономізації виробничих процесів; 8) адаптація сільгоспвиробників до міжнародних стандартів якості та безпеки харчових продуктів; 9) створення електронних торгових площадок з реалізації продукції і забезпечення доступу до них широкого кола виробників та споживачів; 10) проведення моніторингу та прогнозування розвитку ринку сільськогосподарської продукції, реагування на ринкові зміни та ризики;
<p>3.2.2. Розвиток в громадах сучасних форм самозайнятості та кооперації в аграрній та інших</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) створення сімейних ферм, асоціацій виробників однотипних видів продукції;

1	2
<p>виробничих сферах, стимулювання впровадження проєктів, спрямованих на місцевий економічний розвиток</p>	<p>2) сприяння створенню і налагодженню діяльності обслуговуючих та виробничих кооперативів, розширенню асортименту продукції, яка ними виробляється, забезпеченню її конкурентоспроможності;</p> <p>3) створення умов та мотивація агровиробників і суб'єктів переробки їх продукції до технологічного переоснащення і модернізації виробництва, у тому числі шляхом сприяння забезпеченню їх необхідними машинами, обладнанням, устаткуванням, матеріалами;</p> <p>4) підвищення рівня відповідальності об'єднань сільськогосподарських товаровиробників та кооперативів у здійсненні контролю за якістю та безпечністю виробленої ними продукції;</p>
<p>3.2.3. Розвиток інфраструктури споживчого ринку та забезпечення захисту прав споживачів, зокрема у сільській місцевості</p>	<p>1) створення умов для забезпечення дотримання законодавства щодо захисту прав споживачів, санітарного та податкового законодавства тощо;</p> <p>2) розширення асортименту товарів місцевого виробництва на споживчому ринку області зокрема у рамках Всеукраїнської економічної платформи "Зроблено в Україні";</p> <p>3) посилення протидії несанкціонованій стихійній торгівлі;</p> <p>4) запобігання необґрунтованому зростанню цін на основні продовольчі товари;</p> <p>5) забезпечення безперешкодного доступу маломобільних груп населення до об'єктів сфери послуг;</p> <p>6) розширення (будівництво, реконструкція, ребрендинг) мережі об'єктів сфери обслуговування у населених пунктах області відповідно до потреб громад, зокрема у сільській місцевості;</p>
<p>3.2.4. Стимулювання розвитку територій з низькою щільністю населення та монофункціональних населених пунктів, впровадження заходів щодо протидії демографічним втратам</p>	<p>1) диверсифікація економіки малих монофункціональних населених пунктів через розвиток сільськогосподарського виробництва, переробної промисловості та альтернативних видів економічної діяльності на місцевій сировині;</p> <p>2) створення умов для стійкої мотивації до соціальної відповідальності бізнесу в аграрному секторі, суміжних секторах виробництва і сфері послуг;</p> <p>3) розвиток інфраструктури громад з низькою щільністю населення та монофункціональних населених пунктів;</p> <p>4) стимулювання зайнятості населення, із числа внутрішньо переміщених осіб малих монофункціональних населених пунктів, розширення програм підтримки бізнесу в таких населених пунктах;</p>

1	2
	5) створення в області належних умов та сприяння налагодженню діяльності релокованих підприємств, зокрема в сільській місцевості та монофункціональних населених пунктах;
3.2.5. Розвиток рекреаційно-туристичної інфраструктури з урахуванням природного потенціалу територій та безпекових обмежень, сприяння формуванню локальних туристичних брендів і, належному облаштуванню туристичних маршрутів та об'єктів, їх цифровізації, створення комфортних і безпечних умов відповідно до потреб усіх груп населення	1) розвиток внутрішнього туризму із залученням потенціалу креативних індустрій; 2) облаштування туристичних об'єктів, маршрутів та прилеглих до них територій під'їздами, зупинками, санітарними зонами, іншою обслуговуючою інфраструктурою, з дотриманням потреб безпечності, інклюзії та безбар'єрності; 3) сприяння цифровізації туристичних послуг; 4) вжиття відповідних заходів щодо покращення туристичної доступності і логістики; 5) проведення ознайомлювальних рекламно-інформаційних турів з відвідуванням основних туристичних атракцій; 6) здійснення комплексу заходів з інформаційно-промоційного брендингу туристичного потенціалу та "Туристичних магнітів" області
3.2.6. Створення умов для реновацій та залучення до ефективного використання залишених виробничих об'єктів, інфраструктури об'єктів, які ліквідуються, реорганізуються, для впровадження економічно-розвиткових проєктів місцевого і регіонального рівнів	1) включення залишених виробничих об'єктів, інфраструктури об'єктів, які ліквідуються, реорганізуються до переліків потенційних для інвестування об'єктів типу "Brownfield", "Greenfield" з метою залучення інвесторів для відновлення залишених територій і виробничих об'єктів та реновації виробництв; 2) впровадження програм підтримки щодо реновації та використання залишених територій і виробничих об'єктів; 3) організація консалтингової підтримки та супроводу (методичний, організаційний) суб'єктів, які виявили бажання інвестувати в розвиткові проєкти, пов'язані з використанням інфраструктури виробничих об'єктів, які не використовуються, ліквідуються, реорганізуються;

1	2
3.2.7. Створення умов для відновлення територій та об'єктів постраждалих внаслідок збройної агресії Російської Федерації	1) здійснення моніторингу, фіксації та актуалізації відомостей про зруйновані та пошкоджені внаслідок збройної агресії Російської Федерації об'єкти житлової, соціальної та критичної інфраструктури, житлово-комунального господарства; 2) забезпечення відновлення пошкоджених об'єктів життєзабезпечення та критичної інфраструктури; 3) підтримка розвитку інфраструктури та стимулювання економічної активності в територіальних громадах, віднесених до територій відновлення; 5) надання компенсації для відновлення окремих категорій об'єктів нерухомого майна, пошкоджених внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених збройною агресією Російської Федерації, з використанням електронної публічної послуги "є Відновлення"; 6) залучення коштів міжнародної технічної допомоги та міжнародних фінансових організацій для вирішення актуальних питань відновлення та соціально-економічного розвитку громад, які мають; 7) стимулювання активізації зайнятості населення та сприяння розвитку бізнесу на територіях відновлення.

Оперативна ціль 3.3. " Розвиток житлово-комунальної, енергетичної та логістичної інфраструктури територій".

Забезпечення населення якісними житлово-комунальними послугами є одним з визначальних показників, які характеризують рівень умов його життєдіяльності в населених пунктах.

Якісна вода є одним з найголовніших чинників впливу на здоров'я людини. Тому першочергова увага має бути зосереджена на створенні можливостей для ефективного водопостачання та водовідведення.

Враховуючи те, що в аварійному та зношеному стані знаходяться 48% (1,8 км) водопровідних мереж, 57% (0,6 км) каналізаційних мереж, втрати води у водопровідних мережах підприємств водопровідно-каналізаційного господарства під час її транспортування та розподілу в середньому в області складає 34 %, одним з актуальних завдань у наближчі роки стає проведення заміни обладнання систем водопостачання та водовідведення на менш енергоємне; реконструкція і модернізація систем централізованого водопостачання та водовідведення із застосуванням новітніх технологій та обладнання.

Нераціональне використання енергоресурсів є однією з важливих проблем сучасності. Протягом останніх років в області спостерігається тенденція до зниження кількості котелень, працюючих на природному газі, через переведення їх на альтернативне паливо. Теплопостачальними підприємствами області

експлуатуються 157 котельні загальною тепловою потужністю 1,1 тис.Гкал/год., з них на природному газі працює 57 котелень (у 2019 році – 67), на інших видах палива – 100 (у 2019 році – 76). Протяжність теплових мереж становила 335,3 км, з яких відпрацювали нормативний термін експлуатації – 197,8 км (59%). Основними завданнями у наступні роки буде модернізація теплових мереж, адаптивність та декарбонізація систем централізованого теплопостачання.

Особливо гострою є проблема енергозбереження для бюджетних організацій. З одного боку, це обумовлено соціальним значенням цих об'єктів, з іншого боку, наявністю морально застарілого, низькоефективного котельного обладнання та відсутності реалізації енергозберігаючих заходів, що в свою чергу є однією з основних причин дефіциту коштів у бюджетах усіх рівнів. Вирішення вказаних проблем потребує продовження роботи щодо формування системи енергоменеджменту та системи енергомоніторингу, підвищення енергоефективності в комунальному секторі та домогосподарствах.

Успішна реалізація зазначених завдань сприятиме надійному функціонуванню та подальшому розвитку житлово-комунального господарства області на засадах енергозбереження, енергоощадності та екологічної безпечності, задоволенню потреб споживачів у житлово-комунальних послугах належного обсягу та якості.

Не менш важливим пріоритетом є здійснення заходів щодо забезпечення розвитку місцевої і комунальної дорожньо-транспортної інфраструктури та налагодження роботи комунального транспорту і сполучення між населеними пунктами.

Очікувані результати:

здійснення будівництва, реконструкції та капітального ремонту штучних споруд автомобільних доріг загального користування місцевого значення;

підвищення доступності та якості надання транспортних послуг усіма видами транспорту в області;

покращення технічного стану вулично-дорожньої мережі населених пунктів області;

зменшення частки ветхих і аварійних інженерних водопровідно-каналізаційних мереж та відповідно – непродуктивних витрат і втрат води;

збільшення обсягів житлового будівництва, зокрема доступного для молоді та ВПО та інших соціально вразливих верств населення;

зменшення кількості об'єктів незавершеного житлового будівництва;

покращення якості надання послуг з управління багатоквартирними будинками;

збільшення частки використання енергії, що виробляється з відновлювальних та альтернативних джерел;

зниження енергоємності виробництва та надання послуг, рівня енергоспоживання у бюджетній сфері та побуті;

впровадження систем енергетичного менеджменту.

Індикатори:

протяжність нових та реконструйованих мереж водопостачання та водовідведення в населених пунктах, км;

кількість укладених еско-договорів, од.;

кількість закладів, під'єднаних до системи енергоменеджменту, од.;

обсяг прийнятого в експлуатацію житла у розрахунку на 10 тис. населення/кв.м;

кількість створених об'єднань співвласників багатоквартирних будинків, од.;

питома вага електроенергії, виробленої з альтернативних джерел енергії, у загальному обсязі виробленої електроенергії, %.

кількість громад області, які придбали спеціалізовану техніку для потреб комунальних підприємств області, од.;

кількість придбаної техніки для потреб комунальних підприємств області, од.;

обсяг перевезених вантажів автомобільним транспортом, % до відповідного періоду попереднього року;

протяжність ділянок ремонту доріг загального користування місцевого значення області, км;

площа відремонтованого покриття комунальних доріг населених пунктів області, тис.м²;

кількість встановлених когенераційних установок, од.;

кількість котелень, переведених на альтернативні види палива, од.;

кількість реалізованих проєктів з енергозбереження та енергоефективності, в т.ч. проєктів із комплексної термомодернізації будівель житлового фонду, од.

Оперативна ціль 3.3. " Розвиток житлово-комунальної, енергетичної та логістичної інфраструктури територій" буде забезпечена шляхом виконання таких завдань:

Завдання	Заходи щодо виконання завдання
1	2
3.3.1. Забезпечення надання доступних та якісних послуг централізованого водопостачання та водовідведення із застосуванням новітніх технологій і обладнання та врахуванням потреб різних груп громадян та ресурсних можливостей громад	1) поліпшення якості питної води в системах централізованого водопостачання; 2) модернізація і заміна обладнання та мереж водопостачання та водовідведення у населених пунктах на менш енергоємні і витратні; 3) зміцнення матеріально-технічної бази ОКВП "Дніпро-Кіровоград"; 4) розбудова об'єктів водопостачання і водовідведення у населених пунктах області, збільшення кількості споживачів, що користуються послугами; 5) відновлення об'єктів централізованого водопостачання та водовідведення, які постраждали внаслідок збройної агресії Російської Федерації;

1	2
3.3.2. Модернізація, адаптивність та декарбонізація систем централізованого теплопостачання	1) модернізація системи теплопостачання (проведення реконструкції магістральних теплових мереж, котельень, систем теплопостачання, заміна неефективного, енергоємного обладнання) у населених пунктах області; 2) впровадження у населених пунктах альтернативних від централізованих систем теплозабезпечення; 3) вжиття заходів щодо декарбонізації процесу теплозабезпечення населених пунктів, переведення котельень на "чисті" енергоносії та види палива
3.3.3. Автономізація енергозабезпечення громад, впровадження проєктів альтернативної та відновлюваної енергетики, розвиток розподіленої генерації	1) створення сприятливих умов для інвестування у будівництво об'єктів альтернативної енергетики (СЕС, міні-, мікро ГЕС, вітрогенераторів тощо); 2) стимулювання використання наявних на місцевому рівні ресурсів для розвитку альтернативної (відновлюваної) енергетики; 3) сприяння збільшенню використання підприємствами, установами та організаціями області розподіленої генерації та альтернативних джерел енергії; 4) підтримка енергоефективних екологічно безпечних проєктів заміщення енергетичних ресурсів альтернативними і відновлюваними джерелами енергії;
3.3.4. Впровадження дієвих механізмів забезпечення громадян різних груп населення, зокрема і соціально вразливих категорій громадян та молоді, доступним, безпечним, комфортним житлом, із застосуванням кращих світових практик	1) підтримка реалізації інвестиційних проєктів житлового будівництва; 2) проведення реконструкції наявних житлових будинків, гуртожитків, перепрофілювання об'єктів комунальної (соціальної) інфраструктури, що не використовується, під житло; 3) проведення реконструкції та капітального ремонту житлових будинків із застосуванням енергозберігаючих технологій і обладнання, капітального ремонту, модернізації та заміни ліфтів; 4) проведення робіт з реконструкції та капітального ремонту житлового фонду для проживання внутрішньо переміщених осіб; 5) відновлення пошкоджених у наслідок агресії Російської Федерації об'єктів житлового фонду; 6) проведення благоустрою прибудинкових територій, набережних та пішохідних зон, площ, парків, скверів тощо;
3.3.5. Розвиток конкурентного середовища на ринку обслуговування житла та сучасних систем самоорганізації споживачів об'єднань співвласників багатоквартирних будинків	1) сприяння створенню та функціонуванню об'єднань співвласників, проведення конкурсів на визначення управителів багатоквартирних будинків; 2) стимулювання об'єднань співвласників багатоквартирних будинків до впровадження енергоощадних заходів; 3) стимулювання власників житла у багатоквартирних будинках до впровадження кращих практик обслуговування житлового фонду;

1	2
3.3.6. Впровадження інструментів енергосервісу у модернізації об'єктів житлово-комунального господарства, впровадження проектів із підвищення енергоефективності будівель житлового фонду	<ol style="list-style-type: none"> 1) запровадження та використання систем енергетичного менеджменту та енергосервісу для підвищення енергетичної ефективності об'єктів житлово-комунального господарства; 2) впровадження енергозберігаючих і енергоефективних заходів на об'єктах житлового фонду;
3.3.7. Розвиток дорожньо-транспортної інфраструктури та забезпечення сполучення між населеними пунктами	<ol style="list-style-type: none"> 1) проведення робіт з будівництва, реконструкції, ремонту на автомобільних дорогах місцевого значення та на вулицях і дорогах комунальної власності у населених пунктах області із застосуванням сучасних ефективних, енерго-та ресурсозберігаючих матеріалів і технологій; 2) проведення реконструкції та ремонту штучних споруд автомобільних доріг місцевого значення; 3) оптимізація маршрутної мережі області з інтегруванням нових маршрутів, запропонованих громадами, з впровадження систем ефективного поєднання організації перевезень індивідуальним транспортом і транспортом загального користування; 4) удосконалення організації дорожнього руху, підвищення рівня експлуатаційних показників на автомобільних дорогах області та вулицях населених пунктів, безпечності доріг та дорожньої інфраструктури, у тому числі розвиток та модернізація систем зовнішнього освітлення вулично-дорожніх мережі із застосуванням сучасних інноваційних та енергозберігаючих технологій; 5) розширення мережі майданчиків та комплексів для здійснення габаритно-вагового контролю.
3.3.8. Розвиток інфраструктури громадського транспорту, зокрема налагодження роботи комунального транспорту, розширення використання електротранспорту та інших екологічних видів транспорту з дотриманням потреб безбар'єрності та інклюзії	<ol style="list-style-type: none"> 1) забезпечення розвитку інфраструктури громадського транспорту, забезпечення безперешкодного доступу маломобільних груп населення до транспортних послуг; 2) збільшення кількості електро- та інших екологічних видів транспорту з дотриманням потреб безбар'єрності та інклюзії; 3) сприяння розвитку мережі заправок для електротранспорту; 4) збільшення у відповідності до потреб громадян кількості та облаштування за сучасними стандартами зупинок громадського транспорту; 5) реалізація проектів, спрямованих на розвиток велосипедного руху та відповідної інфраструктури у громадах області; 6) впровадження нових технологій та інтелектуальних транспортних систем для поліпшення якості транспортних послуг;

Оперативна ціль 3.4. "Розвиток безпекової інфраструктури" (далі – Оперативна ціль 3.4)

Необхідною вимогою сьогодення є розвиток сектору безпеки та створення безпечних умов перебування на території області населення, у тому числі і внутрішньо переміщених осіб.

Це вимагає забезпечення системи цивільного захисту та територіальної оборони області ефективними системами централізованого оповіщення та достатнім, обладнаним та доступним фондом захисних споруд цивільного захисту, у тому числі в закладах освіти, охорони здоров'я та соціального захисту з урахуванням принципів інклюзивності та безбар'єрності.

Залишаються актуальними для регіону такі напрямки як вдосконалення системи захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного і природного характеру, сприяння утворенню у територіальних громадах центрів безпеки як інтегрованих структур з єдиною комунікацією відповідно до актів законодавства у сфері захисту населення і територій від пожеж та надзвичайних ситуацій, забезпечення громадського порядку, охорони здоров'я населення (з пожежно-рятувальними підрозділами, поліцейськими станціями та бригадами екстреної (швидкої) медичної допомоги).

Завдання і заходи в рамках Оперативної цілі 3.4. будуть спрямовані на вирішення основних питань щодо:

- забезпечення цивільного захисту та безпеки громадян;
- забезпечення захисту об'єктів критичної інфраструктури, які забезпечують життєдіяльність населення області;
- забезпечення створення в громадах належних безпекових умов, охорони громадського порядку;
- запровадження та функціонування національної системи стійкості;
- Проблемні питання у сфері цивільного захисту населення:
 - недостатня кількість або відсутність захисних споруд цивільного захисту для захисту населення, у тому числі з урахуванням потреб людей з інвалідністю;
 - невідповідність діючої системи оповіщення вимогам законодавчих та нормативних актів системи цивільного захисту через моральну та технічну застарілість її обладнання;
 - недостатня кількість (відсутність) пожежорятувальних територіальних підрозділів місцевої та добровільної пожежної охорони.

Очікувані результати:

зменшення часу прибуття пожежно-рятувальних підрозділів до місця виклику (пожежі, надзвичайної події тощо) на території сільської місцевості до 20 хвилин;

покращення стану протипожежного захисту, попередження травм і загибелі людей в об'єктах соціальної сфери області (освіти, культури, охорони здоров'я, соціального захисту) та приведено їх у належний протипожежний стан;

збільшення кількості офіційно визначених та приведених до вимог законодавства місць відпочинку населення на водних об'єктах;

зменшення кількості випадків загибелі людей на воді;

забезпечення захисту населення, територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру;

приведення в належний стан існуючих та облаштування нових захисних споруд цивільного захисту.

забезпечення нагальних потреб населення під час перебування в пунктах незламності;

забезпечення публічної безпеки і правопорядку та захист населення від протиправних проявів.

формування матеріальний регіональний резерв в обсягах, необхідних для забезпечення проведення першочергових відновних робіт, пов'язаних із ліквідацією наслідків прогнозованих надзвичайних ситуацій та здійснення заходів в умовах воєнного стану;

зниження рівня техногенних ризиків.

Індикатори:

кількість створених підрозділів місцевих пожежно-рятувальних підрозділів, од.;

кількість створених у громадах центрів безпеки, од.;

кількість проведених перевірок та технічне обслуговування засобів пожежогасіння та змонтовано системи протипожежного захисту, шт.

кількість обладнаних системами протипожежного захисту, пристроями блискавкозахисту та оброблених вогнезахисними матеріалами дерев'яних конструкцій, од.

Оперативна ціль 3.4. "Розвиток безпекової інфраструктури" буде забезпечена шляхом виконання таких завдань:

Завдання	Заходи щодо виконання завдання
1	2
<p>3.4.1. Підвищення рівня спроможності регіональних та місцевих сил цивільного захисту населення реагувати на надзвичайні ситуації природного та техногенного характеру. Розширення мережі та зміцнення матеріально-технічної бази місцевих рятувально-пожежних підрозділів</p>	<p>1) сприяння утворенню та функціонуванню у громадах центрів безпеки та місцевих пожежно-рятувальних підрозділів, спроможних забезпечувати оперативне реагування на надзвичайні події та ситуації;</p> <p>2) поліпшення стану пожежної та техногенної безпеки в населених пунктах області, у тому числі на об'єктах соціальної інфраструктури;</p> <p>3) визначення, облаштування місць відпочинку населення біля водойм та приведення їх у безпечний стан відповідно до вимог законодавства;</p> <p>4) створення необхідного запасу будівельних і пально-мастильних матеріалів, лікарських засобів та виробів медичного призначення, продовольства, техніки, технічних засобів та інших матеріальних цінностей,</p>

1	2
	призначених для запобігання і ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій;
3.4.2. Забезпечення створення в громадах належних безпекових умов, охорони громадського порядку, зокрема шляхом впровадження проєкту "Поліцейський громади"	1) створення безпечного середовища в територіальних громадах шляхом реалізації проєкту "Поліцейський офіцер громади"; 2) розбудова системи електронної фіксації дій із затриманими особами "Custody Records" у територіальних підрозділах поліції області; 3) удосконалення та впровадження на території області автоматизованої системи відеоспостереження та відеофіксації порушень правопорядку (зокрема і на дорогах та в місцях з масовим перебуванням людей) з потужною аналітичною складовою; 4) підвищення безпеки дорожнього руху;
3.4.3. Захист об'єктів критичної інфраструктури, які забезпечують життєдіяльність населення області	1) забезпечення інженерного та технічного захисту об'єктів критичної інфраструктури та життєдіяльність населення області; 2) організація охорони, оборони та протиповітряного прикриття об'єктів критичної інфраструктури та життєдіяльність населення області;
3.4.4. Створення в територіальних громадах області безпечного середовища, збільшення фонду захисних споруд цивільного захисту, забезпечення їх належного облаштування з урахуванням принципів інклюзивності та безбар'єрності, розширення систем оповіщення та інформування населення про загрозу або виникнення надзвичайних ситуацій	1) модернізація та забезпечення стабільної роботи обласної і місцевих автоматизованих систем централізованого оповіщення; 2) створення, використання, утримання та реконструкція фонду захисних споруд цивільного захисту з урахуванням потреб осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення; 3) забезпечення готовності до використання пунктів управління обласної державної (військової) адміністрації та фонду захисних споруд цивільного захисту області; 4) забезпечення належного облаштування та безперебійного функціонування пунктів незламності на території області;
3.4.5 Посилення обороноздатності та безпекової стійкості території	1) виконання заходів та робіт щодо належної підготовки території області до оборони; 2) сприяння залученню населення області до дій, спрямованих на захст суверенітету і територіальної цілісності держави, підготовка громадян України до національного спротиву;

Оперативна ціль 3.5. "Цифрова трансформація, розвиток інформаційних технологій"

Попри повномасштабне вторгнення, цифрова трансформація залишається незмінним пріоритетом для Кіровоградської області. Адже регіональна цифровізація, особливо в умовах війни, необхідна для надання якісних медичних, освітніх, соціальних, адміністративних та інших публічних послуг, забезпечення

доступу до стільникового зв'язку та фіксованого інтернету, а також покращення рівня кібербезпеки й функціонування критичної інфраструктури загалом.

Проблеми, які перешкоджають впровадження електронних і ІТ сервісів в систему управління інфраструктурою життєдіяльності територій:

низькі показники якості доступу до мережі Інтернет, зокрема у сільській місцевості;

нерівномірність забезпечення можливості доступу населення до електронних і ІТ-сервісів в систему управління інфраструктурою життєзабезпечення (цифрові медичні, освітянські, транспортні, логістичні та інші системи, системи громадської безпеки);

слаборозвинута інфраструктура інформатизації окремих територій області, відсутність мотивації ІТ-бізнесу для створення зазначеної інфраструктури в сільській місцевості;

недостатній рівень залучення громад області до участі у процесах формування інформаційного суспільства, упровадження технологій е-демократії, у тому числі із залученням ресурсів міжнародних організацій;

низький рівень інформаційної грамотності й готовності населення до використання електронних послуг.

Для розв'язання цих проблем планується створення належної інфраструктури та технічного забезпечення, що вимагає значних фінансових ресурсів і не може бути вирішено на регіональному рівні.

Очікувані результати:

забезпечення цифрового розвитку громад, підвищення рівня цифрової грамотності та обізнаності базовими правилами кібергігієни в інформаційному просторі населення області;

забезпечення належного рівня технічного захисту інформації та кіберзахисту інформаційно-комунікаційної системи органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування;

забезпечення покриття населених пунктів та об'єктів соціальної сфери доступом до високошвидкісного Інтернету та покриття транспортної мережі в області мобільним Інтернетом не менше 100 Мбіт/с;

збільшення кількості громад, що використовують цифрові рішення у соціальній сфері (підключені до ЄІССС та інші), од.

Індикатори:

Індекс цифрової трансформації регіонів, од.;

Рівень покриття інтернет-зв'язком, %;

Рівень покриття мобільним зв'язком, %;

Частка населення, що має доступ до мобільного широкопasmового доступу до Інтернету із швидкістю не менше 2 Мбіт/с, %.

Оперативна ціль 3.5. "Цифрова трансформація, розвиток інформаційних технологій" буде забезпечена шляхом виконання таких завдань:

Завдання	Заходи щодо виконання завдання
1	2
<p>3.5.1. Розвиток мереж доступу до високошвидкісного Інтернету в усіх населених пунктах, сучасної інформаційно-телекомунікаційної інфраструктури та впровадження систем їх захисту</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) розширення мобільного та фіксованого широкопasmового доступу до Інтернету у сільській місцевості; 2) розвиток інфраструктури зв'язку, вдосконалення мережі телекомунікацій, створення сприятливих умов доступу широких верств населення до інформаційних ресурсів; 3) облаштування відкритих WiFi-зон доступу до мережі Інтернет, підключення закладів соціальної інфраструктури до швидкісного інтернету; 4) забезпечення кіберзахисту інформаційно-комунікаційних систем органів виконавчої влади; 5) забезпечення захисту інформації в інформаційно-комунікаційних мережах органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування області, враховуючи вимоги чинного законодавства;
<p>3.5.2 Впровадження сучасних електронних і IT-сервісів в систему управління інфраструктурою життєдіяльності територій, у тому числі із застосуванням механізмів автономізації їх енергоживлення</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) збільшення кількості якісно нових цифрових інструментів у сфері соціального захисту, освіти, охорони здоров'я, транспорту, екології, культури і туризму та їх інтеграція до єдиного інформаційно-комунікаційного простору у сфері публічного управління соціально-економічним розвитком області; 2) забезпечення об'єктів соціальної інфраструктури територіальних громад та основних логістичних маршрутів доступом до високошвидкісного інтернету та покриття транспортної мережі в області мобільним інтернетом; 3) створення умов для підготовки та реалізації інвестиційних проектів у сфері IT-технологій; 4) сприяння технологічній і цифровій модернізації виробничих процесів та сфери послуг;
<p>3.5.3. Підвищення рівня цифрової грамотності населення, насамперед в сільській місцевості</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) підвищення рівня цифрової грамотності населення сільських територій, зокрема шляхом долучення його до онлайн-послуг на порталі Дія, онлайн-платформи Цифрова освіта; 2) сприяння розвитку цифрової компетентності працівників у сфері освіти, охорони здоров'я, культури та ін; 3) підтримка інтелектуально обдарованих, талановитих дітей та молоді у сфері інформаційно-комунікаційних технологій; 4) забезпечення підвищення рівня цифрової грамотності населення сільської місцевості шляхом створення хабів цифрової освіти, підготовка кваліфікованих спеціалістів та управлінців (цифрових

1	2
	лідерів громад) для органів місцевого самоврядування та місцевих органів виконавчої влади регіону чи культурних осередків в громадах.

Досягнення стратегічної цілі 4. "Збереження екосистем та поліпшення екологічної інфраструктури" передбачається шляхом реалізації таких оперативних цілей:

4.1. Розвиток екомережі та збереження біорізноманіття

4.2. Зменшення екологічного навантаження на довкілля

Оперативна ціль 4.1. "Розвиток екомережі та збереження біорізноманіття".

Кіровоградська область має різноманітний і, водночас, потужний природно-ресурсний потенціал – мінеральні, земельні та рекреаційні ресурси.

Збереження та охорона навколишнього природного середовища, раціональне використання природних ресурсів є особливо важливими питаннями і невід'ємною частиною соціального та економічного розвитку області, забезпечення екологічної безпеки для населення області.

Одним з важливих показників в сфері екології є рівень заповідності території області.

В області постійно ведеться цілеспрямована робота з підготовки та організації заходів з питань створення нових територій та об'єктів природно-заповідного фонду. Проте є деякі проблеми, які стримують розвиток заповідної справи в області у практичному плані, зокрема:

неузгодженість і недосконалість законодавства (земельного, лісового, природоохоронного та законодавства про місцеве самоврядування) у частині заповідної справи;

відсутність механізмів економічного стимулювання для створення нових об'єктів природно-заповідного фонду та відшкодування збитків землекористувачам, а також механізму викупу земельних ділянок для заповідання;

відмова відповідних організацій та органів місцевого самоврядування надавати погодження на заповідання територій з огляду на корпоративний чи індивідуальний інтерес в приватизації цінних земельних ділянок;

передача під охорону територій та об'єктів природно-заповідного фонду; винесення меж в природу вже існуючих територій та об'єктів природно-заповідного фонду.

відсутність фінансування на місцевому рівні та недостатнє фінансування на державному рівні для виконання заходів щодо створення нових об'єктів природно-заповідного фонду та охорони і утримання існуючих об'єктів природно-заповідного фонду;

недосконалість та недостатня якість земельної кадастрової документації;
значний рівень розораності земель області.

Вжиття своєчасних заходів охорони флори і генофонду тваринного світу дозволить призупинити негативні процеси руйнування навколишнього природного середовища.

Завдання і заходи в рамках Оперативної цілі 4.1 будуть спрямовані на:

розроблення регіональних програм, направлених на розширення мережі природно-заповідного фонду, інтеграція положень програм у плани економічного та соціального розвитку області;

визначення природних територій, перспективних для подальшого заповідання та збереження біологічного і ландшафтного різноманіття, їх обстеження та підготовка наукових обґрунтувань щодо створення нових об'єктів природно-заповідного фонду;

розширення наявних і створення нових територій та об'єктів природно-заповідного фонду;

виведення земель з інтенсивного використання, відновлення природного стану (ренатуралізація) територій, що зазнали антропогенного впливу;

ведення кадастрів рослинного і тваринного світу;

ведення кадастру територій природно-заповідного фонду;

планування фінансування заходів за рахунок місцевих коштів.

Очікувані результати:

припинення втрат біо– та ландшафтного різноманіття;

створення цілісної та репрезентативної екомережі;

забезпечення належного рівня утримання існуючих та створення нових територій та об'єктів природно-заповідного фонду;

винесення у природу (на місцевості) територій та об'єктів природно-заповідного фонду.

Індикатори:

питома вага площі природно-заповідного фонду, % до площі адміністративно-територіальної одиниці;

питома вага площі об'єктів природно-заповідного фонду, межі яких винесені у природу, % до їх загальної площі;

питома вага площі лісів, % до площі адміністративно-територіальної одиниці.

Оперативна ціль 4.1. "Розвиток екомережі та збереження біорізноманіття" буде забезпечена шляхом виконання таких завдань:

Завдання	Заходи щодо виконання завдання
1	2
4.1.1. Збереження і розвиток природно-заповідного фонду	1) створення нових та розширення існуючих територій та об'єктів природно-заповідного фонду, зокрема і національного значення;

1	2
	2) винесення у натуру (на місцевості) територій та об'єктів природно-заповідного фонду; 3) проведення спеціальних заходів, спрямованих на захист і запобігання знищенню чи пошкодженню природних комплексів територій та об'єктів природно-заповідного фонду;
4.1.2. Збереження рослинного і тваринного світу	1) збереження біологічного та ландшафтного різноманіття та біоресурсів; 2) ведення кадастрів рослинного і тваринного світу; 3) здійснення комплексу біотехнічних та інших заходів, спрямованих на охорону та відтворення мисливських тварин. Збереження і поліпшення середовища їх існування;
4.1.3. Збереження та розвиток лісових ресурсів	1) забезпечення раціонального лісокористання, збереження лісів та поліпшення якісного складу лісових насаджень; 2) набуття та оформлення права постійного користування землями лісогосподарського призначення для лісорозведення; 3) створення лісових культур, сприяння природному відновленню лісів; 4) проведення інвентаризації лісів колишніх колгоспів, захисних лісонасаджень, земельних ділянок під самозаліснення та упорядкування питань користування; 5) створення захисних лісових насаджень на еродованих землях; 6) організація вирощування садивного матеріалу, створення і утримання насінево-селекційних комплексів, плантацій і розсадників.

Оперативна ціль 4.2 "Зменшення екологічного навантаження на довкілля" (далі – Оперативна ціль 4.2)

Оперативна ціль 4.2 спрямована на зменшення рівня техногенного навантаження на навколишнє природне середовище (атмосферного повітря, земель і водойм) та вирішення екологічних проблем, які виникли через:

високу концентрацію найбільш екологічно-небезпечних корисних копалин та підприємств із їх видобування (уранові шахти) на території області, радон;

збільшення обсягів утворення відходів у різних галузях життєдіяльності людини, накопичення їх у місцях тимчасового зберігання;

невжиття достатніх заходів щодо охорони навколишнього природного середовища, зокрема щодо рекультивациі земель тощо.

Важливими факторами, що можуть запобігти погіршенню екологічної ситуації, є:

формування екологічної культури мешканців області;

формування ефективної системи управління екологічними ризиками;

зменшення обсягу утворення відходів, впровадження механізмів їх переробки та повторного використання на основі новітніх технологій та виробництв;

зменшення обсягів скидання неочищених стічних вод, насамперед з використанням інноваційних технологій та обладнання з водоочищення;

створення умов для поліпшення стану повітряного басейну за рахунок: впровадження екологічно безпечних технологій; підвищення ефективності роботи установок очистки газу; заміни морально та фізично застарілого обладнання; розвитку виробничих технологій, які б забезпечували мінімальні викиди;

забезпечення раціонального, невиснажливого, ґрунтозахисного та екобезпечного землекористування в інтересах ефективного і сталого соціально-економічного розвитку області;

комплексний науково обґрунтований підхід до процесів використання, збереження та відтворення родючості сільськогосподарських угідь, здійснення збалансованих землемеліоративних і землеохоронних заходів з урахуванням особливостей природно-кліматичних зон.

Очікувані результати:

підвищення екологічної культури населення;

зменшення обсягів скидання неочищених стічних вод у водні об'єкти;

збільшення лісистості області за рахунок територій, що внаслідок деградації землі вже не можуть використовуватися для сільськогосподарських робіт;

створення сучасної системи управління промисловими та побутовими відходами;

зменшення рівня забруднення територій населених пунктів побутовими відходами;

зменшення кількості несанкціонованих сміттєзвалищ;

зменшення викидів шкідливих речовин в атмосферне повітря;

впровадження системи моніторингу (оперативний збір інформації та оцінка інформації про стан атмосферного повітря), що дасть можливість приймати ефективні управлінські рішення та забезпечувати контроль.

Індикатори:

частка скидів забруднених (забруднених без очистки та недостатньо очищених) стічних вод у водні об'єкти, % у загальному обсязі скидів;

площа лісорозведення, % до площі адміністративно-територіальної одиниці;

кількість введених в експлуатацію модернізованих каналізаційних очисних споруд, од.

Оперативна ціль 4.2. "Зменшення екологічного навантаження на довкілля" буде забезпечена шляхом виконання таких завдань:

Завдання	Заходи щодо виконання завдання
1	2
4.2.1. Формування екологічної культури населення	1) залучення учнів та молоді у еколого-натуралістичних заходах регіонального та загальнодержавного рівня; 2) розвиток мережі закладів позашкільної освіти та творчих об'єднань учнівської молоді еколого-натуралістичного спрямування; 3) охоплення учнівської молоді науково-дослідницькою роботою з еколого-натуралістичного напрямку; 4) підвищення поінформованості населення про методи ощадливого споживання природних ресурсів, зокрема, питної води, поводження з побутовими відходами тощо;
4.2.2. Формування ефективної системи управління відходами, зменшення обсягу утворення відходів, впровадження механізмів їх переробки та повторного використання на основі інноваційних технологій та виробництв	1) розроблення Регіонального плану управління відходами та забезпечення його реалізацію; 2) формування інфраструктури управління побутовими відходами, зокрема шляхом створення спеціалізованих підприємств, діяльність яких спрямована на збирання, вивезення, сортування, перероблення побутових відходів, сприяння осняченню їх відповідним обладнанням та спеціалізованою технікою; 3) вжиття заходів щодо ліквідації несанкціонованих сміттєзвалищ та стихійних смітників на територіях населених пунктів громад; 4) розвиток нових потужностей з переробки та утилізації відходів та впровадження повного циклу управління побутовими відходами, перероблення/оброблення відходів і захоронення залишку від операцій сортування або неперероблюваного залишку з дотриманням вимог технологічного режиму захоронення;
4.2.3. Забезпечення відновлення та ефективного використання водних ресурсів, поліпшення їх якості із застосуванням інноваційних технологій та обладнання	1) ведення державного обліку водокористування, водного кадастру, паспортизація водних об'єктів; 2) розроблення та встановлення режимів роботи водних об'єктів; 3) виконання заходів з ревіталізації та відновлення річок, реконструкції гідротехнічних споруд для забезпечення регулювання річкового стоку та підтримання екологічного стану водних об'єктів; 4) закріплення абразійних берегів; 5) відновлення природних джерел та вільного току річок; 6) покращення стану поверхневих вод шляхом проведення модернізації та будівництва нових каналізаційних очисних споруд і модульних зливових станцій на підприємствах житлово-комунального господарства;
4.2.4. Зменшення забруднення повітряного басейну та запобігання змінам клімату	1) розробка та впровадження програм зі зменшення викидів промислових підприємств в атмосферу;

1	2
	<p>2) створення регіональної системи моніторингу стану навколишнього природного середовища;</p> <p>3) реалізація в області завдань, визначених "Стратегією формування та реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2035 року";</p>
<p>4.2.5. Збереження якісного стану земель, відновлення деградованих і еродованих земель та ґрунтів</p>	<p>1) проведення заходів, спрямованих на охорону земель, збереження і відтворення родючості ґрунтів;</p> <p>2) реалізація добровільних національних завдань щодо досягнення нейтрального рівня деградації земель;</p> <p>3) виконання заходів з охорони земель в частині виготовлення робочих проєктів землеустрою, у тому числі стосовно рекультивациі порушених земель у наслідок бойових дій, їх подальша реалізація;</p> <p>4) відновлення стану та функцій еродованих і порушених земель, запобігання заростанню бур'янами, чагарниками і дрібноліссям сільськогосподарських угідь;</p> <p>5) створення і відновлення сіножатей та пасовищ;</p> <p>6) упорядкування орних земель шляхом виведення з їх складу схилів, земель водоохоронних зон, ерозійно небезпечних та інших непридатних для розорювання угідь;</p> <p>7) розкорчування полезахисних і багаторічних насаджень, які втратили свої функціональні властивості або використовуються з низькою ефективністю;</p> <p>8) забезпечення раціонального, невиснажливого, ґрунтозахисного та екобезпечного землекористування;</p>
<p>4.2.6. Зменшення екологічного навантаження та забруднення середовища в процесі добування корисних копалин та надрокористування</p>	<p>1) впровадження новітніх екобезпечних технологій з видобування й перероблення корисних копалин, проведення обов'язкової рекультивациі та екологічної реабілітації територій, порушених внаслідок провадження виробничої діяльності гірничодобувних підприємств;</p> <p>2) забезпечення максимально повного використання видобутих корисних копалин, мінімізація відходів під час їх видобутку та переробки;</p>
<p>4.2.7. Розвиток системи екологічного моніторингу</p>	<p>1) проведення моніторингу атмосферного повітря (проведення дослідження атмосферного повітря на вміст: окису вуглецю, окислів азоту, сірчаного ангідриду, пилу, сажі у населених пунктах області);</p> <p>2) визначення стану атмосферного повітря на території області, прогнозування його змін і розроблення науковообґрунтованих рекомендацій для прийняття рішень про запобігання негативним змінам стану довкілля;</p> <p>3) проведення діагностичного моніторингу масивів поверхневих вод, забір води на яких здійснюється для задоволення питних і господарсько-побутових потреб</p>

1	2
	<p>населення (проведення дослідження якості води для питних потреб, за хімічними та за бактеріологічними показниками);</p> <p>4) проведення мережі спостережень за станом підземних вод, радіації та проявів небезпечних геологічних процесів;</p> <p>5) забезпечення модернізації, технічного переоснащення та приведення у відповідність з європейськими стандартами регіональних систем гідрометеорологічних спостережень і спостережень за забрудненням навколишнього природного середовища.</p>

Розділ V. ОСНОВНІ ЕТАПИ ТА МЕХАНІЗМИ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ

Підрозділ 1. Організаційно-інституційне забезпечення реалізації Стратегії

Досягнення стратегічного бачення Стратегії розвитку Кіровоградської області на 2021-2027 роки (далі – Стратегія-2027) забезпечуватиметься шляхом: взаємодії, партнерства, координації та узгодження діяльності всіх суб'єктів регіонального розвитку;

концентрації та ефективного використання наявного ресурсного потенціалу (матеріальних, фінансових, людських, інтелектуальних, інформаційних ресурсів тощо) на стратегічно-важливих і найбільш соціально-значущих проектах, які мають важливе значення для значної частини населення та значної території.

Реалізація Стратегії-2027 здійснюватиметься через План заходів з реалізації Стратегії, який формується на основі визначених стратегічних і оперативних цілей (далі – План заходів), і реалізується у два етапи:

I-й етап – 2021-2023 роки,

II-й етап - 2024-2027 роки.

Планом заходів визначаються проекти регіонального розвитку, їх головні виконавці, обсяги і джерела фінансування, індикатори результативності їх виконання.

План заходів затверджується рішенням обласної ради.

Включені до Плану заходів проекти та заходи мають враховуватися у щорічних програмах економічного та соціального розвитку територій, інвестиційних програмах (проектах), спрямованих на розвиток регіону, та інших проектах, а також в місцевих бюджетах.

Підрозділ 2. Основними механізмами реалізації Стратегії є:

1) механізм комунікації держави, бізнесу та громад передбачає, що досягненню цілей та пріоритетів Стратегії розвитку Кіровоградської області на 2021-2027 роки (далі – Стратегія-2027) сприятиме системний підхід до використання таких комунікаційних механізмів:

формування ефективно діючої системи електронного урядування;
розвиток механізмів державно-приватного партнерства;
участь представників громадськості у розробці проектів рішень обласної влади, програмних документів щодо розвитку економіки та соціальної сфери (області, районів, міст тощо);

розвиток механізмів громадського моніторингу соціально-економічної ситуації, включаючи громадський контроль і експертизу реалізації Стратегії-2027;

організація освітньої та просвітницької діяльності щодо засад соціального та державно-приватного партнерства, розробка моделей професіоналізації кадрів, що забезпечують реалізацію принципів соціального партнерства;

реалізація політики інформаційної відкритості влади.

Реалізація зазначеної взаємодії забезпечуватиме активне залучення громадськості до процесів планування та реалізації стратегічних планів та проектів розвитку. На цій основі має бути досягнуто конструктивного ставлення населення до процесу розробки і реалізації та до змісту регіональних стратегій, планів, управлінських і соціальних інновацій тощо, максимально втілено потенціал креативної ініціативи усіх прошарків суспільства.

2) механізм державно-приватного партнерства передбачає використання різних його форм – концесії, орендних відносин, лізингу, угоди про розподіл продукції, договору щодо управління державним і комунальним майном, договору про спільну діяльність тощо.

У процесі реалізації Стратегії-2027 механізми державно-приватного партнерства доцільно впроваджувати у сфері будівництва (реконструкції, модернізації) мереж газо- і теплопостачання, водопостачання, водовідведення, розвитку житлового будівництва; розбудови об'єктів дорожнього господарства, інфраструктури галузі охорони здоров'я та соціального забезпечення; видобутку та переробки корисних копалин; екологізації регіонального розвитку (будівництві очисних споруд, переробці твердих побутових відходів тощо);

3) механізм кластеризації передбачає розроблення концепції розвитку регіональних кластерів; розроблення системи заходів щодо фінансового стимулювання кластерних ініціатив; організації та проведення тематичних конференцій, семінарів та "круглих столів" для зацікавлених осіб, чинних і потенційних учасників кластера, із залученням фахівців відомих вітчизняних і зарубіжних кластерних об'єднань;

4) механізм стимулювання підприємницької активності передбачає: подальше спрощення процедур започаткування та ведення бізнесу на місцевому, регіональному рівні;

сприяння розвитку інфраструктурного забезпечення діяльності малого та середнього бізнесу, самозайнятості населення (у т. ч. налагодження роботи бізнес-центрів, бізнес-інкубаторів тощо);

налагодження ефективної взаємодії місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування з підприємцями, сприяння формуванню

освітньої, інституційної та інформаційної підтримки розвитку малого та середнього бізнесу, підприємництва та самозайнятості в регіоні;

5) механізм міжрегіонального співробітництва передбачає підтримання постійних робочих контактів між обласними, районними державними адміністраціями, радами та профільними управлінськими структурами Кіровоградської та суміжних областей з метою виявлення та визначення шляхів вирішення проблем, що мають міжрегіональне значення. Організація координації діяльності та взаємодії приватних підприємств і громадських об'єднань відбуватиметься шляхом проведення періодичних публічних заходів (нарад, семінарів, форумів) міжрегіонального рівня.

Підрозділ 3. Узгодженість Стратегії з програмними та стратегічними документами

Стратегія розвитку Кіровоградської області на 2021-2027 роки (далі – Стратегія-2027) відповідає принципам, пріоритетам, стратегічним цілям та завданням державної регіональної політики України, процесам державного стратегічного планування регіонального розвитку.

З метою забезпечення цілісності системи планування регіонального розвитку Стратегія-2027 враховує: положення програмних документів, які діють на державному, регіональному рівнях, екологічної складової та узгоджується із стратегічними цілями, які зокрема, визначені:

Національною доповіддю "Цілі сталого розвитку: Україна", підготовленою та адаптованою для України у вересні 2017 року, та Глобальними цілями сталого розвитку до 2030 року, схваленими 25 вересня 2015 року державами-членами Організації Об'єднаних Націй (таблиця 75);

Державною стратегією регіонального розвитку на 2021-2027 роки, затвердженою постановою Кабінету Міністрів України від 05 серпня 2020 року №695 (із змінами) (таблиця 76);

Основними засадами (стратегії) державної екологічної політики України на період до 2030 року, затвердженими Законом України "Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року";

Бюджетною декларацією на 2025-2027 роки, схваленою постановою Кабінету Міністрів України від 28 червня 2024 року №751;

Стратегією національної безпеки України, затвердженою Указом Президента України від 14 вересня 2020 року № 392/2020;

Стратегією людського розвитку, затвердженою Указом Президента України від 02 червня 2021 року № 225/2021;

Стратегією демографічного розвитку України на період до 2040 року, схваленою розпорядженням Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2024 року № 922-р;

Планом України для реалізації програми Ukraine Facility до 2027 року, затверджений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 18 березня 2024 року № 244-р;

Планом заходів з реалізації Концепції забезпечення національної системи стійкості до 2025 року, затверджений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 10 листопада 2023 року № 1025-р;

Планом заходів з реалізації Дорожньої карти реформування управління публічними інвестиціями на 2024-2028 роки, затверджений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 18 червня 2024 року №588-р;

Схемою планування території Кіровоградської області, затверженою рішенням обласної ради від 15 лютого 2013 року № 442;

стратегічними і програмними документами державного, регіонального рівня у відповідних галузях (сферах діяльності);

Таблиця 75

АНАЛІЗ ВІДПОВІДНОСТІ
стратегічних цілей проєкту змін до Стратегії-2027
Цілям сталого розвитку України на період до 2030 року

Цілі Сталого Розвитку України	Стратегічні цілі Стратегії-2027:			
	"Конкурентоспроможна інноваційно-спрямована економіка, яка розвивається на засадах смартспеціалізації"	"Розвиток людського капіталу та підвищення якості життя населення"	"Сталий розвиток усіх територій"	"Збереження екосистем та поліпшення екологічної інфраструктури"
1	2	3	4	5
Ціль 1. Подолання бідності	+	++	++	+
Ціль 2. Подолання голоду, розвиток сільського господарства	++	+	++	++
Ціль 3. Міцне здоров'я і благополуччя	+	++	++	++
Ціль 4. Якісна освіта	++	++	++	++
Ціль 5. Гендерна рівність	++	++	++	++
Ціль 6. Чиста вода та належні санітарні умови	0	0	++	++
Ціль 7. Доступна та чиста енергія	++	0	+	++
Ціль 8. Гідна праця та економічне зростання	++	++	++	+
Ціль 9. Промисловість, інновації та інфраструктура	++	+	+	++

1	2	3	4	5
Ціль 10. Скорочення нерівності	++	++	++	+
Ціль 11. Сталий розвиток міст і громад	++	++	++	++
Ціль 12. Відповідальне споживання та виробництво	++	+	+	++
Ціль 13. Пом'якшення наслідків зміни клімату	++	+	++	++
Ціль 14. Збереження морських ресурсів	-	-	-	-
Ціль 15. Захист та відновлення екосистем суші	++	+	++	++
Ціль 16. Мир, справедливість та сильні інститути	+	++	++	+
Ціль 17. Партнерство заради сталого розвитку	++	++	++	+

Примітка: "++" - стратегічні цілі Стратегії-2027 добре узгоджені з Цілями сталого розвитку України на період до 2030 року;

"+" - стратегічні цілі Стратегії-2027 та Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року узгоджуються на рівні окремих оперативних цілей та завдань.

"0" - стратегічні цілі Стратегії-2027 взаємонеутральні з Цілями сталого розвитку України на період до 2030 року.

"Конкурентоспроможна інноваційно-спрямована економіка, яка розвивається на засадах смарт-спеціалізації" (Стратегічна ціль 1), "Розвиток людського капіталу та підвищення якості життя населення" (Стратегічна ціль 2) "Сталий розвиток усіх територій" (Стратегічна ціль 3) та "Збереження екосистем та поліпшення екологічної інфраструктури" (Стратегічна ціль 4) Стратегії Кіровоградської області на 2021-2027 роки в значній мірі узгоджені з ЦСР: "Якісна освіта" (ціль 4), "Гендерна рівність" (ціль 5), "Чиста вода та належні санітарні умови" (ціль 6), "Промисловість, інновації та інфраструктура" (ціль 9), "Сталий розвиток міст і громад" (ціль 11), "Відповідальне споживання та виробництво" (ціль 12).

Таблиця 76

АНАЛІЗ ВІДПОВІДНОСТІ
стратегічних цілей проєкту змін до Стратегії-2027
стратегічним цілям Державної стратегії регіонального розвитку
на 2021-2027 роки

Стратегічні цілі Державної стратегії - 2027	Стратегічні цілі Стратегії-2027:			
	"Конкурентоспроможна інноваційно-спрямована економіка, яка розвивається на засадах смартспеціалізації"	"Розвиток людського капіталу та підвищення якості життя населення"	"Сталий розвиток усіх територій"	"Збереження екосистем та поліпшення екологічної інфраструктури"
1	2	3	4	5
Ціль I. Формування згуртованої держави в соціальному, гуманітарному, економічному, екологічному, безпековому та просторовому вимірах	+	++	++	++
Ціль II. Підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів	++	+	++	+
Ціль III. Розбудова ефективного багаторівневого врядування	+	+	++	+

Примітка: "++" - стратегічні цілі Стратегії-2027 добре узгоджені з стратегічними цілями Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки;

"+" - стратегічні цілі Стратегії-2027 та стратегічними цілями Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки узгоджуються на рівні окремих оперативних цілей та завдань.

Узгодженість стратегічних цілей проєкту змін до Стратегії-2027 з ключовими секторами економічного розвитку була також проаналізована (таблиця 77)

Таблиця 77

Узгодженість стратегічних цілей проєкту змін до Стратегії-2027 з ключовими секторами економічного розвитку

Сектори	Стратегічні цілі Стратегії-2027			
	"Конкурентоспроможна інноваційно-спрямована економіка, яка розвивається на засадах смартспеціалізації"	"Розвиток людського капіталу та підвищення якості життя населення"	"Сталий розвиток усіх територій"	"Збереження екосистем та поліпшення екологічної інфраструктури"
1	2	3	4	5
Економіка й торгівля	+	+	+	+
Промисловість та інфраструктура	+	+	+	+
Сільське, лісове господарство, харчова промисловість	+	+	+	+
Транспорт і дороги	+	+	+	+
Освіта й молодь	+	+	+	+
Здоров'я, соціальний захист, сім'я й дитина	0	+	+	+
Культура й туризм	+	+	+	+
Обмін інформацією	+	+	+	+
Житлове будівництво, житлово-комунальне господарство	+	+	+	+
Територіальний розвиток, земля й кадастр	+	+	+	+
Екологія і природні ресурси	+	+	+	+

Примітка:

"+" - стратегічні цілі Стратегії-2027 та ключові сектори економічного розвитку узгоджуються на рівні окремих оперативних цілей та завдань;

"0" - стратегічні цілі Стратегії-2027 взаємонеутральні з ключовими секторами економічного розвитку.

Підрозділ 4. Система моніторингу та оцінки результативності реалізації Стратегії

Результати реалізації Стратегії розвитку Кіровоградської області на 2021-2027 роки (далі – Стратегія-2027) визначатимуться на підставі проведення моніторингу реалізації регіональної стратегії і виконання плану заходів шляхом:

1) відстеження, вимірювання та аналізу відхилення показників фактичних результатів від цільових (проміжних) індикаторів досягнення цілей, визначених регіональною стратегією (додаток 2);

2) порівняння фактично отриманих значень індикаторів здійснення заходів і їх значень, визначених планом заходів.

Для цього обласною державною адміністрацією:

1) створюється робоча групи з розроблення Стратегії розвитку Кіровоградської області, Плану заходів з її реалізації та з проведення моніторингу стану їх виконання та затверджується порядок її роботи;

2) визначається перелік індикаторів досягнення цілей, визначених регіональною стратегією, та стан виконання плану заходів (у тому числі регіональних програм розвитку) за відповідний період;

3) визначається порядок внесення, перевірки та оприлюднення результатів проведення моніторингу реалізації Стратегії-2027 та Плану заходів на офіційному вебсайті облдержадміністрації.

Проведення моніторингів про реалізацію Стратегії-2027 роки та про виконання проєктів регіонального розвитку Плану заходів із реалізації Стратегії-2027 включає підготовку та подання їх на затвердження обласній раді:

1) щороку до 01 березня - моніторингових звітів про реалізацію Стратегії розвитку Кіровоградської області на 2021-2027 роки та про виконання проєктів регіонального розвитку Плану заходів із реалізації Стратегії-2027 у рамках кожної Стратегічної цілі (Програми у відповідних галузях (сферах діяльності)), за формами визначеними додатками 1 та 2 до Порядку розроблення регіональних стратегій розвитку і планів заходів з їх реалізації, а також проведення моніторингу реалізації зазначених стратегій і планів заходів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 04 серпня 2023 року №816 (із змінами);

до 01 червня року, який настає після завершення відповідного етапу реалізації Стратегії-2027 (I етап – 2021-2023 роки, II етап – 2024-2027 роки) – звіту з оцінки виконання I та II етапів реалізації Стратегії-2027 роки та Плану заходів з її реалізації (*внутрішнє оцінювання*) та після завершення реалізації регіональної стратегії розвитку (*зовнішнє оцінювання*), відповідно до пункту 9 Порядку проведення оцінювання реалізації державної регіональної політики, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 15 березня 2024 року № 305 "Деякі питання проведення моніторингу та оцінювання державної регіональної політики".

Результати моніторингових звітів та звітів за підсумками внутрішнього та зовнішнього оцінювання про реалізацію Стратегії розвитку Кіровоградської області на 2021-2027 роки та про стан виконання проєктів регіонального розвитку Плану заходів із реалізації Стратегії-2027 обласною державною адміністрацією оприлюднюються на офіційних вебсайтах обласної

державної адміністрації та обласної ради протягом п'яти робочих днів після їх затвердження обласною радою.

Моніторинг реалізації регіональної стратегії і виконання плану заходів може проводитися, зокрема, з використанням інформаційно-комунікаційної системи - єдиної геоінформаційної системи здійснення моніторингу та оцінювання розвитку регіонів і територіальних громад.

Підрозділ 5. Фінансове забезпечення реалізації Стратегії

Відповідно до статті 21 Законом України "Про засади державної регіональної політики" (із змінами) джерелами фінансування державної регіональної політики є:

1) кошти Державного бюджету України, зокрема державного фонду регіонального розвитку;

2) кошти місцевих бюджетів;

3) кошти, що надходять до державного бюджету в рамках програм допомоги і грантів Європейського Союзу, урядів іноземних держав, міжнародних організацій, донорських установ;

4) кошти міжнародних організацій;

5) кошти з інших джерел, не заборонених законодавством.

Застосування зазначених механізмів та створення сприятливих умов для надходження в регіон небюджетних інвестиційних ресурсів має забезпечити суттєве зростання валового регіонального продукту і як результат – поступове збільшення доходів місцевих бюджетів, що дозволить спрямовувати додаткові кошти на вирішення поточних проблем регіону, інвестування економічних та соціальних програм розвитку області.

Конкретні обсяги фінансових, матеріально-технічних і трудових ресурсів, необхідних для виконання Стратегії, будуть визначені під час розроблення Плану заходів з її реалізації.

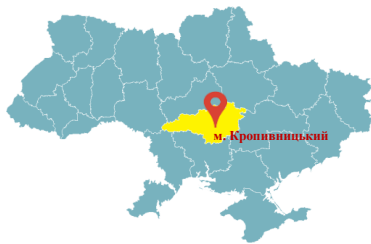
Додаток 1
до Стратегії розвитку Кіровоградської області на 2021-2027 роки (до Розділу I.), затвердженої рішенням Кіровоградської обласної ради від 12 березня 2020 року № 743 (у редакції рішення Кіровоградської обласної ради від ____ _____ 2025 року № __)

Додатки

Відображення економічного та інноваційного потенціалу в Україні - Відредагована система статистичного вимірювання: Кіровоградська область

(за методологією, розробленою групою експертів Joint Research Centre (JRC) Європейської комісії у рамках дослідження “Smart specialisation in E&IA countries”)

1. Економічний потенціал: Кіровоградська область

Економічний потенціал для області визначено з використанням порогових значень, наведених у **Таблиці 1.**

Первинний відбір включав 138 галузей; 39 галузей пройшли хоча б один з 4 критеріїв відбору (зайнятість, середня заробітна плата, зміна зайнятості, зміна середньої заробітної плати).

Таблиця 1. Порогові значення, що використовуються для економічного відображення Кіровоградської області

Критерій	Поріг	Кіровоградська область
1	2	3
Ступінь спеціалізації	X	1.25
Критична маса	Y	0.25%
Заробітна плата щодо області	Z1	0.90
Заробітна плата щодо національної галузі	Z2	0.90

Для статичного аналізу було визначено 24 галузі з використанням даних про кількість працівників, які складають 57,6% загальної зайнятості у області. Використовуючи дані про середню заробітну плату, було визначено 15 галузей, що становлять 38,3% загальної зайнятості у області. Поєднання результатів за цими двома критеріями – у 8 галузях, що становлять 36% загальної зайнятості у області.

Для динамічного аналізу було визначено 23 галузі з використанням даних про зміну кількості працівників, які становлять 13,6% загальної зайнятості в області. Використовуючи дані про зміну середньої заробітної плати, було визначено 15 галузей, що становить 7,3% загальної зайнятості у області. Поєднання результатів за цими двома критеріями – у 5 галузях, що становить 3,1% загальної зайнятості у області. Жодна з галузей не пройшла ні статичного, ні динамічного порогу.

Таблиця 2 підсумовує результати для Кіровоградської області з використанням порогових значень у Таблиці 1.

Таблиця 2. Відображення економічного потенціалу: результати Кіровоградської області

Критерії	Поріг	Кількість відібраних галузей	Частка регіональної зайнятості
1	2	3	4
Початкова кількість галузей, включених в аналіз	-	138	-
Статистичний аналіз			
Зайнятість			
Ступінь спеціалізації	1,25	32	
Критична маса	0,25%	56	
Обидва		24	57,6%
Середня заробітна плата			
Щодо області	90	40	
Щодо сукупності промисловості	90	19	
Обидва		15	38,3%
Динамічний аналіз			
Зайнятість			
Щодо області	>0 за щонайменше 3 роки та увесь період	30	
Щодо сукупності промисловості	>0 за щонайменше 3 роки та увесь період	33	
Обидва		23	13,6%
Середня заробітна плата			
Щодо області	>0 за щонайменше 3 роки та увесь період	21	
Щодо сукупності промисловості	>0 за щонайменше 3 роки та увесь період	30	
Обидва		15	7,3%
Зайнятість та Середня заробітна плата			
Статистичний аналіз	-	8	36,0%
Динамічний аналіз	-	5	3,1%

1	2	3	4
Статистичний і динамічний аналіз	-	-	-

Таблиця 3 показує визначені галузі для кожної з категорій.

Галузі, що пройшли обидва критерії статичного або динамічного аналізу (13 галузей) наведені у **Таблиці 4**.

Поєднання окремих галузей промисловості становить 24,7% загальної зайнятості в області.

Таблиця 3. Визначені галузі з економічних потенціалом Кіровоградської області

КВЕД	Назва	Статистичний аналіз			Динамічний аналіз		
		Зайнятість	Середня заробітна плата	Обидва	Зміна зайнятості	Зміна середньої заробітної плати	Обидва
	# вибраної галузі	24	15	8	23	15	5
1	2	3	4	5	6	7	8
1.1	Вирощування однорічних і дворічних культур	X	X	X			
1.6	Допоміжна діяльність у сільському господарстві та післяурожайна діяльність	X			X		
2.2	Лісозаготівлі		X		X	X	X
3.1	Рибальство				X	X	X
3.2	Рибництво (аквакультура)				X		
8.1	Добування каменю, піску та глини	X	X	X			
10.1	Виробництво м'яса та м'ясних продуктів	X	X	X			
10.4	Виробництво олії та тваринних жирів	X					
10.8	Виробництво інших харчових продуктів	X			X		
11	Виробництво напоїв					X	
14.1	Виробництво одягу, крім хутряного		X				
16.1	Лісопилне та стругальне виробництво	X					
16.2	Виготовлення виробів з деревини, корка, соломки та рослинних матеріалів для плетіння		X				

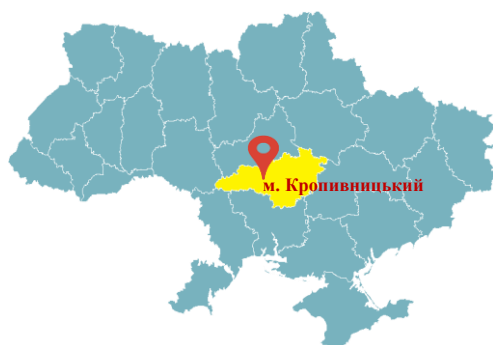
1	2	3	4	5	6	7	8
20.3	Виробництво фарб, лаків і подібної продукції, друкарської фарби та мастик	X			X		
23.6	Виготовлення виробів із бетону, гіпсу та цементу	X					
23.7	Різання, оброблення та оздоблення декоративного та будівельного каменю		X				
24.5	Лиття металів	X	X	X			
25.1	Виробництво будівельних металевих конструкцій і виробів	X					
25.5	Кування, пресування, штампування, профілювання; порошкова металургія		X				
25.6	Оброблення металів та нанесення покриття на метали; механічне оброблення металевих виробів					X	
27	Виробництво електричного устаткування	X					
28.1	Виробництво машин і устаткування загального призначення	X					
28.3	Виробництво машин і устаткування для сільського та лісового господарства	X	X	X			
31	Виробництво меблів	X					
32.9	Виробництво продукції, н.в.і.у.				X		
33.2	Установлення та монтаж машин і устаткування				X		
35.3	Постачання пари, гарячої води та кондиційованого повітря	X					
36	Забір, очищення та постачання води	X					
38.1	Збирання відходів	X	X	X			
41.2	Будівництво житлових і нежитлових будівель					X	
42.2	Будівництво комунікацій	X	X	X			
43.3	Роботи із завершення будівництва		X		X		
43.9	Інші спеціалізовані будівельні роботи					X	
46.2	Оптова торгівля сільськогосподарською сировиною та живими тваринами	X					
46.6	Оптова торгівля іншими машинами й устаткуванням	X			X	X	X

1	2	3	4	5	6	7	8
46.7	Інші види спеціалізованої оптової торгівлі					X	
46.9	Неспеціалізована оптова торгівля				X		
47.3	Роздрібна торгівля пальним					X	
47.5	Роздрібна торгівля іншими товарами господарського призначення в спеціалізованих магазинах				X		
49.4	Вантажний автомобільний транспорт, надання послуг перевезення речей	X	X	X	X		
52.1	Складське господарство	X			X	X	X
52.2	Допоміжна діяльність у сфері транспорту				X		
56.3	Обслуговування напоями				X		
61.1	Діяльність у сфері провідного електрозв'язку				X		
62	Комп'ютерне програмування, консультування та пов'язана з ними діяльність				X	X	X
66	Допоміжна діяльність у сферах фінансових послуг і страхування				X		
68.2	Надання в оренду й експлуатацію власного чи орендованого нерухомого майна				X		
68.3	Операції з нерухомим майном за винагороду або на основі контракту					X	
71.2	Технічні випробування та дослідження		X				
74.9	Інша професійна, наукова та технічна діяльність, н.в.і.у.					X	
77.3	Надання в оренду інших машин, устаткування та товарів	X					
78	Діяльність із працевлаштування					X	
79	Діяльність туристичних агентств, туристичних операторів, надання інших послуг із бронювання та пов'язана з цим діяльність				X		
81.1	Комплексне обслуговування об'єктів				X		
82.9	Надання допоміжних комерційних послуг, н.в.і.у.					X	
85.5	Інші види освіти				X		

Таблиця 4. Галузі, які за статичним та динамічним аналізом мають найбільший економічний потенціал

КВЕД	Назва
1	2
1.1	Вирощування однорічних і дворічних культур
2.2	Лісозаготівлі
3.1	Рибальство
8.1	Добування каменю, піску та глини
10.1	Виробництво м'яса та м'ясних продуктів
24.5	Лиття металів
28.3	Виробництво машин і устаткування для сільського та лісового господарства
38.1	Збирання відходів
42.2	Будівництво комунікацій
46.6	Оптова торгівля іншими машинами й устаткуванням
49.4	Вантажний автомобільний транспорт, надання послуг перевезення речей
52.1	Складське господарство
62	Комп'ютерне програмування, консультування та пов'язана з ними діяльність

2. Інноваційний потенціал: Кіровоградська область

Інноваційний потенціал для області визначено з використанням порогових значень, наведених у **Таблиці 5**.

Таблиця 6 підсумовує результати для Кіровоградської області з використанням порогових значень у **Таблиці 5**.

Таблиця 5. Порогові значення, що використовуються для економічного відображення Кіровоградської області

Критерій	Поріг	Кіровоградська область
Спеціалізація щодо області	LQ	1.25
Спеціалізація щодо сукупної промисловості у країні	LQ	1.25

Первинний відбір для Кіровоградської області включав 138 галузей.

У 2014 році:

18 галузей мають інноваційний потенціал у області,

17 галузей мають інноваційний потенціал у сукупній промисловості у країні,

16 галузей мають інноваційний потенціал за двома критеріями.

У 2016 році:

18 галузей мають інноваційний потенціал у області,

20 галузей мають інноваційний потенціал у сукупній промисловості у країні,

18 галузей мають інноваційний потенціал за двома критеріями.

Поєднуючи 2014 і 2016 роки., 8 галузей мають інноваційний потенціал за ці роки, що становить 9,4% загальної зайнятості у області.

Використовуючи альтернативу, вибравши галузі, які пройшли не менше 3 з 4 критерій у 2014 та 2016 роках, отримаємо 11 галузей, що становлять 14,9% загальної зайнятості у області.

Таблиця 6. Відображення інноваційного потенціалу: результати Кіровоградської області

Критерії	Поріг	Кількість відібраних галузей	Частка регіональної зайнятості
1	2	3	4
Початкова кількість галузей, включених в аналіз	-	138	
2014 рік			
Інноваційний потенціал щодо області	LQ вище 1.25 у 2 типах інновацій	18	
Інноваційний потенціал щодо сукупної промисловості	LQ вище 1.25 у 2 типах інновацій	17	
Обидва	-	16	
2016 рік			
Інноваційний потенціал щодо області	LQ вище 1.25 у 2 типах інновацій	18	
Інноваційний потенціал щодо сукупної промисловості	LQ вище 1.25 у 2 типах інновацій	20	
Обидва	-	18	
2014 і 2016 роки	Усі критерій за 2014 і 2016	8	9,4%
2014 і 2016 роки - альтернатива	Не менше 3 з 4 критерій за 2014 і 2016	11	14,9%

Таблиця 7 показує визначені галузі для кожної з категорій.

Галузі, які пройшли критерії і для 2014 року, і для 2016 року, та галузі, які також пройшли альтернативу, обираючи галузі з не менш ніж 3 з 4 критерій у 2014 та 2016 роках, наведені у **Таблиці 8**.

Таблиця 7. Визначені галузі з інноваційним потенціалом Кіровоградської області

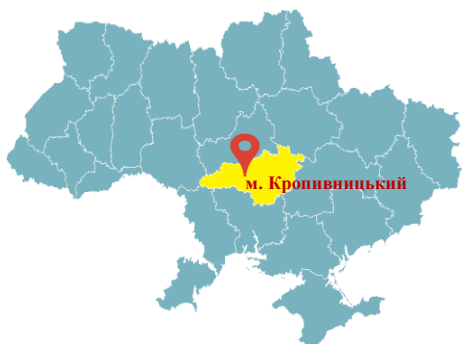
КВЕД	Назва	2014 рік			2016 рік			У 2014 та 2016 роках	Не менше 3 критерій
		в області	у галузі	обидва	в області	у галузі	обидва		
		18	17	16	18	20	18		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
8.1	Добування каменю, піску та глини					X			
10.1	Виробництво м'яса та м'ясних продуктів				X	X	X		
10.4	Виробництво олії та тваринних жирів	X	X	X	X	X	X	X	X
10.5	Виробництво молочних продуктів	X							
10.6	Виробництво продуктів борошномельно-круп'яної промисловості, крохмалів та крохмальних продуктів	X	X	X		X			X
10.7	Виробництво хліба, хлібобулочних і борошняних виробів	X	X	X					
10.8	Виробництво інших харчових продуктів	X	X	X					
10.9	Виробництво готових кормів для тварин	X	X	X					
14.1	Виробництво одягу, крім хутряного	X	X	X	X	X	X	X	X
16.2	Виготовлення виробів з деревини, корка, соломки та рослинних матеріалів для плетіння				X	X	X		
18.1	Поліграфічна діяльність і надання пов'язаних із нею послуг	X	X	X	X	X	X	X	X
20.3	Виробництво фарб, лаків і подібної продукції, друкарської фарби та мастик				X	X	X		
22.2	Виробництво пластмасових виробів				X	X	X		
23.3	Виробництво будівельних матеріалів із глини				X	X	X		
23.6	Виготовлення виробів із бетону, гіпсу та цементу	X	X	X					

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
23.7	Різання, оброблення та оздоблення декоративного та будівельного каменю	X	X	X	X	X	X	X	X
23.9	Виробництво абразивних виробів і неметалевих мінеральних виробів. н.в.і.у.				X	X	X		
24.4	Виробництво дорогоцінних та інших кольорових металів								
24.5	Лиття металів	X	X	X					
25.1	Виробництво будівельних металевих конструкцій і виробів				X	X	X		
25.9	Виробництво інших готових металевих виробів	X	X	X					
27	Виробництво електричного устаткування	X			X	X	X		X
28.1	Виробництво машин і устаткування загального призначення	X	X	X	X	X	X	X	X
28.2	Виробництво інших машин і устаткування загального призначення	X	X	X					
28.3	Виробництво машин і устаткування для сільського та лісового господарства	X	X	X	X	X	X	X	X
29	Виробництво автотранспортних засобів, причепів і напівпричепів	X	X	X	X	X	X	X	X
31	Виробництво меблів	X	X	X	X	X	X	X	X
35.3	Постачання пари, гарячої води та кондиційованого повітря				X	X	X		
36	Забір, очищення та постачання води		X		X	X	X		X

Таблиця 8. Галузі, які за результатом аналізу мають найбільший інноваційний потенціал

КВЕД	Назва
1	2
10.4	Виробництво олії та тваринних жирів
10.6	Виробництво продуктів борошномельно-круп'яної промисловості. крохмалів та крохмальних продуктів
14.1	Виробництво одягу. крім хутряного
18.1	Поліграфічна діяльність і надання пов'язаних із нею послуг
23.7	Різання. оброблення та оздоблення декоративного та будівельного каменю
27	Виробництво електричного устаткування
28.1	Виробництво машин і устаткування загального призначення
28.3	Виробництво машин і устаткування для сільського та лісового господарства
29	Виробництво автотранспортних засобів. причепів і напівпричепів
31	Виробництво меблів
36	Забір. очищення та постачання води

3. Економічний та інноваційний потенціал: Кіровоградська область

Для відібраних галузей промисловості проведено аналіз їх економічного та інноваційного потенціалу.

Таблиця 9 підсумовує результати економічного та інноваційного потенціалу для галузей КВЕД В-Е і демонструє, чи має галузь економічний і інноваційний потенціал.

Таблиця 9. Галузі з економічним та інноваційним потенціалом Кіровоградської області: лише КВЕД В-Е

КВЕД	Назва	Зайнятість		Інновації – 2014 і 2016 роки	Інновації – не менше 3-х критерій	Економіка & Інновації	Частка регіональної зайнятості
		Статистика	Динаміка				
	# вибраної галузі	16	4	8	11	6	13,3%
1	2	3	4	5	6	7	8
8.1	Добування каменю, піску та глини	X					
10.1	Виробництво м'яса та м'ясних продуктів	X					

1	2	3	4	5	6	7	8
10.4	Виробництво олії та тваринних жирів	X		X	X	X	3,3%
10.6	Виробництво продуктів борошномельно-круп'яної промисловості, крохмалів та крохмальних продуктів				X		
10.8	Виробництво інших харчових продуктів	X	X				
14.1	Виробництво одягу, крім хутряного			X	X		
16.1	Лісопилльне та стругальне виробництво	X					
18.1	Поліграфічна діяльність і надання пов'язаних із нею послуг			X	X		
20.3	Виробництво фарб, лаків і подібної продукції, друкарської фарби та мастик	X	X				
23.6	Виготовлення виробів із бетону, гіпсу та цементу	X					
23.7	Різання, оброблення та оздоблення декоративного та будівельного каменю			X	X		
24.5	Лиття металів	X					
25.1	Виробництво будівельних металевих конструкцій і виробів	X					
27	Виробництво електричного устаткування	X			X	X	2,1%
28.1	Виробництво машин і устаткування	X		X	X	X	2,2%

1	2	3	4	5	6	7	8
	загального призначення						
28.3	Виробництво машин і устаткування для сільського та лісового господарства	X		X	X	X	1,7%
29	Виробництво автотранспортних засобів, причепів і напівпричепів			X	X		
31	Виробництво меблів	X		X	X	X	1%
32.9	Виробництво продукції, н.в.і.у.		X				
33.2	Установлення та монтаж машин і устаткування		X				
35.3	Постачання пари, гарячої води та кондиційованого повітря	X					
36	Забір, очищення та постачання води	X			X	X	3%
38.1	Збирання відходів	X					

Основні показники ефективності для кожної з цих галузей включено у **Таблицю 10**. Критерій, за яким галузь пройшла критичне значення, виділено блакитним кольором, якщо вона пройшла всі статичні або динамічні економічні критерії оцінки виділено жирним шрифтом. Якщо критерій інновації було пройдено, усі оцінки за цей рік виділено рамками.

Загалом **6 галузей** у КВЕД В-Е показують як економічний, так і інноваційний потенціал, що становить 13,3% загальної зайнятості в регіоні:

Виробництво олії та тваринних жирів (КВЕД 10.4) була визначена на основі поточної сильної спеціалізації, високої частки зайнятих у галузі і середньої заробітної плати на одного працівника в області. Інноваційний потенціал в основному обумовлений відносно високою часткою інновацій процесу та маркетингових інновацій у 2014 році; продукту, процесу та маркетингових інновацій у 2016 році;

Виробництво електричного устаткування (КВЕД 27) визначена на основі поточної сильної спеціалізації і середньої заробітної плати на одного працівника в області. Зростання показників є значним порівняно з промисловістю на рівні країни та в області. Інноваційний потенціал в основному обумовлений відносно високою часткою інновацій процесів у порівнянні з середніми частками у області

у 2014 році та відносно високою часткою продуктів, процесів та маркетингових інновацій у 2016 році порівняно з середніми частками у промисловості на рівні країни та області;

Виробництво машин і устаткування загального призначення (КВЕД 28.1) була визначена на основі поточної сильної спеціалізації і середньої заробітної плати на одного працівника в області. Інноваційний потенціал в основному обумовлений відносно високою часткою інновацій за усіма критеріями порівняно із середніми частками на рівні країни у 2014-2016 роках;

Виробництво машин і устаткування для сільського та лісового господарства (КВЕД 28.3) це галузь, яка була визначена на основі потенціалу економічного зростання (поточної сильної спеціалізації і середньої заробітної плати на одного працівника як в області так і в країні). Зростання цих показників також є значним порівняно з промисловістю на рівні країни. Інноваційний потенціал обумовлений високою часткою інновацій у 2014 та 2016 роках;

Виробництво меблів (КВЕД 31) була визначена на основі поточної сильної спеціалізації, високої частки зайнятих у галузі в області і зростання галузі для області. Інноваційний потенціал пояснюється, головним чином, відносно високою часткою інновацій процесу, продукту та маркетингових інновацій у 2014 році та 2016 році;

Забір, очищення та постачання води (КВЕД 36) була визначена на основі поточної сильної спеціалізації і середньої заробітної плати на одного працівника, а також зростання показників порівняно з промисловістю на рівні країни. Галузь демонструє відносно високу частку всіх інновацій, за винятком інновацій процесу у 2014 році.

Таблиця 10. Основні показники ефективності для галузей з економічним та інноваційним потенціалом Кіровоградської області

КВЕД	Галузь	Ступінь спеціалізації, середня за 2012-2017 рр	Частка регіональної зайнятості, середня за 2012-2017 рр	Зарплата на працівника середня за 2012-2017, тис.грн.		Зміна зайнятості, 2012-2017 (позитивна протягом # років)		Зміна зарплати на працівника 2012-2017 (позитивна протягом # років)		Інновації															
				щодо області,	щодо промисловості у країні,	щодо області,	щодо промисловості у країні,	щодо області,	щодо промисловості у країні,	2014 рік				2016 рік											
										Ступінь спеціалізації щодо області				Ступінь спеціалізації щодо промисловості у країні				Ступінь спеціалізації щодо області				Ступінь спеціалізації щодо промисловості у країні			
Інновації продукту	Інновації процесу	Організаційні інновації	Маркетингові інновації	Інновації продукту	Інновації процесу	Організаційні інновації	Маркетингові інновації	Інновації продукту	Інновації процесу	Організаційні інновації	Маркетингові інновації	Інновації продукту	Інновації процесу	Організаційні інновації	Маркетингові інновації										
	<i>Критичне значення</i>	<i>1,25</i>	<i>0,25</i>	<i>90</i>	<i>90</i>	<i>Позитив протягом 3 років</i>				<i>1,25 (2 типи інновацій)</i>															
10.4	Виробництво олій та тваринних жирів	8,091	3,3%	137	72,1	-4,8 (2)	-39,2 (2)	-26,8 (2)	-59,3 (2)	3,01	0	2,30	1,65	1,72	0	1,85	1,09	1,64	1,92	1,77	2,67	1,68	2,01	1,20	2,19
27	Виробництво електричного устаткування	2,086	2,1%	118,6	89,2	34,9 (1)	52,6 (2)	56,1 (2)	71,7 (2)	0	1,55	0	3,42	0	1,16	0	3,49	2,77	1,62	0	2,25	1,76	1,52	0	2,56
28.1	Виробництво машин і устаткування загального призначення	2,471	2,2%	140,6	89,0	-4,8 (2)	12,6 (1)	-90,2 (0)	-59,0 (1)	4,7	4,65	7,18	6,84	2,92	2,53	6,33	5,63	5,54	4,32	3,97	3,00	3,00	2,82	3,00	2,67
28.3	Виробництво машин і устаткування для сільського та лісового господарства	5,359	1,7%	129,5	120,6	16,4% (2)	15,8% (2)	-10,1% (1)	5,2% (1)	5,37	2,66	4,10	2,93	1,34	0,88	2,01	1,26	6,33	3,71	3,40	5,14	1,63	1,51	1,7	1,36
31	Виробництво меблів	1,792	1,0%	66,7	63,0	52,6 (2)	47,6 (2)	7,1 (1)	-29,6 (1)	2,09	2,07	0	4,56	1,25	1,10	0	2,14	3,16	1,85	0	5,14	1,51	1,38	0	1,98
36	Забір, очищення та постачання води	2,174	3%	100,4	88,0	25,8 (1)	25,8 (1)	-36,6 (1)	6,7 (1)	0,82	0,82	1,26	0	5,63	0,88	2,17	0	1,68	1,47	1,80	0	4,76	1,55	2,27	0

Додаток 2
до Стратегії розвитку Кіровоградської
області на 2021-2027 роки
(до Розділу V.),
затвердженої рішенням
Кіровоградської обласної ради
від 12 березня 2020 року № 743
(у редакції рішення Кіровоградської
обласної ради
від _____ 2025 року № __)

ПЕРЕЛІК ІНДИКАТОРІВ
моніторингу досягнення цілей Стратегії розвитку Кіровоградської області на 2021-2027 роки

Найменування показника, одиниця виміру	Базовий рік	Значення показника в базовому році	Описове прогнозоване значення показника у 2023 році	Описове прогнозоване цільове значення показника у 2027 році	Відповідальні за подання даних
1	2	3	4	5	6
СТРАТЕГІЧНА ЦІЛЬ 1. "КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНА ІННОВАЦІЙНО-СПРЯМОВАНА ЕКОНОМІКА, ЯКА РОЗВИВАЄТЬСЯ НА ЗАСАДАХ СМАРТ-СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ"					
Валовий регіональний продукт у розрахунку на одну особу, млн. гривень	2021	109183	тенденція до зростання показника	тенденція до зростання показника	Департамент економічного розвитку та торгівлі обласної військової адміністрації, головне управління статистики у Кіровоградській області
Наявний дохід населення у розрахунку на одну особу, гривень	2021	76623	тенденція до зростання показника	тенденція до зростання показника	Департамент економічного розвитку та торгівлі обласної військової адміністрації, головне управління статистики у Кіровоградській області

1	2	3	4	5	6
Обсяг прямих іноземних інвестицій, % до попереднього року	2022	81,7	тенденція до зростання показника	тенденція до зростання показника	Департамент економічного розвитку та торгівлі обласної військової адміністрації, головне управління статистики в Кіровоградській області
Обсяг капітальних інвестицій, тис.грн.	2023	9147036	тенденція до зростання показника	тенденція до зростання показника	Управління регіонального розвитку, містобудування та архітектури обласної військової адміністрації, головне управління статистики в Кіровоградській області
Обсяг капітальних інвестицій у розрахунку на одну особу населення, гривень	2021	9584,2	тенденція до зростання показника	тенденція до зростання показника	Управління регіонального розвитку, містобудування та архітектури обласної військової адміністрації, головне управління статистики у Кіровоградській області
Частка інноваційно активних промислових підприємств, відсотків до загальної кількості промислових підприємств, %	2023	10,8	тенденція до зростання показника	тенденція до зростання показника	Департамент інфраструктури, департамент агропромислового розвитку обласної військової адміністрації, головне управління статистики у Кіровоградській області
Частка витрат на інновації промислових підприємств у загальному обсязі реалізованої продукції (товарів, послуг) промислових підприємств, %	2019	4,2	тенденція до зростання показника	тенденція до зростання показника	Департамент інфраструктури, департамент агропромислового розвитку обласної військової адміністрації, головне управління статистики у Кіровоградській області
Темпи зростання/зниження експорту товарів (до відповідного року)	2023	92,8	тенденція до зростання показника	тенденція до зростання показника	Департамент економічного розвитку та торгівлі, департамент агропромислового розвитку, департамент інфраструктури, департамент екології та природних ресурсів, департамент житлово-комунального господарства та паливно-енергетичного комплексу обласної військової адміністрації, головне управління статистики у Кіровоградській області, Кіровоградська регіональна торгово-промислова палата

1	2	3	4	5	6
Кількість діючих суб'єктів середнього підприємництва у розрахунку на 10 тис. осіб наявного населення, од.	2022	4	тенденція до зростання показника	тенденція до зростання показника	Департамент економічного розвитку та торгівлі обласної військової адміністрації, головне управління статистики у Кіровоградській області
Кількість діючих суб'єктів малого підприємництва (з урахуванням мікропідприємництва) у розрахунку на 10 тис. осіб наявного населення, одиниць	2022	392	тенденція до зростання показника	тенденція до зростання показника	Департамент економічного розвитку та торгівлі обласної військової адміністрації, головне управління статистики у Кіровоградській області
Протяжність ділянок ремонту доріг загального користування державного значення в області, км	2024	12,7	тенденція до зростання показника	тенденція до зростання показника	Департамент інфраструктури обласної військової адміністрації, Служба відновлення та розвитку інфраструктури в області,
СТРАТЕГІЧНА ЦІЛЬ 2. "РОЗВИТОК ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ ТА ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ЖИТТЯ НАСЕЛЕННЯ"					
Чисельність наявного населення (за оцінкою), тис. осіб	станом на 01 січня 2022 року	903,7	тенденція до зростання показника	тенденція до зростання показника	Департамент економічного розвитку та торгівлі, департамент фінансів обласної військової адміністрації, головне управління статистики у Кіровоградській області
Загальний коефіцієнт народжуваності, на 1 тис. осіб наявного населення	2021	6,1	тенденція до зростання показника	тенденція до зростання показника	Департамент охорони здоров'я обласної військової адміністрації, головне управління статистики у Кіровоградській області, районні військові адміністрації, міські, селищні, сільські ради
Загальний коефіцієнт смертності, на 1 тис. осіб наявного населення	2021	20,8	тенденція до зниження показника	тенденція до зниження показника	Департамент охорони здоров'я обласної військової адміністрації, головне управління статистики у Кіровоградській області
Забезпеченість лікарями на 10 тис. населення, лікарів	2023	30,7	тенденція до зростання показника	тенденція до зростання показника	Департамент охорони здоров'я обласної військової адміністрації, районні військові адміністрації, міські, селищні, сільські ради
Частка здобувачів повної загальної освіти, які склали національний мультипредметний тест/зовнішнє	2021	5,51	тенденція до зниження показника	тенденція до зниження показника	Департамент освіти і науки обласної військової адміністрації, районні військові адміністрації, міські, селищні, сільські ради

1	2	3	4	5	6
незалежне оцінювання з української мови і не подолали поріг "склав/не склав", %					
Частка здобувачів повної загальної освіти, які склали національний мультипредметний тест/зовнішнє незалежне оцінювання з математики і не подолали поріг "склав/не склав", %	2021	29,37	тенденція до зниження показника	тенденція до зниження показника	Департамент освіти і науки обласної військової адміністрації, районні військові адміністрації, міські, селищні, сільські ради
Частка охоплення дітей віком п'ять років закладами дошкільної освіти, %	2021	67	тенденція до зростання показника	тенденція до зростання показника	Департамент освіти і науки обласної військової адміністрації, районні військові адміністрації, міські, селищні, сільські ради
Частка дітей, які долучились до інклюзивної освіти, у загальній кількості дітей, які мають певні порушення функціонування, %	2021	34,7	тенденція до зростання показника	тенденція до зростання показника	Департамент освіти і науки обласної військової адміністрації, районні військові адміністрації, міські, селищні, сільські ради
Співвідношення наявної кількості місць у закладах дошкільної освіти до фактичної чисельності вихованців, охоплених закладами дошкільної освіти, відсотків	2023	82	тенденція до зниження показника	тенденція до зниження показника	Департамент освіти і науки обласної військової адміністрації, районні військові адміністрації, міські, селищні, сільські ради
Частка дітей сільської місцевості, для яких організовано підвезення шкільними автобусами до місця навчання і додому, відсотків до загальної кількості учнів, які того потребують	2023	100	тенденція до сталості показника	тенденція до сталості показника	Департамент освіти і науки обласної військової адміністрації, районні військові адміністрації, міські, селищні, сільські ради
Частка закладів освіти, у яких створено безпечні умови для навчання та праці (облаштовані укриттями), відсотків	2023	100	тенденція до сталості показника	тенденція до сталості показника	Департамент освіти і науки обласної військової адміністрації, районні військові адміністрації, міські, селищні, сільські ради
Рівень безробіття населення у віці 15-70 років (за методологією Міжнародної організації праці), % до робочої сили відповідного віку	2021	13,2	тенденція до зниження показника	тенденція до зниження показника	Департамент економічного розвитку та торгівлі обласної військової адміністрації, Кіровоградський обласний центр зайнятості,

1	2	3	4	5	6
					головне управління статистики у Кіровоградській області
Рівень зайнятості населення у віці 15-70 років, % до всього населення відповідного віку	2021	52,6	тенденція до зростання показника	тенденція до зростання показника	Департамент економічного розвитку та торгівлі обласної військової адміністрації, Кіровоградський обласний центр зайнятості, головне управління статистики у Кіровоградській області
Середньомісячна заробітна плата (номінальна), грн.	2023	13200	тенденція до зростання показника	тенденція до зростання показника	Департамент економічного розвитку та торгівлі обласної військової адміністрації, головне управління статистики в Кіровоградській області
Індекс реальної заробітної плати, % до відповідного періоду попереднього року	2021	105,2	тенденція до зростання показника	тенденція до зростання показника	Департамент економічного розвитку та торгівлі обласної військової адміністрації, головне управління статистики у Кіровоградській області
Заборгованість з виплати заробітної плати, % до фонду оплати праці за останній місяць звітного року	за грудень 2021 року	0,2	тенденція до зниження показника	тенденція до зниження показника	Департамент економічного розвитку та торгівлі обласної військової адміністрації, головне управління статистики у Кіровоградській області
Кількість внутрішньо переміщених осіб, узятих на облік, тис. осіб	2022	91,8	тенденція до зниження показника	тенденція до зниження показника	Департамент соціального захисту населення обласної військової адміністрації, районні військові адміністрації, міські, селищні, сільські ради
Частка оновлення книжкових фондів бібліотек, %	2019	20	тенденція до зростання показника	тенденція до зростання показника	Департамент культури та туризму обласної військової адміністрації, районні військові адміністрації, міські, селищні, сільські ради
Кількість комп'ютерів для користувачів бібліотек з доступом до Інтернету, %	2019	30	тенденція до зростання показника	тенденція до зростання показника	Департамент культури та туризму обласної військової адміністрації, районні військові адміністрації, міські, селищні, сільські ради

1	2	3	4	5	6
СТРАТЕГІЧНА ЦІЛЬ 3 "СТАЛІЙ РОЗВИТОК УСІХ ТЕРИТОРІЙ"					
Темп зростання (зменшення) доходів загального фонду місцевих бюджетів (без трансфертів), % до попереднього року	2023	114,8	тенденція до зростання показника	тенденція до зростання показника	Департамент фінансів обласної військової адміністрації, районні військові адміністрації, міські, селищні, сільські ради
Доходи загального фонду місцевих бюджетів (без трансфертів) у розрахунку на одну особу населення, тис. гривень	2023	10,2	тенденція до зростання показника	тенденція до зростання показника	Департамент фінансів обласної військової адміністрації, районні військові адміністрації, міські, селищні, сільські ради
Видатки місцевих бюджетів (загальний та спеціальний фонд) у розрахунку на одну особу населення, тис. гривень	2023	14,8	тенденція до зростання показника	тенденція до зростання показника	Департамент фінансів обласної військової адміністрації, районні військові адміністрації, міські, селищні, сільські ради
Частка видатків бюджету розвитку у видатках місцевого бюджету (загальний та спеціальний фонд), %	2023	10,0	тенденція до зростання показника	тенденція до зростання показника	Департамент фінансів обласної військової адміністрації, районні військові адміністрації, міські, селищні, сільські ради
Рівень доступності об'єктів фізичного оточення, %	2023	17,3	тенденція до зростання показника	тенденція до зростання показника	Управління регіонального розвитку, містобудування та архітектури обласної військової адміністрації, районні військові адміністрації, міські, селищні, сільські ради
Кількість точок доступу до адміністративних послуг	2021	35	тенденція до зростання показника	тенденція до зростання показника	Департамент економічного розвитку та торгівлі обласної військової адміністрації, міські, селищні, сільські ради
Кількість територіальних громад, які мають діючі договори про співробітництво територіальних громад (відповідно до Закону України "Про співробітництво територіальних громад"), од.	2021	8	тенденція до зростання показника	тенденція до зростання показника	Управління регіонального розвитку, містобудування та архітектури обласної військової адміністрації районні військові адміністрації, міські, селищні, сільські ради
Частка територіальних громад, які мають затверджену містобудівну документацію на всю територію територіальної громади, %	2024	0	тенденція до зростання показника	тенденція до зростання показника	Управління регіонального розвитку, містобудування та архітектури обласної військової адміністрації районні військові адміністрації, міські, селищні, сільські ради

1	2	3	4	5	6
Частка територіальних громад, які мають затверджені документи стратегічного планування державної регіональної політики (відповідно до Закону України "Про засади державної регіональної політики"), %	2021	39	тенденція до зростання показника	тенденція до зростання показника	Департамент економічного розвитку та торгівлі обласної військової адміністрації, районні військові адміністрації, міські, селищні, сільські ради
Індекс промислової продукції, відсотків до попереднього року	2023	116,5	тенденція до зростання показника	тенденція до зростання показника	Департамент інфраструктури, департамент агропромислового розвитку обласної військової адміністрації, головне управління статистики у Кіровоградській області
Індекс виробництва харчових продуктів, % до попереднього року	2023	128,4	тенденція до зростання показника	тенденція до зростання показника	Департамент агропромислового розвитку, департамент інфраструктури обласної військової адміністрації, головне управління статистики в Кіровоградській області
Обсяг реалізованої промислової продукції (товарів, послуг) підприємств, млн. гривень	2023	56048,4	тенденція до зростання показника	тенденція до зростання показника	Департамент інфраструктури обласної військової адміністрації, головне управління статистики у Кіровоградській області
Індекс сільськогосподарської продукції, % до попереднього року	2023	110,2	тенденція до зростання показника	тенденція до зростання показника	Департамент агропромислового розвитку обласної військової адміністрації, головне управління статистики у Кіровоградській області
Обсяг продукції сільського господарства у постійних цінах, млн. гривень	2023	68227,3	тенденція до зростання показника	тенденція до зростання показника	Департамент агропромислового розвитку обласної військової адміністрації, головне управління статистики у Кіровоградській області
Індекс будівельної продукції, % до попереднього року	2023	143,5	тенденція до зростання показника	тенденція до зростання показника	Департамент капітального будівництва обласної військової адміністрації, головне управління статистики у Кіровоградській області
Індекс споживчих цін, % до грудня попереднього року	2023	105,4	тенденція до зниження показника	тенденція до зниження показника	Департамент економічного розвитку та торгівлі обласної військової адміністрації, головне управління статистики у Кіровоградській області

1	2	3	4	5	6
					управління статистики у Кіровоградській області
Обсяг перевезених вантажів автомобільним транспортом, % до попереднього року	2023	85,9	тенденція до зростання показника	тенденція до зростання показника	Департамент інфраструктури обласної військової адміністрації, головне управління статистики у Кіровоградській області
Загальна площа житлових будівель, прийнятих в експлуатацію, тис. кв. метрів	2023	32,4	тенденція до зростання показника	тенденція до зростання показника	Департамент капітального будівництва обласної військової адміністрації, головне управління статистики у Кіровоградській області, районні військові адміністрації, міські, селищні, сільські ради
Загальна площа житлових будівель, прийнятих в експлуатацію у розрахунку на 1 тис. осіб населення, кв. метрів	2023	35,8	тенденція до зростання показника	тенденція до зростання показника	Департамент капітального будівництва обласної військової адміністрації, головне управління статистики у Кіровоградській області, районні військові адміністрації, міські, селищні, сільські ради
Питома вага забезпеченості громадян житловими приміщеннями з житлового фонду соціального призначення, % до загальної кількості громадян, які того потребують	2021	58,6	тенденція до зростання показника	тенденція до зростання показника	Департамент житлово-комунального господарства та паливно-енергетичного комплексу обласної військової адміністрації, районні військові адміністрації, міські, селищні, сільські ради
Частка оснащення житлових будинків вузлами комерційного обліку теплової енергії, відсотків до загальної кількості житлових будинків, які підлягають оснащенню, %	2021	48	тенденція до зростання показника	тенденція до зростання показника	Департамент житлово-комунального господарства та паливно-енергетичного комплексу обласної військової адміністрації, районні військові адміністрації, міські, селищні, сільські ради
Збільшення теплової потужності об'єктів, що працюють на альтернативних видах палива, за звітний період, %	2021	4,1	тенденція до зростання показника	тенденція до зростання показника	Департамент житлово-комунального господарства та паливно-енергетичного комплексу обласної військової адміністрації, районні військові адміністрації, міські, селищні, сільські ради

1	2	3	4	5	6
Збільшення обсягу виробництва теплової енергії з альтернативних видів палива, % до попереднього року	2021	9	тенденція до зростання показника	тенденція до зростання показника	Департамент житлово-комунального господарства та паливно-енергетичного комплексу обласної військової адміністрації, районні військові адміністрації, міські, селищні, сільські ради
Кількість реалізованих проєктів з комплексної термомодернізації громадських будівель, од.	2022	44	тенденція до зростання показника	тенденція до зростання показника	Департамент житлово-комунального господарства та паливно-енергетичного комплексу обласної військової адміністрації, районні військові адміністрації, міські, селищні, сільські ради
Кількість реалізованих проєктів з комплексної термомодернізації багатоквартирних житлових будинків, усього	2023	2	тенденція до зростання показника	тенденція до зростання показника	Департамент житлово-комунального господарства та паливно-енергетичного комплексу обласної військової адміністрації, районні військові адміністрації, міські, селищні, сільські ради
з них проєктів, реалізованих за участю державної установи "Фонд енергоефективності"		2	тенденція до зростання показника	тенденція до зростання показника	
Індекс цифрової трансформації регіону (за рейтингом Мінцифри), бали зі 100 можливих	2023	18,22	тенденція до зростання показника	тенденція до зростання показника	Відділ з питань цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації обласної військової адміністрації
Інтегральний рівень автоматизації центрів надання адміністративних послуг за даними Мінцифри, відсотків	2023	58,9	тенденція до зростання показника	тенденція до зростання показника	Відділ з питань цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації, департамент економічного розвитку та торгівлі обласної військової адміністрації, районні військові адміністрації, міські, селищні, сільські ради
Індекс цифрової трансформації регіонів, од.	2021	0,431	тенденція до зростання показника	тенденція до зростання показника	Відділ з питань цифрового розвитку, цифрових трансформацій та цифровізації обласної військової адміністрації, районні військові адміністрації, міські, селищні, сільські ради

1	2	3	4	5	6
Рівень покриття інтернет-зв'язком, %	2023	44	тенденція до зростання показника	тенденція до зростання показника	Відділ з питань цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації обласної військової адміністрації
Рівень покриття мобільним зв'язком, %	2023	97	тенденція до зростання показника	тенденція до зростання показника	Відділ з питань цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації, департамент інфраструктури обласної військової адміністрації
Частка населення, що має доступ до мобільного широкопasmового доступу до Інтернету із швидкістю не менше 2 Мбіт/с, %	2023	87,3	тенденція до зростання показника	тенденція до зростання показника	Відділ з питань цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації обласної військової адміністрації, районні військові адміністрації, міські, селищні, сільські ради
Протяжність автомобільних доріг загального користування місцевого значення, на яких проведено капітальний ремонт, реконструкцію, % загальної протяжності автомобільних доріг загального користування місцевого значення, що потребують ремонту, реконструкції	2023	0,11% (4,15 км)	тенденція до зростання показника	тенденція до зростання показника	Департамент інфраструктури обласної військової адміністрації ДП "Агенція місцевих автомобільних доріг"
Частка населення, яке забезпечене укриттями (сховища цивільного захисту, протирадіаційні укриття, споруди подвійного призначення, найпростіші укриття), на відповідній території, %	2023	46	тенденція до зростання показника	тенденція до зростання показника	Управління з питань цивільного захисту, оборонної роботи та взаємодії з правоохоронними органами обласної військової адміністрації, районні військові адміністрації, міські, селищні, сільські ради
12. Частка необхідної розрахункової кількості підрозділів для забезпечення добровільної та місцевої пожежної охорони у сільській місцевості з урахуванням часу прибуття до місця виклику не більше 20 хвилин, %	2023	88,1	тенденція до зростання показника	тенденція до зростання показника	Головне управління ДСНС у Кіровоградській області, районні військові адміністрації, міські, селищні, сільські ради

1	2	3	4	5	6
Частка територіальних та місцевих автоматизованих систем централізованого оповіщення, на яких проведено технічну модернізацію, %:	2023	територіальна автоматизована система централізованого оповіщення - 100	тенденція до зростання показника	тенденція до зростання показника	Управління з питань цивільного захисту, оборонної роботи та взаємодії з правоохоронними органами обласної військової адміністрації, районні військові адміністрації, міські, селищні, сільські ради
		місцева автоматизована система централізованого оповіщення - 31,5	тенденція до зростання показника	тенденція до зростання показника	
СТРАТЕГІЧНА ЦІЛЬ 4. "ЗБЕРЕЖЕННЯ ЕКОСИСТЕМ ТА ПОЛІПШЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ"					
Кількість викидів забруднюючих речовин і парникових газів від стаціонарних джерел забруднення, тис. тонн	2023	7,5	тенденція до зниження показника	тенденція до зниження показника	Департамент екології та природних ресурсів обласної військової адміністрації, головне управління статистики у Кіровоградській області, районні військові адміністрації, міські, селищні, сільські ради
Кількість викидів забруднюючих речовин і парникових газів від пересувних джерел забруднення, тис. тонн	2021	40,6	тенденція до зниження показника	тенденція до зниження показника	Департамент екології та природних ресурсів обласної військової адміністрації, головне управління статистики у Кіровоградській області, районні військові адміністрації, міські, селищні, сільські ради
Питома вага площі природно-заповідного фонду, % до площі адміністративно-територіальної одиниці	2023	4,1	тенденція до зростання показника	тенденція до зростання показника	Департамент екології, природних ресурсів обласної військової адміністрації
Питома вага площі лісів, % до площі адміністративно-територіальної одиниці	2023	7,4	тенденція до зростання показника	тенденція до зростання показника	Центрально-західне міжрегіональне управління лісового та мисливського господарства
Частка територіальних громад, у яких впроваджено роздільне збирання	2021	32,7	тенденція до зростання показника	тенденція до зростання показника	Департамент житлово-комунального господарства та паливно-енергетичного комплексу обласної військової адміністрації,

1	2	3	4	5	6
побутових відходів, у загальній кількості територіальних громад регіону, %					районні військові адміністрації, міські, селищні, сільські ради
Цільовий показник з підготовки до повторного використання та рециклінгу побутових відходів, %	2024	10	тенденція до зростання показника	тенденція до зростання показника	Департамент житлово-комунального господарства та паливно-енергетичного комплексу обласної військової адміністрації, районні військові адміністрації, міські, селищні, сільські ради
